

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัย การพัฒนาโรงเรียนหลากหลายวัฒนธรรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ
พหุวัฒนธรรมผ่านทางการศึกษาสำหรับครูและนักเรียนในประเทศไทย

โดย รองศาสตราจารย์ ดร.จิตติมา อพัตธนานนท์

มีนาคม 2563

สัญญาเลขที่ RSA5980044

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัย การพัฒนาโรงเรียนหลากหลายวัฒนธรรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ
พหุวัฒนธรรมผ่านทางการศึกษาสำหรับครูและนักเรียนในประเทศไทย

รองศาสตราจารย์ ดร.จิตติมา อพัตถนันทน์

สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดล

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย และ มหาวิทยาลัยมหิดล

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว.ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (ช่อเดิม) ที่ให้ทุนสนับสนุนการทำกิจกรรมในโครงการวิจัยนี้ ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยมหิดลที่ให้ทุนสมทบในการทำวิจัย ขอขอบคุณสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดล หน่วยงานต้นสังกัดของผู้วิจัยที่ให้เวลาในการทำวิจัย เหนือสิ่งอื่นใด ผู้วิจัยขอขอบคุณ ครูและผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัยทุกท่านที่สละเวลาเข้าร่วมอบรมและทำกิจกรรมในโครงการวิจัย ทั้งยังอนุญาตให้ผู้วิจัยนำแผนการสอนไปทดลองใช้ในโรงเรียน ขอขอบคุณเด็กๆ ทุกคนที่ร่วมเรียนและทำกิจกรรมในโครงการวิจัยนี้ ทุกคนคือความหวัง โครงการวิจัยนี้จะสำเร็จลุล่วงไปไม่ได้ถ้าไม่ได้รับการสนับสนุนจากทุกท่าน โครงการวิจัยนี้เปิดโอกาสให้ผู้วิจัยได้ทดลองทำสิ่งใหม่ๆ ที่ท้าทายและเป็นการก้าวข้ามกระบวนการวิจัยที่ผู้วิจัยคุ้นเคย หากมีข้อผิดพลาดประการใดในโครงการวิจัยนี้ผู้วิจัยขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

(รองศาสตราจารย์ ดร. จิตติมา อพัทธนันท์)

หัวหน้าโครงการวิจัย

บทคัดย่อ

รหัสโครงการ:	RSA5980044
ชื่อโครงการ:	การพัฒนาโรงเรียนหลากหลายวัฒนธรรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะพหุวัฒนธรรมผ่านทางการศึกษาสำหรับครูและนักเรียนในประเทศไทย
ชื่อนักวิจัย:	รองศาสตราจารย์ ดร.ฐิติมดี อาพัทธนันท์
สถาบัน:	สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดล
E-mail:	thithimadee.art@mahidol.ac.th , thithimadee@yahoo.com
ระยะเวลาโครงการ:	มิถุนายน 2559-2562

โครงการการพัฒนาโรงเรียนหลากหลายวัฒนธรรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะพหุวัฒนธรรมผ่านทางการศึกษาสำหรับครูและนักเรียนในประเทศไทยมีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ 1) เพื่อพัฒนาให้เกิดความรู้ ทักษะ และทัศนคติสำหรับครูและผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม 2) เพื่อจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมโดยใช้หลักการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมเป็นฐานและนำแผนการเรียนรู้ไปทดลองใช้ 3) เพื่อศึกษาผลของการใช้แผนการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม โครงการวิจัยนี้เป็นโครงการวิจัยและพัฒนาที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนารูปแบบการสอนสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม โครงการวิจัยนี้กำหนดพื้นที่ของการวิจัยเป็นโรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ภาคกลาง ในจังหวัดนครปฐม) 3 โรงเรียน () อยุธยา 1 โรงเรียน) ราชบุรี (1 โรงเรียน) และ นนทบุรี (1 โรงเรียน (ผู้วิจัยใช้กระบวนการฝึกอบรมและการประชุมกลุ่มย่อย เป็นกระบวนการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษาให้มีความรู้ ทักษะ และ ทัศนคติต่อการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ในโครงการวิจัยนี้ ผู้วิจัยจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 12 แผนและนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปทดลองใช้ในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ประเมินผลโครงการวิจัย คือ แบบสอบถามก่อนและหลังการอบรม แบบสอบถามเพื่อประเมินสมรรถนะพหุวัฒนธรรมของครูและนักเรียน การสัมภาษณ์ การสังเกตพฤติกรรมนักเรียนในขณะที่เรียนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น ผลการวิจัยพบว่าในภาพรวม ครูและผู้บริหารสถานศึกษามีทัศนคติเชิงบวกและมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม อย่างไรก็ตามครูและผู้บริหารสถานศึกษายังขาดทักษะในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม ทักษะในการสอนผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและทัศนคติที่เปิดกว้างที่ให้เคารพและความสำคัญต่อทุกวัฒนธรรม ผลจากการนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปทดลองสอนพบว่า นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะในการอยู่ร่วมกับคนอื่นและทำงานร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม การรับมือกับความขัดแย้ง และได้ฝึกทักษะการเคลื่อนไหวทางสังคม เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของนักเรียนซึ่งเป็นจุดประสงค์ขั้นสูงของการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

คำหลัก สมรรถนะพหุวัฒนธรรม โรงเรียนประถมศึกษา ประเทศไทย พหุวัฒนธรรมศึกษา

Abstract

Project Code: RSA5980044

Project Title: Multicultural schools in the making: Cultivating multicultural competence through education for teachers and students in Thailand

Investigator: Associate Professor Dr.Thithimadee Arphattananon
Research Institute for Languages and Cultures of Asia, Mahidol University

E-mail: thithimadee.art@mahidol.ac.th, thithimadee@yahoo.com

Project Period: June 2016- 2019

This research project aims to 1) develop multicultural competence among teachers and administrators towards cultural diversity and multicultural education; 2) develop the prototype of lesson plans based on the principles of multicultural education and to trial them in participating schools; and 3) to examine the result of the lesson plans on students' multicultural competence. This research is an action research to develop instructional innovation. In total, six schools in central Thailand participated. The researcher used seminar and focus group meeting to develop multicultural competence for teachers and administrators. Two sets of questionnaire and interview were used as tools to investigate the level of multicultural competence. In total, twelve lesson plans were developed and trialed. The results show that in general teachers and administrators demonstrate satisfactory level of multicultural competence. That is, they understand and agree upon the principles of multicultural education. However, what lacking are the skills to communicate and to teach students who are from different cultures. The skills that students developed from the participating in the lessons are: skills to work with people from different cultures; conflict resolution skills; and social action skills.

Keywords: Multicultural competence, Primary schools, Thailand, Multicultural Education

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	i
บทคัดย่อ	ii
Abstract	iii
บทที่ 1 บทนำ	1
บทที่ 2 การทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	52
บทที่ 4 ผลการวิจัย: ความรู้ความเข้าใจ ทักษะ และทัศนคติของครูและผู้บริหารสถานศึกษา เกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม	57
บทที่ 5 ผลการวิจัย: แผนการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม	87
บทที่ 6 ผลการวิจัย: ผลของการใช้แผนการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม	151
บทที่ 7 สรุปผลและอภิปรายผล	172
เอกสารอ้างอิง	183
ผลผลิต (Output) ที่ได้จากโครงการวิจัย	188
ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อวัดสมรรถนะพหุวัฒนธรรม	189
ภาคผนวก ข ภาพการจัดกิจกรรม	205

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ในโลกไร้พรมแดนเช่นในปัจจุบัน ความหลากหลายทางวัฒนธรรมถูกขับเน้นมากขึ้นในทุกมิติของสังคม โรงเรียนเป็นพื้นที่หนึ่งที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้เรียนมีความเด่นชัดมากขึ้น ปรากฏการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นทั่วโลก ในประเทศสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น สหราชอาณาจักร การสำรวจสำมะโนประชากรพบว่าประชากรมีความหลากหลายทางเชื้อชาติมากขึ้น (นงเยาว์ เนาวรัตน์, 2561) ในประเทศไทยเองก็เช่นเดียวกัน รายงานการย้ายถิ่นของประเทศไทย ปี พ.ศ.2562 ระบุว่าในประเทศไทย ประชากรที่มีสัญชาติอื่นมีจำนวนถึง 4.9 ล้านคน (Harkins, 2019: X) ในจำนวนนี้ 3.9 ล้านคนเป็นประชากรจากประเทศเพื่อนบ้าน คือ เมียนมาร์ ลาว และกัมพูชา ความหลากหลายของประชากรเป็นผลสืบเนื่องมาจากการย้ายถิ่นซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่เห็นเด่นชัดขึ้นในยุคโลกาภิวัตน์ ข้อมูลระบุว่า จำนวนประชากรที่ย้ายถิ่นจากประเทศต้นทางไปสู่ประเทศอื่นมีจำนวน 244 ล้านคนในปี พ.ศ. 2558 เพิ่มขึ้นจาก 153 ล้านคนในปี พ.ศ. 2543 และ 100 ล้านคนในปี พ.ศ. 2503 เป็นจำนวนมาก (Castles, 2017). ในประเทศไทยเองปรากฏการณ์การย้ายถิ่นเพิ่มขึ้นสอดคล้องกับข้อมูลจากระบบการโลกที่ระบุว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่มีผู้ย้ายถิ่นเข้ามามากที่สุดเป็นอันดับสามในอาเซียน รองจากประเทศสิงคโปร์และมาเลเซีย (Testaverde, Moroz, Hollweg & Schmillen, 2017) การย้ายถิ่นมาพร้อมกับความหลากหลายของประชากรที่เพิ่มขึ้น ทั้งที่เข้ามาในฐานะแรงงานมีทักษะ แรงงานกึ่งทักษะ และแรงงานไร้ทักษะ ส่งผลให้ความหลากหลายทางวัฒนธรรมในประเทศที่เกิดจากความหลากหลายทางเชื้อชาติและศาสนาของประชากรที่มีมาแต่เดิมทวีความซับซ้อนมาก โรงเรียนเป็นสถานที่หนึ่งที่สะท้อนความหลากหลายทางวัฒนธรรมเหล่านี้ได้ดี ข้อมูลของกระทรวงศึกษาธิการแสดงให้เห็นว่าในปีการศึกษา 2561 โรงเรียนในประเทศไทยที่จัดการศึกษาระดับอนุบาลถึงมัธยมศึกษาตอนปลายมีนักเรียนทั้งหมด 6,871,125 คน ในจำนวนนี้เป็นเด็กที่ไม่ได้มีสัญชาติไทยอยู่ 151,388 คน ซึ่งประกอบด้วยเด็กจากหลายสัญชาติ โดยภาพรวมแล้วเด็กที่สัญชาติพม่ามีจำนวนมากที่สุด คือ 60,908 คน รองลงมาเป็นเด็กที่ไม่ปรากฏสัญชาติจำนวน 36,938 คน ถัดมาเป็นนักเรียนสัญชาติกัมพูชาจำนวน 27,537 คน และ สัญชาติลาวจำนวน 8,700 คน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561)

การเข้ามาของเด็กข้ามชาติซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงสิบกว่าปีที่ผ่านมา ขับเน้นให้เกิดการปะทะของวัฒนธรรมที่แตกต่างชัดเจนมากขึ้น เป็นการปะทะกันระหว่าง “วัฒนธรรมไทย” และ วัฒนธรรมของครอบครัวของเด็กข้ามชาติ ซึ่งส่วนใหญ่มาจากสามประเทศหลักคือ ประเทศเมียนมาร์ ประเทศลาว และประเทศกัมพูชา การปะทะของความแตกต่างทางวัฒนธรรมระหว่างผู้เรียนและวัฒนธรรมหลักที่ส่งผ่านทางการศึกษาไม่ใช่สิ่งใหม่ แต่เดิมการปะทะกันระหว่างวัฒนธรรมที่แตกต่างนี้เกิดขึ้นในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมเช่น พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ พื้นที่ภาคเหนือตอนบน เป็นต้น อย่างไรก็ตามจากการที่เด็กลูกแรงงานข้ามชาติเข้าเรียนในโรงเรียนไทยในแทบจะทุกภูมิภาคของประเทศ ทำให้การปะทะกัน

ระหว่างวัฒนธรรมของผู้เรียนและวัฒนธรรมของโรงเรียนถูกขับเน้นให้ชัดเจน ทั้งในเรื่องของภาษา รูปแบบ ความประพฤติ ค่านิยม

การเข้ามาของเด็กข้ามชาติและการที่โรงเรียนมีนักเรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมเข้าเรียนมากขึ้น ทำให้เกิดการตั้งคำถามว่า โรงเรียนจะสอนอะไรให้กับนักเรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมเหล่านี้ และ จะสอนอย่างไร ในประเทศที่มีผู้เรียนมาจากหลากหลายทางวัฒนธรรม เช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ออสเตรเลีย หรือ แคนาดา ประเด็นสำคัญของการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม คือ ความเสมอภาค (equity) ซึ่งหมายถึง การที่เด็กที่มาจากทุกกลุ่มวัฒนธรรมจะต้องมีโอกาสในการได้รับการศึกษาและประสบความสำเร็จในการศึกษาอย่างเสมอภาคกัน กล่าวคือ เด็กที่มีวัฒนธรรมต่างไปจากวัฒนธรรมของโรงเรียนจะต้องได้รับการปฏิบัติที่คำนึงถึงวัฒนธรรมที่แตกต่างนี้ เช่น การสอนแบบสองภาษา เพื่อช่วยให้พวกเขามีความเท่าเทียมในการศึกษาเหมือนนักเรียนคนอื่น อนึ่งความเสมอภาค กับ ความเท่าเทียม (equality) ไม่เหมือนกัน ความเท่าเทียมคือการปฏิบัติต่อทุกคนแบบเดียวกันไม่ว่าพวกเขาจะมาจากวัฒนธรรมใด มีฐานะทางสังคมอย่างไร แต่ความเท่าเทียมหมายถึงการปฏิบัติโดยคำนึงถึงความต่างของนักเรียนแต่ละคน เพื่อให้พวกเขาจะได้มีโอกาสที่เท่าเทียมกันอย่างแท้จริง James A. Banks (2010) นักวิชาการชาวอเมริกันผู้บุกเบิกแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม กล่าวถึงสิ่งที่โรงเรียนต้องปฏิบัติในการให้การศึกษาผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมว่าโรงเรียนต้องทบทวนทั้งนโยบาย หลักสูตร วิธีการจัดการเรียนการสอน วิธีการวัดและประเมินผล รวมถึงภาษาที่ใช้เป็นสื่อในการเรียนการสอน และ ที่สำคัญที่สุด คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องมีทัศนคติเชิงบวกต่อผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

อย่างไรก็ตาม จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมทั้งจากงานวิจัยที่ผ่านมาของผู้วิจัย พบว่าในปัจจุบันโรงเรียนที่รับนักเรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมเข้าเรียนส่วนใหญ่สอนโดยใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และใช้ภาษาไทยเป็นสื่อในการเรียนการสอนเช่นเดียวกับนักเรียนไทย (บัญญัติ ยงย่วน, ปนัดดา ธนเศรษฐกร และ วสุนันท์ ชุ่มเชื้อ, 2553; บุปผา อนันต์สุชาติกุล, 2554; ฐิติมดี อาพัทธนานนท์, 2561ก) การสอดแทรกวัฒนธรรมของนักเรียนในการจัดการเรียนการสอน และการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมวัฒนธรรมซึ่งกันและกันยังมีอยู่น้อยมาก นักการศึกษาเรียกการจัดการศึกษาเช่นนี้ว่าเป็นการจัดการศึกษาแบบ “เอกวัฒนธรรม” (monoculture) ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาที่ไม่อ่อนไหวต่อความต่างทางวัฒนธรรม (บุปผา อนันต์สุชาติกุล, 2559; นงเยาว์ เนาวรัตน์, 2561) เป็นการสอนโดยใช้มุมมองจากวัฒนธรรมกระแสหลักเป็นส่วนใหญ่ เป็นการศึกษาแบบหลอมรวมทางวัฒนธรรมที่คาดหวังให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มน้อย และนักเรียนข้ามชาติปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมไทย และรับค่านิยมของคนไทยให้มากที่สุด โรงเรียนให้เหตุผลเรื่อง “ความเป็นกลาง” และ “ความเท่าเทียม” ในการที่ไม่จัดการเรียนการสอนให้เอื้อกับนักเรียนที่มาจากวัฒนธรรมใดวัฒนธรรมหนึ่งเป็นพิเศษ

ผลจากการจัดการศึกษาเช่นนี้มีหลายประการ ส่วนใหญ่เป็นผลทางลบ ประการแรกคือ นักเรียนที่มีวัฒนธรรมที่แตกต่างไปจากวัฒนธรรมโรงเรียนอาจจะเรียนได้ไม่ดีเท่ากับนักเรียนที่มีวัฒนธรรมเดียวกับสิ่งที่โรงเรียนต้องการถ่ายทอด หรือ หากจะเรียนได้ดีต้องใช้ความพยายามมากกว่านักเรียนที่เป็นชนกลุ่มใหญ่ของ

สังคมซึ่งวัฒนธรรมของผู้เขาเป็นหนึ่งในเดียวกับวัฒนธรรมของโรงเรียน กรณีเช่นนี้ให้ได้ชัดในกลุ่มของนักเรียนไทยเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยซึ่งเป็นกลุ่มที่มีวัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ มีภาษาเฉพาะ มีวิถีชีวิตวิถีปฏิบัติรวมทั้งค่านิยมที่ถูกกำหนดไว้ด้วยความเชื่อทางศาสนา นักเรียนกลุ่มนี้เมื่อต้องเรียนในระบบการศึกษาที่ไม่สอดคล้อง หรือขัดแย้งกับวัฒนธรรมของตนเองทำให้เรียนไม่ได้ดีเท่ากับนักเรียนที่มาจากวัฒนธรรมหลัก ซึ่งสะท้อนออกมาในผลการทดสอบระดับชาติ (Arphattananon, 2010)

ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการจัดการศึกษาแบบเอกวัฒนธรรม คือ การสูญหายของความหลากหลายทางวัฒนธรรม ยกตัวอย่างเช่น กรณีของนักเรียนข้ามชาติ ถึงแม้ว่านักเรียนข้ามชาติจะตระหนักว่าตนเองมีสัญชาติหรือเชื้อชาติอะไร แต่ในทางวัฒนธรรมแล้วนักเรียนข้ามชาติที่เรียนในโรงเรียนรัฐไทยหลายคนไม่รู้จักรากเหง้าและลัทธิวัฒนธรรมของตนเอง เช่น ลัทธิภาษา ลัทธิวัฒนธรรมประเพณีบางอย่างของตนเอง ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับผู้อพยพรุ่นที่สอง (Second Generation Migrants) ในหลายประเทศนักเรียนข้ามชาติเหล่านี้ตกอยู่ในสถานะของ “คนพันธุ์ทาง” ที่จะเป็นพลเมืองไทยก็ไม่ใช่เพราะไม่ได้มีสัญชาติไทย จะกลับไปประเทศของตนเองก็รู้ว่าจะใช้ชีวิตอย่างไรเพราะขาดการเชื่อมต่อทางวัฒนธรรมเนื่องจากเกิดในประเทศไทยหรืออพยพเข้ามาในประเทศไทยตั้งแต่ยังเด็ก เรียนหนังสือและใช้ชีวิตอยู่ในประเทศไทยมาตลอด (อานันท์ กาญจนพันธุ์ และ ชัยพงษ์ สำเนียง, 2557) การจัดการศึกษาแบบเอกวัฒนธรรมที่เน้นการหลอมรวมทางวัฒนธรรม (Assimilation) เป็นรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์และคนข้ามชาติที่ประเทศไทยใช้มาโดยตลอดนับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ผลจากการจัดการศึกษาเช่นนี้แสดงให้เห็นในกรณีของคนไทยเชื้อสายจีน คนไทยเชื้อสายมลายู และ กลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ในประเทศไทย (ซูพินิจ เกษมณี, 2555)

ผลกระทบอีกประการหนึ่งคือ นักเรียนไทยไม่ได้เรียนรู้และฝึกฝนทักษะการอยู่ร่วมกันกับคนที่มีหลายวัฒนธรรมซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นในการใช้ชีวิตในสังคมพหุวัฒนธรรมเช่นในปัจจุบัน (ฐิติมติ อาพัทธนานนท์, 2561ข) เนื่องจากโรงเรียนจัดการศึกษาโดยขาดการบูรณาการวัฒนธรรมที่หลากหลายของนักเรียน ทำให้ไม่เกิดการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมและนักเรียนไทยขาดโอกาสที่จะเรียนรู้และทำความเข้าใจกับวัฒนธรรมอื่น รวมทั้งหันกลับมาวิเคราะห์วัฒนธรรมของตนเอง ทำให้ไม่เกิดการพัฒนา “สมรรถนะพหุวัฒนธรรม” ซึ่งหมายถึง ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และ ทศนคติ ในการอยู่ร่วมกันระหว่างคนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม (ฐิติมติ อาพัทธนานนท์, 2561ข) ตัวอย่างของการขาดสมรรถนะพหุวัฒนธรรม คือ การมีอคติ หรือความคิดด้านลบต่อคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่มีวัฒนธรรมแตกต่างจากตนเอง จากงานวิจัยที่ศึกษาถึงความคิดเห็นของคนไทยส่วนใหญ่ต่อผู้อพยพชาวเมียนมาร์พบว่า คนไทยมองแรงงานและผู้อพยพชาวเมียนมาร์ว่าเป็นพาหะนำโรค และเป็นอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สิน และมองการหลั่งไหลเข้ามาของแรงงานชาวเมียนมาร์ว่าจะทำให้เกิดการแย่งงานและทรัพยากร (Sunpuwan & Niyomsilpa, 2012; Hall, 2011)

ครูเป็นบุคคลสำคัญที่สุดที่จะสอนให้นักเรียนมีความเข้าใจเรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมีทักษะรวมทั้งทัศนคติที่ดีในการอยู่ร่วมกับคนที่มาจากต่างวัฒนธรรม จากงานวิจัยพบว่าครูหลายคนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ส่วนหนึ่งเป็นเพราะการพัฒนาครูเพื่อสอนในโรงเรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมมีอยู่อย่างจำกัด ทั้งที่ความจริงแล้วครูมีความต้องการการพัฒนาในประเด็นนี้เป็นอย่างมาก เช่น ในงานวิจัยของบัญญัติ ยงยวน และคณะ (2553) ที่

แสดงให้เห็นว่าครูมีความตระหนักถึงสำคัญของการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมในระดับสูง แต่มีความรู้ความเข้าใจและมีการปฏิบัติหรือจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแนวทางพหุวัฒนธรรมในระดับปานกลาง ครูไม่มีความรู้ว่าจะสอดแทรกวัฒนธรรมของผู้เรียนเข้าไปในแผนการสอนอย่างไร ครูไม่รู้จักเทคนิคการสอนสำหรับห้องเรียนที่นักเรียนมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม (บัญญัติ ยงย่วน, ปนัดดา ธนเศรษฐกร และ วสุนันท์ ชุ่มเชื้อ, 2553; นางเยาว์ เนาวรัตน์, 2561) ครูส่วนหนึ่งยังมีทัศนคติทางลบต่อเด็กที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมโดยเฉพาะนักเรียนข้ามชาติ เนื่องจากมองว่าการอพยพเข้ามาของนักเรียนข้ามชาติเป็นภัยต่อความมั่นคง การให้การศึกษาแก่เด็กข้ามชาติเป็นการสิ้นเปลืองงบประมาณและเพิ่มความยุ่งยาก (รัตนพงศ์ ตุมพสุวรรณ และดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ, 2554)

ในโครงการวิจัยนี้ผู้วิจัยต้องการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักการและรู้จักวิธีการสอนในบริบทที่นักเรียนมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ผู้วิจัยใช้กระบวนการอบรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา จากนั้นผู้วิจัยพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้หลักการการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมเป็นฐาน และนำกิจกรรมการเรียนการสอนนี้ไปทดลองสอนในโรงเรียนเพื่อพัฒนาตัวแบบสำหรับใช้สอนผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมสำหรับประเทศไทย และเพื่อเพิ่มสมรรถนะทางวัฒนธรรมให้กับผู้เรียน

2. วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

- 1) พัฒนาให้เกิดความรู้และทักษะและทัศนคติสำหรับครูและผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม
- 2) เพื่อจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมโดยใช้หลักการการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมเป็นฐาน และนำแผนการเรียนรู้เหล่านั้นไปทดลองใช้
- 3) เพื่อศึกษาผลของการใช้แผนการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่ได้พัฒนาขึ้นจากโครงการวิจัย

3. ขอบเขตของการวิจัย

โครงการวิจัยนี้กำหนดขอบเขตพื้นที่ของการวิจัยเป็นโรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ภาคกลาง ในจังหวัด นครปฐม อยุธยา ราชบุรี และ นนทบุรี โดยผู้วิจัยเลือกโรงเรียนที่มีคุณสมบัติดังนี้ 1) เป็นโรงเรียนประถมศึกษาที่มีนักเรียนไม่เกิน 300 คน 2) เป็นโรงเรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยมีผู้เรียนหลากหลาย สัญชาติ หลากหลายเชื้อชาติ และ/หรือหลากหลายศาสนาเรียนอยู่เป็นสัดส่วนใกล้เคียงกับนักเรียนที่มีสัญชาติ ไทยและนับถือศาสนาพุทธ 3) ผู้บริหารและครูให้ความร่วมมือในการดำเนินโครงการวิจัย สาเหตุที่ผู้วิจัยเลือกโรงเรียนที่มีคุณสมบัติเช่นนี้แทนที่จะเลือกโรงเรียนที่มีนักเรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมเรียนอยู่เป็นจำนวนมาก¹ เนื่องจากผู้วิจัยเห็นว่าโรงเรียนในประเทศไทยส่วนใหญ่มีคุณสมบัติคล้ายกับโรงเรียนที่กำหนดใน

¹ เช่นโรงเรียนในจังหวัดสมุทรสาครที่บางโรงเรียนมีนักเรียนข้ามชาติเป็นจำนวนมากกว่านักเรียนไทย แต่โรงเรียนที่มีประชากรนักเรียน เช่นนี้นับเป็นส่วนน้อยเมื่อเทียบกับโรงเรียนทั้งหมดในประเทศไทย

โครงการวิจัย กล่าวคือ เป็นโรงเรียนที่มีนักเรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมเรียนอยู่บ้าง แต่ไม่ถึงกับเป็นประชากรส่วนใหญ่ของโรงเรียน สาเหตุที่เลือกโรงเรียนขนาดเล็กเพราะโครงการนี้เป็นโครงการวิจัยและพัฒนาซึ่งต้องการการมีส่วนร่วมของโรงเรียน เช่น การขออนุญาตเข้าไปทดลองจัดการเรียนการสอน การอบรมครูและผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขนาดเล็กสามารถตอบวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยได้จึงเป็นสาเหตุของการกำหนดคุณสมบัติของโรงเรียน² โครงการนี้มีระยะเวลาดำเนินการวิจัย 3 ปี โดยใน 2 ปีแรกมีโรงเรียนเข้าร่วมโครงการวิจัยทั้งหมด 3 โรงเรียน และ ในปีที่ 3 ได้ขยายผลออกไปอีก 3 โรงเรียน ตลอดโครงการมีโรงเรียนเข้าร่วมการวิจัยทั้งหมด 6 โรงเรียน

สำหรับขอบเขตในด้านเนื้อหา นั้น ในวัตถุประสงค์ข้อที่สองของโครงการวิจัยที่ต้องการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมโดยใช้หลักการการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมเป็นฐาน และนำแผนการเรียนรู้เหล่านั้นไปทดลองใช้นั้น โครงการวิจัยนี้ได้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ในสาระวิชาต่อไปนี้ 1) วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม 2) วิชาคณิตศาสตร์ 3) วิชาศิลปะ นอกจากนั้นผู้วิจัยยังได้ออกแบบการจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะของผู้เรียนที่นำไปใช้ในกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้

4. ระเบียบวิธีวิจัย

โครงการวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ซึ่งเป็นการวิจัยกึ่งทดลองเพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม และ เป็นการพัฒนาให้เกิดต้นแบบแผนการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยมีกระบวนการวิจัยดังต่อไปนี้

- 1) การวิเคราะห์สภาพปัญหา รวมทั้งทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยศึกษาจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมทั้งการลงพื้นที่จริง
- 2) คัดเลือกพื้นที่วิจัย โดยการกำหนดคุณสมบัติ คัดเลือกพื้นที่วิจัยที่มีคุณสมบัติตรงกับที่กำหนดไว้ในโครงการวิจัย และติดต่อพื้นที่วิจัยที่เพื่ออธิบายลักษณะโครงการรวมทั้งสอบถามความสมัครใจในการเข้าร่วมโครงการวิจัย
- 3) พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยใช้กิจกรรมการอบรมให้ความรู้
- 4) พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักการการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยปรึกษากับครูในโรงเรียนที่เป็นพื้นที่วิจัยเพื่อคัดเลือก สาระวิชาและหน่วยการเรียนรู้ที่สามารถนำมาพัฒนาเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม จากนั้นผู้วิจัยออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้และนำไปขอคำแนะนำจากครูผู้สอนเพื่อปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้

² อย่างไรก็ตามเมื่อดำเนินโครงการวิจัยไปแล้วพบว่าโรงเรียนขนาดเล็กมีข้อจำกัดบางประการซึ่งจะกล่าวถึงต่อไปในการอภิปรายผลการวิจัย

- 5) นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นไปทดลองสอนในโรงเรียนที่เป็นพื้นที่โครงการวิจัย 3 โรงเรียน โดยในระยะแรกของโครงการวิจัย (2 ปีแรก)
- 6) ปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปทดลองสอนในโรงเรียนที่เป็นพื้นที่ของโครงการวิจัยมาปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้
- 7) ขยายผล เมื่อปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้แล้วผู้วิจัยได้นำแผนการเรียนรู้ไปขยายผล โดยสอนในโรงเรียนอื่นอีก 3 โรงเรียน อย่างไรก็ตามในขั้นตอนขยายผลนี้ ผู้วิจัยเป็นผู้ที่สอนแผนการจัดการเรียนรู้ที่ออกแบบนั่นเอง เนื่องจากครูผู้สอนมีภาระงานมาก
- 8) สรุปผลและนำแผนการจัดการเรียนรู้ทั้งหมดรวบรวมเป็นคู่มือการจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

5. ระยะเวลาการดำเนินการวิจัย

โครงการนี้มีระยะเวลาดำเนินการวิจัย 3 ปี ตั้งแต่ 16 มิถุนายน พ.ศ. 2559 ถึง 15 มิถุนายน พ.ศ.2562

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

จากกิจกรรมภายในโครงการวิจัย คาดว่าจะทำให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความเข้าใจหลักการ และวิธีการสอนผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม และตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการศึกษา สำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาโดยเฉพาะในกลุ่มผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม นอกจากนั้นโครงการวิจัยนี้จะทำให้ได้แผนการจัดการเรียนรู้ สำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่จะเป็นต้นแบบให้ครูและบุคลากรทางการศึกษานำไปใช้ จัดการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยผู้วิจัยจะนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้พัฒนาขึ้นในโครงการวิจัยและได้นำไปทดลองใช้กับโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัยมาจัดทำเป็นคู่มือการจัดการเรียนรู้สำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษาและเผยแพร่ไปยังผู้ใช้ในวงกว้างต่อไป สำหรับประโยชน์ในทางวิชาการนั้น ผู้วิจัยนำผลจากโครงการวิจัยนี้ไปตีพิมพ์ในรูปแบบบทความวิชาการจำนวน 2 บทความ

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

ผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม หมายถึง ผู้เรียนที่มีความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ สัญชาติ ศาสนา ในโครงการวิจัยนี้หมายถึงนักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษา 6 โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างของโครงการวิจัย

แผนการจัดการเรียนรู้ (แผนการสอน) หมายถึง แผนการจัดการเรียนการสอนที่จัดทำขึ้นโดยยึดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 เป็นหลัก และยึดตามหลักการของการจัดการศึกษา สำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

นักเรียนข้ามชาติ หมายถึง นักเรียนที่ไม่มีสัญชาติไทยที่เป็นบุตรหลานของแรงงานข้ามชาติจากประเทศพม่า ลาว และกัมพูชา ที่เข้าเรียนในโรงเรียนรัฐของไทย

สมรรถนะพหุวัฒนธรรม หมายถึง ความสามารถในการอยู่ในสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ประกอบไปด้วย ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของตนเอง และ ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมอื่น ทักษะ หรือ ความสามารถในการปรับตัวเมื่ออยู่ท่ามกลางวัฒนธรรมที่แตกต่างหลากหลาย และ ทักษะที่เปิดกว้าง เช่น การเปิดใจยอมรับความคิดเห็น หรือการปฏิบัติที่แตกต่างอันเนื่องมาจากความหลากหลายทางวัฒนธรรม ไม่ ด่วนตัดสินคนที่มีวัฒนธรรมที่ต่างจากตนเอง

บทที่ 2

การทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในโครงการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรม เอกสาร และงานวิจัยในประเด็นต่อไปนี้

- 1) หลักการและความสำคัญของการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม
- 2) รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม
- 3) การพัฒนาครูเพื่อสอนในโรงเรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม
- 4) การจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะพหุวัฒนธรรมสำหรับครูและนักเรียน
- 5) การจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนลูกหลานแรงงานข้ามชาติในประเทศไทย

1) หลักการและความสำคัญของการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

การจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Education for culturally diverse students หรือ Multicultural Education) มีจุดมุ่งหมายหลายประการ เช่น เพื่อสร้างให้เกิดความเป็นธรรมและความเท่าเทียมในด้านโอกาสทางการศึกษาไม่ว่าผู้เรียนจะมาจากวัฒนธรรมใดก็ตาม เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างผู้เรียนที่มีวัฒนธรรมต่างกัน ลดอคติและการเหยียดหยามทางวัฒนธรรม โดยมุ่งหวังว่าความเข้าใจเหล่านี้จะนำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขของคนสังคมต่อไป ในประเทศไทยแนวคิดเรื่องการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมนับว่าเป็นเรื่องใหม่ นงเยาว์ เนาวรัตน์ (2561) ให้ข้อมูลว่าแนวคิดเรื่องการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมเริ่มปรากฏในแวดวงนักวิชาการชาวไทย โดยเฉพาะนักการศึกษาเมื่อต้นทศวรรษที่ 2540 ที่ผ่านมามีประเทศไทยใช้แนวทางการจัดการศึกษาแบบหลอมรวมทางวัฒนธรรมเพื่อสร้างความเป็นปึกแผ่นให้แก่ชาติ และเพื่อสร้างอัตลักษณ์ไทย ผ่านทางการใช้หลักสูตรเชิงเดี่ยว (Monolithic Curriculum) และการบังคับให้ใช้ภาษาไทยสำเนียงกรุงเทพฯ เป็นภาษาที่ใช้ในการเรียนการสอนและไม่สนับสนุนหรือห้ามใช้ภาษาท้องถิ่นภาคต่างๆ ในโรงเรียน (ชูพินิจ เกษมณี, 2555; สุวิไล เปรมศรีรัตน์, 2551) อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การเมือง ความเป็นโลกาภิวัตน์ทำให้สังคมไทยการตระหนักเรื่องสิทธิมนุษยชน และค่านิยมประชาธิปไตย รวมถึงการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องสิทธิของกลุ่มทางวัฒนธรรมต่างๆ ทำให้สังคมไทยเริ่มให้ความสนใจกับประเด็นเรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรมมากขึ้น

การจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม เป็นทั้งแนวคิดและแนวปฏิบัติ (Banks, 1994) โดยตั้งอยู่บนหลักการของความเป็นประชาธิปไตยที่ถือว่าทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเสมอภาค “ความเสมอภาค” ในที่นี้ไม่ได้หมายถึง “ความเหมือน” หรือการเด็กทุกคนต้องได้รับการศึกษาแบบเดียวกัน ไม่ว่าพวกเขาจะมีเชื้อชาติใด สัญชาติใด นับถือศาสนาใด มีสภาพความปกติของร่างกายแบบใด หรือมีวัฒนธรรมแบบใด ในทางตรงกันข้าม “ความเสมอภาค” (equality) หมายถึงการจัดการศึกษาที่คำนึงถึงพื้นฐานของผู้เรียน และจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนจากพื้นฐานเหล่านั้นไม่ว่าจะเป็นพื้นฐานทางร่างกาย หรือ พื้นฐานทางวัฒนธรรม ในทางปฏิบัติ การศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความ

หลากหลายทางวัฒนธรรมมีหลักการหลายประการ เริ่มจากการมีนโยบายการจัดการศึกษาที่เป็นธรรมและยุติธรรมต่อผู้เรียนทุกกลุ่มวัฒนธรรม ไปจนถึงแนวทางในการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม การประเมินผล และ แนวปฏิบัติทุกอย่างในโรงเรียนที่คำนึงถึงวัฒนธรรมของผู้เรียน การมีทัศนคติที่ดีของบุคลากร โดยเฉพาะครูผู้สอนต่อผู้เรียนทุกคน อย่างไรก็ตามหลักการประการสำคัญที่สุดที่ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นหัวใจของการจัดการศึกษาแบบนี้ คือ หลักสูตรและวิธีสอน นักวิชาการกล่าวว่าในการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม หลักสูตรของโรงเรียนควรจะมีการปรับเพื่อให้สะท้อนมุมมองของนักเรียนที่มาจากหลากหลายวัฒนธรรมให้มากขึ้น การปรับหลักสูตรในที่นี้หมายถึง การนำเสนอเนื้อหาของหลักสูตรผ่านมุมมองที่หลากหลายไม่เฉพาะมุมมองจากคนกลุ่มใหญ่ หรือมุมมองกระแสหลัก (Banks, 2007) หลักสูตรการศึกษาในสังคมพหุวัฒนธรรมควรเชื่อมโยงกับชีวิตของนักเรียน ซึ่งไม่ได้หมายความว่าโรงเรียนควรสอนแต่เรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของนักเรียนโดยไม่สอนความรู้อื่น แต่หมายถึงการใช้ประสบการณ์ที่นักเรียนสัมผัสในชีวิต เชื่อมต่อไปยังความรู้อื่นๆ กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ เป็นการสอนให้ผู้เรียนตระหนักถึงอัตลักษณ์ในสามระดับ คือ อัตลักษณ์ของชุมชนหรือเชื้อชาติของตนเอง อัตลักษณ์และหน้าที่ในฐานะพลเมืองของชาติ อัตลักษณ์และความตระหนักถึงหน้าที่ของการเป็นพลเมืองโลก การสอนสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมยึดหลักของการบูรณาการทางวัฒนธรรม (Integration) ที่ทั้งคนกลุ่มน้อยและคนกลุ่มใหญ่ในสังคมมีการปรับตัวเข้าหากันและยอมรับวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน มากกว่าจะเป็นการหลอมรวมทางวัฒนธรรม (Assimilation) ที่คาดหวังให้คนกลุ่มน้อยรับวัฒนธรรมของคนกลุ่มใหญ่เพียงอย่างเดียว

ในการจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม สิ่งสำคัญที่สุดคือ ผู้สอนจะต้องใช้วิธีการสอนที่เน้นการมีส่วนร่วม และ การจัดกิจกรรมกลุ่ม เทคนิคการสอนที่เหมาะสมกับหลักสูตรที่มีความเป็นพหุวัฒนธรรม คือ การใช้วิธีการสอนที่หลากหลายตามทฤษฎีพหุปัญญา (Multiple Intelligence) เนื่องจากเชื่อว่าผู้เรียนที่มาจากหลายกลุ่มวัฒนธรรมมีรูปแบบการเรียนรู้ต่างกัน และการสอนที่เชื่อมโยงเข้ากับประสบการณ์และชีวิตของนักเรียนตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Sleeter and Grant, 2003) วิธีการสอนอีกวิธีหนึ่งที่นักวิชาการที่สนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมเห็นพ้องกันว่าเป็นวิธีที่เหมาะสม คือการลดอคติ (Prejudice Reduction) และความเชื่อเหมารวม (Stereotype) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเช่นนี้เกิดจากปัญหาการเหยียดหยามเชื้อชาติ (Racism) และการกีดกันทางสังคม (Discrimination) งานวิจัยระบุว่านักเรียนจำนวนมากมีทัศนคติด้านลบต่อคนที่มีเชื้อชาติและชาติพันธุ์ต่างไปจากตนเอง และระบุต่อไปว่าบทเรียน หรือ หน่วยการเรียนรู้ รวมถึงอุปกรณ์การเรียนการสอนที่มีเนื้อหาด้านบวกเกี่ยวกับคนเชื้อชาติต่างๆ หรือวัฒนธรรมต่างๆ จะทำให้นักเรียนลดอคติเกี่ยวกับเชื้อชาตินั้นๆ หรือวัฒนธรรมนั้นๆ ได้ โดยนักวิชาการบางคนกล่าวว่า อคติทางวัฒนธรรมจะลดลงเมื่อมีการติดต่อสัมพันธ์กันระหว่างกลุ่มที่มีวัฒนธรรมต่างกัน ในรูปแบบการสอนแบบนี้ครูใช้บทเรียนและกิจกรรมเพื่อช่วยให้นักเรียนพัฒนาทัศนคติด้านบวกต่อกลุ่มคนที่มีวัฒนธรรมต่างไปจากตนเอง (Sleeter&Grant, 2003; Nieto, 2004)

สำหรับในประเทศไทย งานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมมีทั้งการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาสำหรับเด็กกลุ่มต่างๆ เช่น เด็กกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง

เด็กไทยเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และงานวิจัยที่เป็นการพัฒนาชุดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนสำหรับผู้เรียน โดยในการทบทวนวรรณกรรมนี้ผู้วิจัยให้ความสนใจเป็นพิเศษกับงานวิจัยในกลุ่มหลัง โดยเฉพาะการพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมเพื่อใช้ในห้องเรียนที่มีนักเรียนข้ามชาติเรียนร่วมกับนักเรียนไทย เช่น งานวิจัยของ บัญญัติ ยงย่วน และ คณะ (2553) ที่เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมสำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 3 จังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการจัดการศึกษาของโรงเรียนในเขตใช้หลักสูตรจากกระทรวงศึกษาธิการ โดยให้ความสำคัญกับความแตกต่างทางเชื้อชาติและวัฒนธรรมของผู้เรียนค่อนข้างน้อย ครูส่วนใหญ่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับเชื้อชาติและวัฒนธรรมของนักเรียนข้ามชาติ และไม่มีการบูรณาการวัฒนธรรมของนักเรียนเข้ากับหลักสูตรและเนื้อหาแกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการ รูปแบบของการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมสำหรับโรงเรียนทดลองที่บัญญัติ ยงย่วน และคณะ (2553) ออกแบบ ประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ครูบูรณาการเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ เชื้อชาติ ภาษา ขนบประเพณีและวิถีชีวิตของคนเชื้อสายพม่า มอญ กะเหรี่ยงและลาวเข้าไปในเนื้อหาในหลักสูตรแกนกลาง นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมให้โรงเรียนจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น กิจกรรมกีฬา ลูกเสือ เข้าค่าย และกิจกรรมในวันสำคัญต่างๆ และส่งเสริมให้ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทุกคนสร้างบรรยากาศของพหุวัฒนธรรมนิยมให้เกิดขึ้น ผลการวิจัยที่น่าสนใจประการหนึ่งในงานวิจัยของบัญญัติ ยงย่วน และคณะ (2553) คือ การที่พบว่านักเรียนที่บิดามีเชื้อชาติไทยมีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย และวัฒนธรรมไทยสูงกว่านักเรียนที่บิดามีเชื้อชาติอื่น แต่เท่าที่มีการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมต่อนักเรียนที่บิดามีเชื้อชาติอื่น ในขณะที่นักเรียนที่บิดามีเชื้อชาติอื่นมีการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมสูงกว่าแต่มีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเองน้อยกว่า จากผลการวิจัยนี้อาจตั้งข้อสังเกตได้ว่า การจัดการศึกษาที่เป็นอยู่ทำให้นักเรียนที่เป็นคนกลุ่มใหญ่ หรือ คนไทยเชื้อสายไทย เกิดสถานะที่เรียกว่า การหลงวัฒนธรรม หรือ อัตนิยมทางวัฒนธรรม (Ethnocentrism) คือ การมองว่าวัฒนธรรมของตนเองดีกว่าวัฒนธรรมของคนชาติพันธุ์อื่น ซึ่งหากไม่ได้รับการแก้ไขตั้งแต่อยู่ในโรงเรียน เมื่อนักเรียนออกไปสู่สังคมอาจกลายเป็นการเหยียดหยามทางวัฒนธรรมที่ส่งผลให้เกิดความไม่เข้าใจกันและความขัดแย้งได้ นอกจากงานวิจัยของบัญญัติ ยงย่วน และ คณะ (2553) แล้ว งานวิจัยที่น่าสนใจอีกเรื่องหนึ่งเป็นงานวิจัยเชิงพัฒนาของบุผา อนันต์สุชาติกุล (2561) ที่ทำร่วมกับมูลนิธิรักษ์เด็กและครูที่สอนเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือ โดยให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนและนำแนวคิดพหุวัฒนธรรมเข้าไปสอน และมีการบูรณาการเนื้อหาหลักสูตรที่มุ่งเน้นทักษะชีวิตให้เด็ก รู้สิทธิ รู้รากเหง้าและรู้เท่าทันโลก และถ่ายทอดหลักสูตรที่ครูจัดทำขึ้นไปยังการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมเริ่มต้นจากประเทศสหรัฐอเมริกาประมาณทศวรรษที่ 1960 จากกลุ่มคนอเมริกันผิวดำ (African American) ที่เรียกร้องความเท่าเทียมในสิทธิและการถูกปฏิบัติในด้านต่างๆ การเรียกร้องเหล่านี้รวมถึงสิทธิในการได้รับการศึกษาที่เสมอภาคด้วย กล่าวคือ ก่อนทศวรรษที่ 1960 สหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นประเทศที่ประกอบด้วยวัฒนธรรมที่หลากหลายประกอบด้วยคนที่อพยพมาจากหลายชาติถูกเรียกว่าเป็น "หม้อตุ๋น" (Melting Pot) ที่หลอมละลายคนที่อพยพมาจากดินแดนต่างๆเข้าด้วยกัน ซึ่งก็หมายความว่าเมื่อมาถึงประเทศใหม่ คือ สหรัฐอเมริกาแล้วคนทุกคนต้อง

ลืมนิยามเดิมของตัวเอง แล้วพูดและเขียนเป็นภาษาอังกฤษ เด็กๆ ต้องเข้าโรงเรียนในสหรัฐอเมริกาที่ซึ่งพวกเขาจะเรียนรู้ค่านิยมและวัฒนธรรมใหม่ อย่างไรก็ตาม Tiedt and Tiedt (2005) กล่าวว่า การเปรียบสังคมอเมริกันเป็นหม้อตุ๋นที่หลอมรวมคนที่มาจากต่างวัฒนธรรมให้เป็นเนื้อเดียวกันนั้นอาจไม่ถูกต้องทีเดียวนักเนื่องจากผู้อพยพที่มาจากหลายเชื้อชาติยังคงพยายามรักษาเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของตนเองเอาไว้ บางกลุ่มพยายามส่งลูกหลานของตัวเองไปเข้าเรียนในชั้นเรียน หรือ หลักสูตรที่ทำให้ไม่ลืมภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มตน บางกลุ่มที่นับถือศาสนาเดียวกันก็มารวมตัวกันเพื่อสร้างสิ่งก่อสร้างทางศาสนา เช่น มัสยิด หรือ วัด มีการตีพิมพ์ หรือ ออกหนังสือพิมพ์ในภาษาต่างๆ ของตัวเอง นอกจากนี้มีตัวอย่างมากมายที่แสดงให้เห็นว่าความพยายามหลอมรวมทางวัฒนธรรม ให้คนหลายกลุ่มรวมเป็นชาวอเมริกันเหมือนกันนั้นบางครั้งไม่ได้เป็นเช่นนั้น เช่น ในกรณีของการชาวแอฟริกันอเมริกันที่ถูกกดขี่ข่มเหง นโยบายและการปฏิบัติต่อชาวพื้นเมือง (อเมริกันอินเดียน) เป็นต้น นักวิชาการหลายคนเสนอว่า แทนที่จะเปรียบสังคมอเมริกันเป็นหม้อตุ๋นที่หลอมละลายทุกวัฒนธรรม ทุกภาษาพูด ทุกเชื้อชาติ เข้าด้วยกัน น่าจะเปรียบสังคมอเมริกันเป็น “ซาลัดสลัด” (Salad Bowl) ที่มีการผสมผักรวมและส่วนผสมอีกหลายชนิดเข้าด้วยกัน โดยที่แต่ละชนิดยังคงเอกลักษณ์ของตนเองเอาไว้ได้ ในทางการศึกษา ช่วงแรกที่สังคมอเมริกันยังต้องการหลอมรวมคนที่มาจากหลากหลายประเทศเข้าด้วยกัน หรือ ช่วงที่สังคมอเมริกันยังพยายามทำหน้าที่เป็นหม้อตุ๋นนั่น จุดประสงค์ของการศึกษาของสหรัฐอเมริกาคือ ต้องการอบรม สั่งสอนให้ผู้อพยพทุกคนพูดภาษาอังกฤษ รู้วัฒนธรรมอเมริกัน มีค่านิยมแบบคนอเมริกัน พูดอีกอย่างหนึ่งก็คือ การศึกษามีหน้าที่เปลี่ยนทุกคนให้เป็นคนอเมริกันแบบเดียวกันหมด สาเหตุที่รัฐออกกฎหมายเช่นนี้ ก็เนื่องจากว่าในสมัยนั้นเป็นช่วงที่เศรษฐกิจกำลังขยายตัว มีความต้องการแรงงานจำนวนมาก ถ้าแรงงานเหล่านั้นมีวัฒนธรรมอเมริกัน เช่น พูดภาษาอังกฤษได้ มีค่านิยมเกี่ยวกับการทำงาน หรือ การเชื่อในความสำเร็จของบุคคลเหมือนชาวอเมริกัน แล้วจะเป็นการเพิ่มผลผลิต และ ทำให้เศรษฐกิจเจริญเติบโต

สังคมอเมริกันประกอบด้วยคนหลายกลุ่ม หลายเชื้อชาติ แต่กลุ่มที่มีจำนวนมากที่สุดและมีอำนาจมากที่สุดก็คือ คนผิวขาวที่อพยพมาจากทวีปยุโรป ซึ่งมีสิทธิต่างๆเหนือกว่าคนกลุ่มอื่นมาก นอกจากนี้กฎหมายและระเบียบต่างๆยังมีการแบ่งแยกและให้สิทธิไม่เท่าเทียมกัน เช่น ในทางการศึกษามีกฎหมายที่แยกโรงเรียนสำหรับเด็กนักเรียนผิวขาวและผิวดำในสหรัฐอเมริกา (Segregated School System) คุณภาพของโรงเรียนสำหรับเด็กนักเรียนสองกลุ่มแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ในขณะที่โรงเรียนสำหรับเด็กนักเรียนผิวขาวเป็นโรงเรียนที่มีอุปกรณ์พร้อม อาคารเรียนอยู่ในสภาพที่ดีและสอนโดยครูที่มีคุณภาพ โรงเรียนสำหรับนักเรียนผิวดำกลับเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในแหล่งเสื่อมโทรม อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนมีไม่พร้อม อาคารเรียนอยู่ในสภาพทรุดโทรม ครูที่มีคุณภาพเลือกที่จะไม่สอนในโรงเรียนเหล่านี้

การกดขี่ข่มเหงนี้นำไปสู่การต่อสู้เพื่อสิทธิของตนเองของคนกลุ่มน้อยในประเทศสหรัฐอเมริกา ผลจากการต่อสู้เรียกร้องสิทธินี้เองทำให้เมื่อ ค.ศ.1964 ได้มีกฎหมายสิทธิมนุษยชน (Civil Rights Act) ห้ามไม่ให้มีการแบ่งแยกเช่น แยกโรงเรียนของคนผิวขาว กับคนผิวดำออกจากกัน (Desegregation) และมีการรับรองสิทธิของคนกลุ่มน้อยไว้ในหลายๆเรื่อง หลังจากที่คนผิวดำซึ่งเป็นกลุ่มแรกๆที่เรียกร้องสิทธิและความเท่าเทียมประสบความสำเร็จในการต่อสู้ กลุ่มอื่นๆที่เห็นว่ากฎหมายหรือระเบียบต่างๆไม่เป็นธรรมต่อตนเองก็ได้มีการ

ลูกชิ้นเรียกร่องสิทธิของตนเองเช่นเดียวกัน เช่น กลุ่มผู้หญิง กลุ่มผู้พิการ กลุ่มรักร่วมเพศ เป็นต้น จากการตื่นตัวในเรื่องสิทธิของชนกลุ่มน้อย และกลุ่มที่เคยถูกกดขี่ข่มเหงทำให้มีการปรับเปลี่ยนนโยบายในหลายๆเรื่อง รวมถึงทางด้านการศึกษาด้วย ยกตัวอย่างเช่น จากแต่เดิมที่มีการแยกโรงเรียนตามเชื้อชาติ สีผิว ก็ต้องเปลี่ยนเป็นการเรียนร่วมกัน หรือในด้านเกี่ยวกับภาษา จากเดิมที่โรงเรียนสอนเฉพาะภาษาอังกฤษ ไม่ว่าภาษาแม่ของนักเรียนจะเป็นภาษาอะไรก็ต้องเปลี่ยนเป็นการสอนภาษาแม่ของนักเรียนเพื่อที่นักเรียนจะได้เข้าใจเนื้อหาในบทเรียน และสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง เป็นต้น

จุดมุ่งหมายหลักของการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมนั้นสามารถจำแนกได้เป็น 2 ประเด็นใหญ่ คือ

1) เป็นการศึกษาที่มีจุดประสงค์เพื่อให้เกิดโอกาสทางการศึกษาที่เท่าเทียมกันในหมู่ผู้เรียนที่มาจากเชื้อชาติ ชาติพันธุ์ ฐานะทางสังคม และ วัฒนธรรมที่ต่างกัน ความเท่าเทียมที่กล่าวถึงนี้หมายถึงทั้งความเท่าเทียมในโอกาสในการได้รับการศึกษา กล่าวคือ ไม่ว่าผู้เรียนจะมีเชื้อชาติใด หรือ วัฒนธรรมใดจะต้องมีโอกาสดำเนินการศึกษามากพอเท่าเทียมกัน ไม่ใช่ผู้เรียนบางวัฒนธรรมถูกบังคับให้เข้าเรียนในโรงเรียนบางประเภทซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในหลายประเทศในอดีต นอกจากโอกาสในการเข้าเรียนแล้วการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมยังมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้มีการจัดการเรียนการสอนและเนื้อหาที่เหมาะสมและคำนึงถึงวัฒนธรรมของผู้เรียน สาเหตุที่การจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมให้ความสำคัญกับประเด็นนี้เนื่องจากในหลายๆครั้งเนื้อหาในบทเรียน วิธีการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมในโรงเรียนเป็นมุมมองจากวัฒนธรรมกระแสหลักซึ่งอาจขัดกับวัฒนธรรมของผู้เรียนที่มาจากต่างวัฒนธรรมการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมจึงเกิดขึ้นด้วยวัตถุประสงค์ที่จะปรับปรุงโครงสร้างของโรงเรียนและสถานศึกษาเพื่อที่นักเรียนที่มาจากทุกเชื้อชาติ ทุกกลุ่มทางวัฒนธรรม ทุกสถานะทางสังคม ทุกเพศ มีโอกาสเท่าเทียมกันในการได้รับการศึกษา เนื่องจากผู้เรียนที่มาจากบางกลุ่มที่มีวัฒนธรรมตรงกับวัฒนธรรมของโรงเรียนมากกว่านักเรียนบางกลุ่มที่มาจากวัฒนธรรมที่ต่างไป มีโอกาสในการประสบความสำเร็จทางการศึกษามากกว่า ซึ่งนักการศึกษาหลายท่านเห็นว่าเป็นเรื่องที่ไม่เป็นธรรม ยกตัวอย่างเช่น ในสหรัฐอเมริกา ผลจากงานวิจัยสรุปว่านักเรียนเชื้อชาติแอฟริกันอเมริกันมักจะมีปัญหาในโรงเรียนมากกว่านักเรียนที่เป็นคนผิวขาว ดังนั้นเพื่อต้องการยกระดับความเท่าเทียมทางการศึกษาให้กับนักเรียนที่มาจากกลุ่มต่างๆ ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม โรงเรียนจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนกฎระเบียบและนโยบายและการจัดการเรียนการสอน คือ เป็นการศึกษาที่ช่วยให้นักเรียนทุกคนได้รับความรู้และทักษะรวมถึงทัศนคติ ที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่เป็นประชาธิปไตยและมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม หรือพูดอีกอย่างหนึ่งก็คือ การจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมคือ การศึกษาเพื่อการปลดปล่อย เพื่อความเป็นอิสระทางวัฒนธรรม

มนุษย์แต่ละคนได้รับการถ่ายทอดวัฒนธรรมผ่านการปลูกฝังและอบรมตั้งแต่วัยเด็ก บ่อยครั้งที่เรายอมรับวัฒนธรรม ค่านิยม และ ความเชื่อของกลุ่มของเราโดยไม่ได้พิจารณาและทบทวนมันให้ถ่องแท้ โดยเฉพาะเด็กที่เติบโตมากับวัฒนธรรมกระแสหลักที่วัฒนธรรมของพวกเขากำลังได้รับการเน้นย้ำและให้คุณค่าทั้งในสังคมและในสถานศึกษา โอกาสที่พวกเขาจะถูกจองจำทางวัฒนธรรมมีมากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่เป็น

ชนกลุ่มน้อยที่มักจะมีโอกาสมากกว่าในการเผชิญหน้า หรือตรวจสอบวัฒนธรรมของตนเองเมื่อพวกเขาเข้าโรงเรียน

เด็กที่มาจากครอบครัวมีวัฒนธรรมตรงกับวัฒนธรรมกระแสหลักมีโอกาสน้อยกว่าที่จะต้องเผชิญหน้ากับความเชื่อ ค่านิยม และ มุมมองของวัฒนธรรมตนเอง เนื่องจากโรงเรียนมักจะตอกย้ำความเชื่อ ค่านิยมและวัฒนธรรมที่บ้านของพวกเขา เมื่อมองอีกมุมหนึ่งก็เหมือนกับว่าพวกเขามีโอกาสน้อยมากที่จะได้เป็นอิสระทางวัฒนธรรม หรือ ได้รับการปลดปล่อยจากวัฒนธรรมของตนเองที่บางครั้งมักจะไม่เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมอื่น โดยเฉพาะวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยในสังคม เด็กพวกนี้เมื่อเติบโตไปมักจะมีปัญหาในการติดต่อสัมพันธ์กับคนที่มีวัฒนธรรมต่างไปจากวัฒนธรรมของตนเอง (Banks, 1994)

2) เป้าหมายอีกประการหนึ่งของการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม คือ การจัดการ

ศึกษาเช่นนี้จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจผู้อื่นและสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม การพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะพหุวัฒนธรรมเป็นเป้าหมายของการจัดการศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์ ที่ต้องการให้ผู้เรียนมีความสามารถในการดำรงชีวิต หรือ เรียนในวัฒนธรรมที่หลากหลาย การศึกษาในสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมควรจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจทั้งวัฒนธรรมของตนเองและวัฒนธรรมของชุมชน หรือ ของสังคมโดยรวม ในขณะเดียวกันการศึกษาในสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมก็ควรจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถมองนอกกรอบของวัฒนธรรมของตนเอง หรือ ไม่เอาวัฒนธรรมของตนเองไปตัดสินวัฒนธรรมของกลุ่มอื่นหรือที่เรียกว่า “อัตนิยมทางวัฒนธรรม” การศึกษาในสังคมพหุวัฒนธรรมควรส่งเสริมให้ผู้เรียนที่ต่างวัฒนธรรมเข้าใจกัน มองวัฒนธรรมของผู้อื่นจากบริบทของวัฒนธรรมนั้นๆ หรือที่เรียกว่า “วัฒนธรรมสัมพัทธ์” การศึกษาควรจะช่วยให้ผู้เรียนทุกคนได้รับความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับดำรงชีวิตอยู่ในสังคม รวมทั้ง ควรจะช่วยปลูกฝังทัศนคติที่จะทำให้ทุกคนอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขในสังคม

อย่างไรก็ตาม อาจมีหลายคนตั้งคำถามว่าทำไมจึงต้องจัดการเรียนการสอนที่คำนึงถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้เรียนให้ ยุ่งยาก ทำไมไม่เรียน “วัฒนธรรมกลาง” ให้เหมือนกันให้หมดทั้งห้องเรียน เนื่องจากเห็นว่าสิ่งที่โรงเรียนสอนเป็นวัฒนธรรมของสังคมอยู่แล้ว ทำไมไม่ให้ทุกคนเรียนรู้สิ่งเหล่านั้น เพราะถือเป็น “วัฒนธรรมกลาง” อย่างไรก็ตามสิ่งที่เราควรตระหนักคือ สิ่งที่เราเรียกว่า “วัฒนธรรมกลาง” ไม่ได้หมายถึงการบูรณาการวัฒนธรรมของคนทุกกลุ่มเข้ามารวมกับเป็นวัฒนธรรมกลาง แต่หมายถึงวัฒนธรรมของชนกลุ่มใหญ่ในสังคม เพราะฉะนั้นการที่โรงเรียนอ้างว่าสอนวัฒนธรรมกลางให้กับนักเรียนนั้น แท้จริงแล้ว คือ การสอนหรือถ่ายทอดวัฒนธรรมของชนกลุ่มใหญ่ในสังคมนั่นเอง เมื่อเป็นเช่นนี้ เด็ก หรือ ผู้เรียนที่มาจากวัฒนธรรมอื่นที่แตกต่างไปจากวัฒนธรรมของชนกลุ่มใหญ่ในสังคมจะเสียเปรียบทางการศึกษา เช่น ต้องใช้เวลาทำความเข้าใจ เรียนรู้และยอมรับ วัฒนธรรมที่โรงเรียนถ่ายทอดนานกว่าเด็กที่มีพื้นฐานมาจากวัฒนธรรมนั้นอยู่แล้ว และ หากวัฒนธรรมที่ถ่ายทอดผ่านทางโรงเรียนนั้นขัดกับวัฒนธรรมของครอบครัว หรือ ของกลุ่ม อาจทำให้เกิดการต่อต้าน หรือ สับสน นอกจากนั้นมีผู้กล่าวว่า การที่โรงเรียนสอนวัฒนธรรมของชนกลุ่มใหญ่ในสังคมเพียงอย่างเดียว นั้น เป็นการอ้างไว้ซึ่งอำนาจของชนกลุ่มใหญ่ในสังคมเหนือชนกลุ่มน้อยกลุ่มอื่นๆ ดังนั้น สิ่งที่เราเรียกว่า “การจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม” จึง

เกิดขึ้นเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว อย่างไรก็ตาม มีผู้เข้าใจผิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม เช่น มีหลายคนเข้าใจว่า การจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม คือ วิชาเฉพาะแยกออกจากวิชาปกติ หรือ เป็นกิจกรรมที่เสริมเข้าไปในเนื้อหาปกติ ความจริงแล้ว การจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมควรแทรกอยู่ในทุกมิติของการจัดการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นนโยบาย การจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม สถานที่ บุคลากร การจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมควรเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษา

ส่วนประกอบของการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

Banks and Banks (1998) กล่าวว่า การจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมควรประกอบไปด้วย 1) การบูรณาการเนื้อหาการสอน 2) กระบวนการสร้างความรู้ 3) การลดอคติ 4) วิธีการสอนแบบเน้นความเสมอภาค และ 5) การสร้างวัฒนธรรมโรงเรียนที่ให้ความสำคัญกับนักเรียนทุกคน โดยแต่ละองค์ประกอบมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) การบูรณาการเนื้อหา (Content integration)

หมายถึงการเพิ่มหรือ การปรับเปลี่ยนเนื้อหาโดยผู้สอนใช้ตัวอย่างและเนื้อหาจากหลากหลายวัฒนธรรม และ หลายกลุ่มเพื่อแสดงให้ความคิด และ การตีความจากหลายวัฒนธรรม อย่างไรก็ตามการบรรจุเนื้อหาควรคำนึงถึงความสมเหตุสมผล บางวิชา เช่น วิชาสังคมศึกษา วิชาที่เกี่ยวกับภาษา วิชาดนตรี วิชาเหล่านี้มักจะเปิดโอกาสให้ผู้สอนได้สอดแทรกตัวอย่างเกี่ยวกับวัฒนธรรมอื่นเข้าไปได้ มากกว่าในวิชาอื่นๆ เช่น วิชาคณิตศาสตร์ หรือ วิชาวิทยาศาสตร์

การบูรณาการเนื้อหา Content integration แบ่งเป็น 4 ระดับคือ

1.1 การเพิ่มบทบาท (Contributions) ให้มีเนื้อหาที่แสดงถึงบทบาทของตัวแทนของกลุ่มของผู้เรียนในสังคม

เช่น มีการกล่าวถึงบุคคลที่มีชื่อเสียงในวัฒนธรรม หรือ ประวัติศาสตร์ของผู้เรียน ตัวอย่างของกิจกรรมในการเพิ่มบทบาท เช่น การจัดสัปดาห์วัฒนธรรม เช่น สัปดาห์อาหารประเทศเพื่อนบ้าน การจัดบอร์ดบุคคลสำคัญในห้องเรียนโดยให้มีบุคคลท้องถิ่นที่เป็นชนกลุ่มน้อยรวมอยู่ด้วย เป็นต้น

1.2 การเพิ่มหรือเสริมสิ่งที่ขาดหายไปเป็นหลักสูตร (Additive) เช่น จัดฉายภาพยนตร์เพื่อชดเชยความรู้ที่ไม่ได้กล่าวถึง หรือ ขาดหายไปแบบเรียน วิธีการเพิ่ม หรือ การทดแทนสิ่งที่ขาด ดังที่กล่าวมานั้น เมื่อเทียบกับวิธีอื่นแล้วทำได้ไม่ยากและไม่ต้องการกระบวนการคิดที่สลับซับซ้อน อย่างไรก็ตามวิธีการเพิ่มเช่นนี้ก็มีข้อเสียคือ เป็นการกล่าวเป็นนัยว่าวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมหลัก และเป็นการลดทอนความสำคัญของวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของชนกลุ่มน้อย นอกจากนี้วิธีการเพิ่มเช่นนี้ยังตอกย้ำความเชื่อแบบเหมารวม (Stereotype) เกี่ยวกับคนบางกลุ่มอีกด้วย (ชาวเขาต้องแต่งกายด้วยชุดประจำชาติ ต้องใช้อุปกรณ์และเครื่องมือที่ทำจากไม้ไผ่ ต้องเป็นคนที่ยึดถือผี เป็นต้น)

นักวิชาการบางกลุ่มกล่าวว่าการเพิ่มเนื้อหาเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยที่ดี ควรเน้นที่ “โอกาสในชีวิต” (การถูกเอารัดเอาเปรียบ โอกาสในการได้รับการศึกษา พื้นที่ในสังคม) ของชนกลุ่มน้อยเหล่านั้น มากกว่าเน้นที่ วิถีชีวิต (อาหาร เครื่องแต่งกาย วันสำคัญ ศาสนา) อย่างไรก็ตาม การสอนเกี่ยวกับประสบการณ์ในชีวิตของชน

กลุ่มน้อยเป็นเรื่องที่ซับซ้อนและยาก ไม่ใช่แค่เพิ่มเรื่องราวเกี่ยวกับกลุ่มต่างๆ เข้าไปแล้วหรือเป็นการมองกลุ่มต่างๆ ผ่านมุมมองกระแสหลักเท่านั้น สิ่งสำคัญคือการเปลี่ยนหลักสูตรที่ทำให้นักเรียนสามารถมองเหตุการณ์ต่างๆ ผ่านมุมมองของคนกลุ่มน้อย

1.3 การปรับเปลี่ยน (Transformation) เปลี่ยนหลักสูตรทั้งหมดเพื่อแสดงถึงมุมมองที่หลากหลาย เช่น อาจเลือกสื่อการเรียนที่ใช้ตัวอย่างที่แสดงถึงวัฒนธรรมที่หลากหลาย หรือ แสดงถึงมุมมองที่หลากหลาย แทนที่จะเพิ่มเรื่องราวเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยลงไปหลักสูตร การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเน้นที่การทำความเข้าใจกับเหตุการณ์ต่างๆ ผ่านมุมมองที่หลากหลายของกลุ่มต่างๆ ในสังคม ยกตัวอย่างเช่น ในการสอนเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไทย ถ้าใช้วิธีการเพิ่มครูผู้สอนอาจกล่าวถึงประวัติศาสตร์ของชนกลุ่มต่างๆ ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของมุมมองกระแสหลัก หรือมุมมองทางประวัติศาสตร์ที่แบบเรียนหรือหลักสูตร ต้องการนำเสนอ แต่ถ้าครูผู้สอนใช้วิธีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร ครูผู้สอนจะสอนประวัติศาสตร์จากหลากหลายมุมมอง ครูผู้สอนจะต้องนำเสนอทั้งมุมมองกระแสหลักทางประวัติศาสตร์ และนำเสนอมุมมองทางประวัติศาสตร์จากการมองของกลุ่มต่างๆ ในสังคมซึ่งอาจจะแตกต่างจากมุมมองกระแสหลัก ครูผู้สอนไม่ได้มีหน้าที่ตัดสินว่ามุมมองใดถูกแต่จะนำเสนอมุมมองที่หลากหลายให้ผู้เรียนได้รับรู้ว่ามีวิธีการมองแบบอื่น จากกลุ่มวัฒนธรรมอื่นในสังคม วิธีการบูรณาการเนื้อหาโดยใช้การเปลี่ยนแปลงหลักสูตร ยังต่างจากวิธีการบูรณาการเนื้อหาโดยใช้การเพิ่มอีกหลายประการ ตาราง 1 เปรียบเทียบระหว่างการเพิ่มเนื้อหาในหลักสูตร กับการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร

1.4 การมีบทบาททางสังคม (Social Action)

อีกวิธีการหนึ่งที่ใช้ในการบูรณาการเนื้อหาคือการเชื่อมโยงสิ่งที่โรงเรียนสอนเข้ากับปัญหาสังคม หรือที่เรียกว่า หลักสูตรเพื่อการมีบทบาททางสังคมนั่นเอง โดยทั่วไป จุดประสงค์อย่างหนึ่งของการศึกษา ก็เพื่ออบรมบ่มเพาะให้นักเรียนยอมรับสภาพทางสังคม สถาบันทางสังคม แนวคิดหลักของสังคม อย่างไรก็ตามแนวคิดหลักในการปรับหลักสูตรให้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสังคมเห็นว่า สังคมมีปัญหาหลักคือการเอารัดเอาเปรียบ สิ่งที่โรงเรียนต้องทำคือ ต้องช่วยให้นักเรียนได้รับความรู้ ค่านิยม และ ทักษะ ที่จำเป็นสำหรับการเปลี่ยนแปลงสังคม เพื่อที่กลุ่มคนที่ถูกเอารัดเอาเปรียบจะได้มีที่ยืนในสังคม นักเรียนต้องถูกสอนให้วิพากษ์วิจารณ์สังคม และ เข้าใจความขัดแย้งระหว่างอุดมคติกับความเป็นจริง และ ต้องถูกสอนให้รู้วิธีที่จะแก้ไขปัญหา ในการใช้หลักสูตรแบบนี้ บรรยากาศในห้องเรียนต้องเปิดรับความคิดที่แตกต่าง ครูต้องเป็นผู้ที่เชื่อในเสรีภาพส่วนบุคคล ต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น เน้นความเป็นประชาธิปไตยทั้งในและนอกห้องเรียน ครูอาจส่งเสริมให้นักเรียนทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาสภาพชีวิตคน ครูทำหน้าที่เป็นผู้ปลูกฝังค่านิยมประชาธิปไตยให้กับนักเรียนผ่านทางเนื้อหาที่เลือกมาสอน ผ่านทางการตีความเหตุการณ์ทางสังคมและประวัติศาสตร์ ผ่านทางคำพูดและการกระทำของตัวเอง

ตาราง1 เปรียบเทียบระหว่าง “การเพิ่ม” กับ “การเปลี่ยนแปลง” เนื้อหาในหลักสูตร

การเพิ่มเนื้อหาในหลักสูตรบางส่วน	การเปลี่ยนแปลงหลักสูตร
• เสนอเรื่องราวเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยแยก	• เสนอเรื่องราวเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยใน

เป็นเรื่อง ● เสนอเรื่องราวเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยจากมุมมองของวัฒนธรรมกระแสหลัก ● เนื้อหาเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยหรือกลุ่มที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมเป็นเพียงสิ่งที่เพิ่มเข้าไปจากเนื้อหาหลัก ● เนื้อหาเกี่ยวกับปัญหาทางโครงสร้าง เช่น ความยากจน (เนื่องจากถูกเอาเปรียบ) ● การเหยียดหยามทางเชื้อชาติ ไม่ได้รับการกล่าวถึง ● หลักสูตรถูกเขียนขึ้นจากแนวคิดรวมศูนย์ เน้นความเหมือน ● เน้นที่การจำ (จำปีพ.ศ. จำชื่อคนสำคัญทางประวัติศาสตร์ จำเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์) ● ประเมินผลโดยดูว่านักเรียนจำได้มากแค่ไหน ● เน้นที่การยอมรับสภาพทางสังคม วัฒนธรรมที่เป็นอยู่	ภาพรวมทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกัน ● นำเสนอเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่างๆ จากมุมมองของกลุ่มที่หลากหลาย ● เนื้อหาเกี่ยวกับกลุ่มที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร ● เน้นเนื้อหาเกี่ยวกับปัญหาทางโครงสร้าง เช่น ความยากจน (เนื่องจากถูกเอาเปรียบ) ● มีการกล่าวถึงการเหยียดหยามทางเชื้อชาติ ● หลักสูตรสะท้อนให้เห็นแนวคิดที่ว่า คนมีความต่างกัน และ ความต่างไม่ได้หมายถึงความด้อยกว่า ● เน้นที่การคิดวิเคราะห์ หาเหตุผล หาความสัมพันธ์ของเหตุการณ์ ● ประเมินผลจากการเปลี่ยนแปลงในตัวนักเรียน การมีส่วนร่วมทางสังคม ● เน้นที่การวิพากษ์ วิวิจารณ์สังคม การเปลี่ยนแปลง
--	--

2) กระบวนการสร้างความรู้ (Knowledge Construction)

กระบวนการสร้างความรู้เป็นกระบวนการที่ผู้สอนช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจ ตรวจสอบ และ พิจารณาตัดสินที่เรียนว่ามีความอคติทางวัฒนธรรมหรือไม่ เช่น พิจารณาบทเรียนว่าถูกเขียนขึ้นมาจากมุมมองแบบใด ยกตัวอย่างเช่น เมื่อเรียนเกี่ยวกับการค้นพบทวีปอเมริกาหรือโลกใหม่ของชาวยุโรป ครูผู้สอนอาจจะถามนักเรียนถึงความหมายของ “การค้นพบ” หรือ คำว่า “โลกใหม่” เพื่อให้ นักเรียนคิด และ อภิปรายว่าคำเหล่านี้มีความหมายต่อชีวิตของชนกลุ่มอื่น เช่น ชนพื้นเมือง อย่างไร

3) การลดอคติ (Prejudice Reduction)

การลดอคติกล่าวถึงบทเรียนและกิจกรรมที่ครูใช้เพื่อช่วยให้นักเรียนพัฒนาทัศนคติด้านบวกต่อกลุ่มคนที่มีวัฒนธรรมต่างไปจากตนเอง งานวิจัยระบุว่านักเรียนจำนวนมากมีทัศนคติด้านลบต่อกลุ่มที่มีเชื้อชาติและชาติพันธุ์ต่างไปจากตนเอง งานวิจัยระบุว่าบทเรียน หรือ หน่วยการเรียนรู้ รวมถึงอุปกรณ์การเรียนการสอนที่มีเนื้อหาด้านบวกเกี่ยวกับคนเชื้อชาติต่างๆ หรือ วัฒนธรรมต่างๆ ทำให้นักเรียนลดอคติเกี่ยวกับเชื้อชาตินั้นๆหรือวัฒนธรรมนั้นๆได้ โดยนักวิชาการบางคนกล่าวว่า อคติทางวัฒนธรรมจะลดลงเมื่อมีการติดต่อสัมพันธ์กันระหว่างกลุ่มที่มีวัฒนธรรมต่างกัน โดยที่การติดต่อนั้นจะต้อง 1) อยู่บนพื้นฐานของความเท่าเทียม 2) เป็นไปอย่างร่วมมือร่วมใจกันมากกว่าเป็นไปเพื่อการแข่งขัน 3) มีการดูแลโดยครูหรือผู้มีอำนาจเพื่อไม่ให้เกิดการเหยียดหยามทางวัฒนธรรม

4) วิธีการสอนแบบเน้นความเสมอภาค (Equity Pedagogy)

ครูผู้สอนในทุกวิชาควรจะวิเคราะห์วิธีการและรูปแบบการสอนของตนเองเพื่อดูว่ามีความเป็นพหุวัฒนธรรมมากน้อยเพียงใด เพื่อให้เกิดความเสมอภาค ครูผู้สอนควรมีการปรับเปลี่ยนวิธีการสอนของตนเองเพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ และผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่ดีขึ้นในนักเรียน ไม่ว่าจะเป็นนักเรียนคนนั้นจะมาจากเชื้อชาติ ศาสนา หรือ สถานะทางสังคมใดก็ตาม ครูผู้สอนอาจต้องเพิ่มความสนใจมากเป็นพิเศษเมื่อสอนนักเรียนบางกลุ่ม หรืออาจจัดให้มีการทำกิจกรรมกลุ่มมากขึ้นในวิชาบางวิชา

5) การสร้างวัฒนธรรมโรงเรียนที่ให้ความสำคัญกับนักเรียนทุกคน

ส่วนประกอบสำคัญอีกประการหนึ่งของการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมคือการสร้างบรรยากาศของ โรงเรียนให้เกิดความเสมอภาคในด้านเชื้อชาติ เพศสภาพ และ สถานะทางสังคมของนักเรียนทุกคน เพื่อให้เกิดบรรยากาศเช่นนี้สมาชิกทุกคนในโรงเรียนต้องร่วมมือกัน โรงเรียนต้องตรวจสอบแนวทางการปฏิบัติของโรงเรียนทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นการจัดกลุ่ม การแบ่งห้องเรียน การแข่งกีฬา ระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เพื่อดูว่าเป็นไปอย่างเสมอภาคหรือไม่

3) รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

นักวิชาการหลายคนกล่าวตรงกันว่าหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมคือ หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ไม่ว่าโรงเรียนจะมีการเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบต่างๆ ของโรงเรียน เช่น วันหยุด หรือ การแต่งกายของนักเรียนให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมของนักเรียนมากเพียงใด แต่ถ้ามการจัดการเรียนการสอนยังไม่มีเปลี่ยนแปลง เนื้อหาของหลักสูตรยังคงยึดตามวัฒนธรรมของคนกลุ่มใหญ่และวิธีการจัดการเรียนการสอนยังไม่คำนึงถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้เรียน ผลลัพธ์ที่ได้จากการจัดการศึกษาต่อผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมยังไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาเพื่อให้เกิดความเสมอภาคสำหรับนักเรียนทุกคนได้ ในส่วนผู้วิจัยทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

Sleeter and Grant (2003) กล่าวว่ารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมแบ่งออกเป็น 5 รูปแบบด้วยกัน คือ 1) วิธีการสอนสำหรับนักเรียนที่พิเศษและนักเรียนที่มีวัฒนธรรม

ที่แตกต่าง (Teaching the Exceptional and Culturally Different Students Approach) 2) วิธีการสอนที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างคน (Human Relations Approach) 3) วิธีการสอนที่เน้นเฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง (Single-Group Studies Approach) 4) วิธีการสอนที่เน้นพหุวัฒนธรรม (Multicultural Education Approach) และ 5) วิธีการสอนที่เน้นพหุวัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลงสังคม (Multicultural Education and Social Reconstructionist Approach) วิธีการสอนแต่ละวิธีมีวัตถุประสงค์สอดคล้องกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมทั้งสิ้น แต่อาจมีรูปแบบ จุดเน้นที่แตกต่างกัน

2.1 วิธีการสอนสำหรับนักเรียนที่พิเศษและนักเรียนที่มีวัฒนธรรมที่แตกต่าง (Teaching the Exceptional and Culturally Different Students Approach)

การสอนแบบนี้ใช้วิธีการเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมในชั้นเรียนเพื่อให้เหมาะกับนักเรียนเพื่อให้นักเรียนเรียนได้ดีขึ้น สิ่งที่ต้องเน้นคือ การสอนในรูปแบบนี้จุดมุ่งหมายสูงสุดก็เพื่อให้ นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียนในระบบปัจจุบัน เช่น สามารถสอบได้คะแนนดีในการทดสอบระดับชาติ (สอบ NT, สอบ O-Net, A-Net) สามารถสอบเข้าเรียนต่อมหาวิทยาลัยได้ และประสบความสำเร็จในสังคมที่เป็นอยู่ เช่น มีอาชีพที่ดี มีรายได้ที่ดี มีสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่ดี เพราะฉะนั้นวิธีการสอนแบบนี้ไม่ได้ตั้งคำถามกับการเรียนการสอนในปัจจุบันว่า การเรียนที่ถูกต้องขึ้นโดยการสอบเช่นนี้เป็นสิ่งที่ถูกต้องหรือไม่ หรือ หลักสูตรที่เน้นวัฒนธรรมกระแสหลักนั้นยุติธรรมสำหรับผู้เรียนทุกคนหรือไม่ วิธีการสอนแบบนี้ใช้เทคนิคการสอนต่อไปนี้

- 1) คาดหวังสูงในตัวนักเรียนทุกคน ความคาดหวังของครูเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้ นักเรียนประสบความสำเร็จ เมื่อครูคาดหวังว่านักเรียนจะเรียนได้ดี ครูจะรู้สึกรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียน และ จะช่วยนักเรียนให้ประสบความสำเร็จ ครูจะพยายามหาว่าวิธีการสอนแบบใดเหมาะกับนักเรียน วิธีการสอนแบบใดไม่เหมาะสม นอกจากนี้ครูยังจะสื่อสารให้นักเรียนรู้ความคาดหวังที่มีต่อนักเรียน ซึ่งต่างจากครูที่คาดหวังในตัวนักเรียนต่ำ ครูประเภทนี้จะไม่พยายามคิดหาวิธีสอน หรือ หาสื่อที่น่าสนใจ ซึ่งทำให้นักเรียนยังรู้สึกไม่อยากเรียนยิ่งขึ้น ครูที่

คาดหวังสูงในตัวนักเรียนนั้น ไม่ใช่คาดหวังว่านักเรียนจะเรียนได้ดีในชั้นเรียนขณะนี้เท่านั้น แต่ต้องคาดหวังว่าในอนาคต นักเรียนทุกคนจะสามารถประสบความสำเร็จในชีวิตได้ ยกตัวอย่างเช่น ครูอาจรู้สึกว่าความรู้ทางคณิตศาสตร์ขั้นสูงอาจจะยากสำหรับนักเรียน หรืออาจไม่จำเป็นในชีวิตประจำวันของนักเรียน อย่างไรก็ตามถ้านักเรียนต้องการสอบเข้ามหาวิทยาลัยความรู้ขั้นสูงทางคณิตศาสตร์เป็นสิ่งที่จำเป็นมาก ครูที่คาดหวังในตัวนักเรียนต่ำหรือไม่คาดหวังในตัวนักเรียนมักจะคิดว่า นักเรียนไม่จำเป็นต้องรู้ทักษะทางคณิตศาสตร์ยากๆเหล่านี้ อย่างไรก็ตามนักวิชาการบางท่านตั้งข้อสังเกตว่า ความรู้ทางคณิตศาสตร์ หรือวิทยาศาสตร์ที่จะเป็นใบเบิกทางไปสู่อาชีพที่มีสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูงนั้นเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของคน หมายความว่า ครูไม่มีสิทธิกีดกันนักเรียนออกจาก การได้รับความรู้เหล่านี้ ดังนั้นนักวิชาการที่สนับสนุนการสอนแบบนี้มองว่า การที่ครูสอนเกี่ยวกับวัฒนธรรมของนักเรียนมากเกินไปจะทำให้ นักเรียนเสียโอกาสที่จะได้รับความรู้ที่บางคนอาจเรียกว่าเป็น “กระแสหลัก” แต่เป็นความรู้ที่ช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จในอนาคตได้

2) ศึกษาให้รู้ถึงรูปแบบการเรียนรู้ที่นักเรียนถนัด และจัดการสอนให้เหมาะกับรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียน

รูปแบบการเรียนรู้จะเกี่ยวข้องกับการรับรู้ ประมวล เก็บ และ ดึงข้อมูลของคน รูปแบบการเรียนรู้คือเทคนิคที่คนๆหนึ่งใช้เพื่อทำความเข้าใจกับข้อมูลใหม่ หรือ เชื่อมโยงข้อมูลใหม่เข้ากับข้อมูลเดิมที่มีอยู่ กระบวนการเชื่อมโยงข้อมูลเดิมเข้ากับข้อมูลที่มีอยู่ แล้วทำความเข้าใจ นั่นก็คือการเรียนรู้นั่นเอง ซึ่งกระบวนการนี้สำหรับผู้เรียนแต่ละคนก็จะแตกต่างกัน นักเรียนบางคนเรียนรู้ได้ดีจากการอ่าน ในขณะที่นักเรียนบางคนอาจเรียนรู้ได้ดีจากการสังเกต เช่น เมื่อเรียนเรื่องการระเหยเป็นไอของน้ำ นักเรียนบางคนอาจจะเข้าใจได้เพียงแค่อ่านจากหนังสือ แต่จะมีนักเรียนบางกลุ่มที่ต้องเห็นจากของจริง นอกจากนั้น นักเรียนบางคนอาจจะเรียนรู้ได้ดีเมื่อได้ถกเถียงกับเพื่อน ได้สัมผัส และได้เขียน นักเรียนบางคนต้องการแบบแผนที่ชัดเจน เช่น กำหนดผลงาน กำหนดเวลาทำงาน กำหนดตัวอย่างหรือรูปแบบการเขียน ในขณะที่นักเรียนบางคนต้องการอิสระ ต้องการใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการทำงานส่ง รูปแบบการเรียนรู้ที่ Sleeter and Grant (2003) กล่าวถึง ต่างจาก พหุปัญญา (Multiple Intelligence) ของ Howard Gardner กล่าวคือ ในขณะที่พหุปัญญา หมายถึง ความถนัดที่ต่างกันของแต่ละคน เช่น บางคนมีความสามารถทางภาษามาก (Linguistic Intelligence) ในขณะที่บางคนมีความสามารถทางการคิดแบบมีเหตุผล หรือ คิดแบบเป็นตรรกะ (Logical-mathematical intelligence) หรือบางคนอาจจะมีความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับคนมากเป็นพิเศษ (Interpersonal Intelligence) ความถนัดเหล่านี้ไม่เหมือนกับรูปแบบการเรียนรู้ที่นักเรียนถนัดเสียทีเดียว รูปแบบการเรียนรู้เป็นพฤติกรรมการเรียนรู้มากกว่า ยกตัวอย่างเช่น นักเรียนที่มีความถนัดทางภาษา (Linguistic Intelligence) อาจมีอาจมีรูปแบบการเรียนรู้ที่ต่างกัน เช่น บางคนเรียนภาษาได้ดีจากการท่องจำ แต่บางคนอาจเรียนได้ดีก็ต่อเมื่อได้ฝึกปฏิบัติ เป็นต้น ถึงแม้ว่าพื้นฐานทางวัฒนธรรมของนักเรียนและเพศมีอิทธิพลต่อรูปแบบการเรียนรู้ที่นักเรียนถนัด แต่ไม่ได้หมายความว่าเด็กทุกคนที่มีวัฒนธรรมเดียวกันจะมีรูปแบบการเรียนรู้แบบเดียวกัน เพราะฉะนั้นสิ่งที่ครูต้องทำคือต้องศึกษาว่านักเรียนในชั้นมีรูปแบบการเรียนรู้แบบใดโดยการสังเกต หรือ สอบถามจากนักเรียน หรือ ครูคนอื่นที่เคยสอนนักเรียน ครูอาจใช้แบบบันทึกรูปแบบการเรียนรู้ที่นักเรียนแต่ละคนถนัด (ตารางที่ 13) เมื่อพบว่านักเรียนมีรูปแบบการเรียนรู้แบบใด ครูจะต้องปรับวิธีการสอน โดยอาจลดการสอนโดยใช้วิธีบรรยาย ให้นักเรียนอ่านข้อความในหนังสือ หรือ ให้นักเรียนตอบคำถามลง แต่เปลี่ยนไปใช้วิธีอื่นๆ เช่น ให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม หรือใช้สื่ออื่นๆ เพื่อกระตุ้นความสนใจของนักเรียน

3) เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน

นักเรียนทุกคนต้องมีความรู้พื้นฐาน คือ อ่านออกเขียนได้ และ คำนวณเป็น อย่างไรก็ตามครูที่ดีต้องรู้จักวิธีที่จะหาหัวข้อ ยกตัวอย่าง หรือ บทเรียนที่ตรงกับความสนใจของนักเรียนเพื่อจะถ่ายทอดทักษะเหล่านี้ให้กับนักเรียน ครูควรจะมีวิธีที่จะใช้สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทำให้นักเรียนอยากเรียน อาจเริ่มจากความรู้ที่นักเรียนมีอยู่ แล้วพัฒนาทักษะต่อยอดขึ้นไป ครูอาจจะใช้วัฒนธรรมของ

นักเรียนเป็นฐานในการสอน ในการสอนแบบนี้ครูจะเห็นความสำคัญของคลังความรู้ที่นักเรียนนำติดตัวมาจากบ้านว่าเป็นเหมือนสะพานที่จะเชื่อมไปสู่ความรู้ในโรงเรียน

4) ระดับความสามารถของนักเรียน

ในชั้นเรียนอาจมีนักเรียนบางคนเรียนได้ดี หรือ เรียนได้ช้ากว่าคนอื่น ครูที่ดีควรจะสอนนักเรียนที่มีความสามารถต่างกันได้ ครูอาจจะใช้วิธีแบ่งกลุ่มหลายๆแบบ (อาจจะคละนักเรียนที่เก่งอ่อนด้วยกันในกลุ่มเพื่อจะได้ช่วยกัน หรือ เปลี่ยนไปตามเนื้อหาที่สอน) หรืออาจให้ผู้ช่วยสอน ขอร้องผู้ปกครองของนักเรียน หรือให้นักเรียนที่อยู่ชั้นโตกว่าช่วยเป็นพี่เลี้ยงให้กับนักเรียนชั้นเล็กกว่า อาจจะใช้วิธีวัดและประเมินผลหลายๆแบบ นอกจากนั้นครูต้องสังเกตระดับความสามารถและทักษะของนักเรียน เช่น เด็กประถมหกบางคนมีความสามารถในการอ่านเท่ากับเด็กประถมสี่ แต่เนื่องจากอายจึงไม่กล้าบอก ครูว่าตัวเองมีปัญหา ครูควรจะคอยสังเกตนักเรียนและหาทางช่วยเหลือ

5) ภาษาที่ใช้ในห้องเรียน

เด็กที่เข้าใจภาษาที่ใช้ในห้องเรียนเพียงเล็กน้อยจะไม่สามารถเรียนเนื้อหาทางวิชาการใหม่ๆได้ และไม่สามารถแสดงความสามารถทางวิชาการได้ ถ้าเราต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้เนื้อหาทางวิชาการเราต้องสอนโดยใช้ภาษาที่ผู้เรียนเข้าใจได้มากที่สุด การสอนโดยใช้ภาษาที่นักเรียนถนัดที่สุดเป็นสื่อจนกว่านักเรียนจะเข้าใจภาษาทางการที่ใช้ในห้องเรียนอาจเป็นทางเลือกหนึ่ง หรือ ครูบางคนอาจสอนด้วยภาษากลางที่ไม่ใช่ภาษาแม่ของนักเรียนแต่จัดให้มีเพื่อนคอยช่วยเหลือ หรือ คอยเป็นตัวเตอร์ให้กับนักเรียนเวลาที่นักเรียนไม่เข้าใจภาษากลาง นอกจากนี้เพื่อนที่เป็นตัวเตอร์ยังจะเป็นตัวอย่างให้นักเรียนพยายามที่จะเรียนภาษากลาง ครูบางคนอาจใช้สื่ออื่น เช่น รูปภาพ หรือ กิจกรรมเข้าจังหวะเพื่อให้นักเรียนได้เชื่อมโยงภาษาที่เรียนเข้ากับสิ่งที่มองเห็นได้

ความเข้าใจผิดประการหนึ่งเกี่ยวกับการสอนสองภาษา (Bilingual Education) ก็คือว่า การสอนสองภาษาไม่ช่วยให้นักเรียนเรียนภาษากลาง หรือ ภาษาที่สอง ที่จริงแล้วโปรแกรมการสอนแบบสองภาษา จำเป็นต้องมีการสอนเพื่อพัฒนาภาษาเพิ่มอีกด้วย เช่นในโรงเรียนที่สอนแบบสองภาษา (มลายู-ไทย) โรงเรียนอาจต้องจัดชั้นเรียนเพื่อเสริมทักษะทางภาษาไทยให้กับเด็กที่ใช้ภาษามลายูเป็นภาษาแม่ นอกเหนือจากการสอนเนื้อหาเป็นสองภาษาอย่างเดียว ส่วนใหญ่แล้วนักเรียนที่เป็นชนกลุ่มน้อยที่เรียนอยู่ในโรงเรียนจะเป็นคนเดียวในครอบครัวที่สามารถพูดภาษากลางได้ เพราะฉะนั้นเวลาส่งจดหมายติดต่อกับทางบ้านของนักเรียน หรือว่าเวลาส่งรายงานผลการเรียนของนักเรียน ครูควรจะเขียนสื่อสารเป็นสองภาษา ครูอาจเชิญผู้ปกครองมาพบเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับความคาดหวังของโรงเรียนที่มีต่อนักเรียน เช่นนักเรียนต้องสอบผ่าน นักเรียนต้องไม่มาเรียนสาย นักเรียนต้องทำการบ้าน เป็นต้น สำหรับนักเรียนบางคนที่ใช้ภาษาถิ่น ครูต้องระวังโดยการไม่ทำโทษ หรือ ดุด่า หรือ ห้ามไม่ให้นักเรียนใช้ภาษาถิ่น ครูควรจะมองภาษาถิ่นเหล่านั้นเป็นฐานในการสอนภาษาไทยให้กับนักเรียน อย่างไรก็ตามครูควรชี้แจงกับนักเรียนว่า ภาษาถิ่นนั้นควรใช้เวลาพูดกับเพื่อน หรือในสถานการณ์ที่ไม่เป็นทางการ ส่วนในสถานการณ์ที่เป็นทางการ เช่น ในห้องเรียน ควรใช้ภาษากลาง

6) ความสำเร็จ

จุดมุ่งหมายหลักของวิธีการสอนแบบนี้คือเพื่อให้นักเรียนที่เป็นเด็กพิเศษและนักเรียนที่มีวัฒนธรรมที่แตกต่างสามารถเรียนได้ดีเท่ากับนักเรียนที่มีวัฒนธรรมหลัก บางครั้งการยกตัวอย่างของผู้ที่ประสบความสำเร็จในชีวิตที่มาจากกลุ่มทางสังคมเดียวกับนักเรียนเป็นวิธีช่วยให้นักเรียนเกิดแรงบันดาลใจในการเรียน หรือครูอาจเชิญผู้ที่มีพื้นฐานทางวัฒนธรรมเดียวกับนักเรียนที่เป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จในชีวิตมาพูดให้นักเรียนฟังเกี่ยวกับประสบการณ์ เช่น อาจเชิญนักบินหญิงมาพูดในโรงเรียนเพื่อสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ให้นักเรียนหญิง เชิญชาวม้งที่สามารถสอบเข้าเรียนในคณะแพทยศาสตร์มาพูดให้นักเรียนที่เป็นชาวเขาฟัง เชิญผู้มีความบกพร่องทางปัญญาที่สามารถคิดโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ที่ใช้กับมือถือมาพูดในชั้นเรียนที่มีนักเรียนที่มีความบกพร่องทางปัญญาเรียนอยู่ เพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียนให้กับนักเรียน

7) ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน

นอกจากจะต้องคาดหวังในตัวผู้เรียนทุกคนแล้วครูควรต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน ครูต้องรัก เมตตา ห่วงดี และ ใส่ใจนักเรียน ครูบางคนสนใจแต่จะให้นักเรียนเรียนได้ดีแต่ไม่ได้มีความเป็นมิตรกับนักเรียนเลย การกระทำเช่นนี้ทำให้นักเรียนไม่อยากเรียนหรือเบื่อการเรียน และ ครูเองก็รู้สึกหงุดหงิดที่นักเรียนเรียนไม่ได้ดี ครูบางคนเป็นมิตรกับนักเรียน ใส่ใจนักเรียน แต่บางครั้งเนื่องจากครูไม่รู้วัฒนธรรมของนักเรียนครูจึงคิดว่าความประพฤติบางอย่างของนักเรียนเกิดจากการที่นักเรียนไม่ใส่ใจหรือไม่สนใจในการเรียน หรือบางครั้งนักเรียนอาจพูดเสียงดัง แสดงความเป็นกันเองกับครูเกินเหตุ ครูอาจตีความว่านักเรียนไม่เคารพ หรือ ไม่มีมารยาท ทำให้รู้สึกไม่พอใจนักเรียน ซึ่งที่จริงแล้วการที่นักเรียนแสดงกริยาเช่นนั้นอาจเนื่องมาจากวัฒนธรรมของนักเรียนก็เป็นได้ การทำวิจัยในชั้นเรียนจะช่วยให้ครูรู้วัฒนธรรมของนักเรียนได้

8) การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบ้าน และชุมชน

ครูควรจะทำตัวให้คุ้นเคยกับชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ ควรจะใช้เวลากับผู้ปกครองนักเรียน ศึกษาว่าผู้ปกครองคาดหวังอะไรจากโรงเรียน เปรียบเทียบความคาดหวังของพ่อแม่กับความคิดของนักเรียน อธิบายถึงความสำคัญของการศึกษาให้พ่อแม่ของนักเรียนเข้าใจ ดูว่าพ่อแม่ช่วยเรื่องการศึกษาของนักเรียนอย่างไร เช่น สอบถามว่าพ่อแม่มีวิธีดูแลให้ลูกทำการบ้านอย่างไร หรือมีระบบอะไรหรือไม่ ถ้าไม่มีครูอาจต้องช่วยแนะนำ หรือ ครูอาจหาองค์กร หรือ หน่วยงานที่อยู่ใกล้บ้านนักเรียนให้ช่วยดูแลในเรื่องนี้ ครูควรสื่อสารด้วยภาษาที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองของนักเรียนเข้าใจและเป็นการสื่อสารสองทาง คือ ให้พ่อแม่ของนักเรียนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นไม่ใช่ครูพูดอยู่ฝ่ายเดียว ครูหลายคนเข้าใจผิดว่าความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียนคือการเชิญผู้ปกครองมาพบที่โรงเรียนอย่างเดียว ซึ่งความจริงแล้วไม่ใช่เช่นนั้น แต่หมายถึงการที่ครูเข้าไปรู้จักครอบครัวรวมถึงชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่เพื่อช่วยในการเรียนของนักเรียน

หลักการทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้นนั้นก็เพื่อจุดประสงค์ให้นักเรียนทุกคนไม่ว่าจะมาจากวัฒนธรรมใด เชื้อชาติใด หรือศาสนาใดสามารถเรียนได้ดีเท่าเทียมกันทุกคน ในส่วนต่อไปจะยกตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้ในวิชาต่างๆ ที่จัดทำขึ้นโดยใช้เทคนิคการสอนสำหรับนักเรียนพิเศษ และนักเรียนที่มีวัฒนธรรมที่แตกต่าง

ส่วนประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้

- 1) กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่จะสอน เช่น ภาษาไทย สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม
- 2) สาระที่จะสอน หรือ หน่วยการเรียนรู้ที่จะสอน เช่น สาระการอ่าน
- 3) เรื่องที่จะสอน เช่น เรื่องการอ่านจับใจความสำคัญประเภทข่าว
- 4) ระดับชั้นที่สอน เช่น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นต้น
- 5) สาระสำคัญ หรือ คำอธิบายสาระที่จะสอนโดยสังเขป
- 6) มาตรฐานรายวิชา ระบุว่าเรื่องที่จะสอนนั้นตรงกับมาตรฐานการเรียนรู้ใดในรายวิชา (ตามหลักสูตรแกนกลาง)
- 7) มาตรฐานการเรียนรู้ประจำช่วงชั้น
- 8) จำนวนชั่วโมงที่ใช้ในการสอนเรื่องนี้
- 9) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนและพฤติกรรมบ่งชี้
- 10) กิจกรรมการเรียนรู้ เช่น การจัดการเรียนรู้แบบบรรยาย การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ การเรียนรู้แบบอภิปรายกลุ่ม เป็นต้น โดยขั้นตอนนั้นอาจแบ่งเป็น ขั้นเตรียม หรือ ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นแบ่งกลุ่ม(ถ้าเป็นการเรียนรู้แบบกลุ่ม) ขั้นสรุป เป็นต้น
- 11) สื่อการเรียนรู้ที่ใช้ รวมถึงใบความรู้ ใบงาน
- 12) การวัดและประเมินผล ประกอบด้วย เครื่องมือที่ใช้วัดผล วิธีวัดประเมินผล และ เกณฑ์การประเมิน

2.2 วิธีการสอนที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างคน หรือ Human Relations Approach

วิธีการสอนนี้เน้นการสร้างความรู้สึที่ดี และ การเคารพกันระหว่างกลุ่มคนที่แตกต่างกันทางเชื้อชาติ ศาสนา เพศ สภาพร่างกาย ฐานะทางสังคม โดยมุ่งลดอคติ (Prejudice) และความเชื่อเหมารวม(Stereotype) ที่ผิดๆ โดยเริ่มจากการให้นักเรียนตระหนักถึงความเชื่อเหมารวมของตัวเอง และ สาเหตุที่นักเรียนมีความเชื่อแบบนั้น นอกจากนี้วิธีการสอนแบบนี้ยังเน้นการปลูกฝังให้นักเรียนรู้ว่าคนแต่ละคนมีความแตกต่าง และมีเอกลักษณ์ของตนเอง เพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีในห้องเรียน ลดการล้อเลียน หรือ กลั่นแกล้ง โดยเริ่มจากการสอนให้นักเรียนคำนึงถึงความรู้สึกของคนอื่น สอนให้รู้ว่าการพูดหรือการกระทำบางอย่างสามารถทำร้ายความรู้สึกคนอื่นได้ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูต้องเน้นให้นักเรียนเห็นว่าคนแต่ละคนมีความแตกต่าง และมีเอกลักษณ์ของตนเอง

วิธีการสอนนี้จะทำให้นักเรียนยอมรับความแตกต่างของเพื่อน และในขณะเดียวกันก็เกิดความภูมิใจในตนเอง ครูอาจใช้เทคนิคการรับฟังอย่างเปิดใจเพื่อสอนการยอมรับความแตกต่าง และ รับมือกับความขัดแย้งให้กับนักเรียน จุดมุ่งหมายสูงสุดของวิธีการสอนแบบนี้คือ ต้องการให้เกิดความสงบสุขและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสังคม

การสอนแบบเน้นความสัมพันธ์ระหว่างคนควรแทรกอยู่ในทุกวิชา และ อยู่ในทุกกิจกรรมของโรงเรียน นอกจากนี้วิธีการสอนที่ใช้ควรมีความหลากหลายเนื่องจากวิธีสอนแต่ละแบบมีวัตถุประสงค์ต่างกัน นักวิชาการทางการศึกษาแนะนำว่าควรเริ่มจากสิ่งที่เป็นปัญหาอยู่ในห้องเรียน หรือ ในโรงเรียน เช่น ความขัดแย้งระหว่าง

กลุ่มในโรงเรียน ส่วนใหญ่แล้วปัญหาหรือความขัดแย้งในโรงเรียนมักเกิดจากความไม่เข้าใจกัน ที่ออกมาในรูปของการล้อเลียนหรือการกลั่นแกล้งกัน แต่ในบางครั้งปัญหาอาจเกิดจากความเครียดที่นักเรียนต้องแข่งขันเพื่อประสบความสำเร็จในการเรียน เช่น นักเรียนในชั้นมักจะแข่งขันเพื่อให้ได้คะแนนดี การแข่งขันนี้ทำให้เด็กลืมนึกถึงความรู้สึกของเพื่อนร่วมชั้น และ ลืมที่จะชื่นชมความสำเร็จของคนอื่น เนื่องจากมุ่งที่จะแข่งขันอย่างเดียว ดังนั้น เพื่อให้ให้นักเรียนเห็นใจ และมีเมตตาต่อกันครูควรจะใช้เทคนิคต่อไปนี้ในการจัดการเรียนการสอน

1) ให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่นักเรียน

ความเพิกเฉย หรือไม่สนใจทำให้เกิดอคติ ข้อมูลที่ถูกต้องช่วยลดอคติได้ เด็กเล็กๆ มักจะอยากรู้อยากเห็น ชอบตั้งคำถาม หน้าที่ของครูคือต้องให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่นักเรียน เช่น ถ้าเด็กอายุ 3 ขวบถามว่า “ทำไมคนมีสีผิวต่างกันคะ/ครับ” ครูอาจจะถามกลับว่า “หนูคิดอย่างไรล่ะ” เด็กอาจจะตอบว่า “คนมีสีผิวต่างกันเพราะระบายสีด้วยปากกาสีต่างกันหรือเปล่าคะ/ครับ” ครูต้องอธิบายว่า “ครูดีใจที่หนูพยายามคิดหาคำตอบ แต่นั่นไม่ใช่สาเหตุที่คนเรามีสีผิวต่างกัน เรามีสีผิวต่างกันเนื่องจากพ่อและแม่ของเรา หนูมีสีผิวเหมือนกับพ่อและแม่ของหนู ส่วนผิวสีน้ำตาลอ่อนของเพื่อนได้มาจากผิวสีขาวของแม่ของเขา และผิวสีดำของพ่อของเขา” คำตอบที่ครูตอบเหมาะสมกับเด็กอายุ 3 ขวบ ถ้าเป็นเด็กที่โตกว่านี้ครูอาจสอนเกี่ยวกับ การสร้างเม็ดสีของผิว และอธิบายเกี่ยวกับการมีสีผิวต่างกันของคนที่อาศัยอยู่ในที่ต่างกัน เช่น คนที่อาศัยอยู่แถบขั้วโลกเหนือมีผิวสีขาวกว่าคนที่อาศัยอยู่ใกล้เส้นศูนย์สูตร หลักสูตรของโรงเรียนมักจะไม่ได้พูดถึง ข้อมูลด้านบวกของกลุ่มชนกลุ่มต่างๆ การขาดข้อมูลนี้ส่งผลกระทบต่อสมาชิกของกลุ่มเหล่านั้นว่า พวกเขาไม่สำคัญซึ่งทำให้พวกเขาไม่ภูมิใจในตัวเอง กิจกรรมอีกอย่างหนึ่งที่ครูอาจจะใช้เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงอคติที่ตนเองมีต่อกลุ่มก็คือการให้นักเรียนบรรยายลักษณะ เช่น อาชีพ นิสัย บุคลิก หน้าที่การงาน รายได้ ของคนที่มีลักษณะทางกายภาพต่างกัน เช่น ครูอาจให้นักเรียนดูรูปคนผิวดำ คนผิวขาว ผู้หญิง ผู้ชาย แล้วให้นักเรียนเลือกคุณศัพท์ที่นักเรียนคิดว่าตรงกับภาพ เช่น ทำความสะอาดบ้าน ตกงาน เป็นเลขา ฉลาด ซื่อาย เมื่อนักเรียนทำเสร็จแล้วให้นักเรียนดูคำตอบของตนเองแล้วสะท้อนดูอคติ เช่น นักเรียนมักจะใช้คำคุณศัพท์บางประเภทกับคนที่มีลักษณะบางอย่างหรือไม่

2) การเรียนและทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม

การเรียนเป็นกลุ่ม คือ การใช้กลุ่มหรือปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนในกลุ่มเป็นสื่อในการเรียน ครูต้องใช้วิธีการสอนแบบนี้อย่างสม่ำเสมอในห้องเรียน ในการแบ่งกลุ่มนั้นต้องทำด้วยความเท่าเทียม และพยายามให้มีความหลากหลายในกลุ่ม ประโยชน์ของการทำงานเป็นกลุ่มนอกจากจะได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างสมาชิกในกลุ่มแล้ว การได้พบกับคนที่มาจากหลากหลายวัฒนธรรมอาจเปลี่ยนอคติ หรือ ความเชื่อเหมารวมของคนได้ เช่น ถ้านักเรียนมีความเชื่อว่าคนที่มีปัญหาในการฟังเป็นคนที่ไม่น่าคบ แต่ต้องทำงานกลุ่มร่วมกับคนที่มีปัญหาในการฟังที่เป็นคนช่างคุย และ ชอบเข้าสังคมมาก ความเชื่อเหมารวมหรืออคติที่มีอาจเปลี่ยนแปลงไปได้ ประโยชน์อีกอย่างหนึ่งของการทำงานเป็นกลุ่ม คือ ความรู้สึกร่วมของการเป็นกลุ่มใหม่ของคนที่มาจากกลุ่มเดิมที่หลากหลาย การมี

เป้าหมายเดียวกันอาจทำให้คนรู้สึกเป็นพวกเดียวกันและช่วยลดการแบ่งแยก ดังนั้นการจัดกิจกรรมกลุ่มที่ดีนั้นนักเรียนต้องมีความรับผิดชอบผลงานร่วมกัน และควรมีการกำหนดบทบาทของนักเรียนในกลุ่มต้องทำด้วยความเท่าเทียม ให้นักเรียนทุกคนในกลุ่มมีบทบาทและมีส่วนร่วมในกลุ่มอย่างแท้จริง

การเรียนรู้และการทำกิจกรรมเป็นกลุ่มมีอยู่หลายวิธี วิธีหนึ่งที่ใช้กันแพร่หลายเรียกชื่อว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือ หรือที่ภาษาอังกฤษเรียกว่า Cooperative Learning ซึ่งเป็นการเรียนรู้แบบกลุ่มที่ให้กลุ่มมีสมาชิกประมาณ 4-5 คน และ เน้นความแตกต่างของคนในกลุ่ม และเน้นความร่วมมือของสมาชิกกลุ่ม (บัณฑิตย์ ดุลยรักษ์, 2550) การเรียนรู้แบบร่วมมือมีวิธีการแบ่งกลุ่มและการจัดกิจกรรมหลายแบบ เช่น เทคนิคการแบ่งกลุ่มตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Student Teams Achievement Divisions: STAD) การแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกม (Teams Games Tournaments: TGT) เทคนิคการต่อบทเรียน (Jigsaw II) เทคนิคการรวมกลุ่ม (Co-op Co-op)

3) การจำลองประสบการณ์และการใช้บทบาทสมมติ

ประสบการณ์จำลอง คือ การที่คนสามารถรับรู้ความรู้สึก ได้สัมผัสกับชีวิตของคนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมผ่านกิจกรรมและสื่อต่างๆ เช่น การแสดงละครสะท้อนสังคม การอ่านวรรณกรรม และการชมภาพยนตร์ ประสบการณ์จำลองบางอย่างอาจมีจุดประสงค์เพื่อลดอคติโดยเฉพาะ หรือต้องการให้เกิดความเห็นใจและเข้าใจสภาพของคนที่แตกต่างกันไปจากตนเอง เช่น ถ้าเราให้เด็กผู้ชายแสดงละครเป็นผู้หญิงที่ต้องทำงานคนเดียวเพื่อหาเลี้ยงครอบครัว(Single Mother) เขาอาจจะเปลี่ยนทัศนคติที่เคยมีต่อผู้หญิง และ อาจเกิดความเห็นอกเห็นใจผู้หญิงได้

4) ให้นักเรียนมีส่วนร่วมกับกิจกรรมทางสังคม

กิจกรรมทางสังคม โดยเฉพาะกิจกรรมทางสังคมที่มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือกลุ่มที่มีความต่างทางวัฒนธรรม (เช่น กิจกรรมสอนภาษาอังกฤษให้กับเด็กในชุมชนแออัด) เป็นอีกทางหนึ่งที่จะทำให้ นักเรียนได้สัมผัสกับสมาชิกของกลุ่ม อย่างไรก็ตามกิจกรรมนี้จะบรรลุวัตถุประสงค์ได้ นักเรียนต้องมีความตั้งใจจริง และต้องตระหนักว่าการกระทำของตนเองมีผลต่อชุมชนอย่างมาก การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อชุมชนเช่นนี้อาจจะให้นักเรียนสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับกลุ่มคนที่นักเรียนเข้าไปทำกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือด้วย

5) การสอนทักษะทางสังคมให้นักเรียน

การสอนทักษะทางสังคมแบ่งออกเป็นสองประเภทใหญ่ ประเภทแรกคือ การสอนทักษะทางสังคมให้นักเรียนที่มาจากวัฒนธรรมกระแสหลักที่มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อวัฒนธรรมอื่น ทักษะสังคมที่สอนให้กับนักเรียนกลุ่มนี้ก็เช่น การเชื่อใจและไว้วางใจต่อกัน การฟังอย่างใคร่ครวญและเปิดใจ การตอบสนอง การส่งสารที่ชัดเจน การแสดงความรู้สึกทางภาษาพูดและภาษากาย การแสดงความคิดเห็นอย่างสันติ เมื่อมีการแก่งแย่งและการล้อเลียนกันเกิดขึ้นในห้องเรียน ต้องมีการกำหนดกฎที่ใช้ร่วมกันในห้อง สำหรับเด็กเล็กๆที่ยังไม่รู้ว่าคำพูดหรือการกระทำของตนเองไปทำร้ายคนอื่น ครูต้องอธิบายให้เด็กฟังและสอนให้เด็กเคารพกฎที่กำหนดขึ้นในชั้นเรียน ครูควรหาถึงสาเหตุของการอคติ

หรือ ความรู้สึกเป็นปฏิปักษ์ที่เกิดขึ้น การแก่งแย่งเกิดจากอคติ ของกลุ่มเพื่อน หรือ ความไม่พอใจ หรือกลัวว่ากลุ่มคนที่ด้อยกว่าจะมีบทบาทแทนตนเอง ครูควรสอนให้นักเรียนรู้จักควบคุมอารมณ์ และ จัดการกับความโกรธ นอกจากเด็กที่มาจากวัฒนธรรมกระแสหลักแล้วครูควรสอนทักษะทางสังคมให้กับเด็กที่มีวัฒนธรรมที่แตกต่าง หรือเด็กที่ตกเป็นเป้าของการล้อเลียนหรือการกลั่นแกล้ง ทักษะทางสังคมที่ควรสอนให้กับเด็กกลุ่มนี้ก็เช่น การมีส่วนร่วมในชั้นเรียน การทำงานร่วมกับคนอื่น การสื่อสาร การมีท่าทีที่เป็นมิตร สิ่งที่สำคัญคือ ครูต้องติดตามดูการใช้ทักษะทางสังคมที่สอน ให้แก่เด็กและชื่นชมเมื่อเด็กใช้ทักษะได้เหมาะสม

Sleeter and Grant (2003) ยกตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้ในวิชาต่างๆ ที่ใช้วิธีการสอนที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างคนดังต่อไปนี้

วิชาสังคมศึกษา: ในบทเรียนเกี่ยวกับการอพยพถิ่นฐานในสมัยก่อน แทนที่จะอธิบายให้นักเรียนฟัง แล้วชี้แผนที่ให้นักเรียนดูทิศทางการอพยพ ให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม (โดยให้สมาชิกในกลุ่มมีความหลากหลาย) ให้นักเรียนในกลุ่มสมมติตัวเองเป็นผู้นำการอพยพ เป็นชาวบ้านในขบวน ให้กำหนดคนหนึ่งในกลุ่มเป็นคนจดบันทึก ให้นักเรียนหาทางแก้ปัญหาตนเองในกลุ่มเมื่อพบอุปสรรคที่เขียนไว้ในหนังสือเรียน

วิชาคณิตศาสตร์: ในบทเรียนที่สอนเกี่ยวกับรูปทรงแทนที่ครูจะอธิบายลักษณะเฉพาะของรูปทรงต่างๆ เพียงอย่างเดียว อาจนำลายผ้าทอของชนกลุ่มต่างๆ มาเป็นสื่อในการนำเสนอว่า รูปทรงต่างๆ ถูกใช้อย่างไรในผืนผ้า ครูอาจพูดเสริมถึงบทบาทในการทอผ้า รายได้ สถานะทางสังคมของคนที่มีอาชีพทอผ้าด้วย

วิชาคณิตศาสตร์: ในบทเรียนที่สอนเกี่ยวกับการบวกลบ ให้นักเรียนใช้แคตาล็อกสินค้าที่แจกตามห้าง แล้วตัดรูปของเล่นที่นักเรียนอยากเล่น พร้อมราคา ตั้งเป็นร้านค้าให้นักเรียนบางคนแสดงบทบาทสมมติเป็นแคชเชียร์ แล้วให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม (ให้มีทั้งผู้หญิงและผู้ชาย) แล้วให้นักเรียนหญิงซื้อของเล่นที่คิดว่านักเรียนชายชอบให้นักเรียนชาย (พร้อมรวมเงิน) และนักเรียนชายซื้อของเล่นที่คิดว่านักเรียนหญิงชอบให้นักเรียนหญิง จากนั้นให้ในกลุ่มคุยกันว่าสิ่งที่ซื้อให้กันนั้นเป็นสิ่งที่ตนเองอยากได้ตั้งแต่แรกหรือไม่ จุดประสงค์ของการสอน เช่นนี้ก็เพื่อให้นักเรียนตระหนักว่าไม่จำเป็นเสมอไปที่ เด็กผู้หญิงต้องชอบเล่นตุ๊กตา และ เด็กผู้ชายต้องชอบเล่นรถถัง

วิชาสุขศึกษา: ในบทเรียนเกี่ยวกับกล้ามเนื้อ และ กระดูก แทนที่ครูจะสอนตามหนังสือเรียนถึงความหมาย และ ความสำคัญ ครูอาจให้นักเรียนลองทดสอบการทำงานของกล้ามเนื้อและกระดูกของตัวเอง นักเรียนเองว่าใช้ทำอะไรได้บ้าง แล้วถามนักเรียนว่านักเรียนรู้จักคนพิการที่กล้ามเนื้อและกระดูกใช้การไม่ได้หรือไม่ แล้วให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่มหรือเป็นคู่ (ให้กลุ่มมีความหลากหลาย) ให้หาตัวอย่างของคนพิการที่กระดูกและกล้ามเนื้อใช้การไม่ได้ ให้นักเรียนหาสาเหตุ หาวิธีใช้ชีวิตของคนเหล่านั้น ครูอาจนำอุปกรณ์ทางแพทย์ เช่น ขาเทียม รถเข็น ที่ทำหน้าที่แทนกล้ามเนื้อและกระดูกมาให้นักเรียนดู หรือ อาจเชิญคนที่พิการ ที่กล้ามเนื้อและกระดูกใช้การไม่ได้มาพูดให้นักเรียนฟังถึงการใช้ชีวิตและการทำงาน

วิชาศิลปะศึกษา: ในบทเรียนที่สอนเกี่ยวกับเส้นโค้งและการตัดเส้นโค้ง แทนที่จะให้นักเรียนตัดรูปดอกไม้ธรรมดา อาจสอนนักเรียนว่าดอกไม้มีหลายสี หลายรูปทรง (เล็ก ใหญ่ ลักษณะของกลีบ) อาจให้นักเรียนพิมพ์ลายนิ้วมือของตัวเองบนกระดาษแล้วอธิบายว่า ลายนิ้วมือของคนเป็นเอกลักษณ์ของคนๆ นั้นที่ไม่

มีใครเลียนแบบได้ อาจให้นักเรียนใช้ลายนิ้วมือ (ตัดตามโค้ง) และ ดอกไม้ที่นักเรียนวาด และตัด มาประดิษฐ์เป็นงานฝีมือแล้วอธิบายว่าสิ่งที่นักเรียนประดิษฐ์เป็นเอกลักษณ์ของนักเรียน ไม่ได้ด้อยกว่าคนอื่น

ข้อจำกัดของวิธีการสอนแบบเน้นความสัมพันธ์ระหว่างคน

ถึงแม้วิธีการสอนแบบนี้จะเป็นที่นิยมอย่างมากโดยเฉพาะในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา แต่นักวิชาการทางการศึกษาหลายคนแสดงความเห็นว่าวิธีการสอนแบบเน้นความสัมพันธ์ระหว่างคน ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อลดอคติ และ คลี่คลายความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม มีข้อจำกัด คือ การไม่ได้วิเคราะห์ถึงสาเหตุของอคติ การเหยียดหยามทางชาติพันธุ์ และ ความไม่เท่าเทียมในสังคม โรงเรียนหรือครูที่มุ่งเน้นให้นักเรียนสามัคคีกันและเป็นมิตรต่อกันส่วนใหญ่แล้วไม่ได้วิเคราะห์ถึงสิ่งที่นำไปถึงปัญหาที่ว่า นักเรียนที่มาจากวัฒนธรรมที่แตกต่างจากวัฒนธรรมกระแสหลัก นักเรียนที่มีฐานะยากจน นักเรียนที่มีปัญหาเกี่ยวกับเพศสภาพของตนเอง และ นักเรียนที่มีสภาพร่างกายไม่สมบูรณ์หรือพิการประสบปัญหาในการเรียนมากกว่านักเรียนที่เป็นชนชั้นกลาง และมาจากวัฒนธรรมกระแสหลัก ครูที่ใช้วิธีการสอนแบบนี้จะแก้ไขเมื่อเกิดปัญหา (เช่น เกิดการล้อเลียน เกิดการทะเลาะกัน) มากกว่าวิเคราะห์และแก้ไขที่สาเหตุของปัญหา (ทำไมนักเรียนที่มาจากครอบครัวชนชั้นกลาง และ มาจากวัฒนธรรมกระแสหลักจึงประสบความสำเร็จในการเรียนมากกว่านักเรียนที่มาจากวัฒนธรรมอื่น)

ดังนั้นนักวิชาการหลายคนจึงสนับสนุน วิธีการสอนสำหรับนักเรียนพิเศษและนักเรียนที่มีวัฒนธรรมที่แตกต่าง มากกว่า วิธีสอนที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างคน เพราะเห็นว่าหน้าที่ของการศึกษาไม่ใช่แค่การสอนให้คนเป็นมิตรต่อกัน แต่ต้องพยายามขจัดความไม่เท่าเทียมทางการศึกษาด้วยการจัดกิจกรรม และ การหาวิธีการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนที่มีความหลากหลายได้เรียนรู้อย่างเสมอภาค อย่างไรก็ตามนักการศึกษาหลายคนได้พยายามผนวกใช้วิธีสอนทั้งสองวิธีเพื่อเติมเต็มข้อจำกัดดังกล่าว

2.3 วิธีสอนที่เน้นกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ (Single-Group Studies Approach)

วิธีการสอนที่เน้นกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ (Grant & Sleeter, 2003) มีลักษณะเด่นคือ เป็นการศึกษาวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ความเชื่อ ของชนกลุ่มน้อยในเชิงลึก และ ศึกษาจากมุมมองของชนกลุ่มน้อยเองไม่ใช่ศึกษาจากมุมมองของวัฒนธรรมกระแสหลัก จุดมุ่งหมายของวิธีการสอนแบบนี้คือต้องการเพิ่มพื้นที่และอำนาจในสังคมให้แก่ชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่างๆ ผ่านทางหลักสูตรและการเรียนการสอน โดยการทำให้ผู้เรียนทุกคนทั้งที่เป็นชนกลุ่มน้อยเอง และผู้เรียนที่เป็นชนกลุ่มใหญ่ในสังคมมีความรู้เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยทั้งที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม รวมถึงปัญหาที่กลุ่มต่างๆ เหล่านั้นเผชิญอยู่ เพื่อให้มีการดำเนินการแก้ไข และเพื่อให้เกิดความยุติธรรมและความเท่าเทียมในโอกาสของชนกลุ่มน้อยเหล่านั้น

แนวคิดหลักของวิธีการสอนแบบเน้นกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ

วิธีการสอนแบบนี้มองว่าการศึกษาไม่เป็นกลางเนื่องจากการศึกษาปลูกฝังความคิด ความเชื่อ และ วัฒนธรรมบางอย่างให้แก่ผู้เรียน ซึ่งทำให้ผู้เรียนยอมรับสภาพที่ไม่เท่าเทียมของตนเอง แนวคิดหลักของวิธีการสอนแบบนี้จะแตกต่างไปจากสองวิธีที่ผ่านมา คือ วิธีการสอนสำหรับนักเรียนพิเศษและมีวัฒนธรรมที่แตกต่าง (Teaching the exceptional and culturally different students) และ วิธีการสอนที่เน้นความสัมพันธ์

ระหว่างคน (Human Relations Approach) ในแง่ที่ว่า ทั้งสองวิธีมองการศึกษาว่าเป็นกลาง โดยวิธีสอนสำหรับผู้เรียนพิเศษและมีวัฒนธรรมที่แตกต่างเน้นการปรับวิธีการสอนเพื่อให้ผู้เรียนที่มีวัฒนธรรมที่แตกต่างเรียนได้ทัน และ เข้าใจเนื้อหาในบทเรียนเหมือนนักเรียนคนอื่น วิธีการสอนแบบนี้ไม่ได้ตั้งคำถามกับปัญหาเชิงโครงสร้าง และไม่ได้ตั้งคำถามกับความไม่ยุติธรรมในสังคมที่ชนกลุ่มน้อยต้องประสบ และความไม่เท่าเทียมทางการศึกษาของชนกลุ่มน้อย ส่วนวิธีสอนที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างคนนั้นเน้นการลดอคติและความเชื่อเหมารวมโดยไม่ได้พิจารณาถึงความไม่เท่าเทียมทางการศึกษาที่แต่ละกลุ่มได้รับเช่นกัน ดังนั้นวิธีการสอนที่เน้นกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะจึงแตกต่างจากวิธีสอนทั้งสองแบบข้างต้นในแง่ที่ต้องการนำเสนอเรื่องราวของชนกลุ่มน้อยเพื่อให้เกิดความตระหนักถึงความไม่เท่าเทียมในสังคมที่ชนกลุ่มน้อยต้องประสบ

เทคนิคและวิธีการสอนที่ใช้

เนื่องจากจุดประสงค์ของวิธีการสอนแบบนี้ที่ต้องการเน้นการรับรู้เรื่องราวของชนกลุ่มน้อยในสังคมอย่างลึกซึ้งและรอบด้านไม่ใช่เพียงแค่ผิวเผิน ดังนั้นเนื้อหาในบทเรียนจึงควรครอบคลุมรอบด้าน มีมุมมองที่หลากหลาย และ มีความลึกซึ้ง วิธีการสอนแบบนี้จะเน้นที่เนื้อหามากกว่าเทคนิคการสอน สิ่งสำคัญคือการเลือกใช้เทคนิคการสอนที่เหมาะสมกับรูปแบบการเรียนรู้เฉพาะตัวของแต่ละกลุ่ม เช่น วิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ หรือ วิธีการเรียนรู้ที่เพิ่มอำนาจให้แก่ผู้หญิงโดยการสอนให้ผู้หญิงคิดและตีความเนื้อหาในบทเรียนจากมุมมองของตนเอง สอนให้ผู้หญิงวิเคราะห์วิธีการตีความหรือวิธีการทำความเข้าใจกับเนื้อหาในบทเรียนเป็นต้น เทคนิคการสอนที่ใช้ในวิธีการสอนแบบนี้ คือ

- 1) มุมมองที่ใช้ในการสอนและการจัดกิจกรรมเป็นมุมมองจากชนกลุ่มน้อย

วิธีสอนแบบนี้จะสอนจากมุมมองของชนกลุ่มน้อย ซึ่งไม่จำเป็นว่าผู้สอนต้องเป็นชนกลุ่มน้อยแต่หมายความว่าผู้สอนต้องเรียนรู้และเข้าใจประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของกลุ่มที่จะสอนเป็นอย่างดี ซึ่งการที่จะทำเช่นนี้ได้ผู้สอนต้องพิจารณาและวิเคราะห์มุมมองที่ตนเองใช้สอนว่าเป็นมุมมองของผู้ใด เช่นสอนว่าชาวเขาค่อยพัฒนา ขอบทำลายธรรมชาติ เป็นมุมมองของใคร เป็นมุมมองของชาวเขาเอง หรือ มุมมองของนักวิชาการบางพวกที่ศึกษาภูมิปัญญาชาวเขา ผู้สอนควรตรวจสอบเนื้อหาที่ใช้ในการสอนกับสมาชิกของชนกลุ่มน้อยที่ถูกกล่าวถึงในเนื้อหานั้นๆ ว่าถูกต้องหรือไม่

- 2) ประวัติศาสตร์ของชนกลุ่มน้อย

ในวิธีการสอนแบบนี้จะเปิดโอกาสให้ชนกลุ่มน้อยและนักเรียนคนอื่นได้รู้ประวัติศาสตร์ของชนกลุ่มน้อยซึ่งมักจะถูกกลบเกลื่อน หรือไม่ได้รับการกล่าวถึงในเนื้อหาบทเรียน เช่น ให้ชนกลุ่มน้อยได้รู้ประวัติศาสตร์การอพยพ การย้ายถิ่นของครอบครัวและบรรพบุรุษ ให้ชนกลุ่มน้อยได้รู้ถึงความยากลำบาก บางครั้งมีการสอนถึงการถูกเอารัดเอาเปรียบจากชนกลุ่มใหญ่แต่โดยทั่วไปแล้วครูผู้สอนจะหลีกเลี่ยงที่จะกล่าวถึงเรื่องนี้ เนื่องจากอาจทำให้เกิดความไม่พอใจ การกระทบกระทั่งกันระหว่างชนกลุ่มน้อยกับกลุ่มใหญ่ในสังคม ดังนั้นถ้าครูผู้สอนจะสอนเกี่ยวกับเรื่องนี้ควรจะทำด้วยความระมัดระวัง และสอนโดยมีจุดประสงค์เพื่ออธิบายปัญหาทางสังคมที่ชนกลุ่มน้อยประสบเพื่อให้เกิดความเข้าใจ ความเห็นใจ และการตระหนักในปัญหาและร่วมกันหาวิธีแก้ปัญหา มากกว่าสอนเพื่อให้เกิดความเกลียดชังระหว่างกลุ่ม

3) วัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อย

วิธีการสอนแบบนี้จะเน้นวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยเช่น วรรณกรรม ภาษา ดนตรี ศิลปะ ประเพณี ครูผู้สอนอาจใช้สถานที่ในชุมชน เช่น สถานที่สำคัญทางศาสนา ร้านค้า โรงละครทุ่งนา สวน เป็นสื่อในการสอนเกี่ยวกับวัฒนธรรม สิ่งสำคัญคือวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยที่ศึกษาต้องเชื่อมโยงไปกับประวัติศาสตร์ ความเชื่อ ค่านิยม และ สภาพความเป็นอยู่ของชนกลุ่มน้อย ไม่ใช่ศึกษาวัฒนธรรมเพียงผิวเผิน หรือที่เรียกกันว่า 4Fs คือ Food, Festivals, Fairs, และ Folktales (อาหาร เทศกาล งานรื่นเริง และ นิทานหรือเรื่องเล่า) ซึ่งเป็นตัวแทนของการศึกษาอย่างผิวเผิน

4) สถานการณ์ในปัจจุบันที่ส่งผลกระทบต่อชนกลุ่มน้อย

จุดมุ่งหมายของวิธีการสอนแบบนี้คือเพื่อเพิ่มอำนาจในการต่อรองและพื้นที่ในสังคมให้แก่ชนกลุ่มน้อย ดังนั้นนอกจากวัฒนธรรม และ ประวัติศาสตร์ของชนกลุ่มน้อยแล้ว วิธีการสอนแบบนี้ยังเน้นที่ปัญหาที่ชนกลุ่มน้อยเผชิญอยู่ในปัจจุบัน เช่น การถูกเอารัดเอาเปรียบ ความไม่ยุติธรรมของกฎหมาย และ กฎระเบียบต่างๆ อย่างไรก็ตามครูผู้สอนบางคนอาจจะหลีกเลี่ยงที่จะกล่าวถึงปัญหาของชนกลุ่มน้อย เพราะเกรงว่าจะเกิดความขัดแย้งในชั้นเรียน ซึ่งการไม่พูดถึงปัญหาของชนกลุ่มน้อยนั้นอาจทำให้นักเรียนเข้าใจว่าปัจจุบันชนกลุ่มน้อยอยู่อย่างสงบสุขและไม่มีปัญหาใดๆ

5) ปัญหาเฉพาะของแต่ละกลุ่ม

ชนกลุ่มน้อยแต่ละกลุ่มมีปัญหาต่างกัน เช่น ชาวเขามีปัญหาเกี่ยวกับสิทธิในที่ดินและการทำการเกษตร ผู้หญิงมีปัญหาเรื่องสภาพการทำงาน โอกาสและความก้าวหน้าในการทำงาน คนพิการมีปัญหาเรื่องการได้รับการยอมรับและการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคม เพศที่สามอาจมีปัญหาเรื่องอคติ ดังนั้นครูผู้สอนต้องกล่าวถึงปัญหาเฉพาะกลุ่มเหล่านี้เป็นพิเศษ

รูปแบบของการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ

1) สอนเป็นเป็นบทเรียนหรือหน่วยการเรียนรู้แยกออกไปต่างหาก

รูปแบบนี้เป็นรูปแบบที่ไม่ซับซ้อนและเป็นรูปแบบที่สถานศึกษาส่วนใหญ่ใช้อยู่ เช่น ในวิชาประวัติศาสตร์ ผู้สอนอาจจะสอนเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของชนกลุ่มน้อย หรือในวิชาวรรณคดีผู้สอนอาจจัดให้มีบทเรียนหรือหน่วยการเรียนรู้เกี่ยวกับวรรณคดีของชนกลุ่มน้อย

2) การสอนแบบบูรณาการหลายวิชาเข้าด้วยกัน

เช่น ในวิชาเกี่ยวกับชาติพันธุ์ศึกษาอาจเรียนทั้งประวัติศาสตร์ วรรณคดี ศาสนา วิชาเกี่ยวกับสตรีศึกษา อาจมีทั้งวิชาชีววิทยา วรรณคดี ประวัติศาสตร์ และ จิตวิทยา

3) การสอนแบบสหวิทยา

เป็นรูปแบบการสอนที่ซับซ้อนที่สุด เป็นการรวมสาขาวิชาต่างๆเข้าไว้ในการมองปัญหา หรือ ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับชนกลุ่มน้อย เช่น ในวิชาชาติพันธุ์ศึกษา ผู้สอนอาจใช้ความรู้และทฤษฎีทางประวัติศาสตร์ ภาษา และ ศิลปะ เพื่ออธิบายการแสดงออกทางศิลปะของชนเผ่าในอดีตโดยศึกษาว่าเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์มีส่วนหล่อหลอมงานศิลปะและวรรณกรรมของชนเผ่าอย่างไร เป็นต้น

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ในการบูรณาการวิชาภูมิศาสตร์ สังคมศึกษา และ คณิตศาสตร์ อาจสอนเกี่ยวกับความไม่เท่าเทียมเชิงโครงสร้างที่ชนกลุ่มน้อยประสบอยู่โดยการให้นักเรียนศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการถือครองที่ดินและกรรมสิทธิ์ที่ดิน แล้วให้ข้อมูลเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานและการย้ายถิ่นทำกินของชนกลุ่มน้อย ผู้สอนอาจให้ข้อมูลเสริมเช่น ความสมบูรณ์ของดินในแต่ละพื้นที่ ราคาของที่ดินในแต่ละพื้นที่ สภาพเศรษฐกิจและรายได้ของชนกลุ่มน้อย ให้นักเรียนวิเคราะห์ปัญหาเรื่องการทำไร่เลื่อนลอยของชนกลุ่มน้อยว่าเกิดจากสาเหตุอะไรบ้างจากข้อมูลที่ได้ ให้นักเรียนหาวิธีแก้ปัญหาที่นักเรียนสามารถทำได้ นักเรียนอาจเขียนจดหมายไปยังผู้มีอำนาจให้พิจารณาปัญหาเรื่องนี้ จุดประสงค์ของการเรียนการสอนนี้ก็เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้เกี่ยวกับความไม่เท่าเทียมเชิงโครงสร้างและให้นักเรียนตระหนักถึงปัญหาที่ชนกลุ่มน้อยต้องเผชิญ

ยกตัวอย่างเช่น ในวิชาพลศึกษา อาจสอนเกี่ยวกับการเล่นบาสเกตบอลของคนพิการที่นั่งรถเข็น เพื่อให้นักเรียนรู้จักและเข้าใจกีฬาประเภทนี้ และ เกิดความนับถือในความพยายามของคนพิการที่ต้องการสร้างกีฬาที่กลุ่มของตนเองสามารถเล่นได้ ก่อนที่จะเข้าสู่บทเรียน ครูให้นักเรียนอ่านหนังสือ หรือ บทความเกี่ยวกับพัฒนาการของการเล่นบาสเกตบอลบนรถเข็น และเทคนิคที่ใช้ในกีฬาประเภทนี้ อาจให้นักเรียนดูวิดีโอประกอบ เช่น โอลิมปิกคนพิการ หลังจากนั้นครูพานักเรียนไปดูการแข่งขันกีฬาประเภทนี้ในสนามโดยก่อนที่จะไปชมกีฬา ครูอาจจะเชิญโค้ช หรือนักกีฬามาพูดให้นักเรียนฟัง ถ้าโรงเรียนมีรถเข็นในวิชาพล อาจให้นักเรียนลองนั่งรถเข็นและให้ลองเคลื่อนไหวตามวิธีที่ได้ศึกษามาในหนังสือและวิดีโอเทป

กระบวนการเปลี่ยนความคิดจากการสอนแบบเน้นกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ

การเปลี่ยนแปลงความคิดของชนกลุ่มใหญ่

1. ลูกไก่ที่ยังไม่ถูกฟัก (encapsulation-การอยู่ในกรอบ) พอใจกับสถานภาพปัจจุบันของตัวเอง ไม่เคยคิดถึงชีวิตของชนกลุ่มน้อยกลุ่มอื่น ยอมรับความเชื่อเหมารวมของสังคม
2. เปลือกไข่เริ่มแตก (disintegration-ความไม่ลงรอย) ได้ประสบกับเหตุการณ์ หรือสถานการณ์เกี่ยวกับการเหยียดผิว เหยียดหยามทางชนชั้น ชาติพันธุ์ที่ทำให้ รู้สึกโกรธ รู้สึกผิด
3. ยังไม่ออกจากไข่ (reintegration-การรวมใหม่อีกครั้ง) ทำความเข้าใจกับเหตุการณ์เกี่ยวกับการเหยียดหยามชนกลุ่มน้อยที่พบใน 2 โดยกลับไปใช้กรอบความคิดเดิม
4. เริ่มเตาะแตะออกจากไข่ (pseudo-independence-เริ่มจะเป็นอิสระทางความคิด) เริ่มหาข้อมูลเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อย เข้าไปคลุกคลีกับชนกลุ่มน้อย เริ่มมีความรู้สึกร่วมกับชนกลุ่มน้อย (เห็นใจ) รู้สึกว่าตนเองเป็นสมาชิกของชนกลุ่มน้อยมากกว่ากลุ่มของตนเอง
5. ลูกไก่ที่ออกจากไข่แล้ว (autonomy-เป็นอิสระทางความคิด) ทำทุกวิถีทางเพื่อหยุดยั้งการเหยียดหยามทางชาติพันธุ์ สีผิว เพศ ชนชั้น เป็นสมาชิกของกลุ่มของตนเองแต่ไม่ได้ยอมรับสถานภาพ หรือ ความสำเร็จเปรียบของกลุ่มของตนเอง

Encapsulation→Disintegration→Reintegration→Pseudo-independence→Autonomy

การเปลี่ยนแปลงความคิดของชนกลุ่มน้อย

1. ตามกลุ่ม (Conformity) รู้สึกร่วมกับสมาชิกของกลุ่มใหญ่และการมองสังคม ยอมรับภาพด้านลบของกลุ่มของตนเอง
2. เริ่มแตกแถว (Dissonance) ประสบกับเหตุการณ์เกี่ยวกับการเหยียดหยามทางเชื้อชาติ ชนชั้น เพศ ที่ไม่ตรงกับมุมมองเดิมของตนเอง รู้สึกสับสน ต้องการรู้มากขึ้น
3. ต่อต้าน (Resistance) ปฏิเสธความเชื่อของกลุ่มชนกลุ่มใหญ่ในสังคม ใฝ่หาความรู้เกี่ยวกับกลุ่มของตนเอง
4. รู้สึกร่วม (Internalization) มีความรู้สึกทางบวกกับกลุ่มของตนเอง ยินดีที่จะเชื่อมสัมพันธ์กับ หรือติดต่อกับชนกลุ่มใหญ่ในสังคมแต่ไม่ใช่ในฐานะที่ด้อยกว่า
5. อุทิศตน (Commitment) อุทิศตนเพื่อหาวิธีหยุดยั้งการเหยียดหยาม กดขี่ และ ความไม่เท่าเทียมในสังคม มีความรู้สึกเป็นสมาชิก และ มีความรู้สึกร่วมกับกลุ่มของตนเองและสมาชิกของชนกลุ่มใหญ่ในสังคมที่เป็นอิสระทางความคิดแล้ว (ขั้นที่ 5)

Conformity → Dissonance → Resistance → Internalization → Commitment

ข้อจำกัดของวิธีการสอนแบบเน้นกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ

ถึงแม้วิธีการสอนที่เน้นกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะจะช่วยให้นักเรียนรู้จักประวัติศาสตร์ และ วัฒนธรรมของตนเองดีขึ้นซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนเข้าใจ นักวิชาการบางท่านชี้ให้เห็นถึงข้อจำกัดของวิธีการสอนแบบนี้ว่า

1) ไม่ได้ช่วยเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้แก่นักเรียนที่เป็นชนกลุ่มน้อย เนื่องจากเนื้อหาส่วนใหญ่ที่นักเรียนเรียนในวิชาชาติพันธุ์ศึกษา วิชาสตรีศึกษา ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ไม่ได้ถูกรวมไว้ในหลักสูตรหลักซึ่งเป็นหลักสูตรที่ใช้ในการสอบเพื่อศึกษาต่อ เช่น สอบเข้ามหาวิทยาลัย ซึ่งถ้าโรงเรียนเน้นเรียนหลักสูตรเหล่านี้มากเกินไปจะทำให้นักเรียนเสียเปรียบในการศึกษาต่อ ซึ่งนักวิชาการที่สนับสนุนวิธีการสอนสำหรับนักเรียนพิเศษและนักเรียนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม เห็นว่าเป็นข้อจำกัดอย่างมากของวิธีการสอนนี้

2) นักวิชาการที่สนับสนุนวิธีการสอนที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างคน (Human Relation Approach) มองว่าการสอนที่เน้นกลุ่มจะทำให้เกิดความตึงเครียดและเกิดความขัดแย้งกันมากขึ้น เนื่องจากวิธีการสอนที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างคนจะเน้นให้แต่ละกลุ่มเกิดความเข้าใจกันในปัจจุบันมากกว่าที่จะสนใจสิ่งที่ผ่านมาแล้ว

3) ข้อจำกัดอีกประการหนึ่งของวิธีการสอนที่เน้นกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ คือ การที่ไม่ได้เน้นการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรหลัก หรือ เปลี่ยนแปลงโรงเรียนเพื่อนำไปสู่ความเท่าเทียมและการยอมรับกันระหว่างกลุ่ม ซึ่งข้อจำกัดนี้ก็เนื่องมาจากวิชาที่เป็นวิชาเฉพาะของกลุ่มนั้นส่วนใหญ่ผู้ที่ลงเรียนจะเป็นสมาชิกของกลุ่มนั้น ซึ่งไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ของวิธีการสอนแบบนี้ที่ต้องการให้สมาชิกทั้งหมดของโรงเรียนหรือของห้องเรียน ไม่ว่าจะมาจากกลุ่มใด ได้รับรู้ถึงประวัติศาสตร์ของกลุ่มต่างๆ เพื่อความเข้าใจซึ่งกันและกัน อย่างไรก็ตามวิธีการสอนแบบเน้นกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะอาจเป็นการเริ่มต้นที่ดีที่จะพัฒนาไปสู่ความเข้าใจกันระหว่างกลุ่ม สิ่งสำคัญที่ต้องระวังคือ เนื้อหาและ ระยะเวลาในการสอน ครูผู้สอนควรสอนเรื่องราวและวัฒนธรรมของกลุ่มต่างๆ ให้ครอบคลุม และ ลึกซึ้ง มีการนำเสนอมุมมองที่หลากหลาย และ ที่สำคัญคือมุมมองจากกลุ่มนั้นๆ

2.4 วิธีสอนที่เน้นความเป็นพหุวัฒนธรรม (Multicultural Approach)

วิธีสอนแบบนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ:

- 1) ส่งเสริมและสร้างความเข้มแข็งด้านความแตกต่างทางวัฒนธรรม
- 2) ส่งเสริมสิทธิมนุษยชนและทำให้เกิดความเคารพต่อผู้ที่มีความแตกต่างจากตนเอง
- 3) ให้ทางเลือกในการดำเนินชีวิตแก่บุคคล
- 4) ส่งเสริมให้เกิดความเป็นธรรมในสังคมและโอกาสที่เท่าเทียมสำหรับทุกคน
- 5) ส่งเสริมให้เกิดการแบ่งปันอำนาจที่เท่าเทียมระหว่างกลุ่มต่างๆ

วิธีสอนแบบนี้เกิดขึ้นในทศวรรษที่1960 ในประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีการตื่นตัวเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน หรือ สิทธิของชนกลุ่มต่างๆ เริ่มจากกลุ่มคนอเมริกันเชื้อสายแอฟริกันก่อนแล้วกลุ่มอื่นๆจึงค่อยๆตาม เช่น กลุ่มผู้หญิง กลุ่มคนพิการ วิธีการสอนนี้มีแนวคิดหลักอยู่สองประการคือ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม และ ความเท่าเทียมในโอกาสทางการศึกษา

ทฤษฎีที่ว่าด้วยความหลากหลายทางวัฒนธรรมมีอยู่หลายแบบโดยแต่ละแบบจะมีหลักการ และความเชื่อต่างกัันดังนี้

1) ทฤษฎีการหลอมรวม (Assimilation)

หมายถึง เมื่อคนต่างวัฒนธรรมมาอยู่รวมกัน ไม่นานวัฒนธรรมหลักจะกลืนวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อย ลักษณะของการหลอมรวมทางวัฒนธรรมเช่นนี้มักจะไม่สามารถหลอมรวมได้ทั้งหมด เช่นถึงแม้ว่าในโรงเรียนลูกหลานของผู้ที่อพยพจากเมืองจีนจะต้องเรียนภาษาอังกฤษ เรียนรู้วัฒนธรรมอเมริกัน และ ค่านิยมของอเมริกัน เมื่อพวกเขากลับไปที่บ้านพวกเขายังคงต้องเรียนรู้วัฒนธรรมจีนอยู่ ในวันหยุดพวกเขาจะถูกส่งไปเรียนภาษาจีน เด็กๆที่เติบโตมาในสภาพสองวัฒนธรรมเช่นนี้จะรู้สึกสับสน และ บางครั้งต้องเลือกระหว่างวัฒนธรรมที่บ้านกับวัฒนธรรมของโรงเรียน

2) ทฤษฎีการรวมเป็นวัฒนธรรมใหม่ (Amalgamation)

หมายถึง การที่วัฒนธรรมต่างๆถูกหลอมรวมเข้าเป็นวัฒนธรรมใหม่ ถึงแม้ว่านักวิชาการหลายคนจะบอกว่านี่เป็นทฤษฎีการหลอมรวมทางวัฒนธรรมที่ควรจะเป็นแต่ทว่าไม่มีผู้เขียนถึงการหลอมรวมทางวัฒนธรรมแบบนี้มากนัก

3) ทฤษฎีความหลากหลายทางวัฒนธรรมแบบดั้งเดิม (Classical Cultural Pluralism)

หมายถึง การที่แต่ละกลุ่มยังคงรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมของตนไว้ในดินแดนใหม่ เช่น ในกรณีนี้คนจีนที่อพยพไปอยู่ประเทศอื่นจะมีลักษณะวัฒนธรรมเหมือนคนจีนที่อยู่ในประเทศจีน หรือในกรณีของกลุ่มอื่นๆก็เช่นกัน ลักษณะของวัฒนธรรมแบบนี้มีให้เห็นอยู่ในบางประเทศที่กลุ่มผู้อพยพเกาะกลุ่มกันอย่างเหนียวแน่น โดยพยายามรักษาวัฒนธรรมเดิมของตนเองเอาไว้

4) ทฤษฎีความหลากหลายทางวัฒนธรรมแบบปรับแล้ว (Modified Cultural Pluralism)

หมายถึง การที่กลุ่มต่างๆปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ในดินแดนใหม่โดยที่ยังคงรากเหง้าของวัฒนธรรมเดิมของตนเองเอาไว้ ทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีที่สนับสนุนวิธีการสอนแบบพหุวัฒนธรรมโดยสนับสนุนการมีอยู่ของวัฒนธรรมต่างๆ แต่ก็ตระหนักว่าไม่มีวัฒนธรรมใดที่จะเหมือนเดิมโดยไม่เปลี่ยนแปลง เนื่องจาก

คุณสมบัติหนึ่งของวัฒนธรรมคือการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอด นอกจากนี้ผู้สนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมมักจะเปรียบเทียบสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมในอุดมคติว่าเป็นเหมือนสลัด คือ ผักต่างๆและส่วนผสมในซอสสลัดเปรียบเสมือนวัฒนธรรมต่างๆที่อยู่รวมกันได้โดยไม่ต้องจำเป็นต้องเปลี่ยนรูปไปเป็นอย่างอื่น ซึ่งแตกต่างจากการเปรียบเป็นหม้อตุ๋นซึ่งหมายความว่าส่วนผสมต่างๆซึ่งเปรียบได้กับวัฒนธรรมจะถูกหลอมเป็นวัฒนธรรมเดียวกันทั้งหมด ซึ่งแนวคิดแบบนี้เป็นแนวคิดก่อนทศวรรษที่ 1960 ที่ผู้ที่อพยพเข้ามาในประเทศสหรัฐอเมริกาไม่ว่าจะมาจากเชื้อชาติใด ใช้ภาษาใด หรือมีวัฒนธรรมใดก็ต้องถูกหลอมหรือถูกเคี่ยวให้เป็น “คนอเมริกัน” เหมือนกัน

โอกาสที่เท่าเทียม (Equal Opportunity)

โอกาสที่เท่าเทียมอาจเกิดจากกฎระเบียบและกฎหมายที่ไม่จำกัดสิทธิของคนบางกลุ่ม เปิดโอกาสให้คนเข้าถึงการศึกษา อาชีพ สวัสดิการสังคมต่างๆอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งในปัจจุบันเนื่องจากแรงกดดันจากสังคมโลก และ โลกาภิวัตน์ทำให้ประเทศต่างๆไม่สามารถมีกฎหมายที่กีดกันคนออกจากกันโดยพื้นฐานของเชื้อชาติ สีผิว ศาสนา ความบกพร่องของร่างกายได้อีกต่อไป อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าจะไม่มีกฎหมายหรือกฎระเบียบที่กีดกันโอกาสแต่ก็ไม่ได้หมายความว่าชนกลุ่มน้อยจะมีสิทธิหรือมีโอกาสประสบความสำเร็จเท่ากับชนกลุ่มใหญ่เนื่องจากกฎระเบียบ ค่านิยมในการทำงานและการศึกษายังคงเป็นมุมมองของชนกลุ่มใหญ่ในสังคมอยู่ ดังนั้นโอกาสที่จะประสบความสำเร็จจึงมีค่อนข้างจำกัด

การจัดการเรียนการสอน

1) หลักสูตรและเนื้อหาในบทเรียนต้องสะท้อนมุมมอง และ ประสบการณ์ของวัฒนธรรมต่างๆ ครูควรเลือกแบบเรียน อุปกรณ์การเรียนการสอนที่แสดงให้เห็นความหลากหลายทางวัฒนธรรม เช่น รูปภาพในหนังสือ วรรณคดี นักเขียน คนที่มีอิทธิพลในประวัติศาสตร์ นอกจากนี้ในการสอนเกี่ยวกับเหตุการณ์ใดครูผู้สอนควรพยายามเสนอมุมมองอื่นนอกจากมุมมองกระแสหลักด้วยเพื่อให้นักเรียนได้เห็นว่ามีมุมมองอื่นในการตีความสถานการณ์ นอกจากนี้ภาษาที่ใช้ในการสอนควรจะเป็นกลาง เช่น นายตำรวจ ควรจะชื่อว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจ บุรุษไปรษณีย์ควรใช้เป็นพนักงานไปรษณีย์แทน เนื่องจากภาษาบางอย่างสะท้อนให้เห็นว่าอาชีพบางอย่างเป็นของคนบางกลุ่มเท่านั้น เช่น อาชีพบางอย่างเป็นอาชีพของผู้ชาย และอาชีพบางอย่างเป็นอาชีพของผู้หญิง เช่น แม่ครัว นางพยาบาล แม่บ้าน

2) ทักษะของครู

ในวิธีการสอนแบบนี้ครูควรเชื่อว่านักเรียนทุกคนมีสิทธิประสบความสำเร็จเท่าๆกัน และคาดหวังสูงในตัวนักเรียนทุกคน อย่างไรก็ตามครูควรตระหนักว่านักเรียนแต่ละคนมีความถนัดไม่เหมือนกัน เช่น นักเรียนบางคนถนัดการใช้ความคิดสร้างสรรค์ นักเรียนบางคนถนัดทำงานละเอียดเป็นต้น และ เช่นเดียวกันกับวิธีสอนแบบอื่นๆ ครูควรจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อให้ทุกคนได้เรียนรู้ความแตกต่างจากเพื่อนที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน ครูควรปฏิบัติต่อนักเรียนชายและนักเรียนหญิงด้วยความเท่าเทียมไม่ลำเอียงจากความชอบส่วนตัว หรือ จากอคติและความเชื่อเหมารวม

3) การวัดและการประเมินผล

ควรหลีกเลี่ยงการใช้แบบทดสอบมาตรฐานเพื่อประเมินความสามารถของนักเรียน นอกจากนั้นควรใช้การวัดผลแบบอิงเกณฑ์ (Criterion-based) มากกว่าอิงกลุ่ม (Norm-based) และการวัดผลควรต้องทำเพื่อประเมินความเข้าใจของนักเรียน นอกจากนี้ในการวัดผลควรจะต้องทดสอบความรู้ของนักเรียนในวิชาหรือสาขาที่ต้องการรู้ เช่น ถ้าต้องการทดสอบความสามารถในการคำนวณของนักเรียนแต่เขียนโจทย์เป็นภาษายากๆที่นักเรียนอ่านแล้วไม่เข้าใจ ผลก็คือนักเรียนอาจจะทำไม่ได้ ซึ่งการที่นักเรียนทำไม่ได้นี้นั้นอาจเป็นเพราะนักเรียนไม่เข้าใจภาษา ไม่ใช่เพราะนักเรียนไม่มีความสามารถในการคำนวณ

4) ความสัมพันธ์กับบ้านและชุมชน

โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ครอบครัวและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน และ ให้ความเห็นและตัดสินใจในเรื่องสำคัญในโรงเรียน เช่น การใช้งบประมาณ การจ้างบุคลากร หลักสูตร เป็นต้น ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วโรงเรียนจะไม่ถามความเห็นของผู้ปกครองและชุมชนในเรื่องเหล่านี้ นอกจากนี้ในเวลาที่ต้องการสื่อสารกับครอบครัวของนักเรียนโรงเรียนต้องใช้ภาษาที่ครอบครัวของนักเรียนสามารถเข้าใจได้

5) บุคลากร

โรงเรียนควรจ้างบุคลากรที่มีความหลากหลายในแต่ละตำแหน่ง เช่น ครูแต่ละวิชาควรมี ทั้งครูผู้หญิง และครูผู้ชาย ตำแหน่งบริหารควรมีทั้งเพศชาย และ เพศหญิง และ มีชนกลุ่มน้อยอยู่ด้วย ไม่ควรจ้างบุคคลที่มีอคติและความเชื่อเหมารวม โดยอาจทดสอบเวลาสัมภาษณ์นอกจากนี้ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรในโรงเรียนโดยเฉพาะระหว่างบุคลากรต่างกลุ่มวัฒนธรรมควรเป็นไปอย่างเป็นมิตร ถ้อยทีถ้อยอาศัย

6) กิจกรรมอื่นของโรงเรียน

ควรให้นักเรียนทุกกลุ่มวัฒนธรรมได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน กิจกรรมบางประเภทเช่น กีฬา ไม่ควรจำกัดเฉพาะนักเรียนบางกลุ่มเท่านั้น เช่น นักเรียนชายเท่านั้นที่เล่นได้ หรือ รับเฉพาะนักเรียนหญิง ตัวอย่างแผนการสอนที่ใช้วิธีการสอนแบบเน้นพหุวัฒนธรรม เช่น ในวิชาภาษาและวรรณคดี ครูอาจให้นักเรียนอ่านนิทานที่เป็นที่นิยม เช่น เรื่องซินเดอเรลลา หรือ เรื่องสโนไวท์แล้วให้นักเรียนบอกลักษณะของนางเอก พระเอก ตัวร้าย ครูแนะนำนิทานเรื่องอื่นที่ตัวเองไม่ได้เป็นเหมือนเรื่องแรกที่ให้นักเรียนอ่าน ครูอธิบายให้นักเรียนฟังว่าการที่จะเป็นนางเอก หรือ พระเอก ไม่จำเป็นต้องมีลักษณะเดียวเท่านั้น (ขาว ผอม สวย/หล่อ รวย) ครูควรสอนนักเรียนว่าคนมีหลายด้านและแง่มุม ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มแตงนิทานที่มีตัวละครต่างๆ ไปจากมุมมองกระแสหลัก แล้วให้นักเรียนออกมาเล่านิทานที่แต่งให้เพื่อนฟัง หรือ ให้แสดงละคร

สิ่งที่ควรสังเกตเกี่ยวกับเนื้อหาของแบบเรียน หรือ หนังสืออ่านประกอบ

1. ภาพประกอบ

- ดูว่ารูปภาพที่ปรากฏในหนังสือเป็นรูปที่แสดงถึง ความเชื่อแบบเหมารวม (stereotypes) หรือไม่ ความเชื่อแบบเหมารวมหมายถึง ความเชื่อตามกันมาว่าคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งโดยไม่ได้รับการตรวจสอบ หรือ ไม่มีการพิจารณาเป็นรายบุคคล เช่น ความเชื่อว่าคนยิวขี้เหนียว คนจีนเป็นคนเป็นคนฉลาดแกมโกง คนญี่ปุ่นตัวเล็กขาสั้น คนพม่าพูดไม่ชัด (เป็นเพียงตัวอย่างเท่านั้น)

- ดูว่าภาพประกอบที่วาดแสดงลักษณะเด่นของคนแต่ละคนหรือไม่ หรือวาดรวมๆกันไปโดยเน้นลักษณะเด่นเฉพาะกลุ่ม เช่นมีการให้รายละเอียดหน้าตาที่แตกต่างกันหรือไม่ หรือวาดโดยไม่ใส่ใจรายละเอียด วาดเพียงให้รู้ว่าเป็นคนในกลุ่ม

- ดูบทบาทของตัวละครในเรื่อง ดูว่าชนกลุ่มน้อยเป็นผู้ถูกระทำอย่างเดียวหรือไม่ ดูว่าบทบาทของผู้หญิงเป็นตามความเชื่อแบบเหมารวมหรือไม่ เช่น เป็นผู้ดูแลบ้าน เป็นแม่ครัว

2. เนื้อเรื่อง

ความสำเร็จในชีวิต

- ความสำเร็จในชีวิตวัดจากมาตรฐานของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งอย่างเดียวยังหรือไม่

- การมองปัญหาและการแก้ไขปัญหา ปัญหาถูกมองจากมุมมองใดมุมมองหนึ่งอย่างเดียวยังหรือไม่

การเป็นชนกลุ่มน้อยถูกมองว่าเป็น “สาเหตุของปัญหา” หรือไม่ สาเหตุของความยากจนและการถูกกดขี่ได้รับการอธิบายอย่างชัดเจน หรือเพียงแค่อธิบายอย่างหลีกเลียงไม่ได้ เนื้อเรื่องส่งเสริมให้เกิดการยอมรับสภาพที่เป็นอยู่หรือส่งเสริมให้เกิดการต่อต้านความอยุติธรรม ปัญหาได้รับการแก้ไขโดย “ความช่วยเหลือ” หรือ “ความกรุณา” หรือ “ความสงสาร” จากชนกลุ่มใหญ่หรือไม่

- บทบาทของผู้หญิง ความสำเร็จของผู้หญิงและเด็กผู้หญิงเกิดจากความสามารถหรือเกิดจากรูปรางลักษณะภายนอก เช่น ความสวยงาม ความอ่อนหวาน

3. ชีวิตประจำวัน การดำเนินชีวิต

ชนกลุ่มน้อยบางกลุ่ม และ บ้านของพวกเขาถูกวาดในลักษณะที่ด้อยกว่า เมื่อเทียบกับชีวิตของชนกลุ่มใหญ่หรือไม่ ในเรื่องชนกลุ่มน้อยอาศัยอยู่แต่ในบ้านที่ขอมขอ สกปรกหรือไม่ เรื่องที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยพยายามแสดงให้เห็นสภาพความเป็นอยู่ที่แท้จริงของชนกลุ่มน้อยเหล่านั้นหรือไม่ หรือเพียงแค่วาดรวมๆตามที่มีคนพูดกันมา

4. ความสัมพันธ์ระหว่างคน

ชนกลุ่มใหญ่เป็นผู้มีอำนาจ ผู้นำ และ เป็นผู้ตัดสินใจในเรื่องสำคัญๆหรือไม่ ชนกลุ่มน้อยและผู้หญิงทำหน้าที่เป็นรอง หรือ มีบทบาทรองไ้หรือไม่

5. บทบาทของ “วีรชน” หรือ “วีรบุรุษ”

วีรบุรุษในหนังสือมักจะเป็นผู้ที่หลีกเลี่ยงการเผชิญหน้า หรือมีปัญหาเกี่ยวกับชนกลุ่มใหญ่ หรือ กลุ่มที่มีอำนาจ เมื่อหนังสือกล่าวถึงวีรบุรุษ หรือผู้กล้า ให้สังเกตว่าวีรบุรุษนั้นได้รับการยกย่องเพราะทำประโยชน์ให้กับชนกลุ่มใหญ่ หรือ ต่อสู้เพื่อกลุ่มน้อย

6. ผลกระทบของเรื่องที่มีอิทธิพลต่อเด็ก

เนื้อเรื่องมีผลกระทบต่อเด็กที่อ่านอย่างไร การให้ค่า หรือ ยกย่องลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งว่าดีกว่า เช่น สนิม (คนผิวขาวเป็นคนมีตระกูล เป็นคนดี) ทำให้เด็กที่มีสีผิวคล้ำเกิดความรู้สึกไม่พอใจในสีผิวของตัวเอง การยกย่องความเก่ง ความกล้าหาญ กล้าผจญภัยของเด็กผู้ชาย ทำให้เด็กผู้หญิงรู้สึกด้อยกว่าเนื่องจากตนเองไม่มีคุณสมบัติเช่นนั้น การให้ภาพเด็กผู้หญิงที่ผอมว่าเป็นความน่าอายน่าอึดอัด เป็นนางเอก ทำให้เด็กที่อ้วนรู้สึกด้อย

7. ประวัติของผู้แต่ง และ ผู้วาดภาพประกอบ

ศึกษาประวัติของผู้แต่งเรื่อง หรือผู้วาดภาพประกอบ เช่น ถ้าเนื้อเรื่องเป็นเรื่องเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อย ศึกษาประวัติของผู้แต่งหรือผู้วาดภาพประกอบว่ามีคุณสมบัติที่เหมาะสมในการเล่าเรื่องเหล่านั้นแค่ไหน

8. ตรวจสอบความคิดเห็นของผู้แต่ง

ไม่มีผู้แต่งคนไหนที่เป็นกลางโดยสิ้นเชิง ผู้แต่งทุกคนเขียนเรื่องจากบริบททางวัฒนธรรมและพื้นฐานบางอย่าง ให้สังเกตว่าผู้แต่งมีความคิดเห็นเอนเอียงไปทางใดทางหนึ่งหรือไม่

9. การใช้คำ

การใช้คำมีนัยยะในทางลบหรือไม่ เช่น ชีเกียจ ล้าหลัง ยากจน หัวโบราณ งมงาย ไม่สนใจโลก

10. คู่มือที่พิมพ์

ปีที่พิมพ์สามารถบอกเหตุการณ์ที่เป็นเหตุให้เกิดการแต่งหนังสือได้ หรือเป็นบรรยากาศที่ทำให้ผู้แต่งต้องการสื่อสารอะไรบางอย่างให้ผู้อ่านรับรู้เพื่อแก้ปัญหาบางอย่างที่เกิดขึ้นในช่วงปีที่มีการแต่งหนังสือ

ดัดแปลงจาก Banks, J. A. (1994) *An Introduction to Multicultural Education*. Needham Heights MA: Allyn & Bacon.

ข้อจำกัดของวิธีการสอนที่เน้นพหุวัฒนธรรม

1) การเน้นความแตกต่างทางวัฒนธรรม หรือ การสอนเกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม

อาจทำให้นักเรียนเสียโอกาสที่จะเรียนทักษะ วัฒนธรรม ภาษาที่เป็นกระแสหลักซึ่งยังจะทำ

ให้นักเรียนเสียเปรียบยิ่งขึ้น แทนที่จะทำให้เกิดโอกาสที่เท่าเทียมแก่นักเรียน

2) วิธีการสอนนี้ถ้าผู้สอนไม่ระมัดระวัง และ เน้นย้ำว่าต้องการสอนเพื่อให้เกิดความเข้าใจในวัฒนธรรมที่หลากหลายอาจทำให้เกิดความแตกแยกได้ ที่สำคัญคือผู้สอนต้องไม่พยายามเปรียบเทียบว่าวัฒนธรรมใดดีกว่า แต่ต้องทำความเข้าใจในวัฒนธรรมต่างๆ จากบริบทของวัฒนธรรมนั้นๆ

3) วิธีการสอนแบบนี้ไม่ได้เน้นย้ำความสัมพันธ์ที่ระหว่างคน หรือสอนทักษะในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคน

4) ในการสอนบางครั้งผู้สอนให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมในแต่ละกลุ่มไม่เท่ากัน เช่น อาจเน้นเรื่องเชื้อชาติ มากกว่าเรื่องเพศสภาพ

5) วิธีสอนแบบนี้ไม่ให้ความสำคัญกับเรื่องของชนชั้น หรือ ปัญหาความไม่เท่าเทียมระหว่างชนชั้น

6) วิธีสอนนี้ไม่เน้นการแก้ไขปัญหา และ แก้ไขโครงสร้างของสังคมเพื่อทำให้เกิดความเท่าเทียม

2.5 วิธีสอนที่เน้นการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่เน้นการเปลี่ยนแปลงสังคม (Multicultural and Social Reconstructionist Approach)

วิธีสอนแบบนี้เน้นการแก้ไขปัญหาการถูกกดขี่ของกลุ่มบางกลุ่ม และ ความไม่ยุติธรรมในสังคมโดยผ่านกระบวนการจัดการศึกษาที่มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เนื้อหาของบทเรียนและหลักสูตรที่สะท้อนปัญหาที่ต้องการแก้ไข รวมถึงการสอนให้กลุ่มผู้ที่ประสบปัญหาถูกกดขี่รู้ถึงจุดยืนของตนเอง จุดมุ่งหมายของ

การจัดการเรียนการสอนเช่นนี้ก็เพื่ออบรมบ่มเพาะทักษะในการแก้ไขปัญหาสังคมให้กับพลเมืองในอนาคต นักวิชาการที่สนับสนุนวิธีการสอนแบบนี้เห็นว่า ทรัพยากรต่างๆ รวมทั้งอำนาจควรจะมีการกระจายอย่างเท่าเทียมในระหว่างกลุ่มต่างๆ ผู้ที่สนับสนุนวิธีการสอนแบบนี้เชื่อว่าสังคมจะเปลี่ยนแปลงได้ก็ต่อเมื่อทุกคนร่วมมือกันต่อสู้กับความอยุติธรรม ดังนั้นโรงเรียนจึงเป็นสถาบันที่สำคัญที่จะอบรมทักษะในการต่อสู้ นั่น รวมถึงวิธีการคิดวิเคราะห์และการดำเนินการตามครรลองของประชาธิปไตย

ความคิดหลักและทฤษฎีสนับสนุน

1) ทฤษฎีความขัดแย้ง (Conflict Theory)

ทฤษฎีความขัดแย้ง (หรือทฤษฎีวิพากษ์) เป็นทฤษฎีทางสังคมศาสตร์ที่วิเคราะห์พฤติกรรมของคนในสังคมว่า: 1) เป็นพฤติกรรมที่ขึ้นกับกลุ่มมากกว่าพฤติกรรมของปัจเจก 2) แต่ละกลุ่มต่อสู้กันเพื่อแย่งชิงทรัพยากร ซึ่งรวมถึง อำนาจและ ความมั่งคั่ง ยิ่งทรัพยากรมีจำกัดเพียงใดการต่อสู้ระหว่างกลุ่มยิ่งมีมากขึ้นเท่านั้น ในหลายๆสังคม มักจะเชื่อว่าทุกคนมีสิทธิประสบความสำเร็จเท่ากัน แต่ที่จริงแล้วโอกาสในการประสบความสำเร็จของคนขึ้นอยู่กับทุนเดิม เช่น ฐานะ ความรู้ สถานภาพทางสังคม หรือทรัพยากรที่คนๆนั้นมี และ กลุ่มที่คนๆนั้นเป็นสมาชิกจะเป็นเครื่องกำหนดว่าคนอื่นจะปฏิบัติต่อคนๆนั้นอย่างไร และ 3) กลุ่มที่มีอำนาจในสังคมพยายามจัดโครงสร้างและกฎระเบียบในสังคมเพื่อให้ความชอบธรรมแก่อำนาจของตนเอง รวมทั้งเพื่อให้ตนเองมีอำนาจมากขึ้น โดยพยายามทำให้คนอื่นในสังคมเห็นว่าการกระทำเช่นนี้เป็นเรื่องที่ชอบธรรม ดังนั้นการที่กลุ่มคนผู้ถูกกดขี่และไม่ได้รับความยุติธรรมในสังคมลุกขึ้นมาต่อต้านความอยุติธรรมนั้นจากจึงวิธีเดียวที่จะเปลี่ยนแปลงสังคมได้ การต่อต้านมีหลายวิธี เช่น การไม่ยอมทำตามกฎซึ่งกลุ่มที่มีอำนาจในสังคมกำหนด การก่อต้งองค์กรหรือกลุ่มอิสระเพื่อเคลื่อนไหวในสังคม เหล่านี้เป็นวิธีการต่อต้านอย่างสร้างสรรค์และเป็นไปตามครรลองของประชาธิปไตย อย่างไรก็ตามเด็กวัยรุ่นที่เป็นชนกลุ่มน้อยอาจมีการแสดงออกเพื่อต่อต้านความไม่เท่าเทียมในโอกาสในชีวิตโดยการไม่ยอมเข้าเรียน ออกจากโรงเรียนกลางคัน เนื่องจากพวกเขาเห็นว่าการศึกษาไม่ได้ทำประโยชน์ให้กับชีวิตพวกเขา เช่น เรียนจบไปก็ต้องทำงานใช้แรงงาน หรืองานที่มีค่าแรงน้อย การต่อต้านของกลุ่มวัยรุ่นเช่นนี้ถือเป็นการต่อต้านที่ทำให้ผลทางลบ คือ จะยังทำให้พวกเขาหมดโอกาสที่จะพัฒนาตนเอง และ สังคมรอบตัว หน้าที่ของโรงเรียนตามความคิดของทฤษฎีนี้คือ การสอนให้นักเรียนรู้วิธีต่อสู้กับความไม่ยุติธรรมและการถูกกดขี่ทางสังคมโดยไม่ส่งผลทางลบต่อชีวิตของพวกเขาและสังคมที่พวกเขาอยู่ เช่น โรงเรียนต้องสอนเด็กนักเรียนที่เป็นชนกลุ่มน้อย หรือ กลุ่มที่ถูกเอาเปรียบว่ายิ่งพวกเขาปฏิเสธการเรียนยิ่งทำให้พวกเขาเสียโอกาสที่จะต่อสู้ และ ยิ่งตกอยู่ในกลุ่มที่ถูกเอาเปรียบอยู่ร่ำไป วิธีที่ดีที่สุดคือการเรียนให้ดีและทำงานที่มั่นคง เพื่อที่จะได้เป็นตัวแทนหรือมีปากมีเสียงแทนกลุ่มของตนเองในการต่อสู้เพื่อชีวิตที่ดีกว่า

2) ทฤษฎีพัฒนาการของการเรียนรู้

ทฤษฎีนี้เชื่อว่า การเรียนคือกระบวนการสร้างความรู้ผ่านการทำปฏิกิริยาระหว่างสมองและประสบการณ์ที่พบ เด็กๆสร้างความรู้ผ่านปฏิกิริยาระหว่างการทำความเข้าใจกับประสบการณ์เช่นการได้พบเจอกับผู้คนและสิ่งต่างๆรอบตัว

นักการศึกษาที่สนับสนุนวิธีการสอนแบบนี้ผู้หนึ่ง คือ จอห์น ดิวอี้ เห็นว่าเพื่อหยุดยั้งการกดขี่ที่ชนกลุ่มใหญ่ทำต่อชนกลุ่มน้อยในสังคม ประชาชนต้องสามารถ 1) คิดวิเคราะห์ (Critical Thinking) สถานการณ์หรือเหตุการณ์ต่างๆได้ และ 2) สามารถรวมกลุ่มกันเคลื่อนไหวทางสังคมได้ ซึ่งทั้งสองสิ่งนี้เป็นส่วนประกอบที่สำคัญในสังคมประชาธิปไตย และ หน้าที่ของโรงเรียนคือต้องจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เด็ก ๆ มีลักษณะสองอย่างนี้ ซึ่ง ดิวอี้ เสนอว่า ถ้าต้องการให้เด็ก ๆ เข้าใจความหมายของประชาธิปไตยอย่างแท้จริง โรงเรียนควรทำหน้าที่เหมือนแปลงบ่มเพาะประชาธิปไตยโดยเปิดโอกาสให้เด็ก ๆ ฝึกการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การยอมรับความคิดเห็นส่วนใหญ่ และการต่อสู้เพื่อสิ่งที่กลุ่มเห็นว่าถูกต้องด้วยวิถีประชาธิปไตย ดิวอี้ เห็นว่าวิธีเช่นนี้จะทำให้เด็ก ๆ เข้าใจประชาธิปไตยได้ดีกว่าการที่ครูบอกเด็ก ๆ ว่าประชาธิปไตยคืออะไร หรือโดยการอ่านจากหนังสือเรียน แต่ทว่าโดยทั่วไปแล้วสิ่งที่โรงเรียนทำมักจะตรงกันข้าม กล่าวคือ แทนที่ครูจะฝึกให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนด้วยตัวเอง ครูก็บอกคำสั่ง และ คาดหวังให้นักเรียนทำตามคำสั่งนั้นโดยไม่โต้แย้ง และนักเรียนที่ทำตามสิ่งที่ครูบอกอย่างเคร่งครัดมักจะได้รับรางวัล เช่น ได้เป็นคนโปรดของครู ได้คะแนนดี สิ่งเหล่านี้บอกกับนักเรียนทางอ้อมว่า การเชื่อฟัง ความอ่อนน้อม การไม่โต้แย้งผู้มีอำนาจ คือ ความประพฤติที่พึงปรารถนา ดังนั้นเมื่อนักเรียนออกไปสู่สังคม นักเรียนจึงไม่กล้า หรือ ไม่ชินกับการโต้แย้งผู้มีอำนาจ ซึ่งยิ่งทำให้ถูกกดขี่ เอาเปรียบได้ง่าย อย่างไรก็ตามการปล่อยให้เด็กนักเรียนตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ไม่ได้หมายความว่าครูจะต้องตามใจนักเรียนทุกอย่าง ในกระบวนการสอนแบบนี้ครูยังต้องแนะนำนักเรียนเนื่องจากนักเรียนยังขาดประสบการณ์และยังไม่รู้ถึงปัญหาของสังคมหรือแนวทางแก้ปัญหา ดังนั้นครูจึงมีหน้าที่เชื่อมโยงประสบการณ์ของนักเรียน หรือ ชีวิตของนักเรียนเข้ากับเหตุการณ์ที่ต้องการให้นักเรียนเรียนรู้

3) ทฤษฎีที่ว่าด้วยลักษณะของวัฒนธรรมในสังคม

แนวคิดนี้เชื่อว่า วัฒนธรรมคือการตีความ การทำความเข้าใจกับสภาพของสังคม แล้วปรับตามสภาพสังคมนั้นๆเพื่อการเข้าถึงทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ยกตัวอย่างเช่น คนญี่ปุ่นที่อพยพไปอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา มักจะได้รับการชื่นชมว่าประสบความสำเร็จในการเรียนและการทำงาน คนกลุ่มนี้มักจะถูกกล่าวถึงว่าเป็นคนที่ขยัน ระเบียบ เก็บตัว และ ไม่ค่อยมีปากเสียง สิ่งนี้เป็นวัฒนธรรมหรือเทคนิคในการอยู่รอดและการประสบความสำเร็จ หรือ การเข้าถึงทรัพยากรที่ชาวญี่ปุ่นอพยพเหล่านั้นประดิษฐ์ขึ้นจากการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมดั้งเดิมเข้ากับสภาพแวดล้อมในดินแดนใหม่ หรือในกรณีของผู้หญิงกับผู้ชาย เนื่องจากผู้หญิงส่วนใหญ่มักจะทำงานในตำแหน่งที่ต่ำกว่าและได้รับผลตอบแทนน้อยกว่าผู้ชาย เช่น เป็นเลขา เป็นพนักงานธุรการ เป็นต้น ในขณะที่ผู้ชายอาจทำงานในตำแหน่งบริหาร สภาพเช่นนี้ทำให้ผู้หญิงสร้างวัฒนธรรมบางอย่างขึ้นมาเพื่อเข้าถึงทรัพยากร ซึ่งในกรณีของผู้หญิงที่ทำงานในตำแหน่งที่กล่าวมา เช่น เลขา หรือ เสมียน ค่าตอบแทน การได้เลื่อนตำแหน่ง เป็นสิ่งที่แทบจะเป็นไปไม่ได้ ซึ่งผู้หญิงเองก็เห็นข้อจำกัดเช่นนี้ ดังนั้นผู้หญิงจึงหันไปสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานเพื่อความสุข และ ความพึงพอใจ ผู้หญิงจะไม่ทำงานล่วงเวลา เนื่องจากถึงแม้ว่าจะทำงานล่วงเวลา หรือ อยู่ที่ยังทำงานนานกว่ากำหนดก็ไม่ได้รับค่าทำงานล่วงเวลา นอกจากในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาขอร้อง ดังนั้นผู้หญิงจึงมีวัฒนธรรมที่เน้นความสัมพันธ์ เน้นความร่วมมือในทางตรงกันข้าม ผู้ชายที่อยู่ในตำแหน่งบริหารมีวัฒนธรรมที่ต่างไป คือ เน้นการแข่งขัน ไม่เน้นความสัมพันธ์

ระหว่างคนเท่ากับผู้หญิง เข้มงวด ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากวัฒนธรรมดังกล่าวทำให้ผู้ชายเข้าถึงทรัพยากร ซึ่งในนี้หมายถึง ตำแหน่งที่สูงขึ้น เงินเดือนที่มากขึ้นได้ดีกว่า ดังนั้นสิ่งสำคัญ คือ การเข้าใจ และ ตระหนักว่า วัฒนธรรมบางอย่างเกิดขึ้นจากการดิ้นรนของกลุ่มแต่ละกลุ่มเพื่อเปลี่ยนแปลงสภาพสังคมการเมืองที่พวกเขาอยู่ เราควรจะตระหนักถึงวัฒนธรรมที่หมายถึง ค่านิยม และ แบบแผนความประพฤติด้วย เราควรจะเรียนรู้ วัฒนธรรมของกลุ่มต่างๆ (ทั้งกลุ่มที่เป็นชนกลุ่มน้อย และ กลุ่มใหญ่) เพื่อจะได้เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม และเข้าใจว่าแต่ละกลุ่มมองสถานภาพหรือตำแหน่งของตนเองในสังคมอย่างไร และ มีการแข่งขันกับกลุ่มอื่นอย่างไร

แนวทางการสอนที่ใช้

1) แนวทางประชาธิปไตย

เทคนิคการสอนที่สำคัญของวิธีการสอนแบบนี้คือต้องสอนวิถีประชาธิปไตย อันได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การเรียกร้องสิทธิของตนเอง การโต้แย้ง การรวมกลุ่ม การต่อสู้กับการถูกกดขี่ การแก้ไขปัญหา การใช้อำนาจและสิทธิที่ตนมี อย่างไรก็ตามในความเป็นจริง โรงเรียนมีการสอนประชาธิปไตยโดยการให้นักเรียนรู้จักมาตราต่างๆของรัฐธรรมนูญ สอนเกี่ยวกับการเลือกตั้ง และ อำนาจบริหาร นิติบัญญัติ และ ตุลาการ ซึ่งนักวิชาการหลายท่านเห็นว่าสิ่งสำคัญยิ่งกว่าการท่องจำรัฐธรรมนูญ คือ การที่ประชาชนทุกคนรู้ว่าจะใช้สิ่งที่เขียนไว้ในรัฐธรรมนูญอย่างไรในทางปฏิบัติ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับชนกลุ่มน้อยที่ถูกกดขี่ยิ่งต้องรู้ว่าจะเคลื่อนไหว หรือ ดำเนินการทางสังคมในรูปแบบใดที่จะให้ได้มาซึ่งอำนาจโดยปราศจากการใช้กำลัง โรงเรียนหรือครูอาจฝึกประชาธิปไตยให้นักเรียนโดยการให้นักเรียนตัดสินใจเรื่องต่างๆด้วยตนเอง เช่น กฎของโรงเรียน วิชาที่จะเรียน การสอบ การวัดผล อาหารกลางวัน การเลือกผู้แทนของตนเอง อย่างไรก็ตามการให้นักเรียนตัดสินใจด้วยตนเองไม่ได้หมายความว่าครูต้องเลิกสอน หรือ ปลอมใจให้นักเรียนทำตามใจชอบ ในทางตรงกันข้ามครูต้องมีบทบาทสำคัญมากขึ้น ในฐานะผู้ที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้นักเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนฝึกการโต้แย้งอย่างสันติและมีเหตุผล ในแง่ที่เกี่ยวกับกฎระเบียบของโรงเรียน เช่น การตรงต่อเวลา ความสะอาด การแต่งเครื่องแบบ ครูต้องใช้กฎระเบียบเหล่านี้เพื่อฝึกให้นักเรียนเป็นคนที่รับผิดชอบ ทั้งต่อตนเองและต่อสังคม โดยชี้ให้เห็นถึงผลดีผลเสียของระเบียบแต่ละอย่าง ซึ่งแน่นอนว่านักเรียนอาจไม่เห็นด้วยกับกฎระเบียบบางอย่าง ในกรณีนี้ครูกับนักเรียนต้องวิเคราะห์ หาข้อมูลร่วมกันเพื่อนำไปสู่การปรับที่ทั้งสองฝ่ายพอใจ สิ่งสำคัญของการใช้กฎ คือ การฝึกความรับผิดชอบ ไม่ใช่การฝึก “การเชื่อฟังอย่างไม่มีข้อโต้แย้ง” เนื่องจากการเชื่อฟังอย่างไม่มีข้อโต้แย้งจะทำให้นักเรียนเป็นคนที่ว่านอนสอนง่าย หรือ เชื่อ และ เชื่อโดยไม่มีการคิดวิเคราะห์ หรือ ไม่มีการตรวจสอบสถานการณ์ หรือมองหาความเป็นไปได้อื่นๆ ตัวอย่างของการสอนแนวทางประชาธิปไตยในโรงเรียนก็เช่น ครูอาจจะสอนเกี่ยวกับรูปแบบต่างๆของการปกครอง แล้วให้นักเรียนเลือกรูปแบบที่จะนำมาใช้ในโรงเรียน สมมุติว่านักเรียนเลือกการปกครองแบบประชาธิปไตยผ่านตัวแทน ครูอาจจะให้นักเรียนทำการหาเสียงเลือกตั้ง ทำโปสเตอร์หาเสียง คิดนโยบายโดยให้นักเรียนกลุ่มย่อยๆไปหาข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องต่างๆเพื่อกำหนดนโยบาย ครูเป็นคนคอยแนะนำและอธิบายให้นักเรียนฟังว่าทำไมบางวิธีถึงใช้ได้ผลหรือไม่ได้ผล นอกจากในห้องเรียนหรือในโรงเรียนแล้วชุมชนและครอบครัวควรจะได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การตัดสินใจ และ การดำเนินการของโรงเรียน

2) การสอนให้นักเรียนรู้สถานะภาพของตนเอง และ ความเป็นไปในสังคม

นักวิชาการหลายคนเห็นพ้องกันว่า วิธีหนึ่งที่จะแก้ไขปัญหาการถูกกดขี่หรือเอารัดเอาเปรียบได้คือการสอนให้นักเรียนตระหนักถึงสภาพของตนเองอย่างแท้จริง รู้กลไกของระบบ ไม่ใช่สอนตามทฤษฎีหรือตามที่มีคนพยายามทำให้เชื่อว่าโลกนี้ยุติธรรมและทุกคนมีสิทธิประสบความสำเร็จเท่าๆกัน ตัวอย่างเช่น โรงเรียนในสหรัฐอเมริกา มักจะสอนว่า ในอเมริกาคนทุกคนมีสิทธิประสบความสำเร็จเท่าๆกันถ้าขยัน แต่ทว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่ยากจนที่พ่อแม่ทำงานหนักมากแต่ก็ได้ค่าแรงเพียงเล็กน้อยรู้ดีว่าคำกล่าวนี้นี้ใช้ไม่ได้กับครอบครัวของพวกเขา เด็กๆพวกนี้รู้ดีว่าการกีดกันทางสีผิว และ เชื้อชาติมีอยู่จริงและเป็นสิ่งที่ปิดกั้นโอกาส แต่โรงเรียนก็ยังสอนอยู่นั่นว่าความขยันจะนำไปสู่ความสำเร็จโดยไม่ได้สนใจสิ่งที่เด็กได้รับรู้หรือประสบการณ์ตรงของเด็กๆ

นักวิชาการที่สนับสนุนวิธีการสอนแบบนี้เห็นว่าโรงเรียนควรจะช่วยให้เด็กๆตระหนักถึงความจริงในชีวิต สอนให้เด็กมองเห็นทางเลือกของตนเอง แม้บางครั้งจะเป็นความจริงที่โหดร้ายแต่ก็เป็นสิ่งจำเป็นที่จะทำ让孩子们มองเห็นถึงความไม่ยุติธรรมในสังคม เช่น Paulo Freire นักวิชาการและนักเคลื่อนไหวทางสังคมชาวบราซิลสอนให้ชาวนาชาวแอฟริกาได้อ่านหนังสือ แต่คำที่เขาสอน หรือเนื้อหาของหนังสือที่เขาเลือกมาให้ชาวนาอ่านเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการจัดสรรที่ดินอย่างไม่เป็นธรรมเนื่องจากเขาเห็นว่าหนังสือแบบเรียนทั่วไปนั้นนอกจากจะมีเนื้อหาที่ไม่เกี่ยวกับชีวิตของชาวนาเหล่านี้แล้วยังเป็นเนื้อหาที่พยายามยัดเยียดความเชื่อ กระแสหลัก หรือ มุมมองของกลุ่มคนที่ได้เปรียบในสังคม Shor ก็เป็นนักวิชาการอีกท่านหนึ่งที่ได้ใช้วิธีคล้ายๆกันนี้สอนให้นักเรียนรู้ว่าอาหารบางอย่างที่นักเรียนกิน เช่น แอมเบอร์เกอร์ เชื่อมโยงไปยังผลประโยชน์ของกลุ่มต่างๆอย่างไร ครูอาจสอนให้นักเรียนที่ผู้ปกครองอพยพมาจากประเทศอื่นรู้จัก เข้าใจ และ วิเคราะห์กฎหมายเกี่ยวกับการจ้างงานของคนต่างด้าวที่มีต่อครอบครัวของพวกเขา และ เพื่อนบ้าน ไม่เฉพาะนักเรียนที่เป็นชนกลุ่มน้อย หรือ เป็นคนที่ถูกกดขี่เท่านั้นที่ต้องรู้สถานการณ์หรือสภาพของตนเอง นักเรียนที่เป็นชนกลุ่มใหญ่ หรือ มาจากกลุ่มที่ได้เปรียบทางสังคมก็จำเป็นต้องรู้สิ่งเหล่านี้เพื่อที่จะได้ตระหนักถึงความได้เปรียบ และ โอกาสของตน และเกิดความเห็นอกเห็นใจคนที่ด้อยกว่า

นอกจากนี้โรงเรียนควรสอนให้นักเรียนรู้ผลของการกระทำของตนเอง เช่น ในกรณีของเด็กที่เป็นชนกลุ่มน้อยที่ตอบโต้ความไม่ยุติธรรมในสังคม โดยการปฏิเสธกฎทุกอย่างของสังคมรวมถึงการศึกษา โรงเรียนหรือครูควรสอนให้พวกเขาวิเคราะห์การกระทำของตนเองว่ายิ่งทำแบบนี้ยิ่งจะเป็นการตัดโอกาสที่มีอยู่เพียงน้อยนิดให้หมดไป สิ่งที่พวกเขาน่าจะทำคือใช้โรงเรียนให้เป็นประโยชน์โดยการเรียนรู้ทักษะที่จำเป็นที่จะช่วยให้ชีวิตของพวกเขาดีขึ้นและช่วยแก้ปัญหาสังคม

3) การเคลื่อนไหวทางสังคม

เมื่อฝึกนักเรียนให้รู้จักการมีส่วนร่วมหรือการเป็นพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย และ สอนให้นักเรียนรู้จักกับสภาพที่แท้จริงของตัวเอง รู้จักกลไกและการทำงานของระบบสังคมแล้ว โรงเรียนหรือครูควรสอนวิธีการที่จะเคลื่อนไหว หรือ ดำเนินการทางสังคมเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง พูดอีกอย่างหนึ่งก็คือโรงเรียนควรทำหน้าที่เหมือนแปลงเพาะ หรือ หอจดลองสำหรับฝึกให้นักเรียนรู้จักการมีบทบาททางสังคม การสอนนี้ควรเริ่มตั้งแต่ชั้นเล็กๆ เช่น ในชั้นอนุบาลครูอาจจะหาหนานที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการกดขี่ การรังแก หรือ ความ

ลำบากของเด็กบางคนมาให้นักเรียนอ่านแล้วตั้งคำถามให้นักเรียนคิดว่าที่เป็นเช่นนั้นเพราะอะไร จะแก้ไขอย่างไร ในชั้นประถมศึกษาสอนให้นักเรียนรู้จักมีบทบาททางสังคม เช่น การพยายามแก้ไขกฎบางอย่างของโรงเรียนเพื่อให้ตรงกับความต้องการ ดังในตัวอย่างเกี่ยวกับการดื่มมรสซ็อกโกแลตของนักเรียนชั้นประถมศึกษา:

ในชั้นประถมศึกษาปีที่1 ของโรงเรียนแห่งหนึ่ง นักเรียนในชั้นรู้สึกเบื่อกับที่จะต้องดื่มมรสจืดทุกวัน พวกเขาสงสัยว่าทำไมพวกเขาถึงดื่มมรสซ็อกโกแลต บ้างไม่ได้ พวกเขาอยากดื่มมรสซ็อกโกแลตอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 หรือ 2 วันก็ยังดี นักเรียนพวกนี้รวมกลุ่มกันไปหาครูแล้วเสนอความคิดนี้ ครูบอกพวกเขาว่าที่พวกเขาต้องดื่มมรสจืดทุกวันเพราะโรงเรียนไม่ได้สั่งมรสซ็อกโกแลต เด็กประถม1 จึงถามว่าแล้วทำไมโรงเรียนไม่สั่งมรสซ็อกโกแลตบ้าง เพราะพวกเขารู้ว่านมยี่ห้อนี้มีทั้งรสซ็อกโกแลต และ รสจืดเนื่องจากคุณแม่ของพวกเขาเคยซื้อมรสซ็อกโกแลตให้ดื่ม ครูบอกว่าการสั่งนมเป็นอำนาจของอาจารย์ที่ดูแลเรื่องอาหารและนม เด็กๆ จึงถามว่าพวกเขาจะเขียนจดหมายถึงอาจารย์ท่านนั้นเพื่ออธิบายความเป็นไป และ แจ้งความต้องการที่จะดื่มมรสซ็อกโกแลตได้หรือไม่ เมื่อครูตกลงนักเรียนจึงเขียนจดหมายไปหาอาจารย์ท่านนั้นและในที่สุดนักเรียนก็ได้รับอนุญาตได้ดื่มมรสซ็อกโกแลต สัปดาห์ละ 2 ครั้ง

สำหรับนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาอาจจัดกิจกรรมอื่นเพื่อฝึกให้นักเรียนมีบทบาททางสังคม เช่น ให้นักเรียนสำรวจประเภทของงานและตำแหน่งที่ชนกลุ่มน้อยทำอยู่ในโรงแรม ร้านอาหาร และ บริษัท นักเรียนอาจรณรงค์ให้บริษัทจ้างชนกลุ่มน้อยมากขึ้นถ้าพบว่าในบางบริษัทไม่มีชนกลุ่มน้อยทำงานอยู่เลย หรือ มีอยู่เป็นจำนวนน้อยมาก นักเรียนอาจชักชวนกันให้เลิกซื้อและเลิกใช้สินค้าจากบริษัทที่ไม่ยอมจ้างชนกลุ่มน้อยเข้าทำงาน นักเรียนอาจจะศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการจ้างงานแล้วเสนอแนวทางแก้ไข แสดงความคิดเห็นผ่านทางสื่อ เช่น อาจเริ่มจากหนังสือพิมพ์โรงเรียน หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น หรือ วิทยู

4) การร่วมมือกันต่อสู้

การร่วมมือในที่นี้หมายถึงการร่วมมือกันระหว่างกลุ่มที่ถูกกดขี่ ที่แตกต่างทางด้านเชื้อชาติ ฐานะทางสังคม เพศ เป็นต้น การร่วมมือนี้จะนำไปสู่ความเข้มแข็งในการต่อสู้ เช่น ถ้าคนจนรวมกลุ่มกัน訴อย่างเดียวย่อมมีพลังไม่มากพอ แต่ถ้าไปรวมกับชนกลุ่มน้อย และ ไปรวมกับกลุ่มผู้หญิงอาจทำให้การเคลื่อนไหวทางสังคมมีพลังมากขึ้น นอกจากนี้การร่วมมือกันยังอาจช่วยแก้ไขปัญหการแบ่งฝ่ายแบ่งพวก อย่างไรก็ตามการทำให้เกิดความร่วมมือกันระหว่างกลุ่มเป็นเรื่องยากเนื่องจากแต่ละกลุ่มมักจะคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่มตนเองเป็นหลัก นักวิชาการจึงมองเห็นว่าโรงเรียนอาจเป็นสถานที่ที่ทำให้เกิดความร่วมมือได้โดยนำคนที่ต่างกันมารวมมือกันเพื่อทำกิจกรรมหรือเพื่อวัตถุประสงค์อะไรบางอย่าง เช่น อาจขอความร่วมมือจากผู้ปกครองนักเรียนที่เป็นคนต่างกลุ่มต่างเชื้อชาติเพื่อทำกิจกรรมช่วยเหลือชุมชน เช่น บ้านพักคนชรา

5) เทคนิคการสอนที่คล้ายกับวิธีการสอนแบบอื่น

เน้นความหลากหลายทางวัฒนธรรม ใช้อุปกรณ์การเรียนการสอนที่สะท้อนให้เห็นความหลากหลาย, ใช้ภาษาที่เป็นกลาง, เน้นการสอนสองภาษาหรือหลายภาษา, ควรใช้วิธีการสอนให้เหมาะกับรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียน เน้นการเรียนและทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม ควรเปิดโอกาสและสนับสนุนให้ครอบครัวและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งคล้ายกับวิธีสอนแบบพหุวัฒนธรรม การเน้นเหตุการณ์หรือประเด็นทางสังคมที่

ส่งผลต่อชนกลุ่มน้อยก็คล้ายกับวิธีสอนที่เน้นเฉพาะกลุ่ม การเน้นความร่วมมือระหว่างกลุ่มต่างๆ คล้ายกับวิธีสอนที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างคน เนื้อหาของบทเรียนควรเชื่อมโยงกับประสบการณ์ของนักเรียน คล้ายกับวิธีสอนสำหรับนักเรียนที่มีความพิเศษและนักเรียนที่มีวัฒนธรรมที่แตกต่าง

ข้อจำกัดของวิธีการสอนแบบการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่เน้นการเปลี่ยนแปลงสังคม

1) สิ่งที่โรงเรียนพยายามจะทำ คือ การแก้ปัญหาสังคม การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคมอาจเป็นความฝันที่เกินจริง เนื่องจากที่ผ่านมาหน้าที่ของโรงเรียนคือการผลิตซ้ำทางสังคม นอกจากนี้โรงเรียนอาจไม่สามารถสอนได้ตามที่ตั้งใจเนื่องจากสังคม ครอบครัว และ ชุมชน คัดหวังบทบาทของโรงเรียนไว้อีกแบบหนึ่ง โรงเรียนที่ยึดมั่นในวิธีการสอนแบบนี้อาจเป็นเพียงส่วนน้อยมากในจำนวนโรงเรียนทั้งหมด นักวิชาการที่สนับสนุนวิธีการสอนแบบนี้ออกมาตอบได้ว่า ในวิธีการสอนแบบนี้ โรงเรียนคงจะไม่สามารถเปลี่ยนแปลงสังคมได้ตามลำพัง โรงเรียนจะต้องร่วมมือกับภาคส่วนอื่นๆ ในสังคม เช่น ชุมชน องค์กรเอกชนที่ไม่หวังผลกำไร ส่วนที่ว่าโรงเรียนจะเปลี่ยนแปลงสังคมได้มากเพียงใด หรือ จะก่อให้เกิดผลกระทบได้แค่ไหนนั้นคงจะต้องดูกันต่อไปเนื่องจากขณะนี้โรงเรียนไม่มากนักที่สอนด้วยวิธีนี้

2) ข้อจำกัดที่สองของวิธีการสอนแบบนี้คือ ความสมดุลระหว่างจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาที่ต้องการปลูกฝังให้นักเรียนรู้จักคิดด้วยตนเอง กับการแนะ หรือ ชักจูงของครู เนื่องจากนักเรียนอาจจะยังขาดประสบการณ์ที่จะคิดได้ด้วยตนเอง และ อาจจะมองเห็นปัญหาต่างไปจากที่ครูต้องการให้นักเรียนมองเห็น ดังนั้นบางครั้งครูต้องชักจูงนักเรียนให้มองเห็นภาพเดียวกับที่ครูเห็น จนดูเหมือนว่าครูกำลังสอนนักเรียน หรือ ครูบางคนที่ไม่ยอมรับความคิดของนักเรียนเลย ซึ่งขัดกับอุดมการณ์ของวิธีการสอนแบบนี้

3) ครูบางคนชี้ให้นักเรียนเห็นปัญหาโดยไม่เสนอวิธีการแก้ไข หรือ การเคลื่อนไหวอย่างสร้างสรรค์ และ สันติให้แก่เด็กนักเรียนทำให้นักเรียนอึดอัด และ ไม่รู้ว่าจะทำอย่างไรกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากครูผู้สอนเองไม่ได้เป็นสมาชิกของกลุ่มที่เคลื่อนไหวทางสังคม ครูอาจจะรับรู้ข่าวสาร วิพากษ์วิจารณ์เหตุการณ์ต่างๆ แต่ถ้าครูไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการแก้ปัญหาต่างๆ แล้ว ครูอาจให้ข้อมูล หรือ สอนนักเรียนไม่ได้ว่าควรจะต้องเริ่มอย่างไร นักวิชาการจึงเสนอแนะว่า ครูควรเข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มต่างๆ ที่ทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว นอกจากนี้ ครูอาจจะต้องสอนนักเรียนให้เริ่มจากสิ่งใกล้ๆ ตัว เพราะคงจะเป็นไปไม่ได้ที่นักเรียนจะแก้ปัญหาสังคมที่ซับซ้อนและส่งผลกระทบต่อคนจำนวนมากได้อย่างทันที ดังนั้นควรเริ่มจากสิ่งที่นักเรียนทำได้ โดยครูมีหน้าที่ต้องบอกนักเรียนว่าสิ่งที่นักเรียนทำนั้นเชื่อมโยงไปสู่การแก้ปัญหาอื่นในสังคมอย่างไร

4) การสร้างความร่วมมือระหว่างกลุ่มเป็นเรื่องยาก เช่น การจะให้สหภาพแรงงาน ร่วมมือกับกลุ่มผู้หญิงและชนเผ่าอาจเป็นเรื่องที่เกินจริงเนื่องจากแต่ละกลุ่มมีปัญหาต่างกัน มีความสนใจต่างกัน

นอกจากข้อจำกัดดังกล่าวแล้ว วิธีการสอนนี้ยังถูกวิจารณ์ว่ามองโลกในแง่ร้าย และ วาดภาพปัญหาให้ใหญ่เกินจริง สถานการณ์ที่เกิดขึ้นอาจไม่ได้เลวร้ายอย่างที่กลุ่มนี้คิด นอกจากนี้จุดมุ่งหมายของวิธีการสอนนี้ที่ต้องการเปลี่ยนแปลงสังคมนั้นอาจเป็นการเสียเวลาเปล่า เพราะไม่มีที่ท่าว่าจะเป็นจริงได้

จากการทบทวนเอกสารเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม พบว่ารูปแบบที่นักวิชาการนำเสนอมีความแตกต่างกัน ทั้งจุดมุ่งหมายและวิธีการ รูปแบบที่แตกต่างเหล่านี้สะท้อนถึงวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันของการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ตัวอย่างเช่น วิธีการสอนที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างคนที่ Sleeter and Grant (2003) นำเสนอมีจุดประสงค์ให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างผู้เรียนที่มีวัฒนธรรมต่างกัน ในขณะที่วิธีการสอนที่เน้นพหุวัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลงสังคมต้องการให้เกิดแรงกระเพื่อมไกลไปกว่าสิ่งที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน กล่าวคือเป็นรูปแบบการสอนที่ต้องการให้ผู้เรียนวิเคราะห์ความไม่เท่าเทียมระหว่างกลุ่มต่างๆ ในสังคมไม่ว่าจะเป็นกลุ่มคนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม ชนชั้น เพศสภาพ และ ให้ผู้เรียนแสดงบทบาทต่างๆ เช่น มีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือดำเนินการบางประการเพื่อทำให้สังคมเกิดความเท่าเทียมมากขึ้น

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า รูปแบบการสอนทั้ง 5 รูปแบบของ Sleeter and Grant (2003) สอดคล้องกับการบูรณาการเนื้อหา 4 ระดับของ Banks and Banks (1998) คือ วิธีการสอนสำหรับนักเรียนที่พิเศษและนักเรียนที่มีวัฒนธรรมที่ต่างต่างนั้นมีวัตถุประสงค์และเทคนิคการสอน รวมถึงกิจกรรมที่คล้ายกับการบูรณาการเนื้อหาแบบเพิ่มบทบาท (Contribution Approach) ในขณะที่วิธีการสอนที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างคนนั้นสอดคล้อง

การเพิ่มเนื้อหา (Additive Approach) ส่วนวิธีการสอนที่เน้นกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ และ วิธีการสอนที่เน้นพหุวัฒนธรรมนั้นมีวัตถุประสงค์เดียวกับการบูรณาการเนื้อหาด้วยวิธีเปลี่ยนแปลงเนื้อหา (Transformative Approach) คือการต้องการเปลี่ยนมุมมองของผู้เรียนที่มีต่อประเด็นเรื่องความเสมอภาคและความยุติธรรมโดยการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของหลักสูตรให้สามารถถ่ายทอดเรื่องราวและประสบการณ์ของชนกลุ่มน้อย หรือ กลุ่มต่างๆ ในสังคม เพราะฉะนั้นแต่ละหน่วยการเรียนรู้ต้องนำเสนอจากมุมมองที่แตกต่าง และสุดท้ายวิธีการสอนที่เน้นพหุวัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลงสังคมของ Sleeter and Grant (2003) นั้นสอดคล้องกับการบูรณาการเนื้อหาที่เน้นการเปลี่ยนแปลงสังคม (Social Action) ของ Banks and Banks (1998)

3) การพัฒนาครูเพื่อสอนในโรงเรียนหลากหลายวัฒนธรรม

ในหนังสือ “ครูในฐานะผู้ทำงานทางวัฒนธรรม: จดหมายถึงผู้กล้าสอน” เปาโล แฟร์ (2547) กล่าวถึงการสอนของครูสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมไว้ดังนี้

“เมื่อครูที่เป็นชนชั้นกลางที่ไร้ประสบการณ์มารับตำแหน่งในเขตปริมณฑลของนครใหญ่ มาพบกับ รสนิยมของเด็กนักเรียนจากชนชั้นล่างๆ ค่านิยม ภาษา การพูดจา วากยสัมพันธ์ และความหมายของ ถ้อยคำที่ใช้ตลอดจนทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน ซึ่งอาจตรงกันข้ามหรือถึงขั้นเป็นสิ่งที่น่า ตกใจสำหรับครู จึงจำเป็นที่ครูต้องเข้าใจภาษาที่นักเรียนใช้ กิริยาจาจา รสนิยม วิธีการทักทายครูและ ผู้ร่วมงานของครู รวมถึงกฎกติกาที่พวกเขาใช้เมื่อมีการต่อสู้กัน หรือเล่นกันในหมู่พวกเขาเอง ทุก อย่างเหล่านี้ล้วนเป็นส่วนหนึ่งของ “เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม” ซึ่งย่อมมีธาตุของชนชั้นนั้นอยู่ด้วย อย่างแน่นอน ครูต้องยอมรับทุกอย่างเหล่านี้ ต่อเมื่อครูเคารพต่อการรู้จักตัวเองอย่างเป็น ประชาธิปไตยของนักเรียนและยอมรับสิทธิของพวกเขาที่อาจพูดประโยคโดยใช้ไวยากรณ์ผิดได้บ้าง แล้วนั้น นักเรียนก็จะสามารถเรียนรู้ได้ว่าเหตุใดเขาจึงควรพูดเสียใหม่ให้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์” (หน้า 96)

สิ่งที่ แฟร์ (2547) กล่าวถึง สอดคล้องกับหลักการของการสอนสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลาย ทางวัฒนธรรม กล่าวคือ เมื่อต้องสอนนักเรียนที่มีวัฒนธรรมที่มีวัฒนธรรมที่แตกต่างหลากหลาย ครูควรเข้าใจ ยอมรับ และ เคารพวัฒนธรรมของนักเรียน โดยมีแนวทางในการปฏิบัติดังนี้ 1) ประเมินการสอนของตนเอง รวมทั้งตรวจสอบทัศนคติของตนเองต่อนักเรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม 2) รู้จักนักเรียนที่ตนเอง สอน ไม่ว่าจะเป็นสัญชาติ เชื้อชาติ ภูมิหลังของนักเรียน และวัฒนธรรมของนักเรียน 3) ทำให้ห้องเรียนเป็น พื้นที่ปลอดภัยที่นักเรียนสามารถพูดคุยถกเถียงเรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรม 4) ปรับวิธีการสอนของ ตน โดยให้ความอ่อนไหวต่อวัฒนธรรมของนักเรียน และ 5) บูรณาการวัฒนธรรมต่างๆ เข้าไปในชั้นเรียน (Dady, 2017) อย่างไรก็ตาม เชื่อว่าครูทุกคนจะสามารถสอนตามแนวทางดังกล่าวได้อย่างอัตโนมัติ ครูต้อง ได้รับการฝึกฝนและพัฒนาศักยภาพเพื่อสอนในห้องเรียน หรือ โรงเรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ใน ประเทศอื่น เช่น สหรัฐอเมริกา หลักสูตรผลิตครูในสถาบันอุดมศึกษาให้ความสำคัญกับการเตรียมครูเพื่อสอน ในบริบทที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

Gorski (2016) ได้ศึกษาถึงความต้องการการสนับสนุนและช่วยเหลือเพื่อสอนนักศึกษาหลักสูตรฝึกหัด ครูให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมของ บุคลากรทางการศึกษาที่สอนในคณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ในมหาวิทยาลัยในสหรัฐอเมริกาจำนวน 22 คน และพบว่าบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยต้องการการสนับสนุนหลัก 3 ด้าน คือ 1) การสนับสนุนเกี่ยวกับเนื้อหาเกี่ยวกับวัฒนธรรม เช่น อัตลักษณ์เฉพาะกลุ่ม ประสบการณ์ที่สมาชิกของกลุ่ม ทางวัฒนธรรมบางกลุ่มประสบ เช่น การถูกเอารัดเอาเปรียบ การถูกเหยียดหยามทางเชื้อชาติ หรือ การเลือก

ปฏิบัติ 2) การสนับสนุนเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนการสอน เช่น เทคนิคการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม การเรียงลำดับกิจกรรมตามประสบการณ์และพัฒนาการของผู้เรียน การสอนเกี่ยวกับอภิสิทธิ์ของคนกลุ่มใหญ่³ 3) ความต้องการให้มีชุมชนของบุคคลกรทางการศึกษาเพื่อจะได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์และความรู้ในการสอนผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

Gorski (2016) จำแนกรูปแบบของการฝึกอบรมครูเพื่อสอนในโรงเรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมออกเป็น 5 รูปแบบ คือ

- 1) เตรียมครูเพื่อสอนผู้เรียนที่มีวัฒนธรรมที่แตกต่างให้ยอมรับวัฒนธรรมหลัก ให้เป็นส่วนหนึ่งของสถานศึกษา
- 2) เตรียมครูให้สอนด้วยความไวต่อวัฒนธรรมที่แตกต่าง พัฒนาครูให้มีขั้นตอนต่อความหลากหลายและไวต่อ (Sensitive) ต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรม
- 3) พัฒนาครูให้สมรรถนะพหุวัฒนธรรม คือ การเตรียมครูให้มีความรู้และทักษะที่สามารถสอนผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้
- 4) พัฒนาครูให้ตระหนักถึงสภาพสังคมการเมืองในการสอน คือ การเตรียมครูให้ตระหนักรู้และตรวจสอบถึงอิทธิพลของอำนาจและความได้เปรียบของกลุ่มทางวัฒนธรรม และ ผลกระทบต่อการศึกษของผู้เรียนที่เป็นกลุ่มน้อย
- 5) พัฒนาครูให้ต่อสู้เพื่อความยุติธรรม คือ การเตรียมครูให้เป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง โดยวิธีการสอนที่ท้าทายอำนาจและเน้นการเคลื่อนไหวทางสังคม

จากรูปแบบการฝึกอบรมครู 5 รูปแบบข้างต้น Gorski (2016) จัดให้การเตรียมครูเพื่อสอนให้เด็กที่มีวัฒนธรรม

ที่แตกต่างยอมรับวัฒนธรรมหลักและวัฒนธรรมของโรงเรียนอยู่ในกลุ่มของการสอนแบบอนุรักษ์นิยม (Conservative) ส่วนการเตรียมครูให้มีความไวต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการเตรียมครูให้สมรรถนะพหุวัฒนธรรมนั้น จัดอยู่ในกลุ่มของการสอนแบบเสรีนิยม (Liberal) ในขณะที่การพัฒนาครูให้ตระหนักและตรวจสอบสภาพสังคมที่มีอิทธิพลต่อการศึกษาและการพัฒนาครูให้ต่อสู้เพื่อความยุติธรรมนั้นถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มของการสอนเชิงวิพากษ์ (Critical) ในการพัฒนาครูเพื่อสอนในโรงเรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมนั้นมีความท้าทายอยู่มาก ความท้าทายเหล่านี้แบ่งออกเป็น 1) ความท้าทายในการจัดการเรียนการสอน 2) ความท้าทายที่เกิดจากสถานศึกษา และ 3) ความท้าทายจากสังคมภายนอก ความท้าทายประการแรกเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนโดยตรง ซึ่งหมายรวมถึง การขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคนิคการสอนสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม การที่ผู้เรียนไม่เข้าใจหรือไม่ยอมรับเนื้อหาที่สอนเกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความท้าทายประการที่สองคือ ความท้าทายที่เกิดจากสถานศึกษาหรือสถาบันที่ครูสังกัดอยู่ เช่น อาจไม่ได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหาร ไม่ได้รับความร่วมมือจากหัวหน้าสายชั้นหรือเพื่อนครูด้วยกัน นโยบายของโรงเรียนไม่เอื้อเป็นต้น ความท้าทายประการที่สามเกิดจากสังคมภายนอก

³ ในที่นี้หมายถึงอภิสิทธิ์ของการเป็นคนผิวขาว

เช่น นโยบายการจัดการศึกษาของประเทศที่เน้นให้ผู้เรียนได้คะแนนสูงๆ ในการทดสอบมาตรฐานทำให้ครูส่วนใหญ่ต้องทุ่มเทเวลาเพื่อสอนนักเรียนให้ทำข้อสอบ จนไม่มีเวลาที่จะสอนตามแนวทางของพหุวัฒนธรรมศึกษา หรือนโยบายทางสังคมการเมืองที่เป็นแบบอนุรักษ์นิยมสุดโต่ง ทำให้เกิดการไม่ยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม เป็นต้น Jenks, Lee and Kanpol (2001) กล่าวว่าครูเป็นบุคคลสำคัญที่จะพัฒนาให้เกิดสมรรถนะพหุวัฒนธรรม และ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างทางสังคมที่ไม่เท่าเทียมกับกลุ่มทางวัฒนธรรม เพราะฉะนั้นครูจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้มีทักษะวัฒนธรรม หรือ ความรู้ความเข้าใจ การยอมรับและเคารพความหลากหลายทางวัฒนธรรมเสียก่อนจึงสามารถสอนนักเรียนในมีทักษะนั้นได้ อย่างไรก็ตามในสหรัฐอเมริกาครูส่วนใหญ่มาจากกลุ่มคนที่มีวัฒนธรรมกระแสหลัก คือเป็นคนชั้นกลางผิวขาว มาจากครอบครัวที่อาศัยในเมืองเล็กๆ หรือในย่านชานเมือง ครูเหล่านี้จึงขาดความไวต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรม ภายใต้วินัยที่เชื่อว่าเนื้อหาและวิธีการสอนนั้นมีความเป็นกลาง คือ ใช้ได้กับทุกวัฒนธรรม ครูหลายคนไม่เชื่อว่าเด็กที่มีวัฒนธรรมที่แตกต่างสามารถเรียนได้ดี หรือ มีความสามารถในการเรียนรู้เนื้อหาที่ซับซ้อน Jenks, Lee and Kanpol (2001) ชี้ให้เห็นความสำคัญของหลักสูตรฝึกหัดครูในการเตรียมครูเพื่อสอนในห้องเรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

ในประเทศไทย นางเยาว์ เนาวรัตน์ (2561) กล่าวว่าในระยะเวลา 30 ปีที่ผ่านมา มีการนำแนวคิดเรื่องการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมมาสอดแทรกอยู่ในการจัดการเรียนการสอนของสถาบันอุดมศึกษาที่มีหลักสูตรผลิตครูหลายแห่ง โดยเฉพาะสถาบันอุดมศึกษาที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ๆ มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม เช่น ในภาคเหนือตอนบน หรือในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ความตระหนักถึงความจำเป็นในการเตรียมครูเพื่อสอนในโรงเรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมสะท้อนออกมาในรูปของเนื้อหาในรายวิชาที่เกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่เปิดสอนในสถาบันการศึกษาเหล่านั้น อย่างไรก็ตามอาจกล่าวได้ว่าความเคลื่อนไหวดังกล่าวยังมีอยู่อย่างจำกัด

สำหรับครูประจำการ การพัฒนาครูเพื่อสอนในโรงเรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมมีอยู่อย่างจำกัดเช่นเดียวกัน ส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปของกิจกรรมการฝึกอบรมที่เป็นส่วนหนึ่งของในโครงการวิจัย ทั้งที่ความจริงแล้วครูมีความต้องการการพัฒนาในประเด็นนี้เป็นอย่างมาก เช่น ในงานวิจัยของบัญญัติ ยงยวน และคณะ (2553) ที่แสดงให้เห็นว่าครูมีความตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมในระดับสูง แต่มีความรู้ความเข้าใจและมีการปฏิบัติหรือจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแนวทางพหุวัฒนธรรมในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตรลดา รัตนพันธ์, ชีรวัฒน์ นิเจนตร, ชยพล บัวดิษ และ ทวีช บุญแสดง (2560) ที่เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการอยู่ร่วมกันเชิงพหุวัฒนธรรมระหว่างนักเรียนไทยและนักเรียนข้ามชาติในสถานศึกษาระดับปฐมวัยในจังหวัดพังงา ผลการวิจัยพบว่าในสถานศึกษาในพื้นที่วิจัยที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้เรียนในระดับมาก แต่กลับไม่มีการพัฒนาศักยภาพบุคลากรในการจัดการศึกษาเชิงพหุวัฒนธรรม งานวิจัยของ ญฐอร วราพงษ์พิพัฒน์ (2557) ที่ศึกษาเปรียบเทียบการจัดชั้นเรียนที่ตอบสนองต่อความเป็นพหุวัฒนธรรมของโรงเรียนประถมศึกษาในประเทศไทยและสหรัฐอเมริกา ก็สรุปผลการวิจัยออกมาในทำนองเดียวกัน กล่าวคือ ครูในประเทศไทยขาดความสามารถในการจัดชั้นเรียนที่ตอบสนองต่อชั้นเรียนที่เป็นพหุวัฒนธรรม เนื่องจากครูไม่เข้าใจกระบวนการสอนในชั้นเรียน

พหุวัฒนธรรมทำให้การปฏิบัติของครูไม่เอื้อต่อนักเรียนทุกคนโดยเฉพาะนักเรียนที่มาจากวัฒนธรรมอื่น นอกจากนั้นยังพบว่าครูในประเทศไทยยังไม่มีการใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมกับชั้นเรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม สำหรับทัศนคติของครูนั้น พบว่าครูในประเทศไทยยังมีทัศนคติเชิงลบต่อผู้เรียนที่มาจากวัฒนธรรมอื่น โดยเห็นว่าการสอนนักเรียนต่างวัฒนธรรมเป็นภาระสำหรับครูและโรงเรียน ทัศนคติเชิงลบนี้ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนที่มาจากวัฒนธรรมอื่น ณฐอร วราพงษ์พิพัฒน์ (2557) เสนอว่าครูควรได้รับการพัฒนาให้มีความสามารถในการสอนในชั้นเรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครูเพื่อสอนในโรงเรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม เห็นได้ชัดว่าครูในประเทศไทยไม่ได้รับการพัฒนาศักยภาพในการสอนสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ดังนั้นในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจึงต้องการพัฒนาครูเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในการสอนผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม เพื่อที่ครูจะได้นำความรู้นี้ไปจัดการเรียนการสอนที่จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาผู้เรียนต่อไป

4) การจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะพหุวัฒนธรรมสำหรับครูและนักเรียน

จากการทบทวนและสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมทั้งจากประสบการณ์การลงพื้นที่วิจัย ผู้วิจัยเห็นด้วยกับนักวิชาการหลายท่านที่เสนอว่าหลักสูตรสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมต้องมีการบูรณาการวัฒนธรรมของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการคิดวิเคราะห์ และ เตรียมนักเรียน ทั้งนักเรียนไทยและนักเรียนข้ามชาติให้เป็นพลเมืองของโลกพร้อมๆ กับการที่เป็นพลเมืองไทย ในยุคโลกาภิวัตน์ความสามารถในการแข่งขันของประเทศส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถในการใช้ชีวิตและทำงานร่วมกับคนที่มีมาจากหลากหลายวัฒนธรรม เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าการมี “สมรรถนะพหุวัฒนธรรม” การสอนแบบเอกวัฒนธรรมอาจทำให้นักเรียนกลายเป็นคนที่หลงในวัฒนธรรมของตนเองว่าดีที่สุด และบางครั้งมีการดูถูกวัฒนธรรมอื่น ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการอยู่ร่วมกับคนที่มีหลากหลายวัฒนธรรม ดังเช่นในสังคมไทยที่เป็นสังคมที่มีคนจากหลากหลายวัฒนธรรมมาอยู่ร่วมกันการสอนให้นักเรียนรู้มีความรู้ความเข้าใจ มีทัศนคติที่ดี และมีทักษะในการอยู่ร่วมกับคนที่มีมาจากหลากหลายวัฒนธรรมเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็น ในประเทศตะวันตก โดยเฉพาะในทวีปยุโรป “สมรรถนะข้ามวัฒนธรรม” (Intercultural Competence) ได้รับการกล่าวถึงในฐานะที่เป็นคุณสมบัติอันพึงประสงค์ของผู้เรียนที่เป็นพลเมืองโลก (McKinnon, n.d.) สมรรถนะข้ามวัฒนธรรมหมายถึงความสามารถในพัฒนาความรู้ ทักษะ และ เจตคติ ที่นำไปสู่พฤติกรรมและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรม

เป้าหมายประการหนึ่งของการสอนผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม คือ ต้องการพัฒนาให้ผู้เรียนเกิด “สมรรถนะพหุวัฒนธรรม” (Multicultural Competence) ซึ่งหมายถึง ความสามารถในการอยู่ในสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม สมรรถนะพหุวัฒนธรรมประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 อย่าง คือ ความรู้ความเข้าใจ (Knowledge) ทัศนคติ (Attitudes) และทักษะ (Skills) โดย 1) ความรู้ (Knowledge) หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของตนเอง และ ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมอื่น เช่น วัฒนธรรมของเพื่อนร่วมชั้นเรียน หรือ ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของประเทศอื่นๆ ความรู้แบ่งเป็นหลายระดับ เริ่มจาก การรู้

เกี่ยวกับวัฒนธรรมของตนเอง และตระหนักถึงข้อดีและข้อเสียของกฎระเบียบ วิถีปฏิบัติ หรือ ค่านิยมใน วัฒนธรรมของตนเอง ความรู้ในวัฒนธรรมอื่นเริ่มจากระดับของความเข้าใจพื้นฐานหรือความรู้รอบตัวเกี่ยวกับ วัฒนธรรมอื่น จนถึงระดับที่มีความเข้าใจลึกซึ้งในองค์ประกอบที่ซับซ้อนในวัฒนธรรมอื่น เช่น ประวัติศาสตร์ การเมือง เศรษฐกิจ ค่านิยม ความเชื่อ ภาษาที่ใช้สื่อสารเป็นต้น นอกจากนี้ ความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์โลก สถานการณ์ในประเทศ และความสามารถในการคิดเชื่อมโยงและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสถานการณ์ ภายในและภายนอกประเทศก็เป็นสิ่งที่สำคัญ 2) ทักษะ (Skills) หมายถึง ความสามารถในการปรับตัวเมื่ออยู่ ท่ามกลางวัฒนธรรมที่แตกต่างหลากหลาย ทักษะในการรับมือกับความขัดแย้ง ความเข้าใจวัฒนธรรมที่ แตกต่างโดยไม่เอาวัฒนธรรมของตนเองเป็นใหญ่ ทักษะในการสื่อสารในภาษาอื่น และ 3) ทศนคติ (Attitudes) หมายถึง การมีความสนใจที่จะรู้จักวัฒนธรรมอื่น มีความเปิดใจ ใจกว้างยอมรับความคิดเห็น หรือ การปฏิบัติที่แตกต่างอันเนื่องมาจากความหลากหลายทางวัฒนธรรม ไม่ด่วนตัดสินคนที่มีวัฒนธรรมที่ต่างจาก ตนเอง (McKinnon, n.d.) แยกประเภทของทัศนคติออกเป็น การเคารพ (Respect) การเปิดรับ (Openness) ความสนใจใคร่รู้ (Curiosity) การค้นพบตัวตน (Discovery) ที่เกิดจากการยอมรับความแตกต่างและก้าวข้าม พฤติกรรมแบบเดิมๆของตน สมรรถนะพหุวัฒนธรรมที่ประกอบไปด้วยความรู้ ทักษะ และ ทัศนคติเหล่านี้ ทำ ให้เกิดผลลัพธ์ทั้งภายในตัวผู้เรียน และ แสดงออกมาในรูปของพฤติกรรมภายนอก กล่าวคือ ผู้เรียนที่มี สมรรถนะพหุวัฒนธรรมจะมีทัศนคติที่ยืดหยุ่น ยอมรับปรับตัว เห็นอกเห็นใจผู้อื่น และ มีมุมมองแบบวัฒนธรรม สัมพัทธ์ ซึ่งแสดงออกในรูปแบบความประพฤติ หรือ การสื่อสาร เช่น ไม่ตัดสินคนที่มีวัฒนธรรมต่างจากตนเอง ไม่ล้อเลียนพฤติกรรมบางอย่างซึ่งเป็นผลจากวัฒนธรรมที่แตกต่าง เปิดกว้างที่จะเรียนรู้ภาษาใหม่ๆ เป็นต้น

เนื่องจากครูเป็นบุคคลสำคัญที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะพหุวัฒนธรรม ถ้าหากครูไม่มีความเข้าใจ ไม่เห็นถึงความสำคัญและไม่สมรรถนะพหุวัฒนธรรมแล้ว จึงเป็นการยากที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะพหุ วัฒนธรรมได้ ดังนั้นการพัฒนาครูให้มีสมรรถนะพหุวัฒนธรรมก่อนจึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างมาก ครูต้องม ีความรู้ความเข้าใจถึงวัฒนธรรมของตนเองและวัฒนธรรมของนักเรียน มีความรู้เกี่ยวกับวิธีการสอนหลายๆ แบบ มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการชั้นเรียน มีทักษะเกี่ยวกับการรับมือความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นในห้องเรียนที่ ผู้เรียนมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม สามารถออกแบบกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะพหุ วัฒนธรรม วัดและประเมินผลห้องเรียนพหุวัฒนธรรมได้ มีเจตคติที่ดีต่อนักเรียนทุกคน มีความเปิดกว้าง สนใจ ใคร่รู้วัฒนธรรมต่างๆ เคารพทุกวัฒนธรรม อย่างไรก็ตามงานวิจัย โดยเฉพาะงานวิจัยในต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกาพบว่าครูส่วนใหญ่ไม่ได้เรียนเกี่ยวกับวิธีการสอนเพื่อพัฒนาสมรรถนะพหุวัฒนธรรมในสถาบัน ฝึกอบรมครูที่จบการศึกษามา ครูส่วนใหญ่

ในการพัฒนาสมรรถนะพหุวัฒนธรรมผู้เรียนจำเป็นต้องมีการสะท้อนคิดกลับไปยังประสบการณ์ของ ตนเอง มากกว่าการเรียนรู้เพียงแค่นี้เกี่ยวกับวัฒนธรรมต่างๆ วิธีการสอนเพื่อพัฒนาสมรรถนะพหุ วัฒนธรรมสำหรับผู้เรียนจึงต้องเน้นการมีส่วนร่วมการสะท้อนคิด การสร้างความรู้ มากกว่าจะเป็นการสอน แบบบรรยายที่ผู้เรียนเป็นฝ่ายรับความรู้อย่างเดียว หลักการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาสมรรถนะพหุ วัฒนธรรม จำแนกออกกว้างๆ ได้ดังนี้ 1) การเน้นการมีปฏิสัมพันธ์ เช่น การเรียนและการทำงานเป็นกลุ่ม 2) การให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมของผู้เรียน 3) ความขัดแย้งเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยที่ผ่านมาชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาสมรรถนะพหุวัฒนธรรมเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลา ดังนั้นจึงเป็นการยากที่ผู้เรียนจะมีสมรรถนะพหุวัฒนธรรมเพิ่มขึ้นทันทีหลักจากเรียนจบเพียงหนึ่งบทเรียน หนึ่งชั่วโมง หรือ หนึ่งหลักสูตร สิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะพหุวัฒนธรรมได้คือ การสะท้อนคิดเชิงวิพากษ์ต่อพฤติกรรม ความเชื่อ และเจตคติของตนเองที่มีต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรม ตัวอย่างของกิจกรรม เช่น การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสะท้อนคิดถึงวัฒนธรรมของตนเอง และ อิทธิพลของวัฒนธรรมที่มีต่อความคิดและพฤติกรรม หรือ การวิเคราะห์ถึงความแตกต่างและความเหมือนของคนจากหลายวัฒนธรรมเป็นต้น นอกจากนี้ สมรรถนะพหุวัฒนธรรม มีสภาพเป็นพลวัต นั่นคือ มีการเปลี่ยนแปลงขึ้นลงอยู่ตลอดเวลา เพราะฉะนั้น คนที่มีสมรรถนะพหุวัฒนธรรมในเวลาหนึ่ง เช่น มีเจตคติที่ดีต่อคนที่มีวัฒนธรรมที่แตกต่าง เมื่อเวลาผ่านไปอาจมีเจตคติทางลบก็เป็นไปได้ ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่ได้พบเจอ

ในประเทศไทยการเป็นสมาชิกของประชาคมอาเซียนทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายของผู้คนมากขึ้น ทั้งเพื่อนบ้านจากประเทศอาเซียนที่ย้ายเข้ามาอาศัยหรือทำงานในประเทศไทย และชาวไทยที่ย้ายไปทำงานหรือพำนักอยู่ในประเทศอาเซียน โดยเฉพาะผู้ที่ประกอบอาชีพใน 8 สาขาวิชา คือ วิศวกรรม สถาปัตยกรรม นักสำรวจ แพทย์ พยาบาล ทันตแพทย์ นักบัญชี และ ผู้ที่ทำงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ที่สามารถประกอบอาชีพเหล่านี้ในประเทศอาเซียน 10 ประเทศได้ ภายใต้ปฏิญญาความร่วมมือในอาเซียน จากสภาพการณ์เช่นนี้ทำให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีผู้ย้ายถิ่นเข้ามามากที่สุดเป็นอันดับสามในอาเซียน รองจากประเทศสิงคโปร์ และมาเลเซีย (Testaverde, Moroz, Hollweg & Schmitten, 2017) การที่ในประเทศไทยกลายเป็นจุดหมายของคนที่ย้ายเข้ามาจากประเทศอื่นเพื่อพำนักอาศัยหรือทำงาน และ การที่แรงงานไทยมีโอกาสเคลื่อนย้ายไปทำงานนอกประเทศมากขึ้น ทำให้ทักษะในการทำงานและอยู่ร่วมกับผู้ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม หรือ สมรรถนะพหุวัฒนธรรมกลายเป็นทักษะที่จำเป็น

งานวิจัยของ สุวรี ฤกษ์จारी และ ชุตินา จักรจรัส (2561) ที่ศึกษาสมรรถนะพหุวัฒนธรรมและเจตคติต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีของนักศึกษาสาขาวิศวกรรมศาสตร์และการท่องเที่ยวเปรียบเทียบกับระหว่างนักศึกษาไทยและนักศึกษาอินโดนีเซียพบว่า องค์ประกอบของการให้ความเคารพต่อวัฒนธรรมที่แตกต่างมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าองค์ประกอบอื่น ในประเทศไทยค่าเฉลี่ยของสมรรถนะพหุวัฒนธรรมสูงสุด คือ การให้ความเคารพต่อวัฒนธรรมที่ต่างไปจากวัฒนธรรมตนเอง รองลงมาคือ ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมที่แตกต่างจากวัฒนธรรมตนเอง และการเข้าไปมีส่วนร่วมกับกิจกรรมที่แตกต่างจากวัฒนธรรมตนเอง สำหรับเจตคติต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีในประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียนนั้น นักศึกษาชาวไทยทั้งสาขาวิศวกรรมศาสตร์และสาขาการท่องเที่ยวมีเจตคติต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีในอาเซียนอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุดคือ การยินดีอยู่ร่วมกับเพื่อนบ้านที่นับถือศาสนาแตกต่างจากตน งานวิจัยของ ชรินทร์ มั่งคั่ง (2562) ที่ศึกษาถึงการรู้พหุวัฒนธรรมของครูที่สอนวิชาสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 192 คน พบว่า ครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยมีการรับรู้พหุวัฒนธรรมอยู่ในระดับน้อย นอกจากนี้ ในการปฏิบัติการเชิงวิชาชีพ ครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ข้อมูลว่าไม่เคยได้รับการอบรมหรือได้รับความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนในโรงเรียนที่มีความเป็นพหุวัฒนธรรม ทำให้ครูขาดความรู้และ

ประสบการณ์ในการวิเคราะห์หลักสูตรและออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีการบูรณาการวัฒนธรรมของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ซึ่งเรียนอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดซึ่งเป็นพื้นที่วิจัย

5) การจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนลูกหลานแรงงานข้ามชาติในประเทศไทย

ประเทศไทยเป็นที่พักพิงของผู้อพยพและแรงงานข้ามชาติจากประเทศเพื่อนบ้านมาเป็นเวลานาน แรงงานข้ามชาติกลุ่มแรกๆ อพยพเข้ามาในประเทศไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2531 ถึง พ.ศ.2535 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่เศรษฐกิจภายในประเทศเติบโตอย่างมาก ทำให้เกิดการขาดแคลนแรงงานระดับล่างในภาคธุรกิจและภาคการผลิต รัฐบาลจึงเริ่มมีนโยบายผ่อนผันให้มีการจ้างแรงงานข้ามชาติจากประเทศเพื่อนบ้าน 3 ประเทศ คือ พม่า ลาว และกัมพูชา ในภาคการเกษตร ก่อสร้าง ประมง งานในโรงงาน และงานรับใช้ภายในบ้าน แรงงานข้ามชาติส่วนใหญ่ทำงานในงานประเภทที่เรียกว่า 3 D คือ Dirty (สกปรก) Dangerous (อันตราย) และ Difficult (ยากลำบาก) ซึ่งเป็นงานที่คนไทยไม่ยอมทำ (กฤตยา อาชวนิจกุล, 2547) ปัจจุบันแรงงานข้ามชาติจาก 3 ประเทศมีจำนวนประมาณ 3 ล้านคนในจำนวนนี้เป็นเด็กจำนวนประมาณกว่า 3 แสนคน (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล และ สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย, 2557)

ตาราง 1 จำนวนนักเรียนข้ามชาติจากประเทศพม่า กัมพูชา และลาวที่เข้าเรียนในโรงเรียนรัฐไทย

สัญชาติ ปีการศึกษา	พม่า	กัมพูชา	ลาว	รวมนักเรียนจาก 3 สัญชาติ ⁴ ในโรงเรียนรัฐไทย
2554	48,565	6,580	3,542	58,687
2557	53,768	13,977	5,117	72,862
2558	55,376	17,472	5,959	78,807
2559	58,143	21,508	6,911	86,582
2560	58,314	24,321	7,669	90,304

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560)

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่านโยบายที่เป็นจุดเปลี่ยนในแง่ของการเปิดโอกาสทางการศึกษาให้แก่เด็กที่เป็นลูกหลานแรงงานข้ามชาติ คือ มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม พ.ศ. 2548 ที่ปลดล็อกทางการศึกษาโดยการกำหนดให้การได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี เป็นสิทธิของเด็กทุกคนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย ไม่ว่าจะเชื้อชาติใด สัญชาติใด หรือมีสถานะทางกฎหมายใด มติคณะรัฐมนตรีฉบับนี้เป็นผลมาจากการที่ประเทศไทยร่วมลงนามในสัตยาบันว่าด้วยสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ เมื่อ พ.ศ. 2535 และรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับแก้ไข

⁴ ตัวเลขนี้ยังไม่รวมนักเรียนที่ได้รับการบันทึกในระบบข้อมูลสารสนเทศว่า “ไม่ปรากฏสัญชาติ” ซึ่งมีอยู่อีกประมาณ 2-3 หมื่น คน

ปรับปรุง พ.ศ. 2545) ได้กำหนดชัดเจนว่าเด็กทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี และได้รับวุฒิปัตริเมื่อจบการศึกษาเพื่อใช้ศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา (ลัดดาวัลย์ หลักแก้ว, 2556)

จากมติคณะรัฐมนตรีฉบับนี้ กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่ไม่มีสัญชาติไทย โดยระบุว่าโรงเรียนสามารถรับเด็กที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรและไม่มีสัญชาติไทยเข้าเรียนได้ตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาจนถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยเปิดกว้างให้เด็กทุกกลุ่มสามารถเข้าเรียนได้ในทุกพื้นที่ของประเทศไม่จำกัดเฉพาะบางพื้นที่ดังที่เคยปฏิบัติมา โดยรัฐจัดสรรเงินอุดหนุนเป็นค่าใช้จ่ายรายหัวให้กับโรงเรียนในอัตราเดียวกับที่จัดสรรให้กับนักเรียนไทย เพื่อแก้ปัญหาสถานะทางทะเบียนราษฎรของนักเรียน กระทรวงศึกษาธิการได้ออกประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับวันที่ 19 มกราคม 2560 เรื่องการรับนักเรียนที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย โดยสำหรับนักเรียนที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีเลข 13 หลัก ให้สถานศึกษาปฏิบัติตามขั้นตอนการกำหนดรหัสประจำตัวผู้เรียน (G,P หรือ อื่นๆ) และ และ ใช้รหัส G,P หรืออื่นๆ ไปจนกว่านักเรียนจะได้รับการจัดทำหลักฐานทางทะเบียนราษฎรและได้รับเลขประจำตัว 13 หลัก และให้สถานศึกษาประสานกับสำนักทะเบียนในพื้นที่เพื่อขอจัดทำหลักฐานทะเบียนราษฎรและบัตรประจำตัวในระบบฐานข้อมูลทะเบียนราษฎรหลังจากได้เลขประจำตัว 13 หลักแล้วให้นำเลขนั้นมาบันทึกในฐานข้อมูลผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

ถึงแม้รัฐจะเปิดโอกาสให้เด็กที่เป็นลูกหลานแรงงานข้ามชาติเข้าเรียนในโรงเรียนรัฐไทยได้โดยได้รับเงินอุดหนุนรายหัวเช่นเดียวกับเด็กไทย แต่จำนวนนักเรียนข้ามชาติที่เรียนในโรงเรียนไทยยังมีจำนวนไม่ถึงครึ่งเมื่อเทียบกับจำนวนเด็กลูกหลานแรงงานข้ามชาติทั้งหมด (องค์การช่วยเหลือเด็ก และองค์การเวิลด์เอดูเคชั่น, 2014) สาเหตุที่เด็กลูกหลานแรงงานข้ามชาติไม่เข้าเรียนหรือเข้าเรียนแล้วออกกลางคันมีหลายประการ เช่น ผู้ปกครองแรงงานข้ามชาติหลายคนไม่รู้ข้อมูลว่าลูกหลานของตนสามารถเข้าเรียนโรงเรียนรัฐได้ (องค์การช่วยเหลือเด็ก และองค์การเวิลด์เอดูเคชั่น, 2014) สภาพเศรษฐกิจของครอบครัวที่ไม่เอื้ออำนวยให้ผู้ปกครองส่งบุตรหลานเข้าเรียน ผู้ปกครองบางคนต้องการให้เด็กช่วยทำงานเพื่อหารายได้ให้กับครอบครัว หรือช่วยทำงานในบ้าน เช่น ช่วยเลี้ยงน้อง ในขณะที่ผู้ปกครองออกไปทำงาน สาเหตุหลักอีกประการหนึ่งคือการที่ผู้ปกครองย้ายที่ทำงานบ่อย ทำให้นักเรียนข้ามชาติต้องออกจากโรงเรียนกลางคัน อย่างไรก็ตามจากงานวิจัยพบว่าแรงงานข้ามชาติที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลานานมีแนวโน้มที่จะเห็นความสำคัญของการศึกษา มากกว่าแรงงานข้ามชาติที่อยู่ในประเทศไทยเป็นระยะเวลาสั้นกว่า (ฐิติมดี อาพัทธนานนท์, 2556; ลัดดาวัลย์ หลักแก้ว, 2556) ทศนคติเชิงลบต่อเด็กลูกหลานแรงงานข้ามชาติของบุคลากรทางการศึกษาเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เด็กลูกหลานแรงงานข้ามชาติไม่เข้าเรียนในโรงเรียนไทย (ลัดดาวัลย์ หลักแก้ว, 2556; รัตนพงศ์ ตุมพสุวรรณ และ ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ, 2554)

สำหรับรูปแบบของการศึกษาที่เด็กลูกหลานแรงงานข้ามชาติที่อยู่ในประเทศไทยได้รับนั้น งานวิจัยของบุปผา อนันต์สุชาติกุล (2554) จำแนกการศึกษาของลูกหลานแรงงานข้ามชาติที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็น 3 รูปแบบ คือ 1) การจัดการศึกษาที่เน้นการหลอมรวมทางวัฒนธรรม (Assimilation) ให้เด็กข้ามชาติกลายเป็นไทย การศึกษาแบบนี้จะเน้นวัฒนธรรมเดียว หรือ เอกวัฒนธรรม (Monoculture) และไม่ตอบสนองต่อวัฒนธรรมของเด็กข้ามชาติ การศึกษาแบบนี้พบในโรงเรียนของรัฐเป็นส่วนใหญ่ 2) การจัดการศึกษาที่มี

ความยืดหยุ่น มีทั้งการปลูกฝังความเป็นไทยและคำนึงถึงวัฒนธรรมของเด็กข้ามชาติ มีความเป็นพหุวัฒนธรรม เพื่อให้เด็กลูกหลานแรงงานข้ามชาติสามารถปรับตัวได้ไม่ว่าจะใช้ชีวิตอยู่ในประเทศไทยหรือกลับประเทศของตน การจัดการศึกษารูปแบบนี้ส่วนใหญ่พบในศูนย์การเรียนรู้ที่จัดโดยองค์กรเอกชน มีโรงเรียนของรัฐจำนวนน้อยมากที่มีรูปแบบการจัดการศึกษานี้ 3) การจัดการศึกษาโดยยึดหลักสูตรของประเทศต้นทาง สอนโดยใช้ภาษาของประเทศนั้นๆ และมีการสอนภาษาอังกฤษ บางที่มีการสอนภาษาไทยเพิ่ม การศึกษารูปแบบนี้มีจุดประสงค์เพื่อเตรียมเด็กลูกหลานข้ามชาติให้กลับไปศึกษาต่อในประเทศของตนเอง พบมากในศูนย์การเรียนรู้ที่จัดโดยองค์กรเอกชนหรือมูลนิธิ ข้อมูลจากองค์การช่วยเหลือเด็ก และองค์การเวิลด์เอดูเคชัน (2014) ระบุว่าเด็กลูกหลานแรงงานข้ามชาติที่เรียนอยู่ในโรงเรียนของรัฐคิดเป็นประมาณร้อยละ 35 ของจำนวนเด็กข้ามชาติทั้งหมด อีกร้อยละ 5 เรียนในศูนย์การเรียนรู้ และ ร้อยละ 61 ไม่ได้รับการศึกษาในรูปแบบใดเลย อย่างไรก็ตาม จากงานวิจัยพบว่าในบางจังหวัด เช่น จังหวัดระนอง และ จังหวัดตาก จำนวนเด็กข้ามชาติที่เรียนในศูนย์การเรียนรู้มีจำนวนมากกว่าที่เรียนอยู่ในโรงเรียนรัฐ (บุบผา อนันต์สุชาติกุล, 2554; รัตนา จักกะพาก, 2558)

นักการศึกษาหลายคนให้ความเห็นว่าการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนข้ามชาติในรูปแบบที่ 1 ที่พบมากในโรงเรียนของรัฐนั้นเป็นการศึกษาที่เน้นความเป็นไทยด้านเดียวโดยไม่คำนึงถึงวัฒนธรรมของนักเรียนข้ามชาติ (นงเยาว์ เนาวรัตน์, 2561; บุบผา อนันต์สุชาติกุล, 2554; ปัญญติ ยงย่วน, ปนัดดา ธนเศรษฐกร และ วสุนันท์ ชุ่มเชื้อ, 2553; รัตนา จักกะพาก, 2558) และเสนอว่ารัฐควรมีนโยบายการจัดการศึกษาที่บูรณาการวัฒนธรรมของนักเรียนข้ามชาติเข้าไปในหลักสูตร แทนที่จะสอนโดยเน้นวัฒนธรรมเดียวดังที่เป็นอยู่ บุบผา อนันต์สุชาติกุล (2554) เสนอว่า รัฐควรมีนโยบายการจัดการศึกษาที่เป็นพหุวัฒนธรรม ที่พัฒนาความเข้าใจเพื่อนมนุษย์ที่มีความแตกต่างกัน เคารพความแตกต่างของผู้คนจากหลากหลายวัฒนธรรม และ ลดอคติที่ทำให้เกิดการแบ่งแยกกีดกัน นงเยาว์ เนาวรัตน์ (2561) วิเคราะห์ว่าการศึกษาแบบเอกวัฒนธรรมเช่นนี้เป็นมรดกของอุดมการณ์ชาตินิยมในอดีตที่เน้นการหลอมรวมผู้คนจากทุกวัฒนธรรมให้มีวัฒนธรรมไทยแบบเดียวกัน

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

โครงการวิจัยนี้เป็นโครงการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ซึ่งเป็นการวิจัยที่จัดอยู่ในการวิจัยเชิงปฏิบัติการ การวิจัยแบบนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนารูปแบบทางเลือกในการปฏิบัติงาน พัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ พัฒนาต้นแบบนวัตกรรมซึ่งหมายถึงทั้งต้นแบบนวัตกรรมที่เป็นวัตถุหรือชิ้นงาน และนวัตกรรมที่เป็นรูปแบบ วิธีการ และกระบวนการ เช่น รูปแบบการสอน วิธีการสอน ลักษณะเด่นของการวิจัยและพัฒนาที่แตกต่างจากวิธีการวิจัยแบบอื่นคือ เป็นการวิจัยประยุกต์ที่มุ่งนำผลการวิจัยไปแก้ไขปัญหาและมีลักษณะเป็นการวิจัยเชิงทดลองที่มุ่งสร้างนวัตกรรมและมีการตรวจสอบประเมินผลของนวัตกรรมนั้นๆ ก่อนที่จะนำไปใช้ในวงกว้าง การวิจัยและพัฒนา มีขั้นตอนการวิจัยเริ่มจาก 1) การศึกษาสภาพปัญหาหรือสภาพที่ต้องการพัฒนา จากนั้นตามด้วย 2) การออกแบบรูปแบบของการพัฒนา (ชิ้นงาน นวัตกรรม รูปแบบกระบวนการ) 3) การทดลองใช้งานนวัตกรรมเพื่อทดสอบคุณภาพและประสิทธิภาพในการใช้งานจริงรวมทั้งศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการใช้งาน 4) การประเมินผลการใช้นวัตกรรม และนำผลไปปรับปรุงนวัตกรรมเพื่อเผยแพร่ในวงกว้าง เนื่องจากวัตถุประสงค์หลักของโครงการวิจัย คือ เพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม และ เพื่อพัฒนาให้เกิดต้นแบบแผนการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการวิจัยและพัฒนา ในโครงการวิจัยนี้ผู้วิจัยจึงใช้กระบวนการดำเนินโครงการวิจัยตามแบบระเบียบวิธีวิจัยเชิงพัฒนา

พื้นที่และกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

โครงการวิจัยนี้กำหนดพื้นที่ของการวิจัยเป็นโรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ภาคกลาง ในจังหวัดนครปฐม (3 โรงเรียน) อยุธยา (1 โรงเรียน) ราชบุรี (1 โรงเรียน) และ นนทบุรี (1 โรงเรียน) โดยผู้วิจัยเลือกโรงเรียนที่มีคุณสมบัติดังนี้ 1) เป็นโรงเรียนประถมศึกษาที่มีนักเรียนไม่เกิน 300 คน 2) เป็นโรงเรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยมีผู้เรียนหลากหลายสัญชาติ หลากหลายเชื้อชาติ และ/หรือหลากหลายศาสนา เรียนอยู่เป็นสัดส่วนใกล้เคียงกับนักเรียนที่มีสัญชาติไทยและนับถือศาสนาพุทธ 3) ผู้บริหารและครูให้ความร่วมมือในการดำเนินโครงการวิจัย สาเหตุที่ผู้วิจัยเลือกโรงเรียนที่มีคุณสมบัติเช่นนี้แทนที่จะเลือกโรงเรียนที่มีนักเรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมเรียนอยู่เป็นจำนวนมาก⁵ เนื่องจากผู้วิจัยเห็นว่าโรงเรียนในประเทศไทยส่วนใหญ่มีคุณสมบัติคล้ายกับโรงเรียนที่กำหนดในโครงการวิจัย กล่าวคือ เป็นโรงเรียนที่มีนักเรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมเรียนอยู่บ้าง แต่ไม่ถึงกับเป็นประชากรส่วนใหญ่ของโรงเรียน สาเหตุที่เลือกโรงเรียนขนาดเล็กเพราะโครงการนี้เป็นโครงการวิจัยและพัฒนาซึ่งต้องการการมีส่วนร่วมของโรงเรียน เช่น การขออนุญาตเข้าไปทดลองจัดการเรียนการสอน การอบรมครูและผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขนาดเล็ก

⁵ เช่นโรงเรียนในจังหวัดสมุทรสาครที่บางโรงเรียนมีนักเรียนข้ามชาติเป็นจำนวนมากกว่านักเรียนไทย แต่โรงเรียนที่มีประชากรนักเรียนเช่นนี้นับเป็นส่วนน้อยเมื่อเทียบกับโรงเรียนทั้งหมดในประเทศไทย

สามารถตอบวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยได้จึงเป็นสาเหตุของการกำหนดคุณสมบัติของโรงเรียน⁶ โครงการนี้มีระยะเวลาดำเนินการวิจัย 3 ปี โดยใน 2 ปีแรกมีโรงเรียนเข้าร่วมโครงการวิจัยทั้งหมด 3 โรงเรียน และ ในปีที่ 3 ได้ขยายผลออกไปอีก 3 โรงเรียน ตลอดโครงการมีโรงเรียนเข้าร่วมการวิจัยทั้งหมด 6 โรงเรียน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในโรงเรียนทั้ง 6 โรงเรียน คือ ผู้บริหาร ครู และ นักเรียน

สำหรับขอบเขตในด้านเนื้อหา นั้น ในวัตถุประสงค์ข้อที่สองของโครงการวิจัยที่ต้องการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมโดยใช้หลักการการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมเป็นฐาน และนำแผนการเรียนรู้เหล่านั้นไปทดลองใช้นั้น โครงการวิจัยนี้ได้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ในสาระวิชาต่อไปนี้ 1) วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม 2) วิชาคณิตศาสตร์ 3) วิชาศิลปะ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ออกแบบการจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะของผู้เรียนที่นำไปใช้ในกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในโครงการวิจัยนี้มีดังต่อไปนี้

- 1) แบบสอบถามสำหรับครูและผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 3 โรงเรียน เกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติต่อการจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยเป็นแบบสอบถามก่อนและหลังการจัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับหลักการ ความสำคัญและความจำเป็นของการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม กิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมสะท้อนคิดถึงปัญหาของการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยแจกให้กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่เข้าร่วมรับการอบรมสัมมนาเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม จำนวน 28 คน จำแนกออกเป็น ผู้บริหาร 3 คน และครู 25 คน จากโรงเรียนประถมศึกษา 3 โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างของการวิจัย
- 2) แบบสอบถามระดับสมรรถนะพหุวัฒนธรรมของครูและนักเรียนในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างของการวิจัย แจกให้กับครูจำนวน 25 คน และ นักเรียน 58 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-6) จากโรงเรียนประถมศึกษา 3 โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างของการวิจัย
- 3) แบบสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน และแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น และนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนา

ขั้นตอน	รายละเอียดการดำเนินการวิจัย
---------	-----------------------------

⁶ อย่างไรก็ตามเมื่อดำเนินโครงการวิจัยไปแล้วพบว่าโรงเรียนขนาดเล็กมีข้อจำกัดบางประการซึ่งจะกล่าวถึงต่อไปในการอภิปรายผลการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์สภาพปัญหา	การวิเคราะห์สภาพปัญหารวมทั้งทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยศึกษาจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมทั้งการลงพื้นที่จริง ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมเพื่อสังเคราะห์และประมวลสภาพปัญหา นอกจากนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถามเพื่อประเมินสมรรถนะพหุวัฒนธรรมของครูและนักเรียนในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างของการวิจัย จากนั้นผู้วิจัยวิเคราะห์และสรุปผลที่ได้จากแบบสอบถามเพื่อประเมินระดับสมรรถนะพหุวัฒนธรรมของครูและนักเรียน
ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบ/กระบวนการ/วิธีการ	หลังจากที่ผู้วิจัยคัดเลือกพื้นที่วิจัยที่มีคุณสมบัติตรงกับที่กำหนดไว้ในโครงการวิจัย และติดต่อพื้นที่วิจัยที่เพื่ออธิบายลักษณะโครงการรวมทั้งสอบถามความสนใจในการเข้าร่วมโครงการวิจัยแล้วผู้วิจัยมีการดำเนินการเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยดังนี้ 1) พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยในกระบวนการนี้ผู้วิจัยใช้การอบรมสัมมนาและ การอบรมเชิงปฏิบัติการเป็นกลุ่ม เพื่อพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งการให้ความรู้ที่โรงเรียนเกี่ยวกับการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ โดยผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเพื่อประเมินความรู้ความเข้าใจของครูและผู้บริหารสถานศึกษาก่อนและหลังการเข้ารับการอบรมและเปรียบเทียบผล 2) พัฒนาด้านแบบแผนการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมซึ่งมีขั้นตอนตั้งแต่การเลือกหน่วยการเรียนรู้ การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ การทดลองใช้แผนการเรียนรู้จัดการเรียนการสอนในห้องเรียน การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ในห้องเรียน การปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ การนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปขยายผล โดยในโครงการวิจัยนี้ผู้วิจัยพัฒนาด้านแบบแผนการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม วิชาคณิตศาสตร์ วิชาศิลปะ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ออกแบบการจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะของผู้เรียนที่นำไปใช้ในกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้
ขั้นตอนที่ 3 การนำแผนการจัดการเรียนการสอนไปทดลองใช้	ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปทดลองสอนในโรงเรียนประถมศึกษา 3 โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัยตั้งแต่ต้น ผู้บริหารและครูในโรงเรียนทั้ง 3 ได้เข้าร่วมอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่จัดขึ้นโดยโครงการวิจัย โดยครูที่สอนในโรงเรียนทั้ง 3 โรงเรียนเป็นผู้ทำการสอนแผนการจัดการเรียนรู้ที่จัดทำขึ้น ผู้วิจัยเก็บข้อมูลการนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปทดลองสอนโดยการสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน และการวิเคราะห์สิ่งที่ผู้เรียนเขียนตอบลงในใบงาน และ ผลผลิตที่ได้จากการทำกิจกรรมกลุ่ม ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์การนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปทดลองสอนมาปรับปรุงแผนการ

	จัดการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ในวงกว้าง
ขั้นตอนที่ 4 การนำแผนการจัดการ เรียนรู้ไปขยายผล	ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลการนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ (ขั้นตอนที่ 3) มาปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ และนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแล้วไปขยายผลกับโรงเรียนประถมศึกษาอีก 3 โรงเรียน ซึ่งไม่ใช่โรงเรียนประถมศึกษาเดียวกับที่เข้าร่วมโครงการวิจัยตั้งแต่ต้น โดยในการนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปขยายผลนี้ผู้วิจัยเป็นผู้ทำการสอนเอง และทำการประเมินผลการนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปขยายผลโดยการสังเกตปฏิกิริยาและการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน การวิเคราะห์ผลผลิตที่ได้จากการสอน เช่น ใบงาน ผลผลิตจากการทำงานเป็นกลุ่ม

กระบวนการวิจัยตลอดโครงการวิจัย

- 1) ผู้วิจัยส่งข้อเสนอโครงการวิจัยเข้ารับการพิจารณาโดยคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคนของมหาวิทยาลัยมหิดล
- 2) การวิเคราะห์สภาพปัญหา รวมทั้งทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยศึกษาจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมทั้งการลงพื้นที่จริง ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม
- 3) คัดเลือกพื้นที่วิจัย โดยการกำหนดคุณสมบัติ คัดเลือกพื้นที่วิจัยที่มีคุณสมบัติตรงกับที่กำหนดไว้ในโครงการวิจัย และติดต่อพื้นที่วิจัยที่เพื่ออธิบายลักษณะโครงการรวมทั้งสอบถามความสมัครใจในการเข้าร่วมโครงการวิจัย
- 4) พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยใช้กิจกรรมการอบรมให้ความรู้
- 5) พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักการการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยปรึกษากับครูในโรงเรียนที่เป็นพื้นที่วิจัยเพื่อคัดเลือก สารวิชาและหน่วยการเรียนรู้ที่สามารถนำมาพัฒนาเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม จากนั้นผู้วิจัยออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้และนำไปขอคำแนะนำจากครูผู้สอนเพื่อปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้
- 6) นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นไปทดลองสอนในโรงเรียนที่เป็นพื้นที่โครงการวิจัย 3 โรงเรียน โดยในระยะแรกของโครงการวิจัย (2 ปีแรก)
- 7) ปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปทดลองสอนในโรงเรียนที่เป็นพื้นที่ของโครงการวิจัยมาปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้
- 8) ขยายผล เมื่อปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้แล้วผู้วิจัยได้นำแผนการเรียนรู้ไปขยายผล โดยสอนในโรงเรียนอื่นอีก 3 โรงเรียน อย่างไรก็ตามในขั้นตอนนี้ขยายผลนี้ ผู้วิจัยเป็นผู้ที่สอนแผนการจัดการเรียนรู้ที่ออกแบบขึ้นเอง เนื่องจากครูผู้สอนมีภาระงานมาก

- 9) สรุปผลและนำแผนการจัดการเรียนรู้ทั้งหมดรวบรวมเป็นคู่มือการจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

ระยะเวลาการดำเนินการวิจัย

โครงการนี้มีระยะเวลาดำเนินการวิจัย 3 ปี ตั้งแต่ 16 มิถุนายน พ.ศ. 2559 ถึง 15 มิถุนายน พ.ศ.2562

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเพื่อวิเคราะห์ผลจากเครื่องมือวิจัยที่อยู่ในรูปของแบบสอบถาม ประกอบด้วย 1) แบบสอบถามเพื่อวัดสมรรถนะพหุวัฒนธรรมของครูและนักเรียนในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัย (ครูจำนวน 25 คน และนักเรียนจำนวน 58 คน) และ 2) แบบสอบถามเพื่อวัดความรู้ความเข้าใจของครูและผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยเป็นแบบสอบถามเพื่อวัดความรู้ก่อนและหลังการอบรม (ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นครูจำนวน 25 คนและผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 3 คน)

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพซึ่งประกอบไปด้วยพฤติกรรมผู้เรียนระหว่างที่มีการนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้ที่ผู้วิจัยจัดบันทึกไว้ และ ผลผลิตที่ได้จากการนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปทดลองใช้ (ใบงานและผลผลิตจากการทำกิจกรรมกลุ่ม) ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อศึกษาถึงผลของการนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้เปรียบเทียบกับเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

จริยธรรมการวิจัย

เนื่องจากงานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคนและจึงต้องผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการการวิจัยในคนของมหาวิทยาลัยมหิดล ผู้วิจัยยื่นโครงการวิจัยเพื่อขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคนและได้รับการอนุมัติให้ดำเนินโครงการวิจัย โดยในโครงการวิจัยนี้ผู้วิจัยปฏิบัติตามหลักการของการทำวิจัยในคน คือ 1) ผู้วิจัยปกปิดความลับและความเป็นส่วนตัวของผู้มีส่วนร่วมในการทำวิจัย ผู้วิจัยจะใช้ชื่อสมมติกับโรงเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของงานวิจัยและบุคคลที่เป็นผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดเพื่อรักษาความเป็นส่วนตัว รวมทั้งผู้วิจัยจะขออนุญาตในการบันทึกเสียงและบันทึกภาพทุกครั้ง รวมทั้งจะเก็บไฟล์เสียงและภาพในที่ปลอดภัย 2) การยินยอมเข้าร่วมการวิจัย ผู้วิจัยได้อธิบายลักษณะของโครงการวิจัยให้ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยทราบและขอความยินยอมในการเข้าร่วมการวิจัยก่อนทุกครั้ง 3) ข้อมูลที่ได้รับในโครงการวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสำหรับโครงการวิจัยเท่านั้น

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ความรู้ความเข้าใจ ทักษะ และทัศนคติของครูและผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการจัดการศึกษา สำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

โครงการ “การพัฒนาโรงเรียนหลากหลายวัฒนธรรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะพหุวัฒนธรรมผ่านทางการศึกษา
สำหรับครูและนักเรียนในประเทศไทย” ต้องการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจใน
หลักการและรู้จักวิธีการสอนในบริบทที่นักเรียนมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม และต้องการพัฒนาต้นแบบ
กิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่ใช้หลักการการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมเป็นฐาน และ
นำกิจกรรมการเรียนรู้การสอนนี้ไปทดลองสอนในโรงเรียนเพื่อพัฒนาต้นแบบสำหรับใช้สอนผู้เรียนที่มีความ
หลากหลายทางวัฒนธรรมสำหรับประเทศไทย และเพื่อเพิ่มสมรรถนะทางวัฒนธรรมให้กับผู้เรียน โดยมี
วัตถุประสงค์การวิจัยคือ

- 1) พัฒนาให้เกิดความรู้และทักษะสำหรับครูและผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อความหลากหลายทาง
วัฒนธรรมและการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม
- 2) เพื่อจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมโดยใช้หลักการการ
จัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมเป็นฐาน และนำแผนการเรียนรู้เหล่านั้นไปทดลองใช้
- 3) เพื่อศึกษาผลของการใช้หลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลาย
ทางวัฒนธรรมที่ได้พัฒนาขึ้นจากโครงการวิจัย

ในการพัฒนาครูให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและวิธีการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความ
หลากหลายทางวัฒนธรรม และมีทัศนคติที่เปิดกว้างต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรม ผู้วิจัยใช้กระบวนการ
อบรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา จากนั้นผู้วิจัยพัฒนา ในบทนี้ผู้วิจัยนำเสนอ
ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อนี้

3.1 ความรู้ความเข้าใจและทัศนคติของครูและผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมจากการวิเคราะห์แบบสอบถามก่อนและหลังการอบรม

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การวิจัยข้อนี้ผู้วิจัยใช้กระบวนการอบรมให้ความรู้แก่ครูและผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัย 3 โรงเรียน เป็นโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัด นครปฐม อโยธยา และ ราชบุรี ที่มีนักเรียนที่มาจากหลากหลายวัฒนธรรม โดยผู้วิจัยได้จัดอบรมสัมมนาเพื่อพัฒนาทัศนคติเชิงบวกและเพิ่มความรู้ความเข้าใจสำหรับครูและผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม เมื่อวันที่ 17 ธันวาคม พ.ศ. 2559 โดยมีผู้เข้าร่วมการอบรมสัมมนาทั้งหมด 28 คน เป็นครูและผู้บริหารสถานศึกษาจากโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างของการวิจัย วิทยากรในการอบรมสัมมนา คือ ดร.ชูพนิจ เกษมณี การอบรมสัมมนาแบ่งออกเป็นสองช่วงคือ ช่วงเช้าเป็นการบรรยายเกี่ยวกับแนวคิดและแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและช่วงบ่ายเป็นการประชุมระดมสมองระหว่างผู้เข้าร่วมอบรมสัมมนา โดยให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาแบ่งกลุ่มเพื่อสะท้อนคิดเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ผู้วิจัยได้จัดทำและแจกแบบสอบถามเพื่อวัดทัศนคติของผู้เข้าร่วมการประชุมสัมมนาก่อนและหลังได้รับการอบรม หลังจากอบรมสัมมนาครั้งแรกที่จัดขึ้นเพื่อให้ความรู้และระดมสมองเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมแล้ว ผู้วิจัยได้ลงไปสังเกตการณ์การเรียนการสอนของแต่ละโรงเรียนหลายครั้ง และในวันที่ 3 มิถุนายน 2560 ผู้วิจัยได้เชิญครูที่รับผิดชอบกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมมาเข้าร่วมการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อจัดทำแผนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนที่มาจากหลากหลายวัฒนธรรม ในการประชุมกลุ่มย่อย ผู้วิจัยร่วมกับครูได้วิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2560 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม หลังจากนั้นครูร่วมกันคิดและออกแบบแผนการสอนที่เหมาะสมกับภูมิหลังทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของนักเรียนในแต่ละโรงเรียน

ในการวัดทัศนคติและความรู้ของครูและผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยใช้ทฤษฎีและงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมเป็นแนวทาง แบบสอบถามแจกให้ครูและผู้บริหารสถานศึกษาก่อนและหลังการอบรม แบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน คือ แบบสอบถามตอนที่ 1 เป็นการสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม แบบสอบถามตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามทัศนคติเกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความ

หลากหลายทางวัฒนธรรมจำนวน 17 ข้อ ซึ่งเป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตามแบบของลิเคิร์ท (Likert Scale) แบบสอบถามตอนที่ 3 เป็นการสอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามจำนวน 28 ชุด ให้กับครูและผู้บริหารสถานศึกษาที่เข้ารับการอบรมสัมมนาเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม เมื่อวันที่ 17 ธันวาคม 2559 โดยสอบถามความรู้ความเข้าใจและทัศนคติ “ก่อน” และ “หลัง” ได้รับการอบรม รวมทั้งสิ้นได้รับแบบสอบถามที่มีคำตอบครบถ้วนสมบูรณ์คืนจำนวน 26 ชุด ผลของแบบสอบถามแสดงในตาราง 3.1-3.3

ตาราง 3.1 เป็นข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้ตอบแบบสอบถามมีจำนวนทั้งหมด 26 คน เป็นผู้ชาย 6 คน และเป็นผู้หญิง 17 คน ส่วนใหญ่อายุไม่เกิน 30 ปี 10 คน รองลงมาอายุ 50 ปีขึ้นไป 7 คน ส่วนใหญ่ (20 คน) มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 76.9) มีวุฒิปริญญาโท 6 คน เป็นครูผู้สอนจำนวน 23 คน (ร้อยละ 88.5) ที่เหลือ 3 คนเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ส่วนใหญ่ (11 คน) เป็นครูรุ่นใหม่ที่มีประสบการณ์ทำงานในโรงเรียนน้อยกว่า 5 ปี รองลงมาเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ทำงานในโรงเรียนมากกว่า 20 ปี จำนวน 7 คน ส่วนใหญ่ (7 คน) สอนในช่วงชั้นที่ 1 (ประถมศึกษาปีที่ 1-3) รองลงมาสอนในช่วงชั้นที่ 2 (ประถมศึกษาปีที่ 4-6) จำนวน 6 คน

แบบสอบถามเพื่อประเมินความรู้ความเข้าใจของครูและบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

ตาราง 3.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	9	34.6
หญิง	17	65.4
รวม	26	100
2. อายุ		
ไม่เกิน 30 ปี	10	38.5
31 - 40 ปี	6	23.1
41 - 50 ปี	3	11.5
50 ปีขึ้นไป	7	26.9
รวม	26	100

3. วุฒิการศึกษาสูงสุด		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	-	-
ปริญญาตรี	20	76.9
ปริญญาโท	6	23.1
สูงกว่าปริญญาโท	-	-
รวม	26	100
4. ตำแหน่งปัจจุบัน		
ครูผู้สอน	23	88.5
ผู้บริหารสถานศึกษา	3	11.5
รองผู้บริหารสถานศึกษา	-	-
หัวหน้าฝ่ายวิชาการหรือหัวหน้าสายชั้น	-	-
รวม	26	100
5. ประสบการณ์การทำงานในโรงเรียน		
น้อยกว่า 5 ปี	11	42.3
5 – 10 ปี	6	23.1
10 – 20 ปี	2	7.7
20 ปีขึ้นไป	7	26.9
รวม	26	100
6. ระดับชั้นที่สอน		
ช่วงชั้นอนุบาล	5	19
ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1-ป.3)	7	27
ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4-ป.6)	6	23
ทุกระดับชั้น	5	19
รวม	23	88

ตาราง 3.2 ทักษะทัศนคติและความรู้ความเข้าใจของครูและผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับ
การจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมก่อนการอบรม

รายการที่ประเมิน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD)	ระดับ
1. เราควรรยอมรับและเคารพวัฒนธรรมของนักเรียนทุกคน	3.77	0.815	มาก
2. ท่านคิดว่าความแตกต่างทางวัฒนธรรมเป็นเรื่องปกติ	3.81	0.801	มาก
3. ท่านคิดว่าการศึกษาที่โรงเรียนมีนักเรียนจากหลากหลายวัฒนธรรมเป็นข้อดีเพราะนักเรียนและครูจะได้สัมผัสวัฒนธรรมที่หลากหลาย	3.38	0.898	มาก
4. ท่านคิดว่าการศึกษาที่ต้องสอนนักเรียนจากวัฒนธรรมอื่นเป็นเรื่องยากลำบาก	2.85	0.784	ปานกลาง
5. ท่านปฏิบัติต่อนักเรียนทุกคนไม่ว่าจะมาจากเชื้อชาติใดหรือศาสนาใดอย่างเท่าเทียม	4.31	0.736	มากที่สุด
6. นักเรียนต่างชาติที่เรียนดีและประพฤติดีสามารถเป็นหัวหน้าห้องหรือประธานนักเรียนได้	3.81	0.801	มาก
7. ท่านรู้จักวัฒนธรรมของนักเรียนในชั้นเรียน/ในโรงเรียนท่าน	3.65	0.797	มาก
8. ท่านคิดว่าการเรียนรู้ภาษาของนักเรียนที่มาจากวัฒนธรรมอื่นเป็นสิ่งจำเป็น	3.69	0.788	มาก
9. ท่านคิดว่านักเรียนทุกคนสามารถประสบความสำเร็จในการเรียนได้ไม่ว่าจะมาจากวัฒนธรรมใด	3.92	0.891	มาก
10. การจัดการเรียนการสอนควรเป็นแบบเดียวกันหมดไม่ว่านักเรียนจะมาจากวัฒนธรรมใด	2.92	0.744	ปานกลาง
11. การจัดการเรียนการสอนควรมีการสอดแทรกวัฒนธรรมของนักเรียน	3.73	0.827	มาก
12. โรงเรียนที่มีนักเรียนหลายวัฒนธรรมควรจัดการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงวัฒนธรรมของนักเรียน	3.5	0.707	มาก
13. ไม่ว่านักเรียนจะพูดภาษาอะไรที่บ้าน เมื่อมาอยู่ในโรงเรียนควรพูดภาษาไทยกลางเท่านั้น	3.44	0.768	มาก
14. การสอนแบบสองภาษา โดยใช้ภาษาของผู้เรียนเป็นสื่อในการจัดการเรียนการสอนเป็นสิ่งจำเป็น	3.48	0.770	มาก
15. ท่านสอนทักษะการอยู่ร่วมกันในสังคมหลากหลายวัฒนธรรม	3.8	0.866	มาก

ให้นักเรียน			
16. ท่านคิดว่าจุดประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนที่มาจากหลากหลายวัฒนธรรม คือ การทำให้นักเรียนเหล่านั้นมีวัฒนธรรมเหมือนกับคนไทย	2.81	1.028	ปานกลาง
17. ท่านสอนให้นักเรียนภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเองไม่ว่าจะมาจากเชื้อชาติหรือศาสนาใด	3.92	0.862	มาก
รวม	3.6130	0.48670	มาก

ตาราง 3.2 เป็นข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามที่ศึกษาถึงทัศนคติและความรู้ความเข้าใจของครูและผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมก่อนที่จะได้รับการอบรม เป็นคำถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรม และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม รวมทั้ง 17 ข้อ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน 5 ระดับคือ 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด, 4 หมายถึง เห็นด้วยมาก, 3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง, 2 หมายถึง ไม่เห็นด้วย และ 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยมากที่สุด เมื่อได้แบบสอบถามทั้งหมดกลับคืนมา ผู้วิจัยรวมคะแนนของแต่ละข้อ เพื่อหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สำหรับเกณฑ์การประเมินระดับของค่าเฉลี่ย ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ 5 ระดับ คือ คะแนนเฉลี่ย 4.21-5.00 อยู่ในระดับมากที่สุด คะแนนเฉลี่ย 3.41-4.20 อยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ย 2.61-3.40 อยู่ในระดับปานกลาง คะแนนเฉลี่ย 1.81-2.60 อยู่ในระดับน้อย คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.80 อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลจากการวิเคราะห์แบบสอบถามก่อนการอบรมพบว่า โดยภาพรวมครูและผู้บริหารสถานศึกษามีทัศนคติต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$) = 3.6130 โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ข้อ “ท่านปฏิบัติต่อนักเรียนทุกคนไม่ว่าจะมีเชื้อชาติหรือศาสนาได้อย่างไรก็ตาม” ($\bar{x}$) = 4.31 ส่วนข้อที่ได้คะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ “ท่านคิดว่าจุดประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนที่มาจากหลากหลายวัฒนธรรม คือ การทำให้นักเรียนเหล่านั้นมีวัฒนธรรมเหมือนคนไทย” ($\bar{x}$) = 2.81 จากแบบสอบถามก่อนการอบรมพบว่า ครูและผู้บริหารสถานศึกษามีทัศนคติที่ดี ต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม เช่น ครูและผู้บริหารสถานศึกษามีทัศนคติเชิงบวกต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยแสดงความคิดเห็นว่าการที่โรงเรียนมีนักเรียนที่มาจากหลากหลายวัฒนธรรมเป็นเรื่องที่ดี และ นักเรียนทุกคนควรได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมไม่ว่าจะมาจาก

วัฒนธรรมใด เช่น นักเรียนทุกคนควรมีโอกาสได้รับเลือกเป็นหัวหน้าชั้น หากมีความสามารถและได้รับการยอมรับจากเพื่อนร่วมชั้นเรียน นอกจากนั้นในการจัดการเรียนการสอน ครูและผู้บริหารสถานศึกษายังแสดงให้เห็นถึงความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม เช่น โรงเรียนควรจัดการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงวัฒนธรรมของนักเรียน และสอนทักษะในการอยู่ร่วมกับคนที่มีหลากหลายทางวัฒนธรรมให้กับนักเรียน อย่างไรก็ตามในเรื่องเกี่ยวกับภาษาที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนครูและผู้บริหารสถานศึกษามีความเห็นว่าไม่ว่านักเรียนจะใช้ภาษาอะไรที่บ้านเมื่อเข้าโรงเรียนไทยต้องใช้ภาษาไทยเท่านั้น

หลังจากที่ได้วัดความรู้ความเข้าใจของครูและผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมแล้ว ผู้วิจัยจัดอบรมให้ความรู้แก่ครูและผู้บริหารสถานศึกษา โดยรูปแบบการอบรมแบ่งเป็นการบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับหลักการการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม จำนวน 3 ชั่วโมง และ การสะท้อนคิดและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมเป็นเวลา 4 ชั่วโมง เมื่อเสร็จสิ้นการอบรมผู้วิจัยแจกแบบสอบถามให้กับครูและผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อประเมินความรู้ความเข้าใจหลังการอบรม โดยแบบสอบถามที่ใช้เป็นแบบสอบถามชุดเดียวกับที่ใช้ประเมินผลก่อนการอบรม มีข้อคำถามทั้งหมด 17 ข้อ เกณฑ์การให้คะแนน และ เกณฑ์การประเมินผลคะแนนเฉลี่ยแบ่งเป็น 5 ระดับ เช่นเดียวกับแบบสอบถามก่อนการอบรม

ตาราง 3.3 แสดงผลการวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจและทัศนคติของครูและผู้บริหารสถานศึกษาหลังได้รับการอบรม ในภาพรวมค่าเฉลี่ยของคะแนนอยู่ในระดับมาก ($(\bar{x}) = 4.0591$) โดยข้อ “ท่านปฏิบัติต่อนักเรียนทุกคนไม่ว่าจะมาจากเชื้อชาติใดหรือศาสนาใดอย่างเท่าเทียม” มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($(\bar{x}) = 4.77$) และ ข้อ “การจัดการเรียนการสอนควรเป็นแบบเดียวกันหมดไม่ว่านักเรียนจะมาจากวัฒนธรรมใด” มีค่าน้อยที่สุด ($(\bar{x}) = 1.96$)

ตาราง 3.3 ทัศนคติทัศนคติและความรู้ความเข้าใจของครูและผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมหลังการอบรม

รายการที่ประเมิน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD)	ระดับ
1. เราควรยอมรับและเคารพวัฒนธรรมของนักเรียนทุกคน	4.54	0.508	มากที่สุด
2. ท่านคิดว่าความแตกต่างทางวัฒนธรรมเป็นเรื่องปกติ	4.54	0.761	มากที่สุด

3. ท่านคิดว่าการศึกษาที่โรงเรียนมีนักเรียนจากหลากหลายวัฒนธรรมเป็นข้อดีเพราะนักเรียนและครูจะได้สัมผัสวัฒนธรรมที่หลากหลาย	4.12	0.766	มาก
4. ท่านคิดว่าการศึกษาที่ต้องสอนนักเรียนจากวัฒนธรรมอื่นเป็นเรื่องยากลำบาก	2.69	1.050	ปานกลาง
5. ท่านปฏิบัติต่อนักเรียนทุกคนไม่ว่าจะมาจากเชื้อชาติใดหรือศาสนาใดอย่างเท่าเทียม	4.77	0.430	มากที่สุด
6. นักเรียนต่างชาติที่เรียนดีและประพฤติดีสามารถเป็นหัวหน้าห้องหรือประธานนักเรียนได้	4.35	0.689	มากที่สุด
7. ท่านรู้จักวัฒนธรรมของนักเรียนในชั้นเรียน/ในโรงเรียนของท่าน	4.27	0.667	มากที่สุด
8. ท่านคิดว่าการศึกษาเรียนรู้ภาษาของนักเรียนที่มาจากวัฒนธรรมอื่นเป็นสิ่งจำเป็น	4.32	0.690	มากที่สุด
9. ท่านคิดว่านักเรียนทุกคนสามารถประสบความสำเร็จในการเรียนได้ไม่ว่าจะมาจากวัฒนธรรมใด	4.58	0.578	มากที่สุด
10. การจัดการเรียนการสอนควรเป็นแบบเดียวกันหมดไม่ว่านักเรียนจะมาจากวัฒนธรรมใด	1.96	0.958	น้อย
11. การจัดการเรียนการสอนควรมีการสอดแทรกวัฒนธรรมของนักเรียน	4.54	0.582	มากที่สุด
12. โรงเรียนที่มีนักเรียนหลายวัฒนธรรมควรจัดการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงวัฒนธรรมของนักเรียน	4.62	0.571	มากที่สุด
13. ไม่ว่านักเรียนจะพูดภาษาอะไรที่บ้าน เมื่อมาอยู่ในโรงเรียนควรพูดภาษาไทยกลางเท่านั้น	3.92	0.997	มาก
14. การสอนแบบสองภาษา โดยใช้ภาษาของผู้เรียนเป็นสื่อในการจัดการเรียนการสอนเป็นสิ่งจำเป็น	4.44	0.651	มากที่สุด
15. ท่านสอนทักษะการอยู่ร่วมกันในสังคมหลากหลายวัฒนธรรมให้แก่นักเรียน	4.64	0.490	มากที่สุด
16. ท่านคิดว่าจุดประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนที่มาจากหลากหลายวัฒนธรรม คือ การทำให้นักเรียนเหล่านั้นมีวัฒนธรรมเหมือนกับคนไทย	2.08	1.201	น้อย
17. ท่านสอนให้นักเรียนภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเองไม่ว่าจะ	4.76	.0.436	มากที่สุด

มาจากเชื้อชาติหรือศาสนาใด			
รวม	4.0591	0.26627	มาก

การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของแบบสอบถามก่อนการอบรม และ หลังการอบรมพบว่า หลังเข้ารับการอบรม ครู และผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น และมีทัศนคติต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมดีขึ้นดังแสดงให้เห็นในค่าคะแนนเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้น หลังจากนั้นผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์สถิติ Paired Samples T-Test เพื่อศึกษาว่าคะแนนเฉลี่ยหลังจากการอบรม เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติหรือไม่ ตาราง 3.4 แสดงผลของการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการอบรม

ตาราง 3.4 ค่าเฉลี่ยของความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมก่อนและหลังการอบรม

คะแนน	N	ค่าเฉลี่ย	SD	t	Sig.
ก่อนเรียน	26	3.6130	0.48670	-6.570	.000
หลังเรียน	26	4.0591	0.26627		

Paired Samples Statistics

	Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1 pre	3.6130	26	.48670	.09545
post	4.0591	26	.26627	.05222

Paired Samples Correlations

	N	Correlation	Sig.
Pair 1 pre & post	26	.725	.000

Paired Samples Test

	Paired Differences					t	df	Sig. (2-tailed)
	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				
				Lower	Upper			
Pair 1 pre - post	-.44613	.34622	.06790	-.58597	-.30628	-6.570	25	.000

จากการอ่านผล Paired Samples Test สามารถวิเคราะห์ได้ว่า ค่า $t = -6.570$ และค่า Sig. 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 แสดงว่าค่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการได้รับการอบรมแตกต่างหลังคะแนนเฉลี่ยหลังได้รับการอบรมอย่าง

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยคะแนนเฉลี่ยก่อนได้รับความรู้ คือ 3.6130 และคะแนนเฉลี่ยหลังได้รับความรู้คือ 4.0591 แสดงว่าหลังการอบรม ครูและผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและทัศนคติต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

หลังจากนั้นผู้วิจัยวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance) เพื่อทดสอบว่าอายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งและประสบการณ์การทำงานของครูและผู้บริหารสถานศึกษามีผลต่อคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังได้รับความรู้หรือไม่ ผลการทดสอบความแปรปรวนแสดงในตาราง 3.5-3.8

ตาราง 3.5 การทดสอบค่าเฉลี่ยของอายุกับความรู้ความเข้าใจและทัศนคติก่อนและหลังการได้รับการอบรม

ตารางค่าความแปรปรวน						
แหล่งความแปรปรวน		df	SS	MS	F	Sig.
ก่อนได้รับความรู้	ระหว่างกลุ่ม	3	0.215	0.072	0.276	0.842
	ภายในกลุ่ม	22	5.708	0.259		
หลังได้รับความรู้	ระหว่างกลุ่ม	3	0.356	0.119	1.845	0.169
	ภายในกลุ่ม	22	1.416	0.064		

จากผลการทดสอบด้วยการวิเคราะห์สถิติ one way anova เมื่อเราดูคะแนนจากค่า Sig. จะเห็นว่ามีค่ามากกว่า 0.05 ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ หมายความว่าครูและผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอายุแตกต่างกันมีความรู้ความเข้าใจและทัศนคติก่อนและหลังการอบรมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 3.6 การทดสอบค่าเฉลี่ยของวุฒิการศึกษากับความรู้ความเข้าใจและทัศนคติก่อนและหลังการอบรม

ตารางค่าความแปรปรวน						
แหล่งความแปรปรวน		df	SS	MS	F	Sig.
ก่อนได้รับความรู้	ระหว่างกลุ่ม	1	.071	.071	.291	.595
	ภายในกลุ่ม	24	5.851	.244		
หลังได้รับความรู้	ระหว่างกลุ่ม	1	.001	.001	.012	.913
	ภายในกลุ่ม	24	1.772	.074		

ตาราง 3.6 จากผลการทดสอบด้วยการวิเคราะห์สถิติ one way anova เมื่อเราดูคะแนนจากค่า Sig. จะเห็นว่ามีค่ามากกว่า 0.05 ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ หมายความว่าครูและผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกันมีความรู้ความเข้าใจและทัศนคติก่อนและหลังการอบรมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 3.7 การทดสอบค่าเฉลี่ยของตำแหน่งกับความรู้ความเข้าใจและทัศนคติก่อนและหลังการอบรม

ตารางค่าความแปรปรวน						
แหล่งความแปรปรวน		df	SS	MS	F	Sig.
ก่อนได้รับความรู้	ระหว่างกลุ่ม	1	.235	.235	1.110	.303
	ภายในกลุ่ม	23	4.869	.212		
หลังได้รับความรู้	ระหว่างกลุ่ม	1	.041	.041	0.608	.444
	ภายในกลุ่ม	23	1.555	.068		

ตาราง 3.7 จากผลการทดสอบด้วยการวิเคราะห์สถิติ one way anova เมื่อเราดูคะแนนจากค่า Sig. จะเห็นว่ามีค่ามากกว่า 0.05 ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ หมายความว่าครูและผู้บริหารสถานศึกษาที่มีตำแหน่งต่างกันมีความรู้ความเข้าใจและทัศนคติก่อนและหลังการอบรมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 3.8 การทดสอบค่าเฉลี่ยของประสพการณ์ทำงานกับความรู้และทัศนคติก่อนและหลังการอบรม

ตารางค่าความแปรปรวน						
แหล่งความแปรปรวน		df	SS	MS	F	Sig.
ก่อนได้รับความรู้	ระหว่างกลุ่ม	3	.884	.295	1.286	.304
	ภายในกลุ่ม	22	5.038	.229		
หลังได้รับความรู้	ระหว่างกลุ่ม	3	.446	.149	2.465	.089
	ภายในกลุ่ม	22	1.327	.060		

ตาราง 3.8 จากผลการทดสอบด้วยการวิเคราะห์สถิติ one way anova เมื่อเราดูคะแนนจากค่า Sig. จะเห็นว่ามีความมากกว่า 0.05 ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ หมายความว่าครูและผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสพการณ์การทำงานแตกต่างกันมีความรู้ความเข้าใจและทัศนคติก่อนและหลังการอบรมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการทดสอบทางสถิติในตาราง 3.5-3.8 สามารถสรุปได้ว่า อายุ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสพการณ์การทำงาน ไม่มีผลต่อความแตกต่างของความรู้ความเข้าใจและทัศนคติก่อนและหลังการอบรม

3.2 ผลจากการประชุมกลุ่มเพื่อระดมสมองเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

ในการให้พัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมีทัศนคติเชิงบวกเกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม นอกจากการอบรมให้ความรู้และ การเปิดโอกาสให้ครูและผู้บริหารสถานศึกษาสะท้อนคิดเกี่ยวกับประสพการณ์ของตนเองในการจัดการศึกษาก็เป็นสิ่งสำคัญ ในโครงการวิจัยนี้ผู้วิจัยจัดกิจกรรมให้ผู้เข้าอบรมสัมมนาได้ระดมสมอง แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสะท้อนคิดในประเด็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม เช่น ปัญหาในการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม บทบาทของภาคส่วนต่างๆ ในการจัดการศึกษา แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสรุปผลของการทำกิจกรรมกลุ่มแยกเป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้

3.2.1 ปัญหาในการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

1. ครูและผู้บริหารสถานศึกษาที่เข้าร่วมการประชุมกลุ่มให้ความเห็นว่า ความแตกต่างทางศาสนาเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม เช่น ครูที่มาจากโรงเรียนหนึ่งในจังหวัดอยุธยาให้ความเห็นว่า ในโรงเรียนมีนักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลามอยู่เป็นจำนวนมาก วัฒนธรรมได้รับอิทธิพลมาจากความเชื่อทางศาสนาของนักเรียน เช่น พิธีกรรม การรับประทานอาหาร วิธีชีวิตและวิถีปฏิบัติของนักเรียนที่แตกต่างจากวัฒนธรรมของโรงเรียนซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่ยึดโยงกับพุทธศาสนาทำให้นักเรียนไม่สามารถเข้าร่วมพิธีกรรมบางอย่างที่โรงเรียนจัดขึ้น เช่น งานวันเข้าพรรษา งานทำบุญต่างๆ วิธีชีวิตและการปฏิบัติบางอย่างของนักเรียนแตกต่างจากสิ่งปฏิบัติในโรงเรียน วิธีแก้ปัญหาคือ ครูอาจสอบถามจากเด็กว่าสิ่งใดทำได้ สิ่งใดทำไม่ได้ นอกจากนั้นในวัฒนธรรมที่กำหนดมาแล้วจากศาสนาเช่นการรับประทานอาหาร โรงเรียนต้องคำนึงถึงวัฒนธรรมของนักเรียนโดยจัดเตรียมอาหารที่ปรุงตามหลักศาสนา
2. ปัญหาจากสภาพครอบครัวของนักเรียน เช่น รายได้ของผู้ปกครองไม่เพียงพอ ผู้ปกครองแยกทางกัน ผู้ปกครองยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ผู้ปกครองไม่ให้ความสำคัญกับการศึกษา นักเรียนย้ายถิ่นฐานบ่อย เนื่องจากผู้ปกครองย้ายไปทำงานที่อื่นทำให้เรียนไม่ต่อเนื่อง หรือบางครั้งครอบครัวต้องการให้นักเรียนออกไปทำงานมากกว่า ปัญหาเหล่านี้ไม่ได้เกิดจากความหลากหลายทางวัฒนธรรมโดยตรงแต่เป็นผลมาจากพื้นฐานทางครอบครัว เนื่องจากโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัยทั้งหมดเป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนน้อยกว่า 120 คน โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้อยู่ในเขตเมือง ผู้ปกครองส่วนใหญ่อาศัยอยู่ไม่ไกลจากโรงเรียนและมีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดีนัก หลายคนทำงานใช้แรงงาน หลายคนรับจ้างทั่วไป มีนักเรียนจำนวนน้อยที่มาจากครอบครัวชนชั้นกลาง เพราะฉะนั้นปัญหาต่างๆ ที่โรงเรียนพบคือปัญหาที่เกิดมาจากสภาพพื้นฐานทางครอบครัว เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาผู้ปกครองแยกทางกัน หรือย้ายไปทำงานในจังหวัดอื่นทำให้นักเรียนหลายคนต้องอาศัยกับปู่ย่าตายาย หรือญาติ ปัญหาพื้นฐานเหล่านี้ส่งผลต่อการเรียนของนักเรียน เช่น ผู้ปกครองไม่มีเวลาเอาใจใส่เรื่องการเรียนเท่าที่ควร นักเรียนขาดความอบอุ่น เป็นต้น
3. ปัญหาที่เกิดจากความแตกต่างทางภาษา เนื่องจากโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัยเป็นโรงเรียนที่มีเด็กที่เป็นลูกหลานของแรงงานข้ามชาติจากประเทศเมียนมา ลาว และ กัมพูชาเรียนอยู่ ทำให้ปัญหาเรื่องภาษาที่ใช้ในการสื่อสารระหว่างครูที่ใช้ภาษาไทยและเด็กที่ใช้ภาษาแม่ภาษาอื่นเป็นประเด็นที่ครูหลายคนสะท้อนออกมาในการประชุมกลุ่ม ปัญหาที่โรงเรียนพบเช่น นักเรียนไม่เข้าใจภาษาไทย อ่านไม่ออก ในขณะเดียวกันครูไม่เข้าใจภาษาถิ่น หรือภาษาที่นักเรียนใช้ ปัญหาเรื่องภาษานี้พบมากในเด็กชั้นอนุบาลหรือเด็กที่เรียนในช่วงชั้นที่ 1 (ประถมศึกษาปีที่ 1-3) เนื่องจากเด็กส่วนใหญ่ยังไม่ชินกับภาษาไทยทำให้เกิดความยากลำบากในการสื่อสารหรือทำความเข้าใจกับเนื้อหาในการเรียน

4. ปัญหาที่เกิดจากการย้ายถิ่นฐานของผู้ปกครองซึ่งเป็นแรงงานข้ามชาติ เนื่องจากลักษณะงานของแรงงานข้ามชาติที่มีการจ้างงานระยะสั้น หรือจ้างงานตามสัญญา ทำให้เมื่อหมดสัญญาหรือหมดงานผู้ปกครองแรงงานข้ามชาติหลายคนต้องย้ายถิ่นที่อยู่เพื่อไปทำงานในจังหวัดอื่นทำให้นักเรียนต้องย้ายออกจากโรงเรียนเพื่อติดตามผู้ปกครอง ซึ่งผู้ปกครองที่เป็นแรงงานข้ามชาติส่วนใหญ่ไม่เข้าใจว่าการย้ายออกจากโรงเรียนจำเป็นต้องแจ้งให้กับโรงเรียนต้นสังกัดที่นักเรียนเรียนอยู่ทราบ และเมื่อย้ายไปอยู่จังหวัดอื่นต้องมีการดำเนินการให้นักเรียนเข้าเรียนในโรงเรียนและประสานกลับมายังโรงเรียนต้นสังกัดว่านักเรียนได้เข้าเรียนที่โรงเรียนใหม่แล้ว โรงเรียนเดิมจึงจะสามารถจำหน่ายนักเรียนออกจากทะเบียนนักเรียนได้ อย่างไรก็ตามในความเป็นจริงผู้ปกครองที่เป็นแรงงานข้ามชาติไม่ได้ปฏิบัติตามขั้นตอนเหล่านี้ อาจเนื่องมาจากการขาดความรู้และข้อมูล ทำให้เมื่อย้ายถิ่นฐานก็พานักเรียนที่เป็นลูกหลานของตนออกจากโรงเรียนไปกลางคันโดยไม่ได้บอกกล่าว ทำให้โรงเรียนไม่รู้ว่านักเรียนย้ายถิ่น หรือหายไปไหน หลายครั้งนักเรียนข้ามชาติขาดเรียนไปหนึ่งภาคการศึกษาและกลับมาเรียนใหม่ทำให้โรงเรียนไม่สามารถจำหน่ายชื่อนักเรียนออกจากทะเบียนนักเรียนได้ ส่งผลให้เกิดปัญหากับโรงเรียนทั้งทางด้านการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ และด้านงบประมาณ
5. ปัญหาที่เกิดจากการขาดหลักฐานเอกสารระบุตัวตนของนักเรียน ครูและผู้บริหารสถานศึกษาสะท้อนถึงปัญหาในการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่ไม่มีสัญชาติไทยที่สำคัญประการหนึ่งคือ การที่นักเรียนที่ไม่มีสัญชาติไทยเหล่านี้ขาดเอกสารระบุตัวตน ไม่ว่าจะเป็นสูติบัตร สำเนาทะเบียนบ้าน หลักฐานการเกิด พาสปอร์ต หลายคนมาสมัครเข้าเรียนแบบ “มาแต่ตัว” ทำให้ส่งผลต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน คือโรงเรียนไม่สามารถบันทึกเลขบัตรยืนยันตัวตนของนักเรียนลงในระบบได้ ส่งผลถึงการจัดสรรงบประมาณให้กับโรงเรียน เนื่องจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดให้โรงเรียนต้องกรอกเลขระบุตัวตนของนักเรียนเพื่อยืนยันว่านักเรียนมีตัวตนอยู่จริงเพื่อจะได้จัดสรรงบประมาณรายหัวให้กับโรงเรียนได้ถูกต้อง ถึงแม้โรงเรียนสามารถรับนักเรียนที่ไม่มีเลขประจำตัวที่สามารถระบุตัวตนได้และดำเนินการนำนักเรียนไปจดทะเบียนเข้าระบบให้ถูกต้องภายหลัง แต่ระหว่างที่รอเลขประจำตัวของนักเรียนอยู่นั้น โรงเรียนจะไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณสำหรับนักเรียนเหล่านี้โรงเรียนต้องสำรองจ่ายไปก่อน ทำให้หลายโรงเรียนปฏิเสธที่จะรับนักเรียนที่ไม่มีหลักฐาน ครูและผู้บริหารสถานศึกษาแลกเปลี่ยนข้อมูลว่า ในกรณีที่ผู้ปกครองแรงงานข้ามชาติมีกำลังทรัพย์และยอมจ่ายค่าใช้จ่ายต่างๆ เอง เช่น ค่าชุดนักเรียน ค่าอุปกรณ์การเรียน โรงเรียนก็สามารถรับนักเรียนได้
6. นโยบายของรัฐเปลี่ยนแปลงบ่อยโดยเฉพาะนโยบายเกี่ยวกับการรับนักเรียนที่เป็นลูกหลานแรงงานข้ามชาติ ทำให้ฝ่ายปฏิบัติคือโรงเรียนต้องเปลี่ยนแปลงตามส่งผลให้การพัฒนาการศึกษาไม่ต่อเนื่อง
7. นักเรียนอายุเกินเกณฑ์ นักเรียนลูกหลานแรงงานข้ามชาติที่เรียนอยู่ในโรงเรียนไทยส่วนใหญ่จะอายุมากกว่าเพื่อนร่วมชั้นเรียนทำให้บางครั้งถูกล้อ ความแตกต่างของอายุนักเรียนในชั้นเรียนส่งผลต่อการจัด

การศึกษา หลายครั้งกิจกรรมที่เตรียมไว้สำหรับเด็กในช่วงอายุที่เข้าเรียนในชั้นเรียนดังกล่าวอาจไม่เหมาะกับเด็กที่มีอายุมากๆ ส่งผลให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายไม่อยากเรียนเป็นต้น

8. โรงเรียนชาดบุคคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านภาษา เช่น ภาษาเมียนมา ภาษากัมพูชา โดยเฉพาะในชั้นอนุบาลที่เกิดปัญหาความไม่เข้าใจกันในการสื่อสารเนื่องจากนักเรียนยังไม่เข้าใจภาษาไทย เมื่อครูต้องการให้นักเรียนทำตามกฎระเบียบของโรงเรียนจึงเป็นการยากที่จะสื่อสาร ครูในโรงเรียนที่เข้าร่วมประชุมกลุ่มแก้ปัญหาเรื่องนี้โดยการให้นักเรียนที่เป็นลูกหลานแรงงานข้ามชาติที่พูดภาษาไทยได้เป็นล่ามช่วยแปล นอกจากนั้นครูหลายคนแสดงความคิดเห็นว่า ครูจำเป็นต้องเรียนรู้ภาษาของนักเรียน “เขาก็ต้องเรียนรู้เรา เราก็ต้องเรียนรู้เขา ต่างคนต่างเรียนรู้” อย่างไรก็ตามเนื่องจากขาดงบประมาณและชาดบุคคลากรโรงเรียนที่เข้าร่วมประชุมกลุ่มไม่มีการจัดการอบรมภาษาของนักเรียน เช่น ภาษาเมียนมา ภาษากัมพูชาให้กับครูและบุคคลากรในโรงเรียน
9. ครูที่เข้าร่วมประชุมกลุ่มสะท้อนคิดว่าปัญหาสำคัญเกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมของโรงเรียนว่าส่วนใหญ่แล้วครูไม่สามารถเข้าถึงชีวิตความเป็นอยู่ของนักเรียนที่มีวัฒนธรรมที่แตกต่างได้ เช่น นักเรียนลูกหลานแรงงานข้ามชาติจากประเทศกัมพูชาที่ผู้ปกครองส่วนใหญ่ทำงานในโรงงานแยกและกำจัดขยะ โรงงานปูน โรงงานสารส้ม ครูไม่สามารถเข้าไปเยี่ยมครอบครัวของนักเรียนหรือเข้าไปคุ้ยสอบถามเกี่ยวกับสภาพการทำงานของผู้ปกครองได้เลย เนื่องจากโรงงานเหล่านี้มีระบบรักษาความปลอดภัยแน่นหนา ครูได้รับอนุญาตให้ถ่ายรูปหน้าโรงงานเท่านั้น ดังนั้นครูจึงไม่รู้ข้อมูลเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรมของนักเรียน หรือปัญหาในการเรียนของนักเรียน
10. ครูและผู้บริหารสถานศึกษาแสดงความคิดเห็นว่านักเรียนข้ามชาติที่เรียนในโรงเรียนส่วนใหญ่ซึมซับวัฒนธรรมไทยมากกว่าวัฒนธรรมของตนเอง เนื่องจากนักเรียนมาอยู่ประเทศไทยเป็นเวลานานทำให้นักเรียนลืมวัฒนธรรมของตนเอง บางโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมของนักเรียน เช่น จัดให้วันอังคารเป็นวันที่นักเรียนต้องแต่งกายตามวัฒนธรรมของตนเอง จัดให้มีครูมาสอนภาษาหลังเลิกเรียน

3.2.2 การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

นอกจากปัญหาในการจัดการศึกษาแล้ว ผู้วิจัยขอให้ครูและผู้บริหารสถานศึกษาระดมสมองและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ครูและผู้บริหารสถานศึกษาให้ความเห็นดังนี้

1. โรงเรียนควรจัดให้มีห้องเรียนศาสนา หรือห้องปฏิบัติศาสนกิจสำหรับนักเรียนที่นับถือศาสนาต่างๆ เช่น ศาสนาพุทธ ศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์ อย่างไรก็ตามการมีห้องเรียนศาสนา หรือห้องปฏิบัติศาสนากิจแยกตามแต่ละศาสนาอาจส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการแบ่งแยกไม่เกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและเรียนรู้ซึ่ง

กันและกัน ดังนั้นวิธีการหนึ่งที่ครูและผู้บริหารสถานศึกษาเสนอแนะคือ โรงเรียนอาจจัดให้มีห้องศาสนารวม โดยมีบริเวณแยกไปตามแต่ละศาสนาอยู่ในห้องเดียวกัน ซึ่งอาจส่งผลดีต่อการให้นักเรียนเรียนรู้ร่วมกัน

2. โรงเรียนควรมีการจัดบอร์ดนิทรรศการเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมที่หลากหลาย เช่น นิทรรศการเกี่ยวกับความเป็นมาหรือการอพยพของนักเรียนลูกหลานแรงงานข้ามชาติ หรือบอร์ดเกี่ยวกับประเทศอาเซียน หรือให้ความรู้เกี่ยวกับภาษาของนักเรียนในโรงเรียน เช่น บอร์ดภาษาถิ่นวันละคำ หรือ ทำเป็นคำศัพท์ภาษาต่างๆ เช่น ภาษาไทย ภาษาพม่า ภาษาเขมรติดตามต้นไม้ หรือในบริเวณต่างๆ ของโรงเรียน
3. ภูมิปัญญาท้องถิ่น การที่แต่ละโรงเรียนมีนักเรียนมาจากหลากหลายวัฒนธรรมโรงเรียนควรใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางวัฒนธรรมเหล่านี้ เช่น โรงเรียนอาจเชิญผู้รู้จากท้องถิ่นซึ่งอาจเป็นคนที่ต่างวัฒนธรรมเข้ามาเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่นักเรียน หรือพานักเรียนไปเรียนรู้นอกสถานที่จากผู้รู้ที่อยู่ในท้องถิ่นจะทำให้นักเรียนได้เรียนรู้จากผู้รู้จริงๆ เป็นความรู้ที่หลากหลาย ไม่จำกัดอยู่เฉพาะในห้องเรียน
4. โรงเรียนควรจัดให้มีพิพิธภัณฑ์ชาติพันธุ์ อาจเป็นการนำอุปกรณ์ที่ใช้ในชีวิตประจำวันของแต่ละชนเผ่าหรือแต่ละกลุ่มวัฒนธรรมมาจัดแสดง เช่น อุปกรณ์การจับปลาของชนเผ่าหรือของคนประกอบอาชีพประมง อุปกรณ์การล่าสัตว์ อุปกรณ์ประกอบอาหารของคนเมียนมา หรือคนกัมพูชา หรือ อุปกรณ์อื่นๆ ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน

3.2.3 บทบาทคณะกรรมการสถานศึกษาต่อการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายวัฒนธรรม

ครูและผู้บริหารสถานศึกษาแสดงความคิดเห็นว่า คณะกรรมการสถานศึกษาเป็นอีกกลไกหนึ่งซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม อย่างไรก็ตามเนื่องจากคณะกรรมการสถานศึกษาเป็นตำแหน่งซึ่งไม่มีค่าตอบแทนทำให้หลายคนไม่อยากเป็น จากการประชุมระดมสมองครูและผู้บริหารสถานศึกษาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทและความช่วยเหลือที่โรงเรียนต้องการจากคณะกรรมการสถานศึกษาว่า โรงเรียนมีวิธีการขอความร่วมมือจากคณะกรรมการสถานศึกษาโดยการเน้นย้ำไว้ล่วงหน้าว่าไม่ต้องการความร่วมมือในรูปของเงิน แต่ต้องการให้คณะกรรมการสถานศึกษาใช้ความรู้และประสบการณ์ของตนเองเพื่อช่วยเหลือโรงเรียน ในขณะเดียวกันคณะกรรมการสถานศึกษาหลายคนรู้สึกว่าคุณเองไม่ได้จบการศึกษาสูงๆ เช่น บางคนเป็นปราชญ์ชาวบ้านหรือผู้นำชุมชนที่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จึงไม่กล้าที่จะออกความเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับวิชาการ เช่น การจัดทำหลักสูตร โรงเรียนจึงต้องเน้นย้ำว่าถึงแม้คณะกรรมการสถานศึกษาจะไม่ได้เรียนจบสูงแต่การที่คณะกรรมการสถานศึกษาอยู่ในชุมชนเป็นเวลานานทำให้รู้ปัญหาและความต้องการของชุมชน หลายคนเป็นบุคคลที่คนในชุมชนให้ความเคารพนับถือ ประสบการณ์และความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาเหล่านี้เป็นสิ่งที่สำคัญที่ส่งผลต่อ

การพัฒนาโรงเรียน บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมน่าจะเป็นเรื่องของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

1. ร่วมประชุมผู้ปกครอง การประชุมผู้ปกครองเป็นกิจกรรมแรกๆ ที่โรงเรียนควรเชิญคณะกรรมการสถานศึกษาให้เข้ามามีส่วนร่วม โดยการแนะนำคณะกรรมการสถานศึกษาให้ผู้ปกครองรู้จัก รวมทั้งเป็นการแนะนำนโยบายการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนให้คณะกรรมการสถานศึกษาได้รู้
2. ร่วมให้การสนับสนุนชีวิตความเป็นอยู่ เช่น บางครั้งผู้ปกครองของนักเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ การประกอบอาชีพ หรือ ปัญหาสุขภาพ คณะกรรมการสถานศึกษาอาจช่วยเหลือได้ เช่น ช่วยแนะนำนายจ้าง ช่วยแนะนำเรื่องประกันสุขภาพต่างๆ
3. ร่วมจัดกิจกรรมวันสำคัญต่างๆ เช่น วันแม่ วันพ่อ วันเด็ก และวันสำคัญต่างๆ บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาอาจเป็นเจ้าภาพร่วมจัดงานกับโรงเรียน สนับสนุนการจัดงาน หรือ เข้ามาร่วมงานหรือกิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนจัด
4. ร่วมพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน ถึงแม้ว่าคณะกรรมการสถานศึกษาจะไม่ได้มีส่วนร่วมโดยตรงในการจัดการศึกษา เช่น การจัดทำหลักสูตร หรือการจัดการเรียนการสอน แต่สามารถให้ความร่วมมือในด้านอื่นๆ ที่จำเป็นในการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน เช่น ช่วยเหลือเกี่ยวกับการซ่อมแซมหรือการปรับปรุงอาคารเรียน ช่วยสนับสนุน หรือหางบประมาณในการจ้างครูเป็นต้น

3.2.4 ผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมกับการเรียนรู้วัฒนธรรมของคนกลุ่มใหญ่ในสังคม

ครูและผู้บริหารสถานศึกษาที่เข้าร่วมการอบรมสัมมนาร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมที่ผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมจำเป็นต้องเรียนรู้ดังนี้

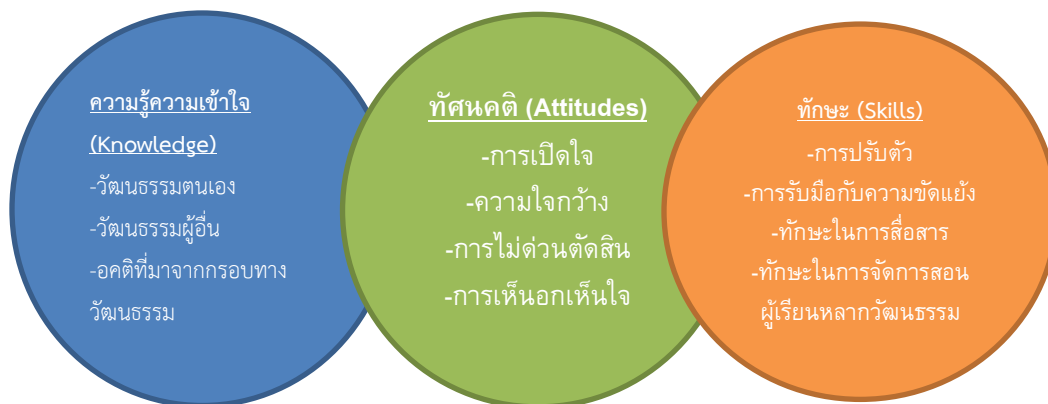
1. การสื่อสาร ถึงแม้ว่าผู้เรียนจะใช้ภาษาอื่นเป็นภาษาแม่ แต่เนื่องจากผู้เรียนใช้ชีวิตอยู่ในสังคมไทยจึงจำเป็นต้องเรียนรู้การสื่อสารในภาษาไทยไม่ว่าจะเป็นภาษาพูด หรือภาษาเขียนเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างเข้าใจและไม่เกิดความขัดแย้ง
2. การแต่งกาย วัฒนธรรมการแต่งกายเป็นสิ่งที่ครูและผู้บริหารสถานศึกษาให้ความเห็นว่าผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมจำเป็นต้องเรียนรู้ เช่น การแต่งกายในเครื่องแบบนักเรียน ต้องรักษาความสะอาดของเครื่องแต่งกาย แต่งกายถูกต้องตามกาลเทศะ สุภาพเรียบร้อย เป็นต้น
3. ยอมรับกฎระเบียบ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ครูและผู้บริหารสถานศึกษาให้ความเห็นว่าเนื่องจากผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมอาศัยอยู่ในประเทศไทยเพราะฉะนั้นจำเป็นต้องเรียนรู้ ยอมรับและปฏิบัติตามกฎระเบียบของไทย รวมทั้งเข้าใจและปฏิบัติตามค่านิยมหลักเช่นเดียวกับคนไทย เช่น การแสดงความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

4. การเข้าใจและการยอมรับซึ่งกันและกัน ในการอยู่ร่วมกันท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรม การยอมรับวัฒนธรรมซึ่งกันและกันเป็นสิ่งจำเป็น เริ่มจากการที่โรงเรียนควรยอมรับวัฒนธรรมของผู้เรียนทุกคนก่อน จากนั้นจัดการศึกษาและกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนยอมรับวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน เช่น อาจเริ่มจากภาษา การแต่งกาย การรับประทานอาหาร เป็นต้น

3.3 การประเมินสมรรถนะพหุวัฒนธรรมของครูและผู้บริหารสถานศึกษาหลังจากการเข้ารับการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม (1 ปีหลังจากการอบรม)

หลังจากที่ครูและผู้บริหารสถานศึกษาได้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับหลักการและวิธีการสอนสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่โรงเรียนเป็นระยะเพื่อปรึกษากับครูผู้สอนในการจัดทำแผนการสอนตามหลักการการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยครูโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัยในระยะแรกเป็นผู้สอนในแผนการสอนที่จัดทำขึ้น ผ่านไปเป็นเวลา 1 ปี ผู้วิจัยได้ประเมินสมรรถนะพหุวัฒนธรรมของครูและผู้บริหารสถานศึกษาอีกครั้งโดยใช้แบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยจัดทำขึ้นเพื่อประเมินสมรรถนะพหุวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและนักเรียนในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัย โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเพื่อประเมินระดับสมรรถนะพหุวัฒนธรรมซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ ความรู้ ทักษะ และ ทักษะคติ และ ส่วนที่ 3 เป็นส่วนที่ให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น

ในการจัดทำแบบสอบถาม ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะพหุวัฒนธรรมดังแผนภาพ 3.1 เป็นกรอบในการสร้างเครื่องมือ เนื่องจากเห็นว่าในบริบทของความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่ประเทศไทยเผชิญอยู่ ความรู้ ความเข้าใจในวัฒนธรรมอื่นรวมทั้งความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมตนเอง ทักษะคติที่เปิดกว้างพร้อมจะยอมรับวัฒนธรรมที่แตกต่างไปจากวัฒนธรรมของตนเอง การไม่ใช้กรอบทางวัฒนธรรมของตนเองไปตัดสินวัฒนธรรมอื่น รวมทั้งทักษะในการอยู่ในสังคมพหุวัฒนธรรม เช่น ความสามารถในการปรับตัว การรับมือกับความขัดแย้ง ทักษะในการสื่อสาร ซึ่งเป็นองค์ประกอบของสมรรถนะพหุวัฒนธรรมล้วนเป็นสิ่งจำเป็น

แผนภาพ 3.1 องค์ประกอบของสมรรถนะพหุวัฒนธรรม

สังเคราะห์จาก Byram, Gribkova, and Starkey (2002) และ Van de Zee and Van Oudenhoven (2000)

จากการทบทวนงานวิจัยและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง สมรรถนะพหุวัฒนธรรมมีองค์ประกอบหลัก 3 ประการคือ ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) และ ทัศนคติ (Attitudes) (Byram, Gribkova, & Starkey, 2002; Van de Zee & Van Oudenhoven, 2000; Lee, Poch, Shaw & Williams, 2002)

ความรู้ (Knowledge) หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของตนเองและความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมอื่น เช่น วัฒนธรรมของนักเรียน หรือ วัฒนธรรมของเพื่อนร่วมชั้นเรียน ทักษะ (Skills) หมายถึง ความสามารถในการปรับตัวเมื่ออยู่ท่ามกลางวัฒนธรรมที่แตกต่างหลากหลาย ทักษะในการรับมือกับความขัดแย้ง ความเข้าใจ วัฒนธรรมที่แตกต่างโดยไม่เอาวัฒนธรรมของตนเองเป็นใหญ่ ทักษะในการสื่อสารในภาษาอื่น และ ทัศนคติ (Attitudes) หมายถึง การมีความสนใจที่จะรู้จักวัฒนธรรมอื่น มีความเปิดใจ ใจกว้างยอมรับความคิดเห็น หรือการปฏิบัติที่แตกต่างอันเนื่องมาจากความหลากหลายทางวัฒนธรรม ไม่ด่วนตัดสินคนที่มีวัฒนธรรมที่ต่างจากตนเอง

ผู้ที่ตอบแบบสอบถามมีจำนวนทั้งหมด 25 คน จากโรงเรียนประถมศึกษา 3 โรงเรียนในจังหวัดนครปฐม ราชบุรี และอยุธยา ผลการวิจัยพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (16 คน หรือ 64%) ครูส่วนใหญ่ (21 คน) จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ประสบการณ์ทำงานของครูที่ตอบแบบสอบถามแบ่งออกเป็น ครูที่มีประสบการณ์การทำงานในโรงเรียนน้อยกว่า 5 ปี (จำนวน 8 คน) ครูที่มี ประสบการณ์การทำงานระหว่าง 5-10 ปี (จำนวน 8 คน) และครูที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 20 ปี (จำนวน 7 คน) แบบสอบถามสำหรับครู ประกอบด้วยคำถามทั้งหมด 31 คำถาม (คำถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ 10 คำถาม คำถามเกี่ยวกับทัศนคติ เกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม 10 คำถาม และ คำถามเกี่ยวกับทักษะในการอยู่ในสังคมพหุวัฒนธรรม 11 คำถาม) คำถามทั้งหมดเป็นคำถามแบบ ลิเคิร์ตสเกล (Likert Scale) ที่ถามระดับความคิดเห็นของครู โดยมี

เกณฑ์การให้คะแนน 5 ระดับคือ 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด, 4 หมายถึง เห็นด้วยมาก, 3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง, 2 หมายถึง ไม่เห็นด้วย และ 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยมากที่สุด เมื่อได้แบบสอบถามทั้งหมดกลับคืนมา ผู้วิจัยรวมคะแนนของแต่ละข้อ เพื่อหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สำหรับเกณฑ์การประเมินระดับของค่าเฉลี่ย ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ 5 ระดับ คือ คะแนนเฉลี่ย 4.21-5.00 อยู่ในระดับมากที่สุด คะแนนเฉลี่ย 3.41-4.20 อยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ย 2.61-3.40 อยู่ในระดับปานกลาง คะแนนเฉลี่ย 1.81-2.60 อยู่ในระดับน้อย คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.80 อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัยพบว่าระดับสมรรถนะพหุวัฒนธรรมของครูและผู้บริหารสถานศึกษามีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) ที่ 3.75 ซึ่งอยู่ในระดับมาก เมื่อดูผลการวิจัยแยกตามองค์ประกอบพบว่า “ความรู้เกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม” เป็นองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 3.86 ซึ่งอยู่ในระดับมาก รองลงมาเป็นองค์ประกอบเกี่ยวกับ “ทักษะการอยู่ในสังคมพหุวัฒนธรรม” มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.82 ซึ่งอยู่ในระดับมาก ส่วนองค์ประกอบ “ทัศนคติต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรม” มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ 3.58

สำหรับคำถามที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ คำถามที่ว่า “ทุกวัฒนธรรมมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวไม่มีวัฒนธรรมใดดีกว่ากัน” มีคะแนนเฉลี่ย 4.44 และข้อคำถามที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ คำถามที่ว่า “การสอนนักเรียนที่ไม่ได้ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาแม่เป็นเรื่องลำบาก” มีคะแนนเฉลี่ย 2.68 ซึ่งจัดอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากคำถามนี้เป็นคำถามนิเสธคะแนนเฉลี่ยที่ปรากฏจึงเป็นคะแนนที่แปลงแล้ว คะแนนเฉลี่ยที่ต่ำหมายถึงระดับสมรรถนะพหุวัฒนธรรมมีระดับต่ำ (หมายถึงครูส่วนใหญ่คิดว่า “การสอนนักเรียนที่ไม่ได้ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาแม่เป็นเรื่องลำบาก” ซึ่งทัศนคติเช่นนี้หมายถึงการมีสมรรถนะพหุวัฒนธรรมในระดับต่ำ ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยระดับต่ำรองลงมา คือ ข้อคำถามที่ว่า “ถึงแม้ทุกวัฒนธรรมมีเอกลักษณ์ แต่อย่างไรก็ตามวัฒนธรรมไทยก็ดีกว่าวัฒนธรรมอื่น” และ ข้อคำถามที่ว่า “ท่านรู้สึกอึดอัดเมื่อต้องสื่อสารกับผู้ปกครองที่พูดภาษาอื่น” ทั้ง 2 คำถามได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากันคือ 2.68 (ระดับปานกลาง) เนื่องจากทั้งสองคำถามเป็นคำถามนิเสธคะแนนที่ปรากฏเป็นคะแนนที่แปลงแล้ว คะแนนเฉลี่ยที่ต่ำสะท้อนถึงระดับสมรรถนะพหุวัฒนธรรมที่ต่ำของผู้ตอบแบบสอบถามในข้อคำถามดังกล่าว

เมื่อวิเคราะห์ผลของการตอบแบบสอบถามแยกตามองค์ประกอบของสมรรถนะพหุวัฒนธรรม ปรากฏภาพดังนี้ ในองค์ประกอบ “ความรู้ (Knowledge)” พบว่าครูส่วนใหญ่ที่ตอบแบบสอบถาม มีความรู้และความเข้าใจพื้นฐานว่าประเทศไทยประกอบด้วยคนหลายเชื้อชาติ หลายศาสนา ($\bar{x}$ = 4.44) มากที่สุด รองลงมาเป็น ความรู้เกี่ยวกับจำนวนนักเรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมในชั้นเรียน และ ในโรงเรียนของตนเอง ($\bar{x}$ = 4.20 และ 4.12 ตามลำดับ) รวมทั้งรู้ว่าในโรงเรียนภาษาที่หลากหลายในโรงเรียนประกอบด้วยภาษาอะไรบ้าง ($\bar{x}$

= 3.92) อย่างไรก็ตามเมื่อถามถึงความรู้เกี่ยวกับสภาพครอบครัวและวิถีชีวิตของนักเรียน รวมทั้งประเพณีตามวัฒนธรรมของนักเรียนพบว่าครูที่ตอบแบบสอบถามมีความรู้ที่น้อยกว่าเรื่องเกี่ยวกับจำนวน ($\bar{x}$ = 3.68 และ 3.32 ตามลำดับ) อีกข้อคำถามหนึ่งที่บ่งชี้ถึงความเข้าใจของครูผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับวัฒนธรรมของโรงเรียนกับวัฒนธรรมของผู้เรียนคือ คำถามที่ว่า “กฎระเบียบของโรงเรียนบางอย่างอาจขัดกับวัฒนธรรมของนักเรียนที่มีวัฒนธรรมอื่น สัญชาติอื่น หรือเชื้อชาติอื่น” ซึ่งค่าเฉลี่ยของคะแนนของคำถามนี้อยู่ที่ $\bar{x}$ = 3.44 ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยที่เกือบจะน้อยที่สุดในองค์ประกอบเกี่ยวกับความรู้ คะแนนเฉลี่ยที่น้อยนี้ชี้ให้เห็นว่าครูยังไม่ตระหนักว่ากฎระเบียบของโรงเรียนบางอย่างนั้นขัดกับวัฒนธรรมของนักเรียนบางกลุ่มที่มีวัฒนธรรมที่ต่างไปจากวัฒนธรรมของโรงเรียน

สำหรับองค์ประกอบด้าน “ทัศนคติ (Attitudes)” นั้น ผลจากการวิเคราะห์แบบสอบถามแสดงให้เห็นว่าครูที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่แสดงทัศนคติที่เปิดกว้างและเชื่อว่านักเรียนทุกคนไม่ว่าจะมาจากวัฒนธรรมใดก็สามารถประสบความสำเร็จในการเรียนได้ ($\bar{x}$ = 4.36) ข้อคำถามที่ได้คะแนนเฉลี่ยสูงรองลงมาคือ คำถามว่า “ทุกวัฒนธรรมมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ไม่มีวัฒนธรรมใดดีกว่ากัน” ($\bar{x}$ = 4.16) อย่างไรก็ตามเมื่อถามเฉพาะเจาะจงลงไปว่า “ถึงแม้ทุกวัฒนธรรมมีเอกลักษณ์ แต่อย่างไรก็ตามวัฒนธรรมไทยก็ดีกว่าวัฒนธรรมอื่น” ($\bar{x}$ = 2.88) ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยต่ำรองจากลำดับสุดท้าย (คำถามนี้เป็นคำถามนิเสธ คะแนนเฉลี่ยที่ได้เป็นคะแนนที่แปลงแล้ว) คะแนนเฉลี่ยที่ต่ำนี้แสดงให้เห็นว่า ถึงแม้โดยหลักการและในภาพรวมครูส่วนใหญ่มีทัศนคติเชิงบวกต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรม แต่ลึกๆ แล้วครูยังเห็นว่าวัฒนธรรมไทยสำคัญที่สุด ซึ่งคะแนนเฉลี่ยในข้อคำถามนี้เท่ากับข้อ “ท่านรู้สึกอึดอัดเมื่อต้องสื่อสารกับผู้ปกครองที่พูดภาษาไทยไม่ได้” ($\bar{x}$ = 2.88) ข้อคำถามที่ได้คะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดคือข้อ “การสอนนักเรียนที่ไม่ได้ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาแม่เป็นเรื่องลำบาก” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.68 ซึ่งคำถามนี้เป็นคำถามนิเสธ คะแนนเฉลี่ยที่ได้เป็นคะแนนเฉลี่ยที่แปลงแล้ว คะแนนเฉลี่ยที่ต่ำสะท้อนถึงสมรรถนะพหุวัฒนธรรมด้านทัศนคติที่ต่ำ

องค์ประกอบด้าน “ทักษะ (Skills)” พบว่าข้อคำถามที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุดคือข้อคำถาม “ท่านสอนนักเรียนทุกคนให้ภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเองไม่ว่าจะเป็นเชื้อชาติใด หรือสัญชาติใด” มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 ข้อที่มีเฉลี่ยสูงเป็นอันดับที่สอง คือ “ท่านสอนให้นักเรียนทุกคนเคารพวัฒนธรรมผู้อื่น” มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 สำหรับข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ “บางครั้งท่านใช้ภาษาแม่ในการจัดการเรียนการสอน” มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.04 และข้อ “ท่านเข้าใจและพูดคำทักทายในภาษาของนักเรียนได้” มีคะแนนเฉลี่ยต่ำเป็นอันดับสอง คือ $\bar{x}$ = 3.52 ผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยจากแบบสอบถามแสดงให้เห็นว่า ครูมีทักษะในการสอนให้นักเรียนภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเอง และเคารพวัฒนธรรมผู้อื่นในภาพกว้าง อย่างไรก็ตามผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าครูขาดทักษะเฉพาะในด้านภาษา

จากการวิเคราะห์ผลการวิจัยเกี่ยวกับสมรรถนะพหุวัฒนธรรมของครูในภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยที่ $\bar{x} = 3.75$ ซึ่งจัดอยู่ในระดับมาก อย่างไรก็ตามจากการวิเคราะห์คะแนนรายองค์ประกอบและรายข้อสามารถสรุปได้ว่า ถึงแม้ในภาพรวมครูจะมีความรู้ความเข้าใจในความสำคัญของความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีทัศนคติเชิงบวกต่อ วัฒนธรรมที่หลากหลาย และสอนให้นักเรียนเคารพวัฒนธรรมของผู้อื่นและภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเอง แต่ ทั้งหมดนี้เป็นหลักการกว้างๆ เท่านั้น เมื่อวิเคราะห์ลึกลงไปพบว่า ครูยังคงเห็นว่าวัฒนธรรมไทยดีที่สุด และ ไม่คิดว่ากฎระเบียบของโรงเรียน ซึ่งส่วนใหญ่คิดจากกรอบวัฒนธรรมไทยนั้น จะขัดกับวัฒนธรรมของนักเรียนที่มี วัฒนธรรมอื่นได้อย่างไร นอกจากนี้ครูยังขาดทักษะโดยเฉพาะทักษะด้านการสื่อสารกับนักเรียนและผู้ปกครองที่ ไม่ใช้ภาษาไทย รวมทั้งขาดทักษะในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอื่น ผลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับ สมรรถนะพหุวัฒนธรรมสำหรับครูแสดงให้เห็นว่า ควรมีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในองค์ประกอบ ด้านทัศนคติ โดยเฉพาะ ทัศนคติที่เปิดกว้างสำหรับนักเรียนและผู้ปกครองที่ใช้ภาษาอื่น ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารกับ ผู้ปกครอง หรือการสอนนักเรียนที่ใช้ภาษาอื่นเป็นภาษาแม่ ครูและบุคลากรทางการศึกษาควรปรับทัศนคติให้เปิด กว้าง และเปิดรับการเรียนรู้ภาษาอื่นๆ นอกจากนี้ควรมีการอบรมเพิ่มทักษะทางด้านภาษาและ ทักษะเกี่ยวกับ การรับมือกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างคนต่างวัฒนธรรม

ตาราง 3.9: ระดับสมรรถนะพหุวัฒนธรรมของครู

องค์ประกอบ	Mean	SD
<i>ความรู้ความเข้าใจ</i>		
1. ท่านรู้ว่บรรพบุรุษของตนเองสืบเชื้อสายมาจากที่ใด	3.88	.83
2. นไทยประกอบไปด้วยคนจากหลายเชื้อชาติและหลายศาสนา	4.44	.51
3. ท่านสามารถบอกจำนวนนักเรียนที่มีสัญชาติ หรือ เชื้อชาติอื่นในโรงเรียนของท่านได้อย่างถูกต้อง	4.12	.73
4. ท่านสามารถบอกจำนวนของนักเรียนที่มีสัญชาติ หรือ เชื้อชาติอื่นในห้องเรียนที่ท่านสอนได้ถูกต้อง	4.20	.71
5. ท่านรู้จักประเพณีของนักเรียนทุกคนในโรงเรียนของท่านอย่างดี	3.32	.63
6. ท่านรู้จักสภาพครอบครัวและวิถีชีวิตของนักเรียนในโรงเรียนของท่านเป็นอย่างดี	3.68	.63
7. ท่านสามารถบอกได้ว่าในโรงเรียนของท่าน มีนักเรียนที่ใช้พูดภาษาอะไรบ้าง	3.92	.70
8. นักเรียนที่พูดภาษาอื่นเป็นภาษาแม่อาจใช้เวลามากกว่าในการทำความเข้าใจเนื้อหาที่ครูสอน	3.88	.73
9. กฎระเบียบของโรงเรียนบางอย่างอาจขัดกับวัฒนธรรมของนักเรียนที่มีวัฒนธรรมอื่น สัญชาติอื่น หรือเชื้อชาติอื่น	3.44	1.04
10. ท่านรู้ว่ตนเองมีอคติและความเชื่อเหมารวมต่อคนบางวัฒนธรรม	3.72	.84
คะแนนเฉลี่ย (ความรู้ความเข้าใจ)	3.86	.73
<i>ทัศนคติต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรม</i>		
1. ทุกวัฒนธรรมมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ไม่มีวัฒนธรรมใดดีกว่ากัน	4.16	.80

2.ถึงแม้ทุกวัฒนธรรมมีเอกลักษณ์ แต่อย่างไรก็ตามวัฒนธรรมไทยก็ดีกว่าวัฒนธรรมอื่น ¹	2.88	1.05
3.ท่านอยากเรียนภาษาของนักเรียนในโรงเรียนของท่าน เช่น ภาษาพม่า ภาษาเขมร ภาษามลายู	3.68	.90
4.ทุนการศึกษาของโรงเรียนควรมอบให้กับนักเรียนทุกสัญชาติ และเชื้อชาติ โดยเฉพาะนักเรียนไทย	3.76	.93
5.ท่านเชื่อว่านักเรียนทุกคนไม่ว่าจะมาจากวัฒนธรรมใด สามารถประสบความสำเร็จในการเรียนได้	4.36	.76
6.ท่านรู้สึกอึดอัดเมื่อต้องสื่อสารกับผู้ปกครองที่พูดภาษาไทยไม่ได้	2.88	.11
7.ท่านอยากมีเพื่อนที่มาจากประเทศอื่น เชื้อชาติอื่น หรือนับถือศาสนาอื่น	3.64	.70
8.การสอนนักเรียนที่ไม่ได้ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาแม่เป็นเรื่องลำบาก ²	2.68	.90
9.ท่านรู้สึกเห็นใจนักเรียนต่างด้าวเวลาที่ถูกล้อเลียน หรือดูถูก	4.08	.70
10.วัฒนธรรมด้านการแต่งกายของนักเรียน เช่น นุ่งโสร่ง นุ่งผ้าถุง ทาแป้งทานาคา คลุมฮิญาบ เป็นสิ่งที่ดี	3.72	.74
คะแนนเฉลี่ย (ทัศนคติ)	3.58	.85
<i>ทักษะการอยู่ในสังคมพหุวัฒนธรรม</i>		
1.ท่านเข้าใจ และ พูดคำทักทายในภาษาของนักเรียนได้	3.52	.65
2.บางครั้งท่านใช้ภาษาแม่ของนักเรียนในการจัดการเรียนการสอน	3.04	.93
3.ท่านสามารถปรับตัวได้ดีเมื่ออยู่ในวัฒนธรรมที่ไม่คุ้นเคย	3.64	.64
4.ท่านหลีกเลี่ยงการใช้คำที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างนักเรียนต่างเชื้อชาติ และต่างศาสนา	4.04	.98
5.ท่านรู้วิธีแก้ปัญหาเมื่อเกิดความขัดแย้งระหว่างนักเรียนต่างวัฒนธรรม	3.68	.63
6.ท่านสอนให้นักเรียนทุกคนเคารพวัฒนธรรมผู้อื่น	4.20	.96
7.ท่านสอนนักเรียนทุกคนให้ภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเองไม่ว่าจะเป็นเชื้อชาติใด หรือ สัญชาติใด	4.40	.65
8.ท่านสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมเข้าไปในวิชาต่างๆ เสมอ	3.96	.79
9.ท่านจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมซึ่งกันและกันเสมอๆ	3.76	.72
10.ท่านสอนเกี่ยวกับการลดอคติและความเชื่อเหมารวมให้กับนักเรียนเป็นประจำ	3.96	.68
11.ท่านสอนให้นักเรียนวิเคราะห์ถึงความไม่เท่าเทียมของคนที่มาจากวัฒนธรรมต่างกัน	3.84	.80
คะแนนเฉลี่ย (ทักษะในการอยู่ร่วมกันท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรม)	3.82	.77
คะแนนเฉลี่ยสมรรถนะพหุวัฒนธรรมของครู	3.75	

3.3 การวิเคราะห์แผนการสอนที่ครูและผู้บริหารสถานศึกษาจัดทำขึ้น

กิจกรรมส่วนหนึ่งในการอบรมแก่ครูและผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อเพิ่มความรู้และความเข้าใจในการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมคือการให้ครูและผู้บริหารสถานศึกษาร่วมกันจัดทำแผนการสอนสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ในส่วนนี้จะนำเสนอแผนการสอนที่ครูและผู้บริหารสถานศึกษาได้จัดทำขึ้นและวิเคราะห์เกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจของครูและผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

¹ คำถามนิเสธ

² คำถามนิเสธ

แผนการสอนที่ 1 : ประเพณีบุญหม้อหนี (วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 9)

หลักการ

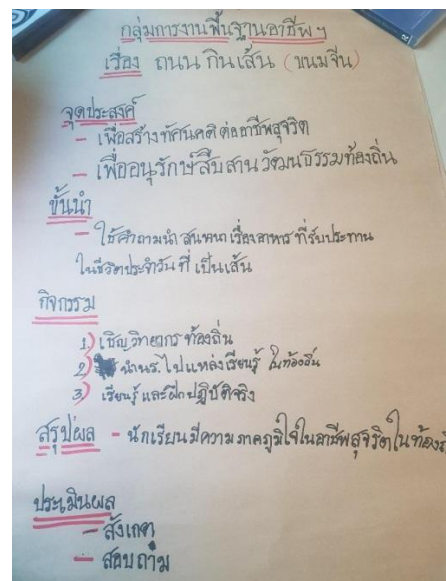
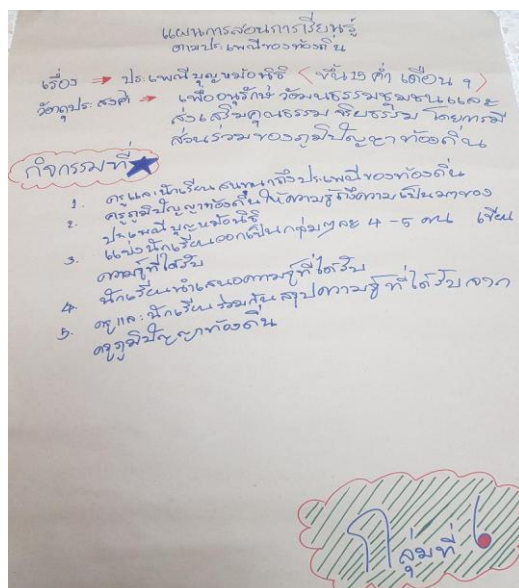
ประเพณีบุญหม้อหนี เป็นประเพณีสำคัญของชาวมอญที่จัดขึ้นในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 9 โดยคำว่า “หนี” แปลว่า ขุมทรัพย์ เพราะฉะนั้นในประเพณีนี้ชาวบ้านจะทำบุญโดยการนำวัตถุและสิ่งที่ต้องการทำบุญมาบรรจุลงในหม้อ ตามความเชื่อว่าการกระทำความดีกล่าวถึงเป็นการบรรจุขุมทรัพย์ คือ บุญ เพื่อที่จะนำไปใช้ในสัมาปรายภาพ และจะส่งผลให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองแก่ตัวผู้ทำในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์

เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมชุมชนและส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม โดยการมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่น

กิจกรรมการสอน

1. ครูและนักเรียนสนทนาถึงประเพณีท้องถิ่น
2. ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ความรู้ถึงความเป็นมาของประเพณีบุญหม้อหนี
3. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 4-5 คน เขียนความรู้ที่ได้รับ
4. นักเรียนนำเสนอความรู้ที่ได้รับ
5. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความรู้ที่ได้รับจากครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

แผนการสอนที่ 2: ถนนกินเส้น (ขนมจีน)

หลักการ

ขนมจีนเป็นอาหารที่รับประทานกันอย่างแพร่หลายในกลุ่มชาวต่างชาติจากประเทศเมียนมาที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย ถือเป็นอาหารในชีวิตประจำวันของนักเรียนที่เป็นลูกหลานแรงงานข้ามชาติ ในกลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพจึงสอนให้นักเรียนทำอาหาร คือ ขนมจีนเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและเพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของนักเรียน

วัตถุประสงค์

เพื่อสร้างทัศนคติต่ออาชีพสุจริต และ อนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นกิจกรรมการสอน

1. ใช้คำถามนำสนทนาเรื่องอาหารที่รับประทานในชีวิตประจำวันที่เป็นเส้น
2. เชิญวิทยากรท้องถิ่นมาบรรยายและสาธิตการทำขนมเส้น
3. นำนักเรียนไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น
4. เรียนรู้และฝึกปฏิบัติจริง

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

นักเรียนมีความภาคภูมิใจในอาชีพสุจริตในท้องถิ่น

การประเมินผล

การสังเกต

แบบสอบถาม

แผนการสอนที่ 3: อาชีพในท้องถิ่น (เพาะเห็ดนางฟ้า)

หลักการ

เห็ดนางฟ้าเป็นพืชที่เพาะได้ง่าย สามารถนำมาประกอบอาหารได้หลายอย่าง และยังสามารถให้เก็ดยาได้หากนำไปจำหน่าย ถือเป็นพืชที่สร้างรายได้ภายในท้องถิ่นที่นักเรียนสามารถทำได้

วัตถุประสงค์

1. นักเรียนมีความรู้ในการประกอบอาชีพ
2. นักเรียนมีรายได้ระหว่างเรียน
3. นักเรียนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

กิจกรรม

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

นำอาหารที่ทำจากเห็ดนางฟ้ามาให้นักเรียนดูและซักถามพูดคุย

ขั้นสอน

1. ให้นักเรียนค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับการเพาะเห็ดนางฟ้าและนำเสนอในห้องเรียน
2. เชิญวิทยากรท้องถิ่นมาให้ความรู้เกี่ยวกับการเพาะเห็ดนางฟ้าเป็นอาชีพ
3. พานักเรียนไปศึกษาวิธีการเพาะเห็ด
4. นำความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติจริงในโรงเรียน
5. แบ่งกลุ่มนักเรียนรับผิดชอบ
6. นำผลผลิตที่ได้มาแปรรูปและทำเป็นอาหารกลางวัน

การประเมินผล

1. นักเรียนสามารถอธิบายวิธีการและขั้นตอนการเพาะเห็ดได้
2. นักเรียนสามารถเพาะเห็ดได้ด้วยตนเอง
3. สังเกตจากการปฏิบัติ

แผนการสอนที่ 4: การทำนํ้ายาโมฮิงกา

หลักการ

โมฮิงกาเป็นอาหารประจำชาติของประเทศเมียนมา ในโรงเรียนมีนักเรียนที่มาจากประเทศเมียนมาเป็นจำนวนมาก เพื่อเป็นเรียนรู้วัฒนธรรมที่หลากหลายจึงควรสอนการทำนํ้ายาโมฮิงกา

วัตถุประสงค์

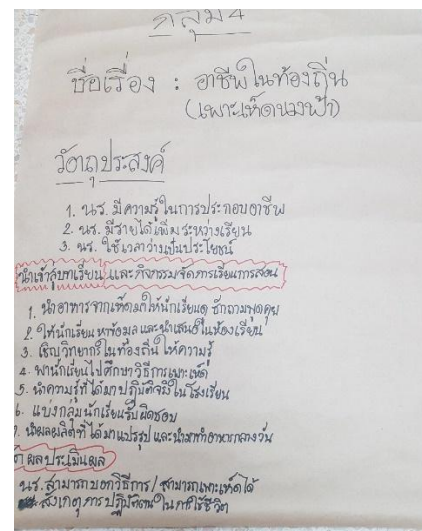
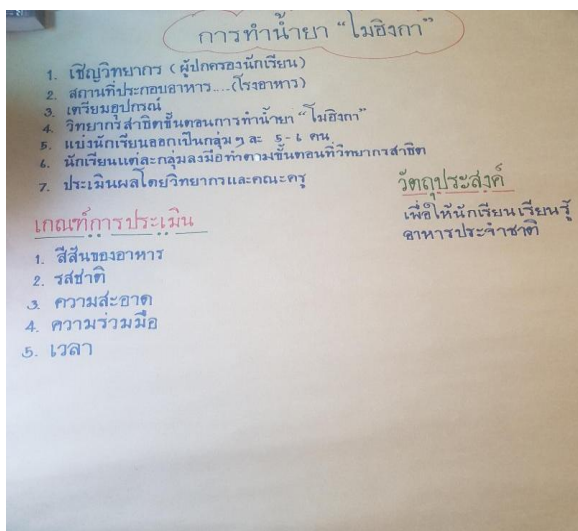
เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้อาหารประจำชาติของเพื่อนร่วมชั้น

กิจกรรม

1. เชิญวิทยากร (ผู้ปกครองนักเรียน) มาให้ความรู้เกี่ยวกับการทำโมฮิงกา และสาธิตการทำนํ้ายาโมฮิงกา โดยใช้โรงอาหารเป็นสถานที่ในการสาธิต โดยครูเตรียมอุปกรณ์สำหรับประกอบอาหาร
2. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 5-6 คน แล้วให้นักเรียนลงมือทำนํ้ายาโมฮิงกาตามขั้นตอนที่วิทยากรได้สาธิต

การประเมินผล (โดยวิทยากรและครู)

ประเมินจากเกณฑ์ต่อไปนี้: สีสันของอาหาร รสชาติ ความสะอาด ความร่วมมือ และ เวลาที่ใช้

จากการวิเคราะห์แผนการสอนทั้ง 5 แผนที่ครูจัดทำขึ้นพบว่า แผนการสอนทั้ง 5 มีเนื้อหาเกี่ยวกับ วัฒนธรรมของนักเรียน เช่น อาหาร (โมฮิงกา ขนมหั่น) ประเพณี (ประเพณีบุญหม้อหนี) และ อาชีพ คือ การเพาะ เห็ดนางฟ้า สะท้อนให้เห็นถึงความเข้าใจของครูต่อการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทาง

วัฒนธรรมว่า ครูมีความเข้าใจเรื่องการจัดทำแผนการสอนว่าต้องสะท้อนวัฒนธรรมของผู้เรียนและวัฒนธรรมของท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม “วัฒนธรรม” ที่สะท้อนในแผนการสอนที่ครูจัดทำขึ้นล้วนเป็นวัฒนธรรมที่เป็นสิ่งที่มองเห็น เช่น อาหาร ประเพณี อาชีพ ไม่ได้มีการนำวัฒนธรรมที่มองไม่เห็น เช่น ค่านิยม วิถีปฏิบัติมาเขียนเป็นแผนการสอน นอกจากนั้นยังสะท้อนให้เห็นการมองวัฒนธรรมเป็นสิ่งตายตัวมากกว่า จะเป็นพลวัตที่เปลี่ยนแปลงได้

สรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติ และความรู้ความเข้าใจของครูและผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

จากการวิเคราะห์แบบสอบถามทั้ง 2 ชุด และแผนการสอนที่ครูจัดทำขึ้น และความคิดเห็นที่ครูร่วมกันนำเสนอในการประชุมกลุ่ม พบว่าในภาพรวมของความหลากหลายทางวัฒนธรรม และหลักการกว้างๆ เช่น การมีอยู่ของความหลากหลายทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งดี ทุกวัฒนธรรมสำคัญเท่าเทียมกัน และทุกคนสามารถประสบความสำเร็จได้เหมือนกัน ครูมีความรู้ความเข้าใจและเห็นด้วยกับหลักการเหล่านี้ ดังจะเห็นได้จากคะแนนเฉลี่ยของแบบสอบถามในข้อคำถามเหล่านี้ที่สูง

อย่างไรก็ตามผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าครูยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมในระดับลึก เช่น ความเท่าเทียมของคนทุกวัฒนธรรม รูปแบบการสอนสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม หรือ เข้าใจข้อจำกัดของวัฒนธรรมใดวัฒนธรรมหนึ่ง เช่น เข้าใจว่ากฎระเบียบของโรงเรียนที่กำหนดขึ้นโดยใช้วัฒนธรรมไทยเป็นหลักมีบางส่วนขัดกับวัฒนธรรมของนักเรียนที่มีวัฒนธรรมอื่น

นอกจากนั้นครูยังขาดทักษะโดยเฉพาะทักษะด้านการสื่อสารกับนักเรียนและผู้ปกครองที่ไม่ใช้ภาษาไทย รวมทั้งขาดทักษะในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอื่น ผลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะพหุวัฒนธรรมสำหรับครูแสดงให้เห็นว่า ควรมีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในองค์ประกอบด้านทัศนคติ โดยเฉพาะทัศนคติที่เปิดกว้างสำหรับนักเรียนและผู้ปกครองที่ใช้ภาษาอื่น ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารกับผู้ปกครอง หรือการสอนนักเรียนที่ใช้ภาษาอื่นเป็นภาษาแม่ ครูและบุคลากรทางการศึกษาควรปรับทัศนคติให้เปิดกว้าง และเปิดรับการเรียนรู้ภาษาอื่นๆ นอกจากนั้นควรมีการอบรมเพิ่มทักษะทางด้านภาษาและ ทักษะเกี่ยวกับการรับมือกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างคนต่างวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับการประชุมกลุ่มที่ครูสะท้อนว่าภาษาที่แตกต่างระหว่างครูกับนักเรียนเป็นอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอน หรือ ครูรู้สึกอึดอัดที่ต้องสื่อสารกับผู้ปกครองที่ใช้ภาษาอื่น และ ครูส่วนน้อยที่ใช้ภาษาของนักเรียนเป็นสื่อในการสอน นอกจากนั้นครูยังเช่นไม่รู้จักรั้ววัฒนธรรมของนักเรียนใน

ระดับลึกซึ้ง เช่น ประเพณีของนักเรียน เนื่องจากครูไม่สามารถเข้าถึงครอบครัวนักเรียนได้โดยเฉพาะนักเรียนที่เป็น
ลูกหลานแรงงานข้ามชาติ

จากผลการวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทาง
วัฒนธรรม และระดับสมรรถพหุวัฒนธรรมแสดงให้เห็นว่าครูยังต้องการการพัฒนาโดยเฉพาะ การจัดการสอน
สำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายวัฒนธรรม ทักษะที่เปิดกว้าง และ ทักษะที่สามารถสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม

บทที่ 5
ผลการวิจัย
แผนการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

ในบทนี้ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่สองและสามของโครงการวิจัย คือ การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมโดยใช้หลักการการจัดการศึกษาพหุ-วัฒนธรรมเป็นฐาน นำแผนการเรียนรู้เหล่านั้นไปทดลองใช้สอนในโรงเรียน และศึกษาผลของการใช้หลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่ได้พัฒนาขึ้นจากโครงการวิจัย

ในการจัดทำแผนการสอนเพื่อสร้างสมรรถนะพหุวัฒนธรรม (Multicultural Competence) ให้แก่ผู้เรียน ผู้วิจัยสังเคราะห์แนวคิดของ Van Der Zee and Van Oudenhoven (2000) และ Associate of American Colleges and Universities ที่ระบุองค์ประกอบของทักษะพหุวัฒนธรรมและความรู้และทักษะระหว่างวัฒนธรรม ที่ผู้เรียนควรมี หลังจากนั้นผู้วิจัยนำผลจากการสังเคราะห์แนวคิดทั้งสองมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดสำหรับการวิจัย

จากการวิเคราะห์แนวคิดของ Van Der Zee and Van Oudenhoven (2000) และ Associate of American Colleges and Universities สมรรถนะพหุวัฒนธรรมประกอบด้วย 1) ความรู้ (Knowledge) 2) ทักษะ (Skills) และ 3) เจตคติ (Attitudes)

ความรู้ (Knowledge) หมายถึง ทั้งความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของตนเอง และ ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมอื่น เช่น วัฒนธรรมของเพื่อนร่วมชั้นเรียน หรือ ความรู้เกี่ยวกับประเทศอื่นๆ ความรู้แบ่งเป็นหลายระดับ เริ่มจากการรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของตนเอง และตระหนักถึงข้อดีและข้อเสียของกฎระเบียบ วิถีปฏิบัติ หรือ ค่านิยมในวัฒนธรรมของตนเอง ความรู้ในวัฒนธรรมอื่นเริ่มจากระดับของความเข้าใจพื้นฐานหรือความรู้รอบตัวเกี่ยวกับวัฒนธรรมอื่น จนถึงระดับที่มีความเข้าใจลึกซึ้งในองค์ประกอบที่ซับซ้อนในวัฒนธรรมอื่น เช่น ประวัติศาสตร์ การเมือง เศรษฐกิจ ค่านิยม ความเชื่อ ภาษาที่ใช้สื่อสาร เป็นต้น

ทักษะ (Skills) หมายถึง ความสามารถในการปรับตัวเมื่ออยู่ท่ามกลางวัฒนธรรมที่แตกต่างหลากหลาย ทักษะในการรับมือกับความขัดแย้ง ความเข้าใจวัฒนธรรมที่แตกต่างโดยไม่เอาวัฒนธรรมของตนเองเป็นใหญ่ ทักษะในการสื่อสารในภาษาอื่น

ทัศนคติ (Attitudes) หมายถึง การมีความสนใจที่จะรู้จักวัฒนธรรมอื่น มีความเปิดใจ ใจกว้างยอมรับความคิดเห็น หรือการปฏิบัติที่แตกต่างอันเนื่องมาจากความหลากหลายทางวัฒนธรรม ไม่ด่วนตัดสินคนที่มีวัฒนธรรมที่ต่างจากตนเอง

ในการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดการวิจัยที่ได้จากการบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับรูปแบบการสอนสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมจากงานเขียนของนักวิชาการ 3 กลุ่มคือ Sleeter and Grant (2003), Banks (1994) และ Nieto (2004)

Sleeter and Grant (2003) กล่าวว่ารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมแบ่งออกเป็น 5 รูปแบบด้วยกัน คือ 1) วิธีการสอนสำหรับนักเรียนที่พิเศษและนักเรียนที่มีวัฒนธรรมที่แตกต่าง (Teaching the Exceptional and Culturally Different Students Approach) 2) วิธีการสอนที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างคน (Human Relations Approach) 3) วิธีการสอนที่เน้นเฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง (Single-Group Studies Approach) 4) วิธีการสอนที่เน้นพหุวัฒนธรรม (Multicultural Education Approach) และ 5) วิธีการสอนที่เน้นพหุวัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลงสังคม (Multicultural Education and Social Reconstructionist Approach) วิธีการสอนแต่ละวิธีมีวัตถุประสงค์สอดคล้องกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมทั้งสิ้น แต่มีรูปแบบและจุดเน้นที่แตกต่างกัน

วิธีการสอนสำหรับนักเรียนที่พิเศษและนักเรียนที่มีวัฒนธรรมที่แตกต่าง (Teaching the Exceptional and Culturally Different Students Approach) ใช้วิธีการเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมในชั้นเรียนเพื่อให้เหมาะกับนักเรียนเพื่อให้ นักเรียนเรียนได้ดีขึ้น สิ่งที่ต้องเน้นคือ การสอนในรูปแบบนี้ จุดมุ่งหมายสูงสุดก็เพื่อให้ นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียนในระบบปัจจุบัน เช่น สามารถสอบได้คะแนนดีในการทดสอบระดับชาติ สอบ NT, สอบ O-Net, A-Net) สามารถสอบเข้าเรียนต่อมหาวิทยาลัยได้ และประสบความสำเร็จในสังคมที่เป็นอยู่ เช่น มีอาชีพที่ดี มีรายได้ที่ดี มีสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่ดี เพราะฉะนั้นวิธีการสอนแบบนี้ไม่ได้ตั้งคำถามกับการเรียนการสอนในปัจจุบันว่า การเรียนที่ถูกชี้นำโดยการสอบเช่นนี้เป็นสิ่งที่ถูกต้องหรือไม่ หรือ หลักสูตรที่เน้นวัฒนธรรมกระแสหลักนั้นยุติธรรมสำหรับผู้เรียนทุกคนหรือไม่ ในวิธีการสอนแบบนี้ครูต้องมีความคาดหวังสูงกับนักเรียนทุกคน ศึกษาถึงรูปแบบการเรียนรู้ที่ผู้เรียนถนัดและจัดการสอนให้เหมาะกับรูปแบบการเรียนของนักเรียน ใช้เทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย จุดมุ่งหมายหลักของวิธีการสอนแบบนี้คือเพื่อให้ นักเรียนที่เป็นเด็กพิเศษและนักเรียนที่มีวัฒนธรรมที่แตกต่างสามารถเรียนได้ดีเท่ากับนักเรียนที่มีวัฒนธรรมหลัก

วิธีการสอนแบบที่สองที่ Sleeter and Grant (2003) นำเสนอคือ วิธีการสอนที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างคน (Human Relations Approach) วิธีการสอนนี้เน้นการสร้างความรู้สึกที่ดี และการเคารพกันระหว่างกลุ่มคนที่แตกต่างกันทางเชื้อชาติ ศาสนา เพศ สภาพร่างกาย สถานะทางสังคม โดยมุ่งลดอคติ (Prejudice) และความเชื่อเหมารวม (Stereotype) ที่ผิดๆ โดยเริ่มจากการให้นักเรียนตระหนักถึงความเชื่อเหมารวมของตัวเอง และ สาเหตุที่นักเรียนมีความเชื่อแบบนั้น นอกจากนี้วิธีการสอนแบบนี้ยังเน้นการปลูกฝังให้นักเรียนรู้ว่าคนแต่ละคนมีความแตกต่าง และมีเอกลักษณ์ของตนเอง เพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีในห้องเรียน ลดการล้อเลียน หรือ กลั่นแกล้ง โดยเริ่มจากการสอนให้นักเรียนคำนึงถึงความรู้สึกของคนอื่น สอนให้รู้ว่าการพูดหรือการกระทำบางอย่างสามารถทำร้าย

ความรู้สึกคนอื่นได้ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูต้องเน้นให้นักเรียนเห็นว่าคนแต่ละคนมีความแตกต่าง และ มีเอกลักษณ์ของตนเอง

วิธีการสอนนี้จะทำให้นักเรียนยอมรับความแตกต่างของเพื่อน และในขณะเดียวกันก็เกิดความภูมิใจในตนเอง ครูอาจใช้เทคนิคการรับฟังอย่างเปิดใจเพื่อสอนการยอมรับความแตกต่าง และ รับมือกับความขัดแย้งให้กับนักเรียน จุดมุ่งหมายสูงสุดของวิธีการสอนแบบนี้คือ ต้องการให้เกิดความสงบสุขและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสังคม เทคนิคการสอนที่ใช้คือ การเรียนและการทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม การให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่นักเรียน การจำลองประสบการณ์และการใช้บทบาทสมมุติ การสอนทักษะทางสังคมให้นักเรียนและเปิดโอกาสให้นักเรียนมีบทบาททางสังคม

วิธีสอนที่เน้นกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ (Single-Group Studies Approach) มีลักษณะเด่นคือ เป็นการศึกษาวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ความเชื่อ ของชนกลุ่มน้อยในเชิงลึก และ ศึกษาจากมุมมองของชนกลุ่มน้อยเองไม่ใช่ศึกษาจากมุมมองของวัฒนธรรมกระแสหลัก จุดมุ่งหมายของวิธีการสอนแบบนี้คือต้องการเพิ่มพื้นที่และอำนาจในสังคมให้แก่ชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่างๆ ผ่านทางหลักสูตรและการเรียนการสอน โดยการทำให้ผู้เรียนทุกคนทั้งที่เป็นชนกลุ่มน้อยเอง และผู้เรียนที่เป็นชนกลุ่มใหญ่ในสังคมมีความรู้เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยทั้งที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม รวมถึงปัญหาที่กลุ่มต่างๆ เหล่านั้นเผชิญอยู่ เพื่อให้มีการดำเนินการแก้ไข และเพื่อให้เกิดความยุติธรรมและความเท่าเทียมในโอกาสของชนกลุ่มน้อยเหล่านั้น เนื่องจากจุดประสงค์ของวิธีการสอนแบบนี้ที่ต้องการเน้นการรับรู้เรื่องราวของชนกลุ่มน้อยในสังคมอย่างลึกซึ้งและรอบด้านไม่ใช่เพียงแค่ผิวเผิน ดังนั้นเนื้อหาในบทเรียนจึงควรครอบคลุมรอบด้าน มีมุมมองที่หลากหลาย และ มีความลึกซึ้ง วิธีการสอนแบบนี้จะเน้นที่เนื้อหามากกว่าเทคนิคการสอน สิ่งสำคัญคือการเลือกใช้เทคนิคการสอนที่เหมาะสมกับรูปแบบการเรียนรู้เฉพาะตัวของแต่ละกลุ่ม เช่น วิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ หรือ วิธีการเรียนรู้ที่เพิ่มอำนาจให้แก่ผู้หญิงโดยการสอนให้ผู้หญิงคิดและตีความเนื้อหาในบทเรียนจากมุมมองของตนเอง สอนให้ผู้หญิงวิเคราะห์วิธีการตีความหรือวิธีการทำความเข้าใจกับเนื้อหาในบทเรียนเป็นต้น

วิธีสอนที่เน้นความเป็นพหุวัฒนธรรม (Multicultural Approach) วิธีสอนแบบนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและสร้างความเข้มแข็งด้านความแตกต่างทางวัฒนธรรม ส่งเสริมสิทธิมนุษยชนและทำให้เกิดความเคารพต่อผู้ที่มีความแตกต่างจากตนเอง ส่งเสริมให้เกิดความเป็นธรรมในสังคมและโอกาสที่เท่าเทียมสำหรับทุกคน และส่งเสริมให้เกิดการแบ่งปันอำนาจที่เท่าเทียมระหว่างกลุ่มต่างๆ หลักสูตรและเนื้อหาในบทเรียนต้องสะท้อนมุมมองและ ประสบการณ์ของวัฒนธรรมต่างๆ ครูควรจะต้องเลือกแบบเรียน อุปกรณ์การเรียนการสอนที่แสดงให้เห็นความหลากหลายทางวัฒนธรรม เช่น รูปภาพในหนังสือ วรรณคดี นักเขียน คนที่มีอิทธิพลในประวัติศาสตร์ นอกจากนี้ในการสอนเกี่ยวกับเหตุการณ์ใดครูผู้สอนควรจะต้องพยายามเสนอมุมมองอื่นนอกจากมุมมองกระแสหลักด้วยเพื่อให้ นักเรียนได้เห็นว่ามียุทธศาสตร์อื่นในการตีความสถานการณ์ นอกจากนี้ภาษาที่ใช้ในการสอนควรจะเป็นกลาง เช่น นายตำรวจ ควรจะใช้ว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจ บุรุษไปรษณีย์ควรใช้เป็นพนักงานไปรษณีย์แทน เนื่องจากภาษา

บางอย่างสะท้อนให้เห็นว่าอาชีพบางอย่างเป็นของคนบางกลุ่มเท่านั้น เช่น อาชีพบางอย่างเป็นอาชีพของผู้ชาย และอาชีพบางอย่างเป็นอาชีพของผู้หญิง เช่น แม่ครัว นางพยาบาล แม่บ้าน

วิธีสอนที่เน้นการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่เน้นการเปลี่ยนแปลงสังคม (Multicultural and Social Reconstructionist Approach) วิธีสอนแบบนี้เน้นการแก้ไขปัญหาการถูกกดขี่ของกลุ่มบางกลุ่ม และ ความไม่ยุติธรรมในสังคมโดยผ่านกระบวนการจัดการศึกษาที่มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอน เนื้อหาของบทเรียนและหลักสูตรที่สะท้อนปัญหาที่ต้องการแก้ไข รวมถึงการสอนให้กลุ่มผู้ที่ประสบปัญหาถูกกดขี่รู้ถึงจุดยืนของตนเอง จุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนการสอนเช่นนี้ก็เพื่ออบรมบ่มเพาะทักษะในการแก้ไขปัญหาสังคมให้กับพลเมืองในอนาคต นักวิชาการที่สนับสนุนวิธีการสอนแบบนี้เห็นว่า ทรัพยากรต่างๆ รวมทั้งอำนาจควรมีการกระจายอย่างเท่าเทียมในระหว่างกลุ่มต่างๆ ผู้ที่สนับสนุนวิธีการสอนแบบนี้เชื่อว่าสังคมจะเปลี่ยนแปลงได้ก็ต่อเมื่อทุกคนร่วมมือกันต่อสู้กับความอยุติธรรม ดังนั้นโรงเรียนจึงเป็นสถาบันที่สำคัญที่จะอบรมทักษะในการต่อสู้ นั่น รวมถึงวิธีการคิดวิเคราะห์และการดำเนินการตามครรลองของประชาธิปไตย แนวทางการสอนที่ใช้ในวิธีการสอนแบบนี้คือ วิถีประชาธิปไตย อันได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การเรียกร้องสิทธิของตนเอง การโต้แย้ง การรวมกลุ่ม การต่อสู้กับการถูกกดขี่ การแก้ไขปัญหา การใช้อำนาจและสิทธิที่ตนมี นอกจากนั้นโรงเรียนหรือครูควรสอนวิธีการที่จะเคลื่อนไหว หรือ ดำเนินการทางสังคมเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง พูดอีกอย่างหนึ่งก็คือโรงเรียนควรทำหน้าที่เหมือนแปลงเพาะ หรือ ห้องทดลองสำหรับฝึกให้นักเรียนรู้จักการมีบทบาททางสังคม

นอกจาก Sleeter and Grant (2003) แล้ว Banks (1994) กล่าวถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงและบูรณาการเนื้อหา (Content integration) ในการสอนผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมไว้ 4 ระดับ คือ 1) การเพิ่มบทบาท (Contributions) ให้มีเนื้อหาที่แสดงถึงบทบาทของตัวแทนของกลุ่มของผู้เรียนในสังคม เช่น มีการกล่าวถึงบุคคลที่มีชื่อเสียงในวัฒนธรรม หรือ ประวัติศาสตร์ของผู้เรียน ตัวอย่างของกิจกรรมในการเพิ่มบทบาท เช่น การจัดสัปดาห์วัฒนธรรม เช่น สัปดาห์อาหารประเทศเพื่อนบ้าน การจัดบอร์ดบุคคลสำคัญในห้องเรียนโดยให้มีบุคคลห้องเรียนที่เป็นชนกลุ่มน้อยรวมอยู่ด้วย 2) การเพิ่มหรือเสริมสิ่งที่ขาดหายไปในหลักสูตร (Additive) เช่น จัดฉายภาพยนตร์เพื่อชดเชยความรู้ที่ไม่ได้กล่าวถึง หรือ ขาดหายไปแบบเรียน วิธีการเพิ่ม หรือ การทดแทนสิ่งที่ขาด ดังที่กล่าวมานั้น เมื่อเทียบกับวิธีอื่นแล้วทำได้ไม่ยากและไม่ต้องการกระบวนการคิดที่สลับซับซ้อน อย่างไรก็ตามวิธีการเพิ่มเช่นนี้ก็มีข้อเสียคือ เป็นการกล่าวเป็นนัยว่าวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมหลัก และเป็นการลดทอนความสำคัญของวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของชนกลุ่มน้อย นอกจากนี้วิธีการเพิ่มเช่นนี้ยังตอกย้ำความเชื่อแบบเหมารวม (Stereotype) เกี่ยวกับคนบางกลุ่มอีกด้วย ชาวเขาต้องแต่งกายด้วยชุดประจำชาติ ต้องใช้อุปกรณ์และเครื่องมือที่ทำจากไม้ไผ่ ต้องเป็นคนที่ยึดถือผี เป็นต้น (3) การปรับเปลี่ยน (Transformation) เปลี่ยนหลักสูตรทั้งหมดเพื่อแสดงถึงมุมมองที่หลากหลาย เช่น อาจเลือกสื่อการเรียนที่ใช้ตัวอย่างที่แสดงถึงวัฒนธรรมที่หลากหลาย หรือ แสดงถึงมุมมองที่หลากหลาย แทนที่จะเพิ่มเรื่องราว

เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยลงไปเป็นหลักสูตร การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเน้นที่การทำความเข้าใจกับเหตุการณ์ต่างๆ ผ่านมุมมองที่หลากหลายของกลุ่มต่างๆ ในสังคม และ 4) การมีบทบาททางสังคม (Social Action) คือการเชื่อมโยงสิ่งที่โรงเรียนสอนเข้ากับปัญหาสังคม หรือที่เรียกว่า หลักสูตรเพื่อการมีบทบาททางสังคมนั้นเอง โดยมีแนวคิดหลักคือ การที่เห็นว่าสังคมมีปัญหาหลักคือการเอารัดเอาเปรียบ สิ่งที่โรงเรียนต้องทำคือ ต้องช่วยให้นักเรียนได้รับความรู้ ค่านิยม และ ทักษะ ที่จำเป็นสำหรับการเปลี่ยนแปลงสังคม เพื่อที่กลุ่มคนที่ถูกเอารัดเอาเปรียบจะได้มีที่ยืนในสังคม นักเรียนต้องถูกสอนให้วิพากษ์วิจารณ์สังคม และ เข้าใจความขัดแย้งระหว่างอุดมคติกับความเป็นจริง และ ต้องถูกสอนให้รู้วิธีที่จะแก้ไขปัญหา ในการใช้หลักสูตรแบบนี้ บรรยากาศในห้องเรียนต้องเปิดรับความคิดที่แตกต่าง ครูต้องเป็นผู้ที่เชื่อในเสรีภาพส่วนบุคคล ต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น เน้นความเป็นประชาธิปไตยทั้งในและนอกห้องเรียน ครูอาจส่งเสริมให้นักเรียนทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาสภาพชีวิตคน ครูทำหน้าที่เป็นผู้ปลูกฝังค่านิยมประชาธิปไตยให้กับนักเรียนผ่านทางเนื้อหาที่เลือกมาสอน ผ่านทางการตีความเหตุการณ์ทางสังคมและประวัติศาสตร์ ผ่านทางคำพูดและการกระทำของครูเอง

นอกจาก Sleeter and Grant (2003) Banks (1994) แล้ว ผู้วิจัยได้ศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ที่แบ่งออกเป็น 4 ระดับโดย Sonia Nieto (2004) คือ 1) ระดับการสอนแบบเอกวัฒนธรรม (Mono-cultural Schools) คือ โรงเรียนที่สอนแบบเอกวัฒนธรรม หรือ สอนแบบวัฒนธรรมเดียว ในระดับการสอนแบบนี้ เนื้อหาของหลักสูตรเป็นภาพสะท้อนของวัฒนธรรมเดียว โรงเรียนไม่มีการพัฒนาหรือให้ความรู้แก่ครูเกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม บอร์ดและป้ายประกาศต่าง ๆ ในโรงเรียนไม่สะท้อนความหลากหลายทางเชื้อชาติและศาสนาของผู้เรียน ในบางโรงเรียนอาจมีการจัดชั้นเรียนแยกต่างหากสำหรับนักเรียนที่เป็นชนกลุ่มน้อยโดยเฉพาะ 2) ระดับการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Acceptance Schools) ในระดับการจัดการศึกษานี้หลักสูตรในทุกวิชาจะสะท้อนถึงทัศนคติเชิงบวกต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรม ครูและผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการพัฒนาบุคคลากรให้มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีการป้องกันการเหยียดหยามทางเชื้อชาติ และการรับมือกับความขัดแย้ง ในโรงเรียน บอร์ด ป้ายประกาศต่างๆ พูดถึงอัตลักษณ์ของนักเรียนทุกคน และ ความแตกต่างทางสังคม นอกบริบทโรงเรียนด้วย มีการใช้วิธีการสอนแบบสองภาษา หรือพหุภาษา โดยใช้ครูหรือผู้ช่วยครูที่พูดภาษาแม่ของนักเรียนได้ นักเรียนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายเพื่อป้องกันการเหยียดหยามในโรงเรียน 3) ระดับการจัดการศึกษาที่มีการให้เกียรติและยกย่องความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Respectful Schools) ในระดับการจัดการศึกษานี้ โรงเรียนจะมีการปรับหลักสูตรเพื่อเน้นประเด็นที่สำคัญทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม โรงเรียนให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูและบุคคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม โรงเรียนมีบรรยากาศที่เป็นมิตร มีบรรยากาศที่ปลอดภัยในการพูดถึงประเด็นปัญหาเรื่องการเหยียดหยามทางวัฒนธรรม มีความคาดหวังสูงในตัวนักเรียนทุกคน มีการสอนแบบสองภาษาหรือพหุภาษา 4) ระดับการจัดการศึกษาที่เน้นความเป็นพหุวัฒนธรรม (Affirming

Schools) ในระดับนี้ โรงเรียนยกเครื่องหรือปรับหลักสูตรให้สะท้อนปัญหาสังคม และมุมมองที่หลากหลาย ครูมีทักษะในการสอนให้นักเรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ นักเรียนและชุมชนรักษาอัตลักษณ์ของตนเอง มีการกำหนดกฎเกี่ยวกับการใช้คำในโรงเรียน หรือการปฏิบัติต่อกันโดยไม่ให้เกิดการเหยียดหยามทางวัฒนธรรม

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับรูปแบบการสอนสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม จากงานเขียนของนักวิชาการ 3 กลุ่มคือ Sleeter and Grant (2003), Banks (1994) และ Nieto (2004) ผู้วิจัยพบว่าแนวคิดที่นักวิชาการทั้งสามกลุ่มนำเสนอมีความคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ รูปแบบของการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่นักวิชาการทั้ง 3 กลุ่มนำเสนอ นั้น เริ่มจากระดับที่มีความเป็นพหุวัฒนธรรมน้อย หรือไม่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม จนถึงระดับที่มีไม่เพียงแต่เน้นความหลากหลายทางวัฒนธรรมในโรงเรียนแต่ยังมุ่งเปลี่ยนแปลงสังคมให้เกิดความเท่าเทียมระหว่างคนจากหลากหลายวัฒนธรรมด้วย ผู้วิจัยได้ทำตารางเปรียบเทียบแนวคิดของนักวิชาการทั้งสามกลุ่มไว้ดังตาราง 5.1

ตาราง 5.1 เปรียบเทียบรูปแบบการสอนสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

Sleeter & Grant	Banks	Nieto	ระดับของการจัดการศึกษา สำหรับผู้เรียนที่มีความ หลากหลายทางวัฒนธรรม
สอนเพื่อให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนโดยใช้วัฒนธรรมของนักเรียนเช่น ภาษา เป็นสื่อในการสอน	เพิ่มเนื้อหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมที่หลากหลายเข้าไปในหลักสูตร	อดกลั้นต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรม	เน้นวัฒนธรรมที่มองเห็น ปรับวิธีการสอนเล็กน้อย ไม่ตั้งคำถามกับหลักสูตรที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน
สอนให้ผู้เรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม	บูรณาการเนื้อหาเกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมในหลักสูตร	ยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมใช้วัฒนธรรมนักเรียนเป็นสื่อในการสอน	เข้าใจความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรม เคารพวัฒนธรรม ไม่ตั้งคำถามกับหลักสูตรที่ใช้ในปัจจุบัน
สอนให้ผู้เรียนรู้จักในวัฒนธรรมใดวัฒนธรรมหนึ่ง	ท้าทายกระบวนทัศน์และแนวคิดหลักในหลักสูตร มี	ให้เกียรติและยกย่องความหลากหลายทางวัฒนธรรมของนักเรียนและชุมชน เน้นมุมมองที่หลากหลาย มีการสอนแบบสองภาษา	มีความเข้าใจลึกซึ้งเกี่ยวกับวัฒนธรรมที่หลากหลาย มีการตั้งคำถามกับหลักสูตร สอนเกี่ยวกับมุมมองที่หลากหลาย
การสอนที่เน้นโอกาสที่เท่าเทียมระหว่างคนทุกวัฒนธรรม วิธีการสอนและสื่อการสอนสะท้อนความหลากหลายทางวัฒนธรรม	การสอนเกี่ยวกับมุมมองที่หลากหลาย		
สอนให้นักเรียนเข้าใจเรื่องการกดขี่ สอนทักษะการเคลื่อนไหวทางสังคมให้กับนักเรียน การศึกษาที่เชื่อมโยงกับชีวิตของนักเรียนและชุมชน	สอนทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ ตั้งคำถามกับความไม่เท่าเทียมทางอำนาจระหว่างกลุ่มต่างๆ ในสังคม	การเน้นความหลากหลายทางวัฒนธรรม เน้นการวิพากษ์การใช้ความขัดแย้งเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้	สอนทักษะการเคลื่อนไหวทางสังคม ชี้ให้เห็นอำนาจที่ไม่เท่าเทียมระหว่างกลุ่มต่างๆ ในสังคม เชื่อมโยงหลักสูตรเข้ากับชีวิตของนักเรียนและครอบครัว

จากการวิเคราะห์รูปแบบการสอนสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมจากนักวิชาการด้าน
พหุวัฒนธรรมศึกษา (Banks, 2007; 1998; 1994, Skolnick, Dulberg & Maestre, 2004; Au, 2009; Sleeter
& Grant, 2003) ผู้วิจัยสรุปรูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมสมรรถนะพหุวัฒนธรรมของผู้เรียนดังนี้

1. การเปิดโอกาสให้นักเรียนรับรู้มุมมองที่หลากหลาย (Multiple perspectives) เช่น มุมมองจากหลาย
ศาสนา มุมมองจากหลายวัฒนธรรม ไม่จำกัดเฉพาะมุมมองที่นำเสนอผ่านหลักสูตรหรือผ่านหนังสือเรียน
เท่านั้น
2. การเรียนแบบร่วมมือ (Cooperative learning) ให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม โดยกลุ่มนั้นต้องมีความ
หลากหลายทางวัฒนธรรม (ศาสนา เชื้อชาติ สัญชาติ เพศ สภาพร่างกาย) และไม่ใช้กลุ่มที่นักเรียนมี
ความคุ้นเคยอยู่แล้ว เทคนิคในการจับกลุ่มมีหลายแบบ เช่น อาจให้นักเรียนนับ 1-5 แล้วคนที่นับเลข
เดียวกันอยู่กลุ่มเดียวกัน ให้นักเรียนเลือกสติ๊กเกอร์ หรือ รูปผลไม้ที่ตัวเองชอบแล้วให้คนที่ชอบสติ๊กเกอร์
เดียวกันอยู่กลุ่มเดียวกัน ให้นักเรียนจับกลุ่มกับคนที่ไม่เคยคุยกันมาก่อน นักเรียนร่วมมือกันแก้ปัญหา
หรือ ทำงานอะไรบางอย่างร่วมกัน การทำงานกลุ่มกับคนที่นักเรียนไม่คุ้นเคยอาจช่วยเปลี่ยนความเชื่อ
เหมารวมที่มีต่อคนที่มีวัฒนธรรมต่างจากตนเองได้
3. การเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับประสบการณ์ของนักเรียน จากครอบครัว จากชุมชนรอบๆ โรงเรียน นักวิชาการ
ด้านพหุวัฒนธรรมวิจารณ์การสอนพหุวัฒนธรรมศึกษาในโรงเรียนว่า หลายครั้งโรงเรียนสอนเกี่ยวกับ
วัฒนธรรมที่หลากหลายให้กับนักเรียน เช่น วัฒนธรรมของประเทศต่างๆ ในโลก แต่เนื้อหาที่สอนนั้นกลับ
ห่างไกลจากชีวิตของนักเรียน เช่น โรงเรียนอาจสอนเกี่ยวกับประเทศพม่า แต่ลืมไปว่าในห้องมีนักเรียนที่
เป็นลูกแรงงานข้ามชาติจากประเทศพม่าที่มีเชื้อชาติมอญ ซึ่งมีวัฒนธรรมแตกต่างจากวัฒนธรรมของพม่า
ที่โรงเรียนสอน
4. การสอนโดยใช้ภาษาของนักเรียนเป็นสื่อในการสอน จะทำให้ผู้เรียนโดยเฉพาะเชื่อมโยงภาษาของตนเอง
เข้ากับภาษาที่โรงเรียนใช้ ช่วยส่งผลให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาที่เรียนได้ดีขึ้น
5. การสอนนักเรียนให้มีความเห็นอกเห็นใจคนอื่น ไม่ว่าจะเป็นคนที่มาจากวัฒนธรรมที่แตกต่าง มีสัญชาติ
ต่างกัน มีฐานะทางสังคมที่แตกต่าง หรือนับถือศาสนาต่างกัน การรับรู้ประสบการณ์ของผู้อื่น วิธีการที่ใช้
อาจเป็นการให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติ หรือการเรียนและทำงานเป็นกลุ่มเพื่อจะได้เข้าใจความรู้สึก
และประสบการณ์ของคนที่มีวัฒนธรรมต่างกัน

6. การสอนเพื่อให้นักเรียนลดอคติและความเชื่อเหมารวม โดยเฉพาะความเชื่อเหมารวมเกี่ยวกับกลุ่มที่มีวัฒนธรรมต่างจากตนเอง เป็นเป้าหมายสำคัญของการช่วยสร้างและช่วยเพิ่มสมรรถนะพหุวัฒนธรรมให้กับนักเรียน วิธีการสอนเพื่อลดอคติและความเชื่อเหมารวม เช่น การให้นักเรียนรับข้อมูลจากหลากหลายมุมมอง ซึ่งจะทำให้นักเรียนตระหนักว่าความเชื่อของตนเองไม่ได้ถูกต้องเสมอไป
7. การสอนให้นักเรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ (critical thinking skills) โดยเฉพาะความไม่เท่าเทียมเชิงโครงสร้างในสังคมเป็นจุดประสงค์ของรูปแบบการสอนเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคมที่ทั้ง Banks (1994) Sleeter and Grant (2003) และ Nieto (2004) กล่าวถึง ซึ่งเป็นการสร้างสมรรถนะพหุวัฒนธรรมในองค์ประกอบด้าน “ความรู้” และ “ทักษะ” ให้กับผู้เรียน
8. การสอนทักษะการเคลื่อนไหวทางสังคมให้กับนักเรียน สำหรับการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมแล้ว การทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเคลื่อนไหวทางสังคมถือเป็นเป้าหมายขั้นสูงสุด วิธีการสอนทักษะการเคลื่อนไหวทางสังคมมีหลากหลาย เช่น การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การสอดแทรกปัญหาสังคมเข้าไปในหลักสูตร

ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดนี้ในการพัฒนาแผนการสอนเพื่อสร้างสมรรถนะพหุวัฒนธรรมให้แก่ผู้เรียน ในการพัฒนาแผนการสอนนั้น ผู้วิจัยจัดการประชุมสนทนากลุ่มกับครูผู้สอนเมื่อวันที่ 3 มิถุนายน 2560 เพื่อวิเคราะห์หลักสูตร แลกเปลี่ยนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน และระดมสมองเกี่ยวกับเนื้อหาในหลักสูตรที่สามารถพัฒนาแผนการสอนที่ช่วยสร้างทักษะพหุวัฒนธรรมให้แก่ผู้เรียนได้ จากการประชุมกลุ่มเพื่อระดมสมองและจากการวิเคราะห์หลักสูตรโดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและองค์ประกอบของสมรรถนะพหุวัฒนธรรม ได้ผลการวิเคราะห์หลักสูตรและแผนการสอนที่จะนำไปทดลองสอนในโรงเรียนดังนี้

ผู้วิจัยเริ่มต้นกระบวนการวิจัยโดยการวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม พ.ศ. 2551 ร่วมกับครูจากโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัย

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมแยกย่อยเป็น 5 สาระการเรียนรู้ คือ

- 1) ศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม 2) หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิต 3) เศรษฐศาสตร์
- 4) ประวัติศาสตร์ และ 5) ภูมิศาสตร์

ตาราง 5.2 ผลการวิเคราะห์หลักสูตรและการบูรณาการเนื้อหาเกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม (ป.3 - ป.6)

มาตรฐานการเรียนรู้	สาระ-หน่วย	เรื่อง/หัวข้อ	เนื้อหาชั้นเรียน	กิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้
--------------------	------------	---------------	------------------	-------------------------

ชั้น		การเรียนรู้			
ป.3	มฐ.ส.1.1 อธิบายความสำคัญของ พระพุทธศาสนาหรือ ศาสนาที่ตนนับถือ ใน ฐานะที่เป็นรากฐานสำคัญ ของวัฒนธรรมไทย	หน่วยที่ 1 ศาสนานำรู้	1. ศาสนาของเรา	1.อิทธิพลของศาสนาพุทธใน ประเทศไทย 2.อิทธิพลของศาสนาอื่นใน ประเทศไทย	1. 1.ถามนักเรียนว่านับถือ ศาสนาอะไรบ้าง 2. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มไป สืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับอิทธิพล ของศาสนาพุทธ และ ศาสนา อื่นต่อชุมชนและท้องถิ่น จากนั้นมานำเสนอหน้าชั้น
ป.3			2. ประวัติของ ศาสนา	1. ศาสดามีความสำคัญต่อ ศาสนาอย่างไร 2.ประวัติของศาสนาในแต่ละ ศาสนา	ครูอธิบายให้นักเรียนฟัง เกี่ยวกับประวัติศาสดา ตั้งแต่ ออกบวชจนพญามาร อาจใช้) รูปภาพ วิดีโอ ใบความรู้ หลังจากนั้นให้นักเรียนอ่าน ประโยคแล้วทำเครื่องหมาย ถูกผิด
ป.3			3.เครื่องยึดเหนี่ยว จิตใจ	1.บทบาทของศาสนาในฐานะ เครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ 2.หลักธรรมในแต่ละศาสนา 3.จุดร่วมและต่างของหลักธรรม ในแต่ละศาสนา	1.ให้นักเรียนแต่ละคนคิดว่า ศาสนาช่วยยึดเหนี่ยวจิตใจ ของตนเองอย่างไร 2.นักเรียนแบ่งกลุ่ม ค้นคว้า และ นำเสนอหลักธรรมใน ศาสนาตนเอง (งานกลุ่ม)
ป.3			4.การปฏิบัติตนที่ ถูกต้องในแต่ละ ศาสนา	1.มารยาทในแต่ละศาสนา 2.การแต่งกายที่เหมาะสม 3.การปฏิบัติตนในศาสนพิธี	สอนและให้ปฏิบัติ ไหว้ กราบ) เดิน นั่ง ลูกขึ้น ส่งของ) นักเรียนที่นับถือศาสนาอื่นให้ แสดงความเคารพตามศาสนา ของตนเอง ให้นักเรียนลองทำ ความเคารพตามแบบของ ศาสนา ถามนักเรียนเพื่อนต่าง ก่อนว่าคนศาสนาอื่นทำได้ หรือไม่
ป.3			5.ศาสนบุคคล ศาสนาวัตถุ ศาสน สถาน	บอกชื่อ ความสำคัญและปฏิบัติ ตนได้อย่างเหมาะสมต่อศาสน วัตถุ ศาสนสถาน และศาสน บุคคลของศาสนาอื่น	ครูพานักเรียนไปวัด ครูอธิบาย ถึงส่วนต่างๆ ภายในวัดและ การปฏิบัติตนภายในวัด ถาม นักเรียนต่างด้าวว่ามีวัดแบบนี้ ไหม ไปวัดบ่อยแค่ไหน และ

					ปฏิบัติตนอย่างไรในวัด ให้ นักเรียนจับกลุ่มแสดงบทบาท สมมติของการปฏิบัติตนที่ เหมาะสมในวัด สำหรับ นักเรียนมุสลิมให้ออกมาเล่าให้ เพื่อนฟังถึงส่วนต่างๆ ของ มัสยิด และการปฏิบัติตนใน มัสยิด
ป.3		สาระที่ 1 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและ การดำเนินชีวิต ในสังคม	หน่วยที่ 1 ประเพณีและ วัฒนธรรมไทย ให้นักเรียนพูดถึง ประเพณีใน ท้องถิ่น	สรุปประโยชน์และปฏิบัติตน ตามประเพณีและวัฒนธรรมใน ครอบครัวและท้องถิ่น	1. นักเรียนบันทึกประเพณี และวัฒนธรรมในท้องถิ่นที่ นักเรียนเข้าร่วม 2.นักเรียนสืบหาที่มาของ ประเพณีและวัฒนธรรม เหล่านั้น 3.นักเรียนบันทึกวันหยุดใน ปฏิทิน และ เติมนวันหยุดของ วัฒนธรรมตนเอง หรือ ชุมชน ของตน
ป.3		สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์	หน่วยที่ 1 เข้าใจ ความหมาย ความสำคัญของ เวลาและยุคสมัย ทางประวัติศาสตร์ ใช้วิธีการทาง ประวัติศาสตร์มา วิเคราะห์ เหตุการณ์ต่างๆ	1.เทียบศักราชในปฏิทินกับปีใน วัฒนธรรมอื่น 2. แสดงลำดับเหตุการณ์สำคัญใน โรงเรียนหรือชุมชน	
ป.4	สาระที่ 1	หน่วยการ เรียนรู้ที่ 1	ความสำคัญของ พุทธศาสนา ในฐานะเป็นศูนย์ รวมจิตใจ	อธิบายความสำคัญของ พระพุทธศาสนาในฐานะเป็น ศูนย์รวมจิตใจศาสนิกชน	ครูให้ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนผู้ นับถือศาสนาต่างๆในประเทศไทย ครูตั้งคำถามให้นักเรียนคิด ว่าศาสนาที่นักเรียนนับถือมี ความสำคัญกับนักเรียน อย่างไร
ป.4		ประวัติศาสตร์ ต่างๆที่คนไทย		สรุปพุทธประวัติตั้งแต่บรรลु ธรรมจนถึงประกาศธรรม หรือ	ยกตัวอย่างศาสนาที่นักเรียน นับถือ ให้นักเรียนออกมาเล่า

		นับถือ		ประวัติศาสตร์ที่ตนนับถือ	ประวัติ ให้นักเรียนที่เป็นสมาชิก ศาสนานั้นๆ ออกมาเล่าให้ เพื่อนฟังว่าปฏิบัติอย่างไร
ป.4	สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนิน ชีวิตในสังคม	หน่วยที่ 1 การลดปัญหา ความขัดแย้ง	1.อธิบายความ แตกต่างทาง วัฒนธรรมของ กลุ่มคนในท้องถิ่น 2.เสนอวิธีการอยู่ ร่วมกันอย่างสันติ สุขใน ชีวิตประจำวัน	1.วัฒนธรรมในภาคต่างๆของ ไทยที่ต่างกัน เช่น การแต่ง กาย ภาษา อาหาร 2.ปัญหาและสาเหตุของการเกิด ความขัดแย้งในชีวิตประจำวัน 3.แนวทางแก้ปัญหาความ ขัดแย้งด้วยสันติวิธี	ครูถามนักเรียนว่าใครมาจาก ภาคไหนบ้าง หรือใครมาจาก ประเทศอื่น ครูอธิบายว่าแต่ละภาคหรือแต่ ละประเทศมีวัฒนธรรมที่ แตกต่างกัน บางครั้งความแตกต่างทำให้ เกิดความขัดแย้ง ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ช่วยกันคิดว่าความขัดแย้งเกิด จากอะไร และจะแก้ปัญหา อย่างไร
ป.4		หน่วยที่ 4 วัฒนธรรมไทย	อาหาร ภาษา การแต่งกาย วัฒนธรรมทาง วัตถุและ วัฒนธรรมทาง จิตใจ	ให้นักเรียนออกมาเล่าว่าที่บ้าน นักเรียนใช้ภาษาอย่างไร กิน อาหารอะไร การแต่งกายแต่ง อย่างไร	ครูตั้งคำถามว่าถ้าไม่แต่งกาย เป็นแบบไทย เช่นนักเรียน) ถือเป็นคน (มุสลิมใส่อิญาบ ไทยหรือไม่ แล้วนับเป็น วัฒนธรรมไทยหรือไม่
ป.4	สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์	หน่วยที่ 2 ยุค สมัยและ หลักฐานทาง ประวัติศาสตร์	การค้นหา หลักฐานทาง ประวัติศาสตร์	อธิบายยุคสมัยในการศึกษา ประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ โดยสังเขป	นักเรียนค้นหาหลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ในท้องถิ่นแล้ว นำเสนอว่าหลักฐานทาง ประวัติศาสตร์นั้นอยู่ในยุคใด
ป.4		หน่วยที่ 3 พัฒนาการของ มนุษย์ใน ดินแดนไทย		แยกแยะประเภทหลักฐานที่ใช้ ในการศึกษาความเป็นมาของ ท้องถิ่น	ในท้องถิ่นของนักเรียนมี หลักฐานทางประวัติศาสตร์ อะไรบ้างที่ชุมชนเก็บรักษาไว้ ที่เป็นสิ่งที่บ่งบอกการตั้งถิ่น ฐานของมนุษย์ในดินแดน
ป.4	สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์	หน่วยการเรียนรู้ ที่ 2 มนุษย์กับ สภาพแวดล้อม	สิ่งแวดล้อมกับ ชีวิต	สภาพแวดล้อมทางกายภาพของ ชุมชนที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิต ของคนในจังหวัด	ให้นักเรียนศึกษาชีวิตความ เป็นอยู่ของชุมชนของนักเรียน เช่น ที่อยู่อาศัย อาชีพ อาหาร

		ทางกายภาพ			พืช สัตว์ ว่าเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมอย่างไร
ป.4		หน่วยที่ 3 การเปลี่ยนแปลงและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากร	การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	1.อธิบายการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมในจังหวัดและผลจากการเปลี่ยนแปลง 2. มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในจังหวัด	ศึกษาสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปในชุมชนของนักเรียน ศึกษาว่าเกิดจากสาเหตุใด ร่วมกันทำกิจกรรมแก้ไข
ป.5	หน้าที่พลเมือง	หน่วยที่ 1 พลเมืองที่ดี	หน้าที่ของพลเมืองที่ดี	ยกตัวอย่างและปฏิบัติตามสถานภาพ บทบาท สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ในฐานะพลเมืองดี	พลเมืองไทยคือใคร ต่างชาติ ต่างศาสนา นับเป็นพลเมืองไทยหรือไม่ สิทธิเด็ก แรงงานเด็ก
ป.5		หน่วยที่ 4 วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	ภูมิปัญญาท้องถิ่น	มีส่วนร่วมอนุรักษ์และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน	นักเรียนแบ่งกลุ่มหาว่า ภูมิ“ ”ปัญญาท้องถิ่นของชุมชนที่ตัวเองอยู่คืออะไร เป็นภูมิปัญญาที่ตนเอง หรือชุมชนปฏิบัติกันจริงๆ ไม่ใช่ที่สถาปนาโดยหน่วยงานรัฐ และหาวิธีอนุรักษ์ทำให้ยั่งยืนอย่างไร
ป.5	เศรษฐศาสตร์	หน่วยที่ 1 การผลิตสินค้าและบริการ	การผลิตสินค้าและบริการ ปัจจัยในการผลิต	อธิบายปัจจัยการผลิตสินค้าและบริการ	นักเรียนแบ่งกลุ่มเป็นผู้ผลิต ผู้บริโภค แรงงาน เกษตรกร แล้วแสดงบทบาทสมมติ
ป.5		หน่วยที่ 3 การออม	การออมและการกักตุน	1.อธิบายบทบาทหน้าที่เบื้องต้นของธนาคาร 2.จำแนกผลดีและผลเสียของการกักตุน	ในสังคมของนักเรียนมีการออมทรัพย์ในรูปแบบใดบ้าง มีสหกรณ์ หรือ กองทุนในการออมทรัพย์หรือไม่ สหกรณ์ในโรงเรียน+ สหกรณ์ของชานา มีหรือไม่+ ในสังคม หรือ ชุมชนของนักเรียน ธนาคารมุสลิม+ แรงงานต่างด้าวมีการออมอย่างไร
ป.5	ภูมิศาสตร์	หน่วยที่ 2	สิ่งแวดล้อมกับ	วิเคราะห์สภาพแวดล้อมทาง	การจำแนกคนตามเชื้อชาติ +

			วัฒนธรรม	กายภาพที่มีอิทธิพลต่อการตั้งถิ่นฐานและการย้ายถิ่นของประชากร	สัญชาติ และถิ่นที่อยู่ ภูมิประเทศในภาคต่างๆ+
ป.6	หน้าที่พลเมือง	หน่วยที่ 1 กฎหมายในชีวิตประจำวัน	กฎหมายในชีวิตประจำวัน	ปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของครอบครัวและชุมชน	กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชีวิต แรงงานข้ามชาติ การแจ้งเกิด ทะเบียนบ้าน) (บัตรประชาชน กฎหมายมุสลิม
ป.6		หน่วยที่ 2 ข้อมูลข่าวสารในชีวิตประจำวัน	ข่าวสารในชีวิตประจำวัน	ติดตามข้อมูลข่าวสารเหตุการณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวัน เลือกรับข้อมูลได้ถูกต้อง	การวิเคราะห์ข่าว เช่น ระเบิดในภาคใต้ การก่ออาชญากรรมของแรงงานข้ามชาติ
ป.6		หน่วยที่ 4 วัฒนธรรมไทย	ความหลากหลายทางวัฒนธรรม	อธิบายคุณค่าทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่มคนในสังคมไทย	- ให้นักเรียนยกตัวอย่างวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมที่บ้าน ชุมชน)ของนักเรียน) - มารยาทไทย วัฒนธรรมและมารยาทที่บ้านของนักเรียน - วัฒนธรรมของสังคม อาหาร) (ภาษา ความเป็นอยู่ วิถีชีวิต -การยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม
ป.6	เศรษฐศาสตร์	หน่วย 1 ผู้ผลิตและผู้บริโภค	ระบบการผลิตและการบริโภค	อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิต ผู้บริโภค ธนาคาร และรัฐบาล	ทรัพยากรในการผลิต แรงงานต่างชาตินในการผลิตและบริโภค ระบบเศรษฐกิจ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค สิทธิของผู้บริโภคและผู้ใช้งาน แรงงานในไทย การรวมกลุ่มเศรษฐกิจภายในท้องถิ่น
ป.6	ภูมิศาสตร์	หน่วยที่ 2	สิ่งแวดล้อมกับวัฒนธรรม	วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติกับสิ่งแวดล้อมทางสังคมในประเทศ	ลักษณะทางกายภาพของแต่ละพื้นที่ ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ภาคเหนือ) ประเทศอื่น อยู่ชยา) ไครมา จากภาคอื่นบ้าง สิ่งแวดล้อมกับสังคม

					สิ่งแวดล้อมมีผลต่อ) วัฒนธรรม) วัฒนธรรมมีผลต่อ สิ่งแวดล้อม การอพยพย้ายถิ่น
--	--	--	--	--	--

แผนการสอนที่ 1

การทักทายและการแนะนำตัว

กลุ่มสาระการเรียนรู้	ภาษาไทย
สาระการเรียนรู้ที่4	หลักการใช้ภาษาไทย
ระดับชั้น	ประถมศึกษาปีที่ 1
เวลาที่ใช้	1 ชั่วโมง
ผู้เรียน:	นักเรียนที่มาจากหลากหลายวัฒนธรรม
มาตรฐานการเรียนรู้	ท 3.1 ป1/4 พูดสื่อสารได้ตามวัตถุประสงค์

ตัวชี้วัด1. การพูดสื่อสารในชีวิตประจำวัน เช่น การแนะนำตนเอง การกล่าวคำทักทาย

จุดประสงค์การเรียนรู้

ความรู้

นักเรียนรู้จักคำทักทายในภาษาไทยและภาษาของเพื่อนในห้อง นักเรียนรู้จักการแนะนำตัวด้วยชื่อของตนเองและของเพื่อน

ทักษะ

นักเรียนพูดทักทายและแนะนำตนเองได้อย่างถูกต้อง

คุณธรรม จริยธรรม/คุณลักษณะอันพึงประสงค์

นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อเพื่อนที่มาจากประเทศอื่น ไม่ล้อเลียนชื่อเพื่อนที่ออกเสียงไม่เหมือนภาษาไทย

สาระสำคัญ

นักเรียนสามารถพูดและเข้าใจคำทักทายภาษาไทยและภาษาของเพื่อนร่วมชั้นเรียน นักเรียนสามารถแนะนำตนเองด้วยชื่อจริงและชื่อเล่น นักเรียนรู้จักชื่อของเพื่อนร่วมชั้น

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

- ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

คุณครูบอกนักเรียนว่าวันนี้เราจะเรียนเรื่องการทักทายและการแนะนำตัว

คุณครูถามนักเรียนว่ารู้จักไหมว่าการทักทายคืออะไร การแนะนำตัวคืออะไร

- ขั้นสอน

1. คุณครูอธิบายว่า เวลาเราเจอใคร ไม่ว่าจะเป็นเจเพื่อน เจผู้ใหญ่เช่น คุณครู คนรู้จัก เราควรจะกล่าวคำทักทายเป็นการแสดงมารยาทที่ดี ในภาษาไทยเรามีคำทักทายว่า “สวัสดี”
คุณครูให้นักเรียนฟังเพลง “สวัสดี” แล้ว ให้นักเรียนฝึกพูดคำว่า “สวัสดี”
คุณครูอธิบายว่าสวัสดีเป็นคำทักทายของคนไทย บางครั้งก็พูดอย่างเดียว บางครั้งก็มีการไหว้
คุณครูให้นักเรียนแบ่งเป็นสองฝั่ง แล้วทำท่าสวัสดีตามเพลง
คุณครูถามว่าในห้องมีใครมาจากประเทศอื่น (เช่น พม่า กัมพูชา ลาว) ที่พูดคำทักทายคำอื่นที่ไม่ใช่ สวัสดีบ้าง เวลาเจอกันทักทายกันอย่างไร (ถ้าในห้องไม่มีนักเรียนที่มาจากประเทศอื่น ครูอาจถามว่าคำทักทายภาษาอังกฤษว่าอะไร ภาษาจีนว่าอะไร เป็นต้น)
2. คุณครูให้นักเรียนที่มาจากประเทศนั้นๆ ออกมาพูดให้เพื่อนฟัง แล้วให้เพื่อนลองออกเสียงตาม
คุณครูถามว่ามีการแสดงท่าทางประกอบการพูดทักทายหรือไม่ ให้นักเรียนทำให้อุ
ใครสวัสดีแบบอื่นบ้าง จีบมือ สลาม เอาจมูกมาถูกัน (นิวซีแลนด์)
3. ครูให้นักเรียนฟังเพลงสวัสดีจากยูทูบ (หากไม่มีคอมพิวเตอร์ครูอาจร้องให้นักเรียนฟังได้)
4. ครูแจกเนื้อเพลงสวัสดีให้กับนักเรียน ให้นักเรียนอ่านเนื้อ
5. ครูเปิดเพลงสวัสดีอีกครั้งแล้วให้นักเรียนร้องตาม 2 ครั้ง
6. ครูแบ่งนักเรียนออกเป็นสองแถว ให้นักเรียนยืนแถวตอนเรียงหนึ่งหันหน้าเข้าหากัน เปิดเพลงให้นักเรียนร้องตาม ถึงท่อนที่สวัสดี ให้นักเรียนกล่าวคำว่าสวัสดีแล้วไหว้ พร้อมทั้งกล่าวคำว่าสวัสดีในภาษาของเพื่อน
7. คุณครูบอกว่า บางครั้งหลังจากทักทาย ถ้าเราไม่รู้จักกันเราจะต้องแนะนำตัว เช่น เราต้องบอกชื่อ ว่าเราชื่ออะไร ชื่อเล่นชื่ออะไร
8. ครูบอกว่าให้คุณครูจะให้นักเรียนบอกชื่อที่ละคน ทั้งชื่อเล่น และชื่อจริง ดังนี้
ให้ฟังเพลง
“สวัสดี เราชื่อ...(ชื่อจริง)...ชื่อเล่นว่า....
เมื่อเพื่อนบอกชื่อ นักเรียนในชั้นก็ตอบรับว่า
สวัสดี...(ชื่อเพื่อน)
- ขั้นสรุป
ครูสรุปว่า การทักทายที่ถูกต้องเป็นการแสดงอัธยาศัย และมารยาทที่ดี ครูอยากให้นักเรียนไปใช้ เช่น เมื่อพบผู้ใหญ่ให้กล่าวว่า “สวัสดีค่ะ” พร้อมกับยกมือไหว้ เป็นต้น

การประเมินผลการเรียนรู้

1. ประเมินจากการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน เช่น ตอบคำถาม ถามคำถาม หรือ การฟัง

2. ประเมินจากการทำงานในกลุ่ม
3. ประเมินจากพฤติกรรมการเปิดใจรับฟังความเห็นที่แตกต่างในชั้นเรียน

รายการประเมิน	ตลอดเวลา (3 คะแนน)	บางครั้ง (1-2 คะแนน)	ไม่เลย (0 คะแนน)
นักเรียนสนใจ ตั้งใจฟังเมื่อเพื่อนหรือครูพูดเกี่ยวกับวัฒนธรรมอื่น			
นักเรียนถามคำถามเกี่ยวกับวัฒนธรรมอื่น			
นักเรียนแสดงพฤติกรรมการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม			
นักเรียนยินดีทำงานกลุ่มกับเพื่อนทุกคน ถึงแม้ไม่ใช่เพื่อนสนิท			
นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่ม เช่น เป็นผู้นำเสนอ เป็นคนจับ รูปภาพ เป็นคนเขียนรายงาน			

แผนการสอนนี้ช่วยให้ผู้เรียนมีสมรรถนะพหุวัฒนธรรม ดังนี้:

1. ความรู้ นักเรียนรู้จักความสำคัญของการทักทาย รู้ว่าต้องกล่าวคำทักทายอย่างไร รู้จักคำทักทายในภาษา
ของเพื่อน
2. ทักษะ นักเรียนสามารถกล่าวคำทักทายทั้งในภาษาของตนเองและภาษาของเพื่อนได้อย่างถูกต้อง
3. ทศนคติ แผนการสอนนี้ฝึกให้นักเรียนมีจิตใจที่เปิดกว้าง ไม่รังเกียจหรือกลัวที่จะพูดภาษาอื่น

แผนการสอนที่ 2

ครอบครัวของฉัน

กลุ่มสาระการเรียนรู้	สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
สาระที่ 2	หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม
ระดับชั้น	ประถมศึกษาปีที่ 1
เวลาที่ใช้	1 ชั่วโมง
มาตรฐานการเรียนรู้	ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงามและธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข
ตัวชี้วัด	1. บอกประโยชน์และปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวและโรงเรียน 2. รู้จักชื่อเรียกและความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว 3. เข้าใจความหลากหลายของครอบครัวของเพื่อนร่วมชั้น

จุดประสงค์การเรียนรู้

ความรู้

นักเรียนรู้และเข้าใจความสำคัญความสำคัญของครอบครัว นักเรียนรู้ชื่อเรียกสมาชิกในครอบครัว และความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว

ทักษะ

นักเรียนแนะนำตัวเองและครอบครัวของตนเองให้เพื่อนฟังได้

คุณธรรม จริยธรรม/คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. นักเรียนแลกเปลี่ยนและยอมรับวัฒนธรรมกัน
2. นักเรียนเปิดใจรับฟังเรื่องราวเกี่ยวกับครอบครัวหลายๆ แบบ
3. นักเรียนยอมรับความแตกต่างของครอบครัวที่มีสมาชิกหลากหลาย

สาระสำคัญ

ทุกคนในครอบครัวมีความสัมพันธ์กันตามบทบาทและหน้าที่ ดังนั้นเราจึงควรปฏิบัติตามบทบาทและหน้าที่ของตนเองให้ถูกต้องและสมบูรณ์

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

ครูถามนักเรียนว่านักเรียนรู้จักคำว่า “ครอบครัว” หรือไม่ และ ครอบครัวต้องประกอบด้วยสมาชิกคือใคร

ขั้นสอน

1. ครูให้ข้อมูลกับนักเรียนว่า ครอบครัวหมายถึงคนที่มีความสัมพันธ์ทางสายเลือดกับเรา อาศัยอยู่ด้วยกันหรืออาจไม่ได้อยู่ด้วยกันก็ได้
2. โครงสร้างและสมาชิกของแต่ละครอบครัวมีความแตกต่างกัน บางครอบครัวเป็นครอบครัวขนาดเล็ก มี พ่อ แม่ และ ลูก บางครอบครัวเป็นครอบครัวขนาดใหญ่ มี พ่อ แม่ ลูก และ ญาติผู้ใหญ่ เช่น ปู่ย่า ตายาย ลุงป้า น้าอา อาศัยอยู่ด้วยกัน
3. ครูอธิบายความหมายของสมาชิกครอบครัวแต่ละคน
4. ครูให้นักเรียนดูรูปครอบครัวหลายๆ แบบ
 - ครอบครัวที่มีพ่อ แม่ ลูก
 - ครอบครัวที่มีแต่พ่อและแม่คนเดียว
 - ครอบครัวที่ไม่มีทั้งพ่อและแม่ เด็กๆ อยู่กับปู่และย่าเท่านั้น
 - แล้วถามนักเรียนว่านักเรียนคิดว่าเป็นครอบครัวหรือไม่
5. ครูอธิบายให้นักเรียนฟังว่าสมาชิกที่อยู่ในครอบครัวต่างๆ ไม่จำเป็นต้องเหมือนกัน บางครอบครัวอาจมี พ่อ แม่ ลูก พี่ น้อง อยู่ด้วยกัน บางครอบครัว มีทั้ง พ่อแม่พี่น้อง และ ปู่ย่าหรือ ตายายอยู่ด้วยกัน บางครอบครัวมีแค่ พ่อ หรือ แม่คนเดียวกับลูก บางครอบครัวไม่มีทั้งพ่อและแม่เด็กๆ อาศัยอยู่กับปู่ย่า หรือ ตายาย บางครอบครัวไม่มีทั้งพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย หรือพี่น้อง เด็กๆ อยู่กับญาติหรือคนอื่น

ขั้นสรุป

6. แต่ละครอบครัวจะมีสมาชิกแตกต่างกันเพราะความจำเป็นและสภาพต่างกัน สิ่งสำคัญคือสมาชิกของครอบครัว รู้จักบทบาทและหน้าที่ของตนเอง นักเรียนเป็นเด็ก เป็นลูกต้องเชื่อฟังพ่อแม่ หรือปู่ย่าตายาย ช่วยเหลืองาน ขยันเรียน ไม่เอาแต่เล่นเกมหรือดูโทรทัศน์
7. นักเรียนไม่ควรล้อเลียนเพื่อนที่มีครอบครัวแตกต่างจากตัวเอง
8. ครูให้นักเรียนวาดรูปครอบครัวของตนเองพร้อมทั้งเขียนชื่อสมาชิกในครอบครัวประกอบ
9. ครูให้นักเรียนออกมานำเสนอสมาชิกในครอบครัวให้เพื่อนในชั้นฟัง

สื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้

รูปภาพแสดงครอบครัวที่หลากหลาย

การประเมินผลการเรียนรู้

1. ประเมินจากการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน เช่น ตอบคำถาม ถามคำถาม หรือ การฟัง

- ประเมินจากการวาดภาพสมาชิกในครอบครัว (นักเรียนรู้จักสมาชิกในครอบครัวของตนเอง)
- ประเมินจากพฤติกรรมการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม และการเปิดใจรับฟังความเห็นที่แตกต่างในชั้นเรียน

รายการประเมิน	ตลอดเวลา)3 คะแนน(	บางครั้ง)1-2 คะแนน(	ไม่เลย)0 คะแนน(
นักเรียนสนใจ ตั้งใจฟังเมื่อเพื่อนหรือครูพูดเกี่ยวกับครอบครัวอื่น			
นักเรียนถามคำถามเกี่ยวกับครอบครัวอื่น			
นักเรียนแสดงพฤติกรรมการยอมรับว่าแต่ละครอบครัวมีความหลากหลาย			
นักเรียนนำเสนอภาพครอบครัวของตนเองได้ถูกต้อง ไม่อาย			

แผนการสอนนี้ช่วยให้ผู้เรียนมีสมรรถนะพหุวัฒนธรรม ดังนี้:

- ความรู้ นักเรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเอง และเรื่องราวของเพื่อนในห้อง
- ทักษะ นักเรียนรู้จักเปิดใจรับฟังความเห็นของคนที่แตกต่างกัน
- ทัศนคติ แผนการสอนนี้ฝึกให้นักเรียนเปิดใจยอมรับวัฒนธรรมอื่น เช่น ครอบครัวอื่น

แผนการสอนที่ 3

ข้อตกลงและกฎระเบียบในการอยู่ร่วมกัน

กลุ่มสาระการเรียนรู้	สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
สาระการเรียนรู้ที่ 2	หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม
ระดับชั้น	ประถมศึกษาปีที่ 2
เวลาที่ใช้	1 ชั่วโมง
มาตรฐานการเรียนรู้	ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และดำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และสังคมโลกอย่างสันติสุข
ตัวชี้วัด	1. บอกประโยชน์และปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวและโรงเรียน 2. ปฏิบัติตนตามข้อตกลง กติกา กฎระเบียบและหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

จุดประสงค์การเรียนรู้

ความรู้

นักเรียนเข้าใจความสำคัญของข้อตกลงและกฎระเบียบในการอยู่ร่วมกัน บอกประโยชน์ของการปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และสังคม

ทักษะ

นักเรียนปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และสังคม

คุณธรรม จริยธรรม/คุณลักษณะอันพึงประสงค์

นักเรียนยอมรับวิถีชีวิตที่แตกต่างของเพื่อนร่วมชั้นเรียน

สาระสำคัญ

การอยู่ร่วมกันของคนไม่ว่าจะเป็นครอบครัว โรงเรียน หรือชุมชน จำเป็นต้องมีการกำหนดข้อตกลง กฎระเบียบและกฎหมาย เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขและไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

● ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูถามนักเรียนว่า ที่บ้านของนักเรียนมีข้อตกลงอะไรร่วมกันบ้าง เช่น ต้องตื่นเช้า ต้องช่วยแม่ทำงาน ต้องกินข้าว ต้องอาบน้ำ
2. ครูถามนักเรียนว่า แล้วที่โรงเรียนมีข้อตกลงหรือกฎอะไรที่ต้องปฏิบัติร่วมกันบ้าง เช่น เข้าแถว มาโรงเรียนตรงเวลา เคารพครู รักษาความสะอาด

- **ขั้นสอน**

3. ครูอธิบายว่าในสังคมที่มีคนอยู่ร่วมกัน จำเป็นต้องมีข้อตกลงร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นหน่วยที่เล็กที่สุดของสังคม คือ ครอบครัว หรือ สังคมที่มีสมาชิกมากขึ้นเช่นในห้องเรียน โรงเรียน ชุมชน ประเทศ
4. ครูบอกต่อว่า เช่นที่บ้านของนักเรียน พ่อแม่ของนักเรียนมีข้อตกลงอะไรบ้างเกี่ยวกับสิ่งที่นักเรียนต้องทำ หรือ เวล่านักเรียนมาโรงเรียน ก็มีกฎระเบียบที่ต้องปฏิบัติตาม นักเรียนคิดว่าทำไมต้องเป็นแบบนั้น ถ้าไม่มีกฎระเบียบจะเกิดอะไรขึ้น เช่น ถ้าที่บ้านนักเรียนยอมให้นักเรียนตื่นกี่โมงก็ได้จะเป็นยังไง หรือ ยอมให้นักเรียนเล่นเกมมากเท่าไรก็ได้จะเป็นยังไง หรือที่โรงเรียนถ้าคุณครูปล่อยให้ให้นักเรียนเข้าแถวกี่โมงก็ได้ หรือจะไม่เข้าแถวก็ได้จะเป็นอย่างไร จะเกิดปัญหาไหม จะเกิดความวุ่นวาย ไม่สามารถดำเนินกิจกรรมได้ ดังนั้นการอยู่ร่วมกันจำเป็นต้องมีกฎระเบียบ ข้อตกลง เป็นข้อตกลงที่ทั้งสองฝ่ายเช่น ทั้งพ่อแม่และนักเรียนตกลงร่วมกัน
5. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มเป็น 5 กลุ่ม คละกันระหว่าง ป.1 กับ ป.2
6. ครูถามนักเรียนว่าที่บ้านนักเรียนมีข้อตกลงอะไรบ้าง ให้แต่ละกลุ่มช่วยกันคิด เขียนเป็น mindmap ลงในกระดาษที่เตรียมไว้

- **ขั้นสรุป**

7. ครูเรียกรวมชั้นแล้วให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมานำเสนอ
8. ครูสรุปว่า ในครอบครัว หรือโรงเรียนข้อตกลงร่วมกันระหว่างสมาชิกเราเรียกว่ากฎระเบียบ ข้อบังคับ ข้อตกลง แต่ในสังคมสิ่งเหล่านี้เรียกว่ากฎหมาย ถ้านักเรียนทำผิดจะได้รับโทษตามกฎหมาย

บูรณาการกับวิชาอื่น

บูรณาการกับวิชาภาษาไทย

โดยสำหรับชั้น ป. 1 ครูอาจให้นักเรียนคัดคำต่อไปนี้ “ครอบครัว โรงเรียน บ้าน พ่อแม่ นักเรียน”

สำหรับชั้น ป. 2 คัดคำว่า “หน้าที่ สิทธิ กฎระเบียบ กฎหมาย ข้อตกลง”

สื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้

กระดาษโปสเตอร์ สี

การประเมินผลการเรียนรู้

1. ประเมินจากการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน เช่น ตอบคำถาม ถามคำถาม หรือ การฟัง
2. ประเมินจากการทำงานในกลุ่ม

3. ประเมินจากพฤติกรรมการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม และการเปิดใจรับฟังความเห็นที่แตกต่างในชั้นเรียน

รายการประเมิน	ตลอดเวลา)3 คะแนน(	บางครั้ง)1-2 คะแนน(	ไม่เลย)0 คะแนน(
นักเรียนสนใจ ตั้งใจฟังเมื่อเพื่อนหรือครูพูดเกี่ยวกับข้อตกลงในครอบครัว			
นักเรียนถามคำถามเกี่ยวกับเพื่อน			
นักเรียนแสดงพฤติกรรมการยอมรับความหลากหลายของวิถีชีวิตของเพื่อน			
นักเรียนยินดีทำงานกลุ่มกับเพื่อนทุกคน ถึงแม้ไม่ใช่เพื่อนสนิท			
นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่ม เช่น เป็นผู้นำเสนอ ช่วยคิด ช่วยตอบ ช่วยวาดรูป			

แผนการสอนนี้ช่วยให้ผู้เรียนมีสมรรถนะพหุวัฒนธรรม ดังนี้:

1. ความรู้ นักเรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเองและเรื่องราวของเพื่อนในห้อง เช่น ข้อตกลงในแต่ละครอบครัว
2. ทักษะ นักเรียนทำงานร่วมกับคนที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกันได้
3. ทศนคติ นักเรียนรู้จักเปิดใจรับฟังความเห็นของคนที่แตกต่างกัน

แผนการสอนที่ 4

เธอกับฉันรวมกันได้...

กลุ่มสาระการเรียนรู้ คณิตศาสตร์

สาระการเรียนรู้ที่ 1 จำนวนและการดำเนินการ

ระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 1

เวลาที่ใช้ 1 ชั่วโมง

ผู้เรียน: นักเรียนที่มาจากหลากหลายวัฒนธรรม

มาตรฐานการเรียนรู้

ค 1.2.1 บวกลบและบวก ลบระคนของจำนวนนับไม่เกินหนึ่งร้อยและศูนย์ พร้อมทั้งตระหนักถึงความสมเหตุสมผลของคำตอบ

ค.1.2.2 วิเคราะห์และหาคำตอบของโจทย์ปัญหา และโจทย์ปัญหาระคนของจำนวนนับไม่เกินหนึ่งร้อยและศูนย์ พร้อมทั้งตระหนักถึงความสมเหตุสมผลของคำตอบ

ค. 6.1 มีความสามารถในการแก้ปัญหา การให้เหตุผล การสื่อสาร การสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ และการนำเสนอ การเชื่อมโยงความรู้ต่าง ๆ ทางคณิตศาสตร์และเชื่อมโยงคณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่น ๆ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

ตัวชี้วัด

1. บวก ลบ และ บวก ลบระคนของจำนวนนับไม่เกินหนึ่งร้อยและศูนย์ พร้อมทั้งตระหนักถึงความสมเหตุสมผลของคำตอบ
2. วิเคราะห์และหาคำตอบของโจทย์ปัญหา และโจทย์ปัญหาระคนของจำนวนนับไม่เกินหนึ่งร้อยและศูนย์ พร้อมทั้งตระหนักถึงความสมเหตุสมผลของคำตอบ
3. ใช้ความรู้ ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม
4. ใช้ภาษาและสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ในการสื่อสาร การสื่อความหมาย และการนำเสนอได้อย่างถูกต้อง
5. เชื่อมโยงความรู้ต่าง ๆ ในคณิตศาสตร์และเชื่อมโยงคณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่นๆ

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนบวกลบเลขทางคณิตศาสตร์ได้อย่างถูกต้อง
2. นักเรียนใช้ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์แก้ปัญหาต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม
3. นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนต่างวัฒนธรรมมากขึ้นผ่านกระบวนการทางคณิตศาสตร์

ความรู้

นักเรียนสามารถบอกจำนวนเลขได้ถูกต้อง

ทักษะ

นักเรียนสามารถใช้ความรู้ทางคณิตศาสตร์ในการแก้ปัญหา

คุณธรรม จริยธรรม/คุณลักษณะอันพึงประสงค์

นักเรียนสามารถทำงานกับเพื่อนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้

สาระสำคัญ

เราทุกคนต้องร่วมมือร่วมใจกันเหมือนกับการบวกเลขที่ทำให้เป็นจำนวนที่สมบูรณ์ได้ การร่วมมือกันสามารถเกิดขึ้นได้กับทุกคนไม่จำเพาะเฉพาะคนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม หรือคนที่มีอะไรเหมือนกับเราเท่านั้น

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

- **ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน**

คุณครูเกริ่นกับนักเรียนว่านักเรียนได้เรียนเรื่องการบวกการลบและทำแบบฝึกหัดในหนังสือแล้ว วันนี้ครูจะให้ให้นักเรียนเล่นเกมส่ชื่อ “เธอกับฉันรวมกันได้...”

- **ขั้นสอน**

คุณครูอธิบายกติกาให้นักเรียนฟังว่า ในเกมส่ชื่อ นักเรียนทุกคนจะมีตัวเลขประจำตัว เป็นเลขสมมติที่ครูตั้งให้ คือ

นักเรียนชาย ให้เป็นเลข 1

นักเรียนหญิง ให้เป็นเลข 2

ในส่วนี้ อาจเปลี่ยนเป็นนักเรียนที่พูดไทย นักเรียนที่พูดภาษาพม่า หรือ อื่นๆ ตามความหลากหลายทางวัฒนธรรมของนักเรียน และ จำนวนตัวเลขอาจเปลี่ยนเป็นเลขอื่นๆ ได้เพื่อฝึกทักษะการบวกของนักเรียน

ครูทวนว่า ใครเป็นเลข 1 ยกมือขึ้น ใครเป็นเลข 2 ยกมือขึ้น ใครเป็นเลข 3 ยกมือขึ้น ใครเป็นเลข 4 ยกมือขึ้น

ครูอธิบายกติกาว่า ครูจะขานเลขแล้วให้นักเรียนรวมกันให้ได้ตามเลขที่ครูบอก กติกาที่มีว่าต้องมีตัวเลขต่างๆ กันอยู่ในกลุ่ม (หมายถึงมีคนจากหลายวัฒนธรรม หลากหลายเพศ)

เลขที่ครูขาน 6 5 8 10 15 17 12 11 4 9 23

เปิดเพลง

- **ขั้นสรุป**

ครูสรุปว่านักเรียนบวกเลขเป็นแล้วใช่ไหม นักเรียนจะเห็นว่าถ้ารวมพลังกันจะได้ตัวเลขที่มากขึ้น และทุกคนล้วนเป็นส่วนประกอบ เป็นสมาชิกของกลุ่ม เพราะฉะนั้นร่วมมือกันดีกว่าอยู่คนเดียว

คุณครู ให้ทำโจทย์ในใบงาน

การประเมินผลการเรียนรู้

- 1.ประเมินจากการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน เช่น เล่นเกมส้อย่างตั้งใจ
- 2.ประเมินความสามารถในการบวกเลขได้อย่างถูกต้อง
- 3.ประเมินจากพฤติกรรมการสามารถทำงานร่วมกับเพื่อนได้

รายการประเมิน	ตลอดเวลา (3 คะแนน)	บางครั้ง (1-2 คะแนน)	ไม่เลย (0 คะแนน)
นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม			
นักเรียนสามารถบวกเลขได้อย่างถูกต้อง			
นักเรียนยินดีทำงานกลุ่มกับเพื่อนทุกคน ถึงแม้ไม่ใช่เพื่อนสนิท			

แผนการสอนที่ 5

ชื่อของเล่นให้เพื่อน

กลุ่มสาระการเรียนรู้	คณิตศาสตร์
หน่วยการเรียนรู้	จำนวนและการดำเนินการ
ระดับชั้น	ประถมศึกษาปีที่ 3
เวลาที่ใช้	1 ชั่วโมง
มาตรฐานการเรียนรู้	ค 1.2 เข้าใจถึงผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการของจำนวนและความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินการต่างๆ และใช้การดำเนินการในการแก้ปัญหา
ตัวชี้วัด	1. บวก ลบ คูณ และ บวก ลบ คูณ หาคะคนของจำนวนนับไม่เกินหนึ่งแสนและศูนย์พร้อมทั้งตระหนักถึงความสมเหตุสมผลของคำตอบ 2. วิเคราะห์และแสดงวิธีหาคำตอบของโจทย์ปัญหา และโจทย์ปัญหาคะคนของจำนวนนับไม่เกินหนึ่งแสนและศูนย์พร้อมทั้งตระหนักถึงความสมเหตุสมผลของคำตอบ

จุดประสงค์การเรียนรู้

ความรู้

1. นักเรียนเข้าใจหลักการของการคูณ
2. นักเรียนเข้าใจเรื่องความเชื่อเหมาวมที่เกี่ยวข้องกับเพศสภาพ

ทักษะ

1. นักเรียนบวก ลบ และ คูณ จำนวนนับไม่เกินหนึ่งแสนได้ถูกต้อง
2. นักเรียนท่องสูตรคูณถึงแม่ 12 ได้อย่างถูกต้อง
3. นักเรียนฝึกทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม

คุณธรรม จริยธรรม/คุณลักษณะอันพึงประสงค์

นักเรียนยอมรับความหลากหลายเกี่ยวกับเพศสภาพของเพื่อนร่วมชั้นเรียน และตระหนักถึงความเชื่อเหมาวมของตนเอง

สาระสำคัญ

การบวก ลบ คูณ หาคะคนอย่างถูกต้องเป็นทักษะที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน ในกรณีที่ต้องบวกเลขจำนวนซ้ำๆ กัน (เช่น 20 บวกกัน 10 ครั้ง (เช่น มีธนบัตรใบละ 20 บาท อยู่ 10 ใบ) นักเรียนสามารถใช้การคูณได้ คือ 20 คูณ 10 แต่ในการคูณให้ถูกต้องนั้น นักเรียนจำเป็นต้องรู้จักและสามารถท่องสูตรคูณได้อย่างถูกต้องแม่นยำ

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

- **ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน**

1. ครูถามนักเรียนว่าในที่นี้ใครรู้จักการคูณบ้าง ใครท่องสูตรคูณได้ถูกต้องถึงแม่ 12 บ้าง
2. ครูให้นักเรียนที่ยกมือร่วมกันท่องสูตรคูณ

- **ขั้นสอน**

3. ครูอธิบายให้นักเรียนฟังว่าในชีวิตประจำวันของคนเรา ทักษะการบวก ลบ คูณ หารเป็นเรื่องจำเป็น (อาจให้นักเรียนยกตัวอย่างว่าทักษะเหล่านี้จำเป็นในกรณีไหน) เช่น แม่ให้นักเรียนให้เงินไปซื้อของให้ที่ตลาด นักเรียนจำเป็นต้องรู้จักการบวกลบให้ถูกต้องจึงจะนับเงินทองได้
4. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มเป็นสองกลุ่มโดยวิธีการนับ (อาจแบ่งเป็น 3 หรือ 4 กลุ่มได้ ขึ้นอยู่กับจำนวนนักเรียน)
5. ครูแจกเงินปลอมให้กับนักเรียนแต่ละกลุ่ม แล้วให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนับว่าเงินที่ครูแจกนั้นมีจำนวนเท่าไร กลุ่มไหนนับได้ถูกต้องและนับเสร็จก่อนกลุ่มอื่นจะได้รางวัล
6. ในระหว่างที่นักเรียนแบ่งกลุ่มนับเงิน ครูเดินไปสังเกตตามกลุ่มว่านักเรียนนับเงินอย่างไร
7. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มบอกจำนวนเงินทั้งหมดที่ได้รับ
8. ครูอธิบายวิธีนับจำนวนเงินบนกระดานให้นักเรียนดู โดยแสดงการนับโดยการคูณ เช่น ธนบัตรใบละ 500 บาท 5 ใบ ธนบัตรใบละ 1,000 บาท 2 ใบ ต้องคูณอย่างไร
9. เมื่อนักเรียนเข้าใจวิธีนับเงินแล้ว ครูแจกของเล่นที่ละชนิดให้กับนักเรียนทั้งสองกลุ่ม (ในกรณีที่ไม่มีของเล่น อาจใช้เป็นแคตตาล็อกของเล่นแทน ให้นักเรียนเลือกของเล่น เป็นการสั่งซื้อออนไลน์)
10. ครูให้แต่ละกลุ่มแสดงบทบาทสมมติ เป็นร้านขายของเล่น นำของเล่นที่ครูแจกมาเรียงไว้ จากนั้นให้ส่งตัวแทนออกมาซื้อของเล่น แต่กติกาคือ ห้ามซื้อของเล่นให้ตัวเอง ต้องซื้อให้เพื่อนเท่านั้น โดยไม่ต้องบอกว่าซื้อให้ใคร การซื้อของเล่นให้ใช้เงินปลอมที่ครูแจกให้ก่อนหน้านี้ เจ้าของร้านขายของเล่นตั้งราคาของเล่นของตน รับเงินและทอนเงินให้ถูกต้อง
11. เมื่อนักเรียนซื้อของเล่นครบแล้ว ครูเรียกนักเรียนแต่ละคนออกมาหน้าชั้นพร้อมของเล่นที่ซื้อให้เพื่อน ครูถามว่าซื้อให้ใคร ครูเรียกคนที่เพื่อนซื้อของเล่นให้ออกมาแล้วถามว่าชอบของเล่นนี้ไหม เพราะอะไร เช่น เพื่อนอาจซื้อชุดทำกับข้าวให้เพื่อนผู้หญิง แต่ความจริงแล้วเด็กผู้หญิงคนนั้นอาจอยากได้ลูกบอลมากกว่า

- **ขั้นสรุป**

ครูสรุปให้นักเรียนฟังว่า ความเชื่อเหมารวมที่ว่าเด็กผู้หญิงต้องชอบของเล่นที่เป็นตุ๊กตา เครื่องครัว หรืออุปกรณ์เสริมสวยอาจไม่จริงเสมอไป เช่นเดียวกัน ไม่จำเป็นเสมอไปที่เด็กผู้ชายต้องชอบปืน หรือ รถ เด็กผู้ชายบางคนอาจชอบอุปกรณ์ทำครัวก็เป็นได้ นักเรียนคิดว่าเป็นไปได้ไหม

สื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้การสอน

1. เงินปลอม
2. ของเล่น
3. ใบงาน

การวัดและประเมินผล

1. นักเรียนสามารถบอก ลบ และ คูณได้อย่างถูกต้อง
2. นักเรียนเข้าใจเรื่องความเชื่อเหมารวม
3. นักเรียนทำงานเป็นกลุ่มได้

รายการประเมิน	ตลอดเวลา (3 คะแนน)	บางครั้ง (1-2 คะแนน)	ไม่เลย (0 คะแนน)
นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น ตอบคำถามที่ครูถาม แสดงความคิดเห็น			
นักเรียนแสดงพฤติกรรมการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม เช่น ไม่ล้อเลียนเมื่อเพื่อนเลือกของเล่นที่ขัดกับความเชื่อเหมารวม			
นักเรียนยินดีทำงานกลุ่มกับเพื่อนทุกคน ถึงแม้ไม่ใช่เพื่อนสนิท			
นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่ม เช่น ช่วยเพื่อนบอกเลข ช่วยนับ ช่วยจดบันทึก			

แผนการสอนนี้ช่วยให้ผู้เรียนมีสมรรถนะพหุวัฒนธรรม ดังนี้:

1. ความรู้ นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับความเชื่อเหมารวมและตระหนักถึงความเชื่อเหมารวมของตนเอง
 1. ทักษะ นักเรียนใช้ทำงานร่วมกับคนอื่นได้ ไม่ด่วนตัดสินคนอื่น นักเรียนแก้ปัญหาได้เมื่อเกิดความขัดแย้งในกลุ่ม
 2. ทักษะ นักเรียนมีความเปิดกว้างรับฟังและเคารพความชอบของเพื่อนที่อาจไม่ตรงกับ ความเชื่อเหมารวม

แผนการสอนที่ 6

การปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อศาสนสถานและศาสนวัตถุ

กลุ่มสาระการเรียนรู้	สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
สาระที่ 1	ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม
ระดับชั้น	ประถมศึกษาปีที่ 3
เวลาที่ใช้	1 ชั่วโมง
มาตรฐานการเรียนรู้	ส 1.2 เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดีและธำรงรักษาศาสนาที่ตนนับถือ
ตัวชี้วัด	1. รู้จักสาวก ศาสนสถาน และ ศาสนวัตถุของแต่ละศาสนา 2. ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อสาวก ศาสนสถาน ศาสนวัตถุของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนดได้ถูกต้อง 3. เข้าใจและปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมต่อสาวก ศาสนสถาน ศาสนวัตถุของศาสนาอื่น

จุดประสงค์การเรียนรู้

ความรู้

นักเรียนเข้าใจความสำคัญต่อการปฏิบัติตนอย่างถูกต้องต่อศาสนสถานและศาสนวัตถุ ของแต่ละศาสนา

ทักษะ

นักเรียนปฏิบัติตนอย่างถูกต้องต่อสาวก ศาสนสถานและศาสนวัตถุ ของแต่ละศาสนา

คุณธรรม จริยธรรม/คุณลักษณะอันพึงประสงค์

นักเรียนคิดวิเคราะห์และหาวิธีแก้ปัญหาจากวิถีปฏิบัติที่แตกต่างกันของแต่ละศาสนา

นักเรียนเปิดใจรับฟังความคิดเห็น และวัฒนธรรมที่แตกต่าง

สาระสำคัญ

- ศาสนสถานและศาสนวัตถุ เป็นองค์ประกอบหรือสัญลักษณ์ที่สำคัญของแต่ละศาสนา เราควรปฏิบัติตนให้ถูกต้องต่อศาสนสถานและศาสนวัตถุของศาสนาที่ตนเองนับถือ และศาสนาอื่นๆ เพื่อที่จะได้ใช้ชีวิตร่วมกันอย่างสงบสุข ไม่เกิดความขัดแย้ง

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

- ชี้นำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูถามนักเรียนว่าในห้องนี้มีใครนับถือศาสนาอะไรบ้าง

2. ครูถามต่อนักเรียนว่ามีเพื่อน หรือคนรู้จักที่นับถือศาสนาอื่นหรือไม่

● **ขั้นสอน**

3. ครูเอารูปภาพ วัด โบสถ์ และ มัสยิด ให้นักเรียนดูและถามนักเรียนว่า ทั้ง 3 รูปนี้เรียกว่าอะไร

4. ครูอธิบายว่าทั้งสามรูปเป็นศาสนสถาน หรือสถานที่ประกอบพิธีกรรมของแต่ละศาสนา ครูชี้ที่รูปแล้วถามว่ารู้ไหมว่าแต่ละที่เป็นศาสนสถานของศาสนาอะไร

5. ครูบอกว่าเวลาเข้าไปในศาสนสถานต้องปฏิบัติตนให้ถูกต้อง เหมาะสม สำนวณ แต่งกายเรียบร้อย

6. ครูเอารูปภาพของ พระพุทธรูป ไม้กางเขน และ คัมภีร์อัลกุรอาน ให้นักเรียนดู และถามว่าเรียกว่าอะไร

7. ครูอธิบายว่าทั้งสามคือ ศาสนวัตถุ หรือ วัตถุที่เกี่ยวข้องกับศาสนา

8. ครูอธิบายต่อว่าแต่ละศาสนามีข้อควรปฏิบัติต่อศาสนสถานและศาสนวัตถุ เราต้องปฏิบัติให้ถูกต้องเพื่อแสดงความเคารพต่อศาสนานั้นๆ

9. ครูเอารูปนักท่องเที่ยวที่วัดพระแก้วนำผ้าถุงให้นักเรียนดู แล้วถามว่าทำไมนักท่องเที่ยวถึงต้องเปลี่ยนผ้าถุงที่วัดพระแก้ว ครูอธิบายว่าเป็นการเคารพต่อสถานที่

10. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม โดยในแต่ละกลุ่มให้มีสมาชิกที่นับถือศาสนาต่างๆ กัน แล้วให้แต่ละกลุ่มแสดงบทบาทสมมติเกี่ยวกับการปฏิบัติตนในศาสนสถานและปฏิบัติตนต่อศาสนวัตถุ

11. ครูใช้เวลา 20 สำหรับแต่ละกลุ่มเพื่อประชุมและซ้อมการแสดงบทบาทสมมติ ระหว่างนั้นครูเดินไปตามกลุ่มเพื่ออธิบายและให้คำปรึกษา

● **ขั้นสรุป**

12. ครูถามนักเรียนว่าจากที่เพื่อนนำเสนอ เวลาเข้าไปในศาสนสถานควรปฏิบัติตนให้ถูกต้อง แต่งกายเรียบร้อย กริยามารยาทสำรวม ปฏิบัติตามกฎหมายของแต่ละศาสนา (เช่น บางพื้นที่ห้ามคนต่างศาสนาเข้าไป บางพื้นที่ห้ามผู้หญิงเข้าไป) เพื่อเป็นการแสดงความเคารพและเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน

รูปภาพศาสนสถานและศาสนวัตถุ

การประเมินผลการเรียนรู้

1. ประเมินจากการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน เช่น ตอบคำถาม ถามคำถาม หรือ การฟัง
2. ประเมินจากการร่วมมือในการทำงานกลุ่มและนำเสนองานกลุ่ม
3. ประเมินจากพฤติกรรมการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม และการเปิดใจรับฟังความเห็นที่แตกต่างในชั้นเรียน

รายการประเมิน	ตลอดเวลา)3 คะแนน(	บางครั้ง)1-2	ไม่เลย)0
---------------	-----------------------	------------------	--------------

		คะแนน(	คะแนน(
นักเรียนสนใจ ตั้งใจฟังเมื่อเพื่อนหรือครูพูดเกี่ยวกับศาสนาอื่น			
นักเรียนถามคำถามเกี่ยวกับศาสนาอื่น			
นักเรียนแสดงพฤติกรรมการยอมรับความหลากหลายทางศาสนา			
นักเรียนยินดีทำงานกลุ่มกับเพื่อนทุกคน ถึงแม้ไม่ใช่เพื่อนสนิท			
นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่ม เช่น เป็นผู้นำเสนอ เป็นคนจับรูปภาพ เป็นคนเขียนรายงาน			

แผนการสอนนี้ช่วยให้ผู้เรียนมีสมรรถนะพหุวัฒนธรรม ดังนี้:

1. ความรู้ นักเรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับศาสนาของตนเอง และศาสนาของเพื่อนในห้อง
2. ทักษะ นักเรียนรู้จักเปิดใจรับฟังความเห็นของคนที่มีศาสนาต่างจากตน นักเรียนทำงานร่วมกับคนที่มีวัฒนธรรม (ศาสนา) แตกต่างกันได้
3. ทศนคติ แผนการสอนนี้ฝึกให้นักเรียนสนใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมอื่น โดยเชื่อมโยงเข้ากับบริบทที่ใกล้ตัวนักเรียนเช่น ศาสนสถาน ศาสนวัตถุ และเปิดมุมมองที่แตกต่างผ่านการปฏิบัติที่ต่างกันของแต่ละศาสนา ไม่ใช่เฉพาะศาสนาที่นักเรียนนับถือ

แผนการสอนที่ 7
พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย

กลุ่มสาระการเรียนรู้	สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
สาระการเรียนรู้ที่ 2	หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม
ระดับชั้น	ประถมศึกษาปีที่ 4
เวลาที่ใช้	1 ชั่วโมง
มาตรฐานการเรียนรู้	ส 2.1 ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยในฐานะสมาชิกที่ดีของชุมชน
ตัวชี้วัด	ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยในฐานะสมาชิกที่ดีของชุมชน

จุดประสงค์การเรียนรู้

ความรู้

นักเรียนเข้าใจความหมายของการปกครองระบอบประชาธิปไตยและบทบาทหน้าที่ของตนเองในวิถีประชาธิปไตย

ทักษะ

นักเรียนวิเคราะห์ความแตกต่างของการปกครองระบอบประชาธิปไตยและระบอบเผด็จการ

คุณธรรม จริยธรรม/คุณลักษณะอันพึงประสงค์

นักเรียนยอมรับและเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง นักเรียนเข้าใจคำว่า สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่

สาระสำคัญ

การปกครองระบอบประชาธิปไตย หมายถึง การปกครองที่ประชาชนเป็นใหญ่ มีอำนาจในการตัดสินใจในกิจการต่างๆ ร่วมกัน หรือ กระทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันในสังคมและชุมชนที่ตนอยู่อาศัย

พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยหมายถึง บุคคลที่ปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่ของตนต่อสังคมและประเทศชาติด้วยความรับผิดชอบ ปฏิบัติตนตามระเบียบ กฎหมาย เคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

- **ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน**

1. ครูเดินเข้ามาในห้องแล้วบอกนักเรียนว่าให้นักเรียนทุกคนว่าครูจะทำโทษนักเรียนทุกคนโดยการให้นักเรียนยืนเรียนทั้งชั่วโมง สาเหตุที่ทำโทษไม่มีเหตุผลอะไร ครูอยากทำโทษ นักเรียนไม่มีสิทธิคัดค้าน
2. ครูถามนักเรียนว่าสิ่งที่ครูสั่งเมื่อสักครู่นี้เป็นประชาธิปไตยหรือไม่ เพราะอะไร
3. ครูบอกว่าสิ่งที่ครูสั่งไปถือเป็นการปกครองแบบเผด็จการ เพราะครูมีอำนาจเด็ดขาดเพียงผู้เดียว นักเรียนไม่มีทั้งสิทธิที่จะเรียกร้อง หรือ เสรีภาพที่จะเลือกปฏิบัติตามหรือไม่ปฏิบัติตาม

4. ครูถามว่านักเรียนรู้จัก “ประชาธิปไตย” หรือไม่ คิดว่าประชาธิปไตยหมายถึงอะไร

● **ขั้นสอน**

5. ครูอธิบายว่า “ประชาธิปไตย” คือการปกครองโดยเสียงข้างมาก โดยประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพในการแสดงออกโดยไม่ขัดหรือละเมิดสิทธิของผู้อื่น หรือ ขัดกับกฎหมาย

6. ประชาธิปไตยประกอบด้วยสามส่วนคือ สิทธิ เสรีภาพ และ หน้าที่

7. สิทธิ เช่น นักเรียนเป็นเด็กก็มีสิทธิในการได้รับการศึกษา ได้รับการรักษาพยาบาล ได้รับการเลี้ยงดู ส่วนครูเป็นผู้ใหญ่ก็มีสิทธิเพิ่มขึ้น เช่น มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง มีสิทธิเข้ารับสมัครเป็นผู้แทน

8. เสรีภาพ คือ อิสระในการกระทำ เช่น การพูด การคิด การเขียน การแสดงความคิดเห็น การเลือกดำเนินชีวิตหรือประกอบอาชีพ ระบบประชาธิปไตยต่างกับระบบเผด็จการตรงที่ให้เสรีภาพแก่บุคคลในการแสดงออก เสรีภาพในการดำรงชีวิต อย่างไรก็ตามเสรีภาพมีขอบเขตจำกัดคือต้องไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น

9. หน้าที่ ในสังคมที่มีคนอยู่ด้วยกันจำนวนมากทุกคนมีหน้าที่ เช่น นักเรียนมีหน้าที่เรียนหนังสือ ประพฤติตนเป็นคนดี เคารพกฎหมาย เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวและชุมชน

10. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มแล้วระดมสมองเกี่ยวกับ “การเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย” ว่าต้องปฏิบัติตนอย่างไร

● **ขั้นสรุป**

11. ครูให้นักเรียนออกมารายงานสิ่งที่สมาชิกในกลุ่มคิดแล้วอภิปราย ครูสรุปว่า การปกครองระบอบประชาธิปไตยมีข้อดีตรงที่เคารพสิทธิและเสรีภาพของมนุษย์ แต่เราต้องไม่ใช่สิทธิเสรีภาพของตนเอง ละเมิดสิทธิเสรีภาพของคนอื่น เราต้องตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ที่มี

การประเมินผลการเรียนรู้

1. ประเมินจากการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน เช่น ตอบคำถาม ถามคำถาม หรือ การฟัง
2. ประเมินจากการทำงานในกลุ่ม
3. ประเมินจากพฤติกรรมการเปิดใจรับฟังความเห็นที่แตกต่างในชั้นเรียน

รายการประเมิน	ตลอดเวลา 3 คะแนน	บางครั้ง 1-2 คะแนน	ไม่เลย 0 คะแนน
นักเรียนสนใจ ตั้งใจฟังเมื่อเพื่อนหรือครูพูดเกี่ยวกับวัฒนธรรมอื่น			
นักเรียนถามคำถามเกี่ยวกับวัฒนธรรมอื่น			
นักเรียนแสดงพฤติกรรมการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม			
นักเรียนยินดีทำงานกลุ่มกับเพื่อนทุกคน ถึงแม้ไม่ใช่เพื่อนสนิท			

นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่ม เช่น เป็นผู้นำเสนอ เป็นคนจับ รูปภาพ เป็นคนเขียนรายงาน			
--	--	--	--

แผนการสอนนี้ช่วยให้ผู้เรียนมีสมรรถนะพหุวัฒนธรรม ดังนี้:

1. ความรู้ นักเรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับการปฏิบัติตนในวิถีประชาธิปไตย
2. ทักษะ นักเรียนรู้จักการแสดงออกซึ่งหน้าที่ และสิทธิเสรีภาพของตนตามวิถีประชาธิปไตย
3. ทักษะคิด แผนการสอนนี้ฝึกให้นักเรียนเกิดทัศนคติที่ถูกต้องต่อการปกครองในวิถีประชาธิปไตย

แผนการสอนที่ 8

ความแตกต่างทางวัฒนธรรมระหว่างกลุ่มคนต่างๆ ในสังคมไทย

กลุ่มสาระการเรียนรู้	สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
สาระการเรียนรู้ที่ 2	หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม
ระดับชั้น	ประถมศึกษาปีที่ 5
เวลาที่ใช้	1 ชั่วโมง
มาตรฐานการเรียนรู้	ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และสังคมโลกอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด	- อธิบายความแตกต่างทางวัฒนธรรมในสังคมไทย - เข้าใจปัจจัยที่ทำให้วัฒนธรรมแตกต่างกัน - ตระหนักและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมที่แตกต่างหลากหลาย
-----------	---

จุดประสงค์การเรียนรู้

ความรู้

นักเรียนบอกความหลากหลายทางวัฒนธรรมในประเทศไทย และ ปัจจัยที่ทำให้เกิดความหลากหลายทางวัฒนธรรม

ทักษะ

นักเรียนแก้ปัญหาที่เกิดจากความแตกต่างทางวัฒนธรรมได้

คุณธรรม จริยธรรม/คุณลักษณะอันพึงประสงค์

นักเรียนยอมรับและเคารพวัฒนธรรมที่แตกต่าง นักเรียนแก้ไขความเชื่อเหมารวมและอคติที่มีต่อคนในภาคต่างๆ

สาระสำคัญ

ประเทศไทยมีวัฒนธรรมที่หลากหลายอันเกิดจากการมีถิ่นที่อยู่อาศัยต่างกัน สืบเชื้อสายมาจากคนที่มีเชื้อชาติต่างกัน และ นับถือศาสนาต่างกัน วัฒนธรรมที่แตกต่างหลากหลายเหล่านี้ประกอบขึ้นเป็น “วัฒนธรรมไทย”

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

- ชี้นำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูถามนักเรียนว่านักเรียนคิดว่าวัฒนธรรมไทยมีอะไรบ้าง
2. ครูเอารูปอาหาร การแต่งกาย ภาษา วิถีชีวิต ที่ไม่ได้อยู่ในกรอบของวัฒนธรรมไทยกระแสหลักให้นักเรียนดูแล้วถามนักเรียนว่า แล้วเหล่านี้ถือเป็นวัฒนธรรมไทยหรือไม่

● ขั้นสอน

3. ครูอธิบายว่า “วัฒนธรรมไทย” มีความหลากหลาย เพราะคนไทยมีความหลากหลาย บางคนเป็นคนไทยเชื้อสายจีน บางคนเป็นคนไทยเชื้อสายมอญ บางคนนับถือศาสนาอิสลาม บางคนนับถือศาสนาคริสต์ หรือ บางคนอาศัยอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ บางคนอาศัยอยู่ในภาคเหนือ ภาคใต้ ก็มีวัฒนธรรมที่ต่างกัน แต่ทุกคนล้วนเป็นคนไทย
4. ครูถามนักเรียนว่า ใครมาจากภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ ภาคกลาง
5. ครูให้นักเรียนจับกลุ่มตามภาคที่เป็นพื้นเพของตนเอง
6. ครูให้นักเรียนดูวิดีโอที่นำเสนอภาพวัฒนธรรมของคนในภาคต่างๆ (เพลงปักษ์ใต้บ้านเรา เพลงบ้านบนดอย เพลงผู้สาวขาลေး) แล้วเขียนภาพวัฒนธรรมของภาคต่างๆ ที่มีสื่อบันทึกนำเสนอลงในใบงานที่เตรียมไว้
7. จากนั้นครูเรียกประชุมชั้น แล้วตั้งคำถามกับนักเรียนว่า นักเรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับแต่ละภาคอย่างไร เช่น นักเรียนอาจบอกว่า คนใต้ดุ
8. ครูถามนักเรียนว่านักเรียนที่มาจากภาคต่างๆ มีใครไม่เป็นไปตามภาพที่นำเสนอบ้างไหม เช่น มีใครไม่พูดภาษาเหนือทั้งที่เป็นคนเหนือ ไม่รับประทานอาหารเผ็ดทั้งที่เป็นคนใต้
9. ครูให้กลุ่มที่มีสมาชิกมาจากภาคนั้นๆ แสดงความคิดเห็นว่าจริงๆ แล้วเป็นอย่างไร

● ขั้นสรุป

10. ครูสรุปว่าถึงแม้ว่าภาคต่างๆ จะมีวัฒนธรรมต่างกัน แต่คนในภาคเดียวกันก็มีความหลากหลาย ดังนั้นไม่ควรจะเหมารวมว่า คนภาคนั้นต้องเป็นแบบนั้นแบบนี้

สื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้

รูปภาพของวัฒนธรรมที่แตกต่างของภาคต่างๆ

การประเมินผลการเรียนรู้

1. ประเมินจากการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน เช่น ตอบคำถาม ถามคำถาม หรือ การฟัง
2. ประเมินจากการทำงานในกลุ่ม
3. ประเมินจากพฤติกรรมการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม และการเปิดใจรับฟังความเห็นที่แตกต่างในชั้นเรียน

รายการประเมิน	ตลอดเวลา)3คะแนน(	บางครั้ง)1-2 คะแนน(	ไม่เลย)0 คะแนน(
นักเรียนสนใจ ตั้งใจฟังเมื่อเพื่อนหรือครูพูดเกี่ยวกับวัฒนธรรมอื่น			
นักเรียนถามคำถามเกี่ยวกับวัฒนธรรมอื่น			
นักเรียนแสดงพฤติกรรมการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม			
นักเรียนยินดีทำงานกลุ่มกับเพื่อนทุกคน ถึงแม้ไม่ใช่เพื่อนสนิท			
นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่ม เช่น เป็นผู้นำเสนอ เป็นคนจับ รูปภาพ เป็นคนเขียนรายงาน			

แผนการสอนนี้ช่วยให้ผู้เรียนมีสมรรถนะพหุวัฒนธรรม ดังนี้:

1. ความรู้ นักเรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเอง และเรื่องราวของเพื่อนในห้อง
2. ทักษะ นักเรียนรู้จักเปิดใจรับฟังความเห็นของคนที่แตกต่างกัน นักเรียนทำงานร่วมกับคนที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกันได้
3. ทศนคติ แผนการสอนนี้ฝึกให้นักเรียนเกิดการตระหนักถึงอคติและความเชื่อเหมารวมของตนเองที่มีต่อคนในภาคต่างๆ
4. แผนการสอนนี้มุ่งหลายการสถาปนาวัฒนธรรมของภาคต่างๆ ให้เป็นสิ่งที่ตายตัว

แผนการสอนที่ 9

ข้อมูลข่าวสารในชีวิตประจำวัน

กลุ่มสาระการเรียนรู้	สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
สาระที่ 1	ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม
ระดับชั้น	ประถมศึกษาปีที่ 5
เวลาที่ใช้	1 ชั่วโมง
มาตรฐานการเรียนรู้	ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และสังคมโลกอย่างสันติสุข
ตัวชี้วัด	1. ติดตามข้อมูล ข่าวสาร เหตุการณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวัน เลือกรับและใช้ข้อมูลข่าวสารในการเรียนรู้ได้เหมาะสม คัดวิเคราะห์ข้อมูลจากสื่อต่างๆ

จุดประสงค์การเรียนรู้

ความรู้

นักเรียนเข้าใจวิธีการเลือกรับข้อมูลข่าวสารที่เหมาะสม ถูกต้อง

ทักษะ

นักเรียนสามารถวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือและความถูกต้องของข้อมูลข่าวสาร

คุณธรรม จริยธรรม/คุณลักษณะอันพึงประสงค์

นักเรียนตระหนักว่าการรับรู้ข่าวสารเพียงด้านเดียวก่อให้เกิดอคติต่อคนบางกลุ่ม

สาระสำคัญ

ในชีวิตประจำวันของคนเรามีการรับข้อมูลข่าวสารต่างๆ เป็นจำนวนมาก ดังนั้นการเลือกรับข่าวสารเฉพาะที่จำเป็น และมีประโยชน์จึงเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้สามารถนำข้อมูลข่าวสารที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันให้มากที่สุด

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

- ชี้นำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูถามว่าทุกวันนี้ นักเรียนอ่านข่าว รับรู้ข่าวจากทางไหน (โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต วิทูรย์ ฟังจากเพื่อน)
2. ครูถามว่านักเรียนเชื่อถือข้อมูลที่รับมาทุกอย่างไหม
3. ครูให้นักเรียนดูฟอร์เวิร์ดเมล เรื่องการบิบบะนาวใส่ตาเพื่อรักษาต้อเนื้อ แล้วถามว่านักเรียนเคยได้รับข้อมูลลักษณะนี้ไหม แล้วทำอย่างไร ถ้านักเรียนทำตามโดยไม่ตรวจสอบเสียก่อนจะเกิดอะไรขึ้น

● ขั้นสอน

4. ครูอธิบายว่าในปัจจุบันข้อมูลข่าวสารมีมากมาย เราต้องรู้เท่าทันและมีการตรวจสอบว่าข้อมูลไหนจริง ข้อมูลไหนไม่จริง
5. ข่าวสารบางเรื่องอาจทำให้นักเรียนเกิดอคติกับคนบางกลุ่ม นักเรียนจึงต้องรู้เท่าทันอคติที่อาจก่อตัวขึ้นจากการรับข้อมูลข่าวสาร
6. ครูแจกใบงานที่เป็นข่าวสารด้านลบเกี่ยวกับความรุนแรงใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ข่าวแรงงานต่างด้าวผ่านนายจ้าง และให้นักเรียนเขียนลงไปใบงานว่านักเรียนรู้สึกอย่างไรเมื่ออ่านข่าวนั้น
7. ครูให้นักเรียนอ่านข่าวด้านดีเกี่ยวกับคนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (เช่น การบริจาคเงินเพื่อทำบุญ การเป็นจิตอาสา) และ เรื่องดีๆ ที่แรงงานข้ามชาติทำ เช่น เก็บของแล้วส่งคืนให้เจ้าของ บริจาคเงินสร้างวัด
8. ครูแจกใบงานให้นักเรียนเขียนว่าหลังจากอ่านข่าวที่เป็นเรื่องดีๆ แล้วนักเรียนรู้สึกอย่างไร

● ขั้นสรุป

9. ครูเรียกรวมชั้นและอธิบายว่าข่าวบางข่าวทำให้เกิดอคติในใจของคนที่อ่านหรือเสพข่าวเหล่านั้นทีละเล็กละน้อย โดยไม่รู้ตัว เพราะฉะนั้นเวลาอ่านข่าวต้องระวังอคติของตนเอง
10. ครูแจกกระดาษใบงานให้นักเรียนวาดแผนภาพความคิด (Mind Map) เกี่ยวกับการรับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง

สื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้

ใบความรู้ (ฟอร์เวิร์ดเมลเรื่องการบิบบะนาวใส่ตาเพื่อรักษาต้อเนื้อ)
 ใบงาน ข่าวสาร

การประเมินผลการเรียนรู้

1. ประเมินจากการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน เช่น ตอบคำถาม ถามคำถาม หรือ การฟัง
2. ประเมินจากการนำเสนองานกลุ่ม
3. ประเมินจากพฤติกรรมการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม และการเปิดใจรับฟังความเห็นที่แตกต่างในชั้นเรียน

รายการประเมิน	ตลอดเวลา (3 คะแนน)	บางครั้ง (1-2 คะแนน)	ไม่เลย (0 คะแนน)
นักเรียนสนใจ ตั้งใจฟังเมื่อเพื่อนหรือครูพูดเกี่ยวกับหัวข้อที่เรียน			
นักเรียนคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารที่ครูนำมาให้อ่าน			
นักเรียนตระหนักถึงอคติของตนเอง			
นักเรียนยินดีทำงานกลุ่มกับเพื่อนทุกคน ถึงแม้ไม่ใช่เพื่อนสนิท			
นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่ม เช่น ร่วมแสดงความคิดเห็น			

แผนการสอนนี้ช่วยให้ผู้เรียนมีสมรรถนะพหุวัฒนธรรม ดังนี้:

1. ความรู้ ความรู้ว่าการรับข่าวสารต้องรับรู้หลายด้าน
2. ทักษะ นักเรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ในการรับข้อมูลข่าวสาร นักเรียนเปรียบเทียบข่าวสารที่รับมา
3. ทักษะ นักเรียนตระหนักถึงอคติของตนเอง นักเรียนมีทัศนคติที่เปิดกว้างไม่เหมารวมว่าคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งต้องเป็นแบบนี้แบบนั้นเสมอไป

แผนการสอนที่ 10
สิทธิของฉันและเพื่อนๆ

กลุ่มสาระการเรียนรู้	สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
สาระที่ 1	ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม
ระดับชั้น	ประถมศึกษาปีที่ 5
เวลาที่ใช้	1 ชั่วโมง
มาตรฐานการเรียนรู้	ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และสังคมโลกอย่างสันติสุข
ตัวชี้วัด	เข้าใจ เห็นใจเด็กที่ถูกละเมิดสิทธิเสนอวิธีการปกป้องคุ้มครองตนเองหรือผู้อื่นจากการละเมิดสิทธิเด็ก

จุดประสงค์การเรียนรู้

ความรู้

นักเรียนรู้และเข้าใจว่าสิทธิเด็กคืออะไร และการละเมิดสิทธิเด็กคืออะไร

ทักษะ

นักเรียนสามารถวิเคราะห์ถึงเหตุผลที่เด็กต้องได้รับความคุ้มครอง หาทางป้องกันและแก้ไขการละเมิดสิทธิเด็ก

คุณธรรม จริยธรรม/คุณลักษณะอันพึงประสงค์

นักเรียนเห็นใจเด็กที่ถูกละเมิดสิทธิ

สาระสำคัญ

เด็กหมายถึงบุคคลที่อายุต่ำกว่า 18 ปี สิทธิเด็กเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่เด็กพึงได้รับ เพื่อให้เด็กสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยมีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่แข็งแรงเพื่อให้เจริญเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต หน่วยงานต่างๆ จึงควรช่วยกันดูแลเพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิเด็ก

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

- **ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน**

1. ครูให้นักเรียนอ่านตัวอย่างการละเมิดสิทธิเด็กในหนังสือเรียน(อาจเรียกให้คนเดียวอ่านให้เพื่อนในห้องฟัง)
2. ครูถามนักเรียนว่า คิดว่าเด็กในตัวอย่างที่หนังสือเรียนยกขึ้นมา น่าสงสารไหม ทำไมถึงน่าสงสาร

- **ขั้นสอน**

3. ครูอธิบายให้นักเรียนฟังว่าทั้งสองตัวอย่างในหนังสือเรียนเป็นการกระทำที่ละเมิดสิทธิของเด็ก
4. คนทุกคนในระบอบการปกครองประชาธิปไตยมีสิทธิ เด็กก็เช่นเดียวกัน สิทธิบางอย่างเด็กมีมากกว่าผู้ใหญ่ เช่น สิทธิที่จะได้รับการปกป้อง เพราะว่าเด็กเป็นผู้ที่อ่อนแอ ปกป้องตนเองไม่ได้ หรือ สิทธิที่จะได้รับการพัฒนาเช่น ได้รับการศึกษา ได้รับการเลี้ยงดู เพื่ออนาคตในวันข้างหน้าของเด็กเอง การละเมิดสิทธิเด็ก เช่น การบังคับให้เด็กทำงานก่อนวัยอันควร การทำร้ายร่างกายและจิตใจของเด็ก การทอดทิ้งไม่ดูแลเด็ก
5. ครูถามว่านักเรียนเคยเห็นเพื่อน หรือ คนรู้จัก ถูกละเมิดสิทธิเด็กบ้างหรือไม่ อย่างไร
6. ครูพูดต่อว่าบางครั้งครอบครัวก็ละเมิดสิทธิเด็ก แต่บางครั้งก็เป็นสถานการณ์ที่แก้ไขลำบาก
7. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ครูยกตัวอย่างสถานการณ์ เด็กลูกแรงงานข้ามชาติเข้าเรียนในโรงเรียนของนักเรียน จนถึงชั้นป. 3 แต่ถูกครอบครัวบอกให้ออกจากโรงเรียนเพื่อช่วยพ่อแม่ทำงาน เนื่องจากครอบครัวมีฐานะยากจน นักเรียนคิดว่าเหตุการณ์เช่นนี้เป็นการละเมิดสิทธิเด็กหรือไม่ นักเรียนจะแก้ปัญหาอย่างไร ครูให้เวลา 10 นาที ให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันคิดแล้วออกมานำเสนอในรูปของการแสดงบทบาทสมมติ

- **ขั้นสรุป**

8. หลังจากแต่ละกลุ่มนำการแสดงบทบาทสมมติและวิธีการแก้ปัญหา ครูสรุปว่าสถานการณ์นี้เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นบ่อย โดยเฉพาะในหมู่เด็กที่เป็นลูกหลานแรงงานข้ามชาติ
9. วิธีการแก้ปัญหามีหลายอย่าง เช่น อาจขอให้ครูไปพูดโน้มน้าวพ่อแม่ว่าถ้าเด็กได้เรียนหนังสือในอนาคตจะได้ทำงานดีๆ กว่าตอนนี้ หรือ ถ้าเด็กต่างดาวคนนั้นเรียนดี โรงเรียนอาจพิจารณาให้ทุนการศึกษา นักเรียนอาจช่วยเรียไรเงินเป็นทุนการศึกษาให้เพื่อน อาจทำกิจกรรมเพื่อหาทุนการศึกษาให้เพื่อน เป็นต้น
10. ครูถามเพื่อให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายว่าในกรณีนี้สิทธิในการได้รับการศึกษาไม่น้อยกว่า 12 ปี เด็กที่เป็นลูกหลานแรงงานข้ามชาติได้รับสิทธินี้ด้วยหรือไม่

สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน

รูปภาพแสดงตัวอย่างการละเมิดสิทธิเด็ก (รูปเด็กขอดาน รูปแรงงานเด็ก ใบงานเกี่ยวกับสถานการณ์ละเมิดสิทธิเด็ก)

การประเมินผลการเรียนรู้

4. ประเมินจากการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน เช่น ตอบคำถาม ถามคำถาม หรือ การฟัง
5. ประเมินจากการนำเสนอของกลุ่ม
6. ประเมินจากพฤติกรรมการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม และการเปิดใจรับฟังความเห็นที่แตกต่างในชั้นเรียน

รายการประเมิน	ตลอดเวลา (3 คะแนน)	บางครั้ง (1-2 คะแนน)	ไม่เลย (0 คะแนน)
นักเรียนสนใจ ตั้งใจฟังเมื่อเพื่อนหรือครูพูดเกี่ยวกับหัวข้อที่เรียน			
นักเรียนถามคำถามเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิเด็ก			
นักเรียนแสดงพฤติกรรมเห็นใจเด็กที่ถูกละเมิดสิทธิ			
นักเรียนยินดีทำงานกลุ่มกับเพื่อนทุกคน ถึงแม้ไม่ใช่เพื่อนสนิท			
นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่ม เช่น เป็นผู้นำเสนอ เป็นคนจับ รูปภาพ เป็นคนเขียนรายงาน			

แผนการสอนนี้ช่วยให้ผู้เรียนมีสมรรถนะพหุวัฒนธรรม ดังนี้:

4. ความรู้ นักเรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเองเช่นสิทธิของตนเอง และเรื่องราวของเด็กคนอื่น
5. ทักษะ นักเรียนรู้จักเปิดใจรับฟังความเห็นของคนที่แตกต่างกัน นักเรียนทำงานร่วมกับคนที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกันได้ นักเรียนคิดวิเคราะห์หาวิธีแก้ปัญหาที่เป็นเรื่องใกล้ตัวนักเรียน
6. ทักษะคิด แผนการสอนนี้ฝึกให้นักเรียนมีความเห็นใจผู้อื่น เปิดมุมมองของนักเรียนเกี่ยวกับวิถีชีวิตที่หลากหลาย

แผนการเรียนรู้ที่ 11

เข้าใจระบบเศรษฐกิจ

กลุ่มสาระการเรียนรู้	สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
หน่วยการเรียนรู้	เศรษฐศาสตร์
ระดับชั้น	ประถมศึกษาปีที่ 6
เวลาที่ใช้	1 ชั่วโมง
มาตรฐานการเรียนรู้	ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า
ตัวชี้วัด	ส.3.1 อธิบายบทบาทของผู้ผลิตที่มีความรับผิดชอบ ส 3.1 อธิบายบทบาทของผู้บริโภคที่รู้เท่าทัน

จุดประสงค์การเรียนรู้

ความรู้

1. นักเรียนเข้าใจบทบาทของผู้ผลิตที่มีความรับผิดชอบ และ ผู้บริโภคที่รู้เท่าทัน
2. นักเรียนเข้าใจมุมมองที่แตกต่าง จากทั้งผู้ผลิต ผู้บริโภค แรงงาน และ เจ้าของวัตถุดิบ
3. นักเรียนเข้าใจความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆ ในระบบเศรษฐกิจ

ทักษะ

นักเรียนสามารถทำงานเป็นกลุ่มได้ สามารถเป็นตัวแทนกลุ่มนำเสนอต่อหน้าเพื่อนในชั้นได้
นักเรียนฝึกทักษะการรับมือกับการถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายจ้าง

คุณธรรม จริยธรรม/คุณลักษณะอันพึงประสงค์

นักเรียนเข้าใจและเห็นใจคนที่มียุทธศาสตร์ต่างๆ กันในระบบการผลิต เช่น แรงงาน เจ้าของวัตถุดิบ ผู้บริโภค ผู้ผลิต
นักเรียนเปิดใจและยอมรับเพื่อนในชั้นเรียนที่อาจมีภูมิหลังทางเศรษฐกิจ สังคมและเชื้อชาติต่างจากตนเอง

สาระสำคัญ

ในระบบการผลิตและการบริโภคมีผู้ที่มีบทบาทสำคัญ เช่น ผู้ผลิต ผู้บริโภค แรงงาน เจ้าของวัตถุดิบ เจ้าของทรัพยากร แต่ละส่วนมีบทบาทและความรับผิดชอบและความต้องการแตกต่างกัน ผู้ผลิตที่มีคุณภาพที่มีคุณภาพ คือ ผู้ที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม และมีจรรยาบรรณ ผลิตสินค้าที่ดีมีคุณภาพ มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีการวางแผนก่อนเริ่มลงมือทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อลดความผิดพลาดและการสูญเสีย เป็นต้น ผู้บริโภคที่ดีต้องรู้เท่าทันต่อกลไกทางการตลาด มีความพอเพียงในการบริโภค ส่วนแรงงานมีบทบาทคือ ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพให้คุ้มค่าจ้าง ถึงแม้บทบาทที่เหมาะสมของแต่ละฝ่ายจะเป็นเช่นที่กล่าวมา แต่ในความเป็นจริง แต่ละฝ่ายมีความต้องการที่ต่างกัน เช่น มีผู้ผลิตจำนวนไม่น้อยที่หวังผลกำไรเป็นอันดับแรก มีการกดราคาค่าจ้างแรงงาน กดราคาการซื้อวัตถุดิบ หรือ

ผู้บริโภครที่ต้องการสินค้าที่ราคาต่ำโดยไม่สนใจว่าสินค้านั้นๆ จะผลิตจากวัตถุดิบที่ไม่ได้คุณภาพ หรือใช้แรงงานเถื่อน หรือ แรงงานเด็กในการผลิต หรือ แรงงานที่ต้องการค่าแรงสูงแต่ทำงานไม่คุ้มค่าเป็นต้น เพราะฉะนั้นการเป็นผู้ผลิต ผู้บริโภค แรงงาน และ เจ้าของวัตถุดิบที่ดี ต้องไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ของตนเองอย่างเดียว แต่ต้องคำนึงถึงส่วนประกอบอื่นๆ ด้วย เช่น ผู้บริโภคและผู้ผลิตต้องคำนึงถึงคุณภาพชีวิตแรงงาน แหล่งที่มาของวัตถุดิบ

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

- **ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน**

1. ครูถามนักเรียนว่าเคยซื้อสินค้า หรือไม่ เมื่อซื้อคำนึงถึงอะไร
2. ครูถามนักเรียนว่าเคยผลิตอะไรขายหรือไม่ เมื่อขายคำนึงถึงอะไร
3. ครูถามนักเรียนว่าเคยทำงานแลกเงินหรือไม่ คำนึงถึงอะไร

- **ขั้นสอน**

4. ครูอธิบายให้นักเรียนฟังถึงองค์ประกอบของระบบเศรษฐกิจว่ามีอะไรบ้าง (ผู้ผลิต แรงงาน ผู้บริโภค ทุน)
5. ครูอธิบายถึงความหมายและบทบาทของแต่ละองค์ประกอบในระบบเศรษฐกิจ
6. ครูอธิบายลักษณะของแรงงาน เช่น แรงงานมีทักษะ แรงงานกึ่งทักษะ แรงงานไม่มีทักษะ แล้วถามนักเรียนว่าอยากเป็นแรงงานแบบไหน
7. ครูแจกใบงานให้นักเรียนกรอกข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพของผู้ปกครองนักเรียน
8. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มเป็น 5 กลุ่ม โดยให้ 2 กลุ่ม ในแต่ละกลุ่มมีทั้งผู้ผลิต แรงงาน เจ้าของวัตถุดิบเช่นเกษตรกร และ ผู้บริโภค โดยให้กลุ่มหนึ่งเป็นผู้ผลิตที่เห็นแก่กำไร อีกกลุ่มหนึ่งเป็นผู้ผลิตที่มีจรรยาบรรณ (หรืออาจแบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือ ผู้ผลิต แรงงาน ผู้บริโภค เกษตรกร)
9. ครูให้แต่ละกลุ่มแสดงบทบาทสมมติ โดยผลิตพยายามต่อรองกับแรงงาน และ เจ้าของวัตถุดิบ ส่วนแรงงานและผู้บริโภคแสดงบทบาทโดยการรักษาสีห์และผลประโยชน์ของตนเอง และ ผู้บริโภคแสดงบทบาทสมมติเป็นผู้ซื้อสินค้า (ครูสอดแทรกความรู้เรื่องค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำในจังหวัดของนักเรียน)
10. ครูให้แต่ละกลุ่มออกมานำเสนอ

- **ขั้นสรุป**

1. ครูให้นักเรียนบอกความรู้สึกของตนเองในตอนที่ได้แสดงบทบาทสมมติว่าในบทบาทที่ตนเองเป็นนั้นตนเองคำนึงถึงอะไรเป็นหลัก และ ในความเป็นจริงเราต้องการให้ระบบเศรษฐกิจเป็นแบบไหน
2. ครูถามนักเรียนว่าครอบครัวของนักเรียนมีประสบการณ์ร่วมกับส่วนไหนของการแสดง
3. ครูชี้ให้เห็นถึงมุมมองที่แตกต่างของคนในบทบาทต่างกัน

สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน

1. สินค้า
2. วัตถุดิบ เช่น ผัก ผลไม้พลาสติก
3. เงินปลอม

การวัดและประเมินผล

1. วัดผลจากการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน
2. วัดผลจากการแสดงบทบาทสมมติของนักเรียน
3. วัดจากการแสดงความคิดเห็นของนักเรียนว่าเข้าใจบทบาทที่ต่างกันของผู้ผลิต ผู้บริโภค และ แรงงานหรือไม่

รายการประเมิน	ตลอดเวลา (3 คะแนน)	บางครั้ง (1-2 คะแนน)	ไม่เลย (0 คะแนน)
นักเรียนสนใจ ตั้งใจฟังเมื่อเพื่อนหรือครูพูดหรือแสดงความคิดเห็น			
นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น ตอบคำถามที่ครูถาม แสดงความคิดเห็น			
นักเรียนแสดงพฤติกรรมการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม			
นักเรียนยินดีทำงานกลุ่มกับเพื่อนทุกคน ถึงแม้ไม่ใช่เพื่อนสนิท			
นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่ม เช่น เป็นผู้นำเสนอ เป็นคนจับรูปภาพ เป็นคนเขียนรายงาน			

แผนการสอนนี้ช่วยให้ผู้เรียนมีสมรรถนะพหุวัฒนธรรม ดังนี้:

1. ความรู้ นักเรียนเข้าใจความหมายขององค์ประกอบของระบบเศรษฐกิจ รู้จักบทบาทของแต่ละองค์ประกอบ และ รู้ถึงประสบการณ์ของแต่ละองค์ประกอบผ่านการแสดงบทบาทสมมติ
2. ทักษะ นักเรียนเชื่อมโยงเนื้อหาที่ครูสอนเข้ากับประสบการณ์ได้ นักเรียนฝึกทักษะในการทำงานเป็นกลุ่ม
3. ทศนคติ นักเรียนมีความเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็นที่มาจากประสบการณ์ที่หลากหลายของเพื่อนร่วมชั้น

แผนการสอนที่ 12

ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจ

กลุ่มสาระการเรียนรู้	สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
หน่วยการเรียนรู้	เศรษฐศาสตร์
ระดับชั้น	ประถมศึกษาปีที่ 6
เวลาที่ใช้	1 ชั่วโมง
มาตรฐานการเรียนรู้	ส 3.2 เข้าใจระบบและสถาบันทางเศรษฐกิจต่างๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก
ตัวชี้วัด	1. อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิต ผู้บริโภค ธนาคาร และรัฐบาล 2. ยกตัวอย่างการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจภายในท้องถิ่น

จุดประสงค์การเรียนรู้

ความรู้

1. นักเรียนเข้าใจปัญหาทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน เช่น การถูกเลิกจ้าง การถูกกดค่าแรง การที่ผลผลิตราคาตกต่ำ
2. นักเรียนเข้าใจความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆ ในระบบเศรษฐกิจ

ทักษะ

1. นักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์ถึงสาเหตุและแนวทางแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจใกล้ๆ ตัว
2. นักเรียนฝึกทักษะการเคลื่อนไหวทางสังคมโดยการรวมกลุ่มเพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ

คุณธรรม จริยธรรม/คุณลักษณะอันพึงประสงค์

นักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในระบบเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของนักเรียน ร่วมมือกันแก้ปัญหาเศรษฐกิจ

สาระสำคัญ

ระบบเศรษฐกิจประกอบขึ้นด้วยสิ่งที่เรียกว่า “หน่วยเศรษฐกิจ” ซึ่งหมายถึง องค์กรหรือสถาบันที่ทำหน้าที่ในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การผลิต การบริโภค การแลกเปลี่ยนสินค้าหรือบริการ หน่วยเศรษฐกิจหลัก จำแนกออกได้เป็น 3 ประเภท คือ 1) หน่วยครัวเรือน 2) หน่วยธุรกิจ และ 3) หน่วยรัฐบาล หน่วยเศรษฐกิจทั้งสามหน่วยนี้มีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ หน่วยครัวเรือนทำหน้าที่เป็นเจ้าของปัจจัยในการผลิต คือ แรงงาน ที่ดิน หรือ เป็นผู้ประกอบการ หน่วยธุรกิจเป็นผู้รวบรวมปัจจัยการผลิตต่างๆ เช่น แรงงาน เงิน ที่ดิน มาผลิตเป็นสินค้าและบริการ หน่วยรัฐบาลทำหน้าที่เป็นผู้ควบคุม ดูแล ให้การผลิตและการบริโภคเป็นไปได้อย่างมีคุณภาพและมีมาตรฐาน ส่งเสริมและสนับสนุนการผลิตและการลงทุนเพื่อประโยชน์ของรัฐ และเป็นผู้ที่จัดเก็บภาษีของรัฐ

ในชีวิตประจำวันของนักเรียนย่อมต้องเคยได้ยินข่าวเกี่ยวกับปัญหาในระบบเศรษฐกิจ เช่น ปัญหาผลผลิตราคาตกต่ำ ปัญหาการกดขี่แรงงาน ปัญหานายจ้างเลิกจ้างงานอย่างไม่ยุติธรรม ปัญหาการผูกขาดการขายสินค้า โดยนายทุนรายใหญ่ บางปัญหานักเรียนอาจเคยประสบด้วยตนเอง การเข้าใจและฝึกทักษะในการแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนรับมือกับปัญหาได้ วิธีแก้ปัญหาเหล่านั้นในระดับหน่วยครัวเรือน คือ การรวมกลุ่ม การต่อรอง รวมถึงการวางแผนการผลิต

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

- **ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน**

1. ครูนำตัวอย่างข่าวเกี่ยวกับปัญหาทางเศรษฐกิจมาให้นักเรียนดู เช่น ปัญหาทางพาราราคาตกต่ำ สัปประรดราคาตกต่ำ พนักงานประท้วงเพราะถูกเลิกจ้างกระทันหันและไม่ได้รับเงินทดแทน
2. ครูถามนักเรียนว่าปัญหาเหล่านี้เคยเกิดขึ้นกับครอบครัวนักเรียน หรือคนใกล้ตัวของนักเรียนหรือไม่

- **ขั้นสอน**

3. ครูอธิบายให้นักเรียนฟังถึงที่มาของปัญหาเศรษฐกิจต่อไปนี้ 1) ผลผลิตราคาตกต่ำ เช่น ยางพารา ข้าว สัปประรด 2) การถูกเลิกจ้าง ว่ามาจากหลายสาเหตุรวมกัน เช่น ผลผลิตตกต่ำเกิดจากการผลิตมากเกินไป ความต้องการ ตลาดที่เปลี่ยนแปลงไป การตัดราคาของผู้ผลิตบางกลุ่ม นโยบายทางเศรษฐกิจที่ส่งผลลบในระยะยาว
4. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มเป็นสองกลุ่มโดยวิธีการนับ
5. ครูแจกเหตุการณ์สมมติเกี่ยวกับปัญหาทางเศรษฐกิจให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม
6. ครูให้สมาชิกในกลุ่มร่วมกันคิดเกี่ยวกับวิธีการแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจเหล่านั้น และ ออกมาแสดงบทบาทสมมติให้เพื่อนในชั้นดู

- **ขั้นสรุป**

4. ครูให้นักเรียนบอกความรู้สึกของตนเองในการทำกิจกรรมนี้ และให้นักเรียนสรุปบทเรียนเกี่ยวกับการแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจ
5. ครูบอกนักเรียนว่าสิ่งสำคัญคือ การร่วมมือกัน รวมกลุ่มกันเพื่อหาแนวทางแก้ไข เช่น เมื่อผลผลิตราคาตกต่ำ การรวมกลุ่มกันและตกลงราคากลางร่วมกันจะช่วยตรึงราคาของผลผลิตไม่ให้ตกต่ำไปกว่านี้ หรือ การถูกเลิกจ้างกระทันหัน การรวมกลุ่มกันจะช่วยเพิ่มอำนาจต่อรองกับนายจ้างได้

สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน

1. ตัวอย่างข่าวเกี่ยวกับปัญหาทางเศรษฐกิจ
2. อุปกรณ์เพื่อแสดงบทบาทสมมติ

การวัดและประเมินผล

4. วัดผลจากการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน
5. วัดผลจากการแสดงบทบาทสมมติของนักเรียน
6. วัดจากการแสดงความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจ

การบูรณาการเข้ากับกิจกรรมหรือหน่วยการเรียนรู้อื่น

อาจบูรณาการกับวิชาอื่น เช่น สอดแทรกเนื้อหาเช่น ให้คนที่เป็นผู้ผลิตคิดต้นทุนของวัตถุดิบและแรงงานในการตั้งราคา โดยบูรณาการกับวิชาคณิตศาสตร์ หรือให้ผู้ผลิตคิดถึงแผนการตลาด การโฆษณา โดยบูรณาการกับวิชาภาษาไทย หรือ บูรณาการเข้ากับหน่วยการเรียนการสอนเรื่องกฎหมายที่ควรรู้ เช่น กฎหมายแรงงาน

รายการประเมิน	ตลอดเวลา (3 คะแนน)	บางครั้ง (1-2 คะแนน)	ไม่เลย (0 คะแนน)
นักเรียนสนใจ ตั้งใจฟังเมื่อเพื่อนหรือครูพูดหรือแสดงความคิดเห็น			
นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น ตอบคำถามที่ครูถาม แสดงความคิดเห็น			
นักเรียนแสดงพฤติกรรมการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม			
นักเรียนยินดีทำงานกลุ่มกับเพื่อนทุกคน ถึงแม้ไม่ใช่เพื่อนสนิท			
นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่ม เช่น เป็นผู้นำเสนอ เป็นคนจับรูปภาพ เป็นคนเขียนรายงาน เป็นผู้ร่วมแสดง			

แผนการสอนนี้ช่วยให้ผู้เรียนมีสมรรถนะพหุวัฒนธรรม ดังนี้:

1. ความรู้ นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับปัญหาทางเศรษฐกิจ เข้าใจถึงความปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลให้เกิดปัญหาเศรษฐกิจ
2. ทักษะ นักเรียนเชื่อมโยงเนื้อหาที่ครูสอนเข้ากับประสบการณ์ได้ นักเรียนฝึกทักษะในการทำงานเป็นกลุ่ม
3. ทศนคติ นักเรียนมีความเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็นที่มาจากประสบการณ์ที่หลากหลายของเพื่อนร่วมชั้น

เมื่อสิ้นสุดโครงการวิจัยผู้วิจัยได้ออกแบบแผนการสอนทั้งหมด 12 แผน และได้้นำแผนไปทดลองสอนในโรงเรียนจำนวน 6 โรงเรียน (ผลของการสอนที่เกิดกับผู้เรียนอยู่ในบทที่ 6) ตาราง 5.3 สรุปภาพรวมของแผนการสอนทั้งหมด คือ สารการเรียนรู้ ระดับชั้นที่สอน เวลาที่ใช้ หัวข้อ และจุดประสงค์การเรียนรู้ แนวทางการสอนที่ใช้ และ ความสอดคล้องกับรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ในการจัดทำแผนการสอนทั้ง 12 แผน ผู้วิจัยศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 และแบบเรียน รวมทั้งปรึกษากับครูผู้สอนถึงหัวข้อที่จะนำมาจัดทำแผนการสอน เนื่องจากไม่ใช่ทุกหัวข้อที่สามารถจัดทำเป็นแผนการสอนตามแนวทางพหุวัฒนธรรมได้ แผนการสอนทั้ง 12 แผน อยู่ในสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ และสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ผู้วิจัยนำแผนการสอนทั้ง 12 แผนไปทดลองสอนที่โรงเรียนประถมศึกษา จังหวัด อโยธยา นครปฐม นนทบุรี และ ราชบุรีจำนวนทั้งหมด 6 โรงเรียน ในการทดลองสอนนั้นในสามโรงเรียนแรกผู้วิจัยขอให้คุณครูในโรงเรียนเป็นผู้สอน และใน 3 โรงเรียนหลัง ผู้วิจัยเป็นผู้สอนด้วยตนเอง ในการนำแผนการสอนไปทดลองนั้น ผู้วิจัยได้ดัดแปลงและปรับปรุงแผนการสอนหลังจากที่สอนเสร็จแต่ละครั้ง เนื่องจากในการสอนจริงจำเป็นต้องปรับเนื้อหา ปรับขั้นตอนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ของแต่ละแผน

รูปแบบของการจัดการศึกษาจากสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่ใช้ เริ่มตั้งแต่ระดับที่เป็นพหุวัฒนธรรมเพียงเล็กน้อยที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างคนต่างวัฒนธรรม ไปจนถึงรูปแบบที่เป็นระดับสูงของการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม นั่นคือ การสอนให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องความไม่เท่าเทียมทางอำนาจระหว่างกลุ่มต่างๆ ในสังคม สอนทักษะการเคลื่อนไหวทางสังคม โดยระดับการสอนที่เป็นพหุวัฒนธรรมเพียงเล็กน้อยซึ่งเน้นความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมนั้น เริ่มต้นสอนให้กับนักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ระดับการสอนที่เป็นพหุวัฒนธรรมมากขึ้น คือ เน้นมุมมองที่หลากหลาย ลอดอคติ ความเชื่อเหมารวมนั้นสอนให้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และระดับการสอนที่เป็นพหุวัฒนธรรมขั้นสูง คือ รูปแบบที่สอนให้นักเรียนคิดเชิงวิพากษ์ ตระหนักและตั้งคำถามกับความไม่เท่าเทียมทางอำนาจระหว่างกลุ่มต่างๆ ในสังคมนั้นสอนให้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ ประถมศึกษาปีที่ 6 รูปแบบและเทคนิคการสอนที่ใช้เน้นการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) คือ ให้นักเรียนทำกิจกรรมกลุ่ม โดยจับกลุ่มกับเพื่อนร่วมชั้นที่อาจไม่ใช่เพื่อนสนิทของนักเรียน ในแผนการสอนทั้งหมดนั้นผู้วิจัยใช้วิธีให้นักเรียนจับกลุ่มโดยการนับ (อาจให้นักเรียนนับ 1 ถึง 3 หรือ 1 ถึง 5 ขึ้นอยู่กับจำนวนนักเรียนทั้งหมดในห้องเรียน จากนั้นให้นักเรียนจับกลุ่มกับเพื่อนที่นับเลขเดียวกัน) การทำกิจกรรมที่ให้สมาชิกในกลุ่มมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน เช่น แสดงบทบาทสมมติ ร่วมกันแก้ปัญหาเศรษฐกิจ ร่วมกันนับเงินที่ครูแจก ให้ถูกต้อง ทำให้สมาชิกมีปฏิสัมพันธ์กัน เกิดความสามัคคี และอาจนำไปสู่การลดอคติและความเชื่อเหมารวมที่มีต่อกันได้ อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยสังเกตว่านักเรียนบางคนถนัดที่จะทำงานคนเดียวมากกว่า ผู้วิจัยจึงออกแบบกิจกรรมในแผนการสอนให้มีทั้งการทำงานเป็นกลุ่ม และการทำงานคนเดียว เช่น เขียนใบงาน วาดรูป เพื่อให้สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลายของผู้เรียน

ตาราง 5.3 ภาพรวมของแผนการสอนทั้ง 12 แผน

ระดับ ชั้น	สาระการเรียนรู้	เวลา	หัวข้อแผนการสอน	จุดประสงค์การเรียนรู้	แนวทางการสอนที่ใช้	รูปแบบการจัดการศึกษา พหุวัฒนธรรม
ป.1	ภาษาไทย	1 ชม.	การทักทายและแนะนำตัว	1.นักเรียนรู้จักและสามารถทักทายด้วยคำทักทาย ในภาษาไทยและภาษาของเพื่อนร่วมชั้น 2.นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อคนที่ใช้ภาษาอื่น	1.การสอนโดยใช้ภาษาของ นักเรียน 2.การเชื่อมโยงเนื้อหาเข้ากับวิถี ชีวิตและประสบการณ์ของ นักเรียน	1. วิธีสอนที่เน้นความสัมพันธ์ ระหว่างคน 2. วิธีการสอนที่สะท้อนความ หลากหลายทางวัฒนธรรม
ป.1	สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม	1 ชม.	ครอบครัวของฉัน	1.รู้จักชื่อเรียกและความสัมพันธ์ของสมาชิกใน ครอบครัว 2.ยอมรับความแตกต่างของครอบครัวที่มีสมาชิก หลากหลาย	1.การเชื่อมโยงเนื้อหาเข้ากับวิถี ชีวิตและประสบการณ์ของ นักเรียน 2. การยอมรับมุมมองที่ หลากหลาย	1. วิธีสอนที่เน้นความสัมพันธ์ ระหว่างคน 2. วิธีการสอนที่สะท้อนความ หลากหลายทางวัฒนธรรม
ป.2	สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม	1 ชม.	ข้อตกลงและกฎระเบียบใน การอยู่ร่วมกัน	1.บอกประโยชน์และปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของ ครอบครัวและโรงเรียน 2.รู้จักข้อตกลงที่หลากหลายในครอบครัวเพื่อน ร่วมชั้นเรียน	1.การเชื่อมโยงเนื้อหาเข้ากับวิถี ชีวิตและประสบการณ์ของ นักเรียน 2.การเรียนรู้แบบร่วมมือ 3.การยอมรับมุมมองที่ หลากหลาย	1. วิธีสอนที่เน้นความสัมพันธ์ ระหว่างคน 2. วิธีการสอนสะท้อนความ หลากหลายทางวัฒนธรรม
ป.1	คณิตศาสตร์	1 ชม.	เธอกับฉันรวมกันได้	1.นักเรียนบวกลบเลขทางคณิตศาสตร์ได้อย่าง ถูกต้อง 2.นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนต่างวัฒนธรรม มากขึ้นผ่านกระบวนการทางคณิตศาสตร์	การเรียนรู้แบบร่วมมือ	1. วิธีสอนที่เน้นความสัมพันธ์ ระหว่างคน 2. วิธีการสอนที่สะท้อนความ หลากหลายทางวัฒนธรรม 3.สอนให้ผู้เรียนประสบ ความสำเร็จในการเรียน

ระดับ ชั้น	สาระการเรียนรู้	เวลา	หัวข้อแผนการสอน	จุดประสงค์การเรียนรู้	แนวทางการสอนที่ใช้	รูปแบบการจัดการศึกษา พหุวัฒนธรรม
ป.3	สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม	1 ชม.	การปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม ต่อศาสนสถานและศาสน วัตถุ	1.นักเรียนเข้าใจและปฏิบัติตนอย่างถูกต้องต่อ สาวก ศาสนาสถาน และศาสนวัตถุของศาสนา ตนเอง และศาสนาอื่น 2.นักเรียนเปิดใจต่อความหลากหลายในการปฏิบัติ ตามศาสนา	1.การเชื่อมโยงเนื้อหาเข้ากับวิถี ชีวิตและประสบการณ์ของ นักเรียน 2.การเรียนรู้แบบร่วมมือ 3.การยอมรับมุมมองที่ หลากหลาย	1. วิธีสอนที่เน้นความสัมพันธ์ ระหว่างคน 2. วิธีการสอนที่สะท้อนความ หลากหลายทางวัฒนธรรม
ป.3	คณิตศาสตร์	1 ชม.	ชื่อของเล่นให้เพื่อน	1.นักเรียนบวก ลบ คูณจำนวนไม่เกินหนึ่งแสนได้ อย่างถูกต้องโดยใช้สูตรคูณแม่1-12 2.นักเรียนตระหนักถึงความเชื่อเหมาวมเกี่ยวกับ เพศสภาพ และยอมรับความหลากหลายเกี่ยวกับ เพศสภาพ	1.การเรียนรู้แบบร่วมมือ 2.การยอมรับมุมมองที่ หลากหลาย	1. วิธีสอนที่เน้นความสัมพันธ์ ระหว่างคน 2.สอนให้ผู้เรียนประสบ ความสำเร็จในการเรียน
ป.4	สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม	1 ชม.	พลเมืองดีตามวิถี ประชาธิปไตย	1.นักเรียนเข้าใจความหมายของการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยและบทบาทหน้าที่ของ ตนเองในวิถีประชาธิปไตย 2.นักเรียนยอมรับและเคารพความคิดเห็นที่ แตกต่าง	1.การยอมรับมุมมองที่ หลากหลาย 2.การสอนให้นักเรียนคิด วิเคราะห์	1. วิธีสอนที่เน้นความสัมพันธ์ ระหว่างคน 2.สอนทักษะการคิดวิเคราะห์ เชิงวิพากษ์
ป.5	สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม	1 ชม.	ความแตกต่างทางวัฒนธรรม ระหว่างกลุ่มคนต่างๆ ใน สังคมไทย	1.นักเรียนบอกความหลากหลายทางวัฒนธรรมใน ประเทศไทยและปัจจัยที่ทำให้เกิดความ หลากหลายทางวัฒนธรรม 2.นักเรียนยอมรับวัฒนธรรมที่แตกต่างและแก้ไข ความเชื่อเหมาวมและอคติที่มีต่อคนในภาคต่างๆ	1.การเรียนรู้แบบร่วมมือ 2.การยอมรับมุมมองที่ หลากหลาย 3.การลอคคิตและความเชื่อ เหมาวม	1. วิธีสอนที่เน้นความสัมพันธ์ ระหว่างคน 2. วิธีการสอนที่สะท้อนความ หลากหลายทางวัฒนธรรม
ป.5	สังคมศึกษา ศาสนาและ	1 ชม.	ข้อมูลข่าวสารใน ชีวิตประจำวัน	1.นักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของ ข้อมูลข่าวสาร	1.การสอนให้นักเรียนคิด วิเคราะห์	1. วิธีสอนที่เน้นความสัมพันธ์ ระหว่างคน

	วัฒนธรรม			2.นักเรียนตระหนักถึงอคติของตนเองต่อข่าวสาร บางเรื่องและคนบางกลุ่ม	2.การยอมรับมุมมองที่ หลากหลาย 3.การลดอคติและความเชื่อ เหมารวม	2.สอนทักษะการคิดเชิง วิพากษ์ ตั้งคำถามกับไม่เท่า เทียม
ป.5	สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม	1 ชม.	สิทธิของฉันและเพื่อนๆ	1.นักเรียนเข้าใจสิทธิของเด็กและหาทางแก้ปัญหา เด็กถูกละเมิดสิทธิ 2.นักเรียนเห็นใจเด็กที่ถูกละเมิดสิทธิ	1.การสอนให้นักเรียนคิด วิเคราะห์ 2.การเรียนรู้แบบร่วมมือ 3.การสอนทักษะการเคลื่อนไหว ทางสังคม	1.สอนทักษะการคิดเชิง วิพากษ์ ตั้งคำถามกับไม่เท่า เทียมทางอำนาจระหว่างกลุ่ม 2.สอนให้นักเรียนเข้าใจเรื่อง การกดขี่ สอนทักษะการ เคลื่อนไหวทางสังคม เชื่อมโยง เนื้อหาเข้ากับชีวิตนักเรียน
ป.6	สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม	1 ชม.	เข้าใจระบบเศรษฐกิจ	1.นักเรียนเข้าใจองค์ประกอบของระบบเศรษฐกิจ และความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ 2.นักเรียนฝึกทักษะการรับมือจากการถูกเอารัด เอาเปรียบ 3.นักเรียนตระหนักถึงความไม่เป็นธรรมของระบบ เศรษฐกิจ	1.การสอนให้นักเรียนคิด วิเคราะห์ถึงความไม่เท่าเทียม ของโครงสร้างและระบบ 2.การเรียนรู้แบบร่วมมือ 3.การสอนทักษะการเคลื่อนไหว ทางสังคม	1.สอนทักษะการคิดเชิง วิพากษ์ ตั้งคำถามกับไม่เท่า เทียมทางอำนาจระหว่างกลุ่ม 2.สอนให้นักเรียนเข้าใจเรื่อง การกดขี่ สอนทักษะการ เคลื่อนไหวทางสังคม เชื่อมโยง เนื้อหาเข้ากับชีวิตนักเรียน
ป.6	สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม	1 ชม.	ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับระบบ เศรษฐกิจ	1.นักเรียนเข้าใจและคิดหาแนวทางแก้ไขปัญหา เศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้ 2.นักเรียนฝึกทักษะการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อ แก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ เช่น การรวมกลุ่ม การเขียน จดหมายร้องเรียน	1.การสอนให้นักเรียนคิด วิเคราะห์ถึงความไม่เท่าเทียม ของโครงสร้างและระบบ 2.การเรียนรู้แบบร่วมมือ 3.การสอนทักษะการเคลื่อนไหว ทางสังคม	1.สอนทักษะการคิดเชิง วิพากษ์ ตั้งคำถามกับไม่เท่า เทียมทางอำนาจระหว่างกลุ่ม 2.สอนให้นักเรียนเข้าใจเรื่อง การกดขี่ สอนทักษะการ เคลื่อนไหวทางสังคม เชื่อมโยง เนื้อหาเข้ากับชีวิตนักเรียน

รูปแบบการสอนอีกอย่างที่ใช้ในแผนการสอนทั้งหมด คือ การเชื่อมโยงประสบการณ์ของนักเรียน ครอบครัว และชุมชนเข้ากับเนื้อหา ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการออกจากโรงเรียนกลางคัน ปัญหาการถูกเลิกจ้าง หรือได้รับค่าแรงต่ำกว่าค่าแรงขั้นต่ำ เป็นต้น นอกจากนั้นการเปิดมุมมองที่หลากหลายเป็นอีกเทคนิคการสอนหนึ่งซึ่งถูกใช้ในแผนการสอนทั้ง 12 แผน

นอกจากแผนการสอนทั้ง 12 แผนแล้ว ผู้วิจัยได้จัดทำแผนการจัดกิจกรรมนันทนาการเพื่อใช้จัดกิจกรรมในช่วง “ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้” ทั้งหมด 6 กิจกรรม วัตถุประสงค์และรูปแบบการจัดกิจกรรมแสดงไว้ในตาราง

5.4

ตาราง 5.4 กิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

ชื่อกิจกรรม	เวลาที่ใช้	แนวทางการจัดกิจกรรม	จุดประสงค์
1. “นี่คือตัวฉัน”	1ชม.	การเรียนรู้แบบร่วมมือ (ทำงานเป็นกลุ่ม) มุมมองที่หลากหลาย	ยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ความสามัคคี
2. “นกกระจอกเข้ารัง”	1ชม.	การเรียนรู้แบบร่วมมือ (ทำงานเป็นกลุ่ม)	นักเรียนรู้จักตนเอง รู้จักเพื่อน รวมทั้งยอมรับ สิ่งที่เพื่อนเป็น
3. “เก้าอี้ดนตรี”	1ชม.	การเรียนรู้แบบร่วมมือ (ทำงานเป็นกลุ่ม)	เพื่อให้เกิดความสามัคคี ความเห็นอกเห็นใจ ระหว่างนักเรียน
4. “นี่คือครอบครัวฉัน”	1ชม.	การเรียนรู้แบบร่วมมือ (ทำงานเป็นกลุ่ม)	ยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม
5. “ทายคำศัพท์”	1ชม.	การเรียนรู้แบบร่วมมือ (ทำงานเป็นกลุ่ม) การเรียนรู้วัฒนธรรมที่แตกต่าง (ภาษา)	นักเรียนเรียนรู้คำศัพท์ในภาษาต่างๆ ผ่าน เกมส์ ทักษะการร่วมมือทำงานเป็นกลุ่ม
6. “ชุมชนของเรา”	1ชม.	การเรียนรู้ที่เชื่อมโยงเข้ากับวิถีชีวิตและ ประสบการณ์ของนักเรียน การยอมรับความแตกต่าง (ชุมชน)	นักเรียนรู้จักการสังเกต การจัดบันทึก การ สัมภาษณ์ และการนำเสนอ นักเรียนรู้จัก ชุมชนรอบๆ ตัว

ผู้วิจัยจัดกิจกรรมนี้ในโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดราชบุรี โดยโรงเรียนที่จัดกิจกรรมนั้นเป็นโรงเรียนที่มีนักเรียนมาจากหลากหลายวัฒนธรรม คือ นักเรียนไทย นักเรียนจากประเทศพม่า นักเรียนจากประเทศลาว นักเรียนในโรงเรียนนี้ไม่ได้มีความขัดแย้งกัน ไม่ได้แบ่งฝักแบ่งฝ่ายว่าเธอเป็นต่างด้าว ฉันเป็นไทย ส่วนใหญ่มีความสามัคคีกันอยู่แล้ว กิจกรรมที่ใช้เป็นกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ให้ดียิ่งขึ้น แนวทางการจัดกิจกรรมนั้นผู้วิจัยใช้เทคนิคตามแนวทางการสอนสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม นั่นคือ เน้นการเรียนรู้แบบร่วมมือ คือการทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม และ การเชื่อมโยงเข้ากับวิถีชีวิตและประสบการณ์ของนักเรียนและชุมชน นอกจากนั้นยังพัฒนาทักษะการเรียนรู้วัฒนธรรมอื่น และ ภาษาอื่น จุดประสงค์ของการจัดกิจกรรมคือเพื่อนำความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้เรียน และ พัฒนาการเรียนรู้ภาษา เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาไทย พัฒนาความจำ

แผนการจัดกิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

****ข้อควรระวังในการจัดกิจกรรม:** ส่งเสริมการเรียนรู้ซึ่งกันและกันโดยไม่สร้างปมด้อยว่าให้ผู้เรียนที่มีวัฒนธรรมที่แตกต่างจากคนอื่น*****

1. กิจกรรม: นีคือตัวฉัน...

เวลาที่ใช้ 1 ชั่วโมง

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-6 ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมจำนวน 15-20 คน

ลักษณะของกิจกรรม เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนรู้จักตนเอง รู้จักเพื่อน รวมทั้งยอมรับสิ่งที่เพื่อนเป็น

สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ/ทักษะที่นักเรียนจะพัฒนา:

1. การรู้จักตัวเอง (ผ่านการเลือกสิ่งของที่แทนตัว)
2. การยอมรับผู้อื่น (ไม่หัวเราะเพื่อนเวลาเพื่อนเลือกสิ่งของ)
3. การทำงานเป็นทีม (เกมส์ยิงเรือ) การตระหนักว่าท่ามกลางความแตกต่าง เช่น ความแตกต่างทางด้าน สัญชาติ ภาษา ทุกคนก็มีสิ่งที่เหมือนกัน (จากผลไม้ สัตว์ หรือ อาหารที่เลือกเหมือนกัน)
4. ทักษะเรื่องความไว ความมีสติ (เกมส์ยิงเรือ)

อุปกรณ์ ผลไม้ของเล่น อาหารของเล่น รูปสัตว์ของเล่น (แต่ละชนิด ซ้ำกันมากกว่า 1

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ก่อนที่จะมีการทำกิจกรรม ครูให้นักเรียนหลับตา จากนั้นครูถามนักเรียนว่าใครเป็นไทยยกมือขึ้น จากนั้นถามว่าใครเป็นต่างชาติยกมือขึ้น การทำเช่นนี้เพื่อไม่ให้นักเรียนที่เป็นต่างชาติเกิดปมด้อย
2. ครูเอาผลไม้ อาหาร รูปสัตว์ มากองแล้วอธิบายทีละอย่าง
3. ให้นักเรียนเลือกผลไม้ อาหาร และรูปสัตว์ที่แทนตัวนักเรียนได้ดีที่สุด
4. ให้นักเรียนออกมาเล่าให้เพื่อนฟังว่าทำไมเลือกผลไม้ อาหาร และสัตว์เหล่านั้น นักเรียนมีลักษณะอะไรเหมือนผลไม้เหล่านั้น
5. ให้นักเรียนที่เลือกผลไม้ รูปสัตว์ หรือ อาหาร แบบเดียวกันจับกลุ่มด้วยกัน
6. ให้นักเรียนตั้งชื่อกลุ่ม เพื่อเล่นเกมยิงเรือ เช่น “กลุ่มกล้วยน้ำว้า” “กลุ่มส้มเขียวหวาน”
7. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มยืนเรียงกันเป็นแถวเรียงหนึ่ง ประชันหน้ากัน

8. อธิบายขั้นตอนการเล่นเกมส์ยิงเรือ ก่อนอื่นให้นักเรียนเลือกคนประจำตำแหน่งต่างๆ เช่น กัปตัน คือคนที่อยู่หน้าสุด ทำหน้าที่ยิง นายท้าย คือ คนที่อยู่หลังสุด คอยขานชื่อเรือของตัวเอง
9. อธิบายลำดับขั้นตอนการยิง: เริ่มจากสมาชิกในกลุ่มที่ยืนหลังสุดขานชื่อเรือ “เรือกล้วยน้ำว้า” คนถัดมาพูดว่า “เตรียมพร้อม” คนต่อไปพูด “บรรจุกระสุน” คนถัดมาพูดว่า “เล็งเป้า” คนถัดมาพูดว่า “เตรียมยิง” และ คนถัดมาพูดว่า “ยิง” ตามลำดับ สุดท้าย กัปตันเรือ (คนยืนหน้าสุด) พูดว่า “ยิงเรือส้มเขียวหวาน ตูม” ในขั้นตอนทั้งหมดถ้ามีสมาชิกในกลุ่มพูดผิด เรือลำนั้นจะล่มทั้งลำเพราะฉะนั้นสมาชิกในกลุ่มต้องมีความสามัคคีกัน

หมายเหตุ: สำหรับนักเรียนโต อาจเปลี่ยนชื่อเรือให้ยากขึ้น เช่น เรือเข้าพาดผัดผักเย็นพาดผักผัด ยักษ์ใหญ่ได้ยักษ์เล็ก ชาวเขียวคว่ำเข้าชามขาวคว่ำคว่ำ รยนต์ล้อยางรถกลางล้อเหล็ก ยายกินลำไยน้ำลายยายไหลย่อย

* สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หรือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ถ้าเกมยิงเรือยากเกินไป อาจเปลี่ยนเป็นเกมเก้าอี้ดนตรี โดยวิทยากรจะเป็นคนขานชื่อสิ่งที่นักเรียนเลือก เช่น กล้วย นก กระต่าย นักเรียนเหล่านั้นจะต้องลุกขึ้นแล้วหาที่นั่งให้ได้

ผลจากการจัดกิจกรรม

นักเรียนไม่อายที่จะพูดเกี่ยวกับตัวเอง เช่น เลือกช้างเพราะอ้วน เลือกกล้วยเพราะที่บ้านปลูกและขายกล้วย

2. กิจกรรมนกระจอกเข้ารัง

เวลาที่ใช้: 1 ชั่วโมง

ผู้เข้าร่วม นักเรียนชั้นป.1-2 ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมจำนวน 15-20 คน

ลักษณะของกิจกรรม เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนรู้จักตนเอง รู้จักเพื่อน รวมทั้งยอมรับสิ่งที่เพื่อนเป็น

สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ/ทักษะที่นักเรียนจะได้รับการพัฒนา: นักเรียนไม่อายที่จะพูดเรื่องเกี่ยวกับตนเองให้เพื่อนรู้จัก นักเรียนรู้จักเพื่อนทีละน้อย นักเรียนพัฒนาทักษะในการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมของเพื่อน (ผ่านการเล่นเกมสัจจก ให้เพื่อนเข้ามาอยู่ในรัง หรือยอมเข้ามาอยู่ในรังของเพื่อน)

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. จัดให้นักเรียนนั่งเป็นวงกลม
2. ครูถามนักเรียนว่าใครอยู่ป.1 ยกมือขึ้น
3. ครูถามต่อว่าใครอยู่ ป.2 ยกมือขึ้น (อาจเปลี่ยนเป็นคำถามอื่น (ดูท้ายกิจกรรม)
4. ครูบอกว่าให้ป.2 เป็นรัง แล้ว ป.1 เป็นนก
5. เดียวครูจะบอกว่ารังกี่คนแล้วนกกี่คนแล้วนักเรียนต้องจับให้ได้ตามนั้น เช่น รัง 2 นก 3 แปลว่านักเรียนป. 2 ที่เป็นรังต้องจับกัน 3 คน แล้ว นักเรียนป. 1ที่อยู่ในรังต้องมี 2 คน
6. เล่นแบบนี้ไปประมาณ 5 นาที พอให้นักเรียนรู้จักวิธีเล่น
7. ครูเรียกรวมให้นั่งเป็นวงกลมเหมือนเดิม ครูเปลี่ยนคำถามใหม่ เปลี่ยนคนเป็นรัง และ คนเป็นนก
ครูถามว่า ใครพูดได้ ครูถามว่าพูดภาษา (เป็นรัง) ภาษา 1 ใครพูดได้มากกว่า (เป็นนก) ภาษา ยกมือ 1
อะไรได้อีก
8. หลังจากนั้นก็ถามเดิม ครูเปลี่ยนจำนวนรังและนกไปเรื่อยๆ
9. ครูเรียกรวมเป็นวงกลม ครูเปลี่ยนคำถาม ว่าใครเกิดราชบุรี ยกมือขึ้น ใครเกิดที่อื่นยกมือขึ้น ครูถามว่าคนที่เกิดที่อื่นเกิดที่ไหนบ้าง
10. ครูบอกว่าใครเกิดราชบุรีเป็นรัง คนเกิดที่อื่นเป็นนก ครูถามว่าเกิดที่ไหน
11. ครูชานจำนวนนกและรังใหม่

คำถาม

1. ใครเป็นผู้หญิง ใครเป็นผู้ชาย
2. ใครเกิดราชบุรี ใครเกิดที่อื่น (ครูถามว่าเกิดที่ไหน)
3. ใครพูดได้ 1 ภาษา ใครพูดได้มากกว่า 1 ภาษา (ครูถามว่า พูดภาษาอะไรได้อีก)

3. กิจกรรมเก้าอี้ดนตรี

เวลาที่ใช้: 1 ชั่วโมง

ผู้เข้าร่วม นักเรียนชั้นป.1-2 ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมจำนวน 15-20 คน

ลักษณะของกิจกรรม เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนมีความสามัคคี

สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ/ทักษะที่นักเรียนจะได้รับการพัฒนา: นักเรียนมีความสามัคคี

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. จัดให้นักเรียนนั่งเป็นวงกลม มีเก้าอี้เท่าจำนวนคน
2. ครูอธิบายกติกาการเล่นเก้าอี้ดนตรี
3. ครูเปิดเพลงแล้วหยุดเพลงเพื่อตั้งเก้าอี้ออกตัวหนึ่ง เมื่อนักเรียนทุกคนนั่งเก้าอี้จะเหลือนักเรียน 1 คน
4. ครูให้นักเรียนคนนั้นมากลางวง แล้วบอกนักเรียนที่เหลือให้หาทางให้เพื่อนนั่งด้วย ให้เพื่อนมีที่นั่ง
5. เมื่อนักเรียนนั่งที่ได้แล้ว ครูเล่นเกมสื่อกครั้งหนึ่ง คราวนี้ตั้งเก้าอี้ออกสองตัว
6. คนที่เหลือหาที่นั่งให้ได้ ให้คนในวงช่วย
7. เล่นอีกครั้งหนึ่ง เปิดเพลง แล้วตั้งเก้าอี้ออกอีก สองตัว
8. ให้หาทางให้เพื่อนนั่งด้วยกันให้ได้
9. ครูถามนักเรียนว่า คิดว่าได้อะไรจากการเล่นเกมสนี้

ผลที่เกิดขึ้นหลังจากกิจกรรม

นักเรียนแสดงความมีน้ำใจ พยายามให้เพื่อนนั่งด้วย เช่น นั่งตก นั่งเบียดๆ กัน

หมายเหตุ: กิจกรรมเก้าอี้ดนตรีนี้ต่าง ไปจากการเล่นเก้าอี้ดนตรีทั่วๆ ไปที่เน้นให้นักเรียนแย่งกันนั่ง แต่กิจกรรมนี้เน้นการพยายามให้เพื่อนนั่งด้วยกันได้ในที่ๆ จำกัด จึงส่งเสริมเรื่องความเห็นอกเห็นใจและความสามัคคี ผู้วิจัยได้แนวความคิดในการจัดกิจกรรมนี้จาก <http://www.understandingprejudice.org/teach/elemact.htm>

4. กิจกรรม “นี่คือครอบครัวฉัน” (กระชับ)

เวลาที่ใช้ 1 ชั่วโมง

ผู้เข้าร่วม นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ ประถมปีที่ 4 จำนวน 15-20 คน

ลักษณะของกิจกรรม ให้นักเรียนสัมภาษณ์พ่อ แม่ หรือ ปู่ ย่า และออกมาเล่าให้เพื่อนฟัง

สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ/ทักษะที่นักเรียนจะได้รับการพัฒนา ทักษะการสัมภาษณ์ การนำเสนอ การรู้จักพื้นฐานครอบครัวของตนเอง และ การรู้จักครอบครัวของเพื่อน ทักษะการยอมรับและการเข้าใจคนอื่นที่มีพื้นฐานทางครอบครัวแตกต่างจากตนเอง ฝึกทักษะการฟังและการจับใจความ (เกมส์บอกต่อ)

อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนที่ใช้ แบบสัมภาษณ์

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ครูแจกแบบสัมภาษณ์ล่วงหน้าให้นักเรียนนำไปสอบถามผู้ปกครองและพี่น้อง และนำมาในวันจัดกิจกรรม
2. ในวันจัดกิจกรรมครูให้นักเรียนแบ่งเป็น กลุ่ม ๆ ละ 5 คน โดยการนับ
3. หลังจากนั้น ครูให้สมาชิกในกลุ่มยืนเรียงแถวตอนหนึ่ง
4. ให้คนที่อยู่หลังสุด บอกข้อมูลเกี่ยวกับตัวเองกับเพื่อนที่ยืนถัดไปโดยการกระซิบ
5. แล้วเพื่อนที่อยู่ถัดไปก็บอกต่อ จนถึงหัวแถวให้รายงานให้เพื่อนฟัง
6. เจ้าของประวัติบอกว่าที่เพื่อนรายงานถูกหรือไม่ และให้ข้อมูลที่ถูกต้อง
7. ทำแบบนี้จนหมดทุกคน กลุ่มไหนรายงานได้ถูกมากที่สุดได้รางวัล

5. กิจกรรมทายคำศัพท์

เวลาที่ใช้ 1 ชั่วโมง

ผู้เข้าร่วม นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4(คำศัพท์อาจยากขึ้น) 6-5 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ,

ลักษณะกิจกรรม กิจกรรมเรียนรู้ภาษาผ่านเกมส์ (ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาพม่า ภาษาลาว)

สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ/ทักษะที่นักเรียนจะได้รับการพัฒนา นักเรียนเรียนรู้คำศัพท์ในภาษาต่างๆ ผ่านเกมส์ ทักษะการร่วมมือทำงานเป็นทีม

อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนที่ใช้ แผ่นรูปภาพ และ แผ่นคำศัพท์ กระดาษจดคะแนน

คำศัพท์ ธงชาติ (Flag) สวรรค์ (สบายดี) ช้าง (เชียง) กินข้าว(ซ่า มา ล่า) คน (people) หนึ่ง (ภาษาพม่า) โรงเรียน (School) เพื่อน (ภาษาลาว) ครู (ภาษาพม่า) นักเรียน (ภาษาอังกฤษ)

คำศัพท์:

Adventure August Buddha Democracy Finger Elephant Garbage Flower Parents

มิง กา ลา บา (ภาษาพม่า) ซา (ภาษาพม่า) เจชู ดิน บาแต (ภาษาพม่า)

จับปลาสองมือ ช้างตายทั้งตัวเอาใบบัวปิดไม่มิด ดินพอกหางหมู ช้างจับตักแตน น้ำมาปลากินมดน้ำลตมดกินปลา

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. แบ่งนักเรียนออกเป็น 2 หรือ 3 ทีม ให้แต่ละทีมมีสมาชิกประมาณ 8 คน (ในแต่ละทีมมีสมาชิกที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม)
2. ครูแจกแผ่นรูปภาพให้แต่ละทีมจำนวนเท่าๆ กัน
3. ครูมีแผ่นคำศัพท์อยู่จำนวน 10 แผ่น เป็นคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ภาษาพม่า ภาษามอญ ภาษาลาว (หรือภาษาอื่นตามวัฒนธรรมของนักเรียนในโรงเรียน)
4. ครูอธิบายกติกาการเล่น ว่าเมื่อครูชูแผ่นคำศัพท์ให้แต่ละทีมหาแผ่นภาพที่มีความหมายตรงกับคำศัพท์นั้น แล้วให้ชูภาพ ทีมไหนชูภาพได้ก่อนและตอบถูกจะได้คะแนนไป
5. ครูจะเฉลยทีละคำศัพท์ แล้วให้นักเรียนออกเสียงตาม
6. ทำอย่างนี้ไปจนครบ 10 คำศัพท์ ทีมไหนตอบถูกมากที่สุดชนะ และได้ของรางวัลไป

6. กิจกรรม ชุมชนของเรา

เวลาที่ใช้ชั่วโมง 2

ผู้เข้าร่วม นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และ ประถมปีที่ 5

ลักษณะกิจกรรม เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนรู้จักชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่

สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ/ทักษะที่นักเรียนจะได้รับการพัฒนา นักเรียนรู้จักการสังเกต การจัดบันทึก การสัมภาษณ์ และการนำเสนอ นักเรียนรู้จักชุมชนรอบๆ ตัว

สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ใช้ แบบฟอร์มสำรวจชุมชน กระดาษสำหรับวาดรูป สี

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ครูแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มๆ ละ 8 คน
2. ครูแจกแบบฟอร์มสำหรับสำรวจชุมชนให้นักเรียน
3. ครูอธิบายว่านักเรียนแต่ละกลุ่มรับผิดชอบการสำรวจชุมชนรอบๆ โรงเรียน โดยแต่ละกลุ่มรับผิดชอบชุมชนต่างๆ กัน เช่น กลุ่มที่หนึ่งไปสำรวจชุมชนหน้าโรงเรียน กลุ่มสองไปทางวัด กลุ่มสามไปทางหลังโรงเรียน
4. หลังจากสำรวจแล้วให้นักเรียนจดลงแบบฟอร์มที่ให้
5. หลังจากนั้นกลับมาวาดรูปลงบนกระดาษที่เตรียมไว้ แล้วนำเสนอให้เพื่อนฟังว่าชุมชนที่นักเรียนไปสำรวจนั้นเป็นอย่างไรบ้าง

บทที่ 6

ผลการวิจัย

ผลของการใช้แผนการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

ในบทนี้ผู้วิจัยนำเสนอผลของการทดลองใช้หลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่พัฒนาขึ้นในโครงการวิจัยนี้

6.1 สมรรถนะพหุวัฒนธรรมของนักเรียน

ในการประเมินระดับสมรรถนะพหุวัฒนธรรมของนักเรียน ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามเพื่อวัดระดับสมรรถนะพหุวัฒนธรรมของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา 3 โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัยในระยะแรก ข้อมูลจากแบบสอบถามแสดงในตาราง 6.1 นักเรียนที่ตอบแบบสอบถามเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-6 จำนวน 58 คน ในจำนวนนี้เป็นนักเรียนชายจำนวน 32 คน นักเรียนหญิงจำนวน 26 คน นักเรียนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อายุ 9-12 ปี มีนักเรียนคนเดียวที่อายุ 16 ปี นักเรียนส่วนใหญ่ (52 คน) มีสัญชาติไทย นอกจากนั้นเป็นนักเรียนข้ามชาติสัญชาติพม่า กัมพูชา และ อื่นๆ

แบบสอบถามเพื่อวัดระดับสมรรถนะพหุวัฒนธรรมสำหรับนักเรียนมีองค์ประกอบเช่นเดียวกับแบบสอบถามสำหรับครู คือ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม ทักษะ และ ทักษะคติเกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม เพียงแต่มีการปรับการใช้คำและคำถามให้เหมาะสมกับอายุและบริบทของนักเรียน ข้อคำถามในแบบสอบถามสำหรับนักเรียนมีทั้งหมด 23 ข้อเป็นคำถามแบบให้ประเมินตนเอง แบ่งเป็นคำถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมจำนวน 9 ข้อ คำถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมจำนวน 7 ข้อ คำถามเกี่ยวกับทักษะการใช้ชีวิตในสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมจำนวน 7 ข้อ ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการใช้ชีวิตในสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมของนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับองค์ประกอบอื่น โดยมีคะแนนเฉลี่ยที่ 3.28 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมมีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุดเมื่อเทียบกับองค์ประกอบอื่น คือมีคะแนนเฉลี่ย 4.19 ส่วนทัศนคติเกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมมีคะแนนเฉลี่ย 3.43 คำถามที่มีระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ “ฉันรู้ว่าตัวเองเกิดที่ไหน” และ “ฉันรู้ว่าเพื่อนในห้องนับถือศาสนาอะไร” มีคะแนนเฉลี่ย 4.72 และข้อที่ว่า “ทุกคนเป็นเพื่อนกันไม่ว่าจะมาจากประเทศอะไร หรือนับถือศาสนาอะไร” ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ “ฉันคิดว่าวัฒนธรรมไทยดีที่สุด” (คำถามข้อนี้เป็นคำถามนิเสธ กล่าวคือ นักเรียนส่วนใหญ่เห็นด้วยกับคำถามข้อนี้ แต่เมื่อแปรเป็นระดับสมรรถนะพหุวัฒนธรรมแล้วอยู่ในระดับที่ต่ำเนื่องจากแสดงให้เห็นถึงการยึดติดในวัฒนธรรมของตนเอง เห็นว่าวัฒนธรรมของตนเองดีที่สุด) ข้อที่ได้คะแนนต่ำรองลงมาคือ “ฉันพูดคำง่ายๆ ในภาษาพม่า มอญ เขมร กะเหรี่ยง หรือ มลายูได้” ได้คะแนนเฉลี่ย 2.55

ตาราง 6.1 สมรรถนะพหุวัฒนธรรมของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา 3 โรงเรียน

องค์ประกอบ	Mean	SD
ความรู้ความเข้าใจ		
1.ฉันรู้ว่าตัวเองเกิดที่ไหน	4.72	.52
2.ฉันรู้ว่าพ่อแม่ของฉันมาจากไหน	4.50	.78
3.ฉันรู้ว่าเพื่อนในห้องมาจากประเทศอะไรบ้าง	4.28	1.06
4.ฉันรู้ว่าเพื่อนในห้องนับถือศาสนาอะไร	4.72	.52
5.ในประเทศไทยมีคนนับถือทั้งศาสนาพุทธ คริสต์ อิสลาม และ ศาสนาอื่น	3.84	.93
6. "ฮิญาบ" เป็นเครื่องแต่งกายของผู้หญิงที่นับถือศาสนาอิสลาม	4.07	1.15
7.คนพม่า คนมอญ คนกะเหรี่ยง มาจากประเทศพม่าเหมือนกัน แต่มีวัฒนธรรมต่างกัน	3.64	1.10
8."ทานาคา" เป็นแป้งที่ใช้กันแพร่หลายในหมู่ชาวพม่า	4.05	1.03
9.เวลาสวดมนต์หน้าเสาธงตอนเช้า เพื่อนบางคนยืนเฉยๆ เพราะนับถือศาสนาอื่น	3.93	1.39
คะแนนเฉลี่ย (ความรู้ความเข้าใจ)	4.19	.94
ทัศนคติต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรม		
1.ทุกคนเป็นเพื่อนกัน ไม่ว่าจะมาจากประเทศอะไร หรือ นับถือศาสนาอะไร	4.53	.86
2.ฉันคิดว่าวัฒนธรรมไทยดีที่สุด ¹	1.71	.97
3.ฉันอยากรู้ภาษาของเพื่อน เช่น ภาษาพม่า มอญ ภาษาเขมร	3.69	1.23
4.เพื่อนชาวพม่า หรือ สัญชาติอื่นเป็นหัวหน้าห้องได้	3.62	1.11
5.ฉันไม่ชอบเวลาเพื่อนพูดภาษาที่ฉันไม่เข้าใจ ²	2.78	1.23
6.ฉันอยากมีเพื่อนที่มาจากประเทศอื่น หรือนับถือศาสนาอื่น	3.48	1.25
7.ฉันสงสารเพื่อนชาวพม่า เขมร มอญ เวลาที่ถูกล้อเลียน	4.22	1.08
คะแนนเฉลี่ย (ทัศนคติ)	3.43	1.10
ทักษะการอยู่ในสังคมพหุวัฒนธรรม		
1.ฉันเข้าใจคำศัพท์บางคำในภาษาพม่า มอญ เขมร กะเหรี่ยง หรือ มลายู	2.67	1.29
2.ฉันพูดง่าย ๆ ในภาษาพม่า มอญ เขมร กะเหรี่ยง หรือ มลายูได้	2.55	1.27
3.ฉันปรับตัวได้ดีเมื่ออยู่ในสถานที่ ภาษา หรือ วัฒนธรรมที่ไม่คุ้นเคย	3.36	1.15
4.ฉันไม่เรียกเพื่อนด้วยชื่อประเทศ เช่น "แขก" "ลาว" "เขมร" "พม่า"	3.40	1.36
5.เวลาทะเลาะกับเพื่อน หรือ เห็นเพื่อนทะเลาะกันเพราะวัฒนธรรมต่างกัน ฉันรู้ว่าจะแก้ปัญหาอย่างไร	3.71	1.40
6.ฉันรู้จักการทักทายของคนในศาสนาอิสลาม	3.05	1.34
7.ฉันทำงานกลุ่มกับเพื่อนได้ทุกคนไม่เฉพาะเพื่อนสนิท	4.21	1.19
คะแนนเฉลี่ย (ทักษะในการอยู่ร่วมกันท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรม)	3.28	1.25
คะแนนเฉลี่ย สมรรถนะพหุวัฒนธรรมของนักเรียน	3.46	

¹ คำถามนิเสธ

² คำถามนิเสธ

นอกจากแบบสอบถามแล้วผู้วิจัยยังสัมภาษณ์ครูและนักเรียนจากทั้ง 3 โรงเรียนที่ตอบแบบสอบถาม โดยสัมภาษณ์ครูทั้งหมด 3 คน (โรงเรียนละ 1 คน) และ สัมภาษณ์นักเรียนทั้งหมด 6 คน (โรงเรียนละ 2 คน)

จากการสัมภาษณ์ครูและนักเรียนจากทั้ง 3 โรงเรียนพบว่า ทั้งครูและนักเรียนส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยตอบว่าการมีนักเรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมอยู่ในโรงเรียนเป็นเรื่องที่ดีเพราะจะได้รู้วัฒนธรรมของนักเรียนแต่ละคน และได้มีความหลากหลาย ครูให้ความเห็นว่าถ้าเราไม่ยึดติดกับอดีต ทุกคนก็เป็นเพื่อนกันได้ อย่างไรก็ตามเมื่อสัมภาษณ์ครูและนักเรียนถึงโอกาสที่นักเรียนต่างชาติจะได้มีโอกาสแสดงออกทางวัฒนธรรมของตนเองมีน้อย เช่น ในงานโรงเรียนต่างๆ จะมีการแสดงที่เป็นกลางๆ เช่น เต้น หรือรำประกอบเพลงไทย มากกว่าจะเป็นการแสดงจากวัฒนธรรมของนักเรียน

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์สอดคล้องกับข้อมูลจากแบบสอบถาม คือ ครูและนักเรียนไทยพูดภาษาของนักเรียนต่างชาติได้น้อย นักเรียนอาจเรียนรู้คำศัพท์ง่ายๆ หรือ คำทักทายง่ายๆ เช่น มิน္กาลาบา แต่ภาษาดูเหมือนจะเป็นอุปสรรคที่สำคัญ ดังที่สะท้อนในแบบสอบถามที่ครูตอบว่ารู้สึกอึดอัดที่ต้องสื่อสารกับผู้ปกครองที่ไม่ใช้ภาษาไทย และ มองว่าการสอนนักเรียนที่ไม่ใช้ภาษาไทยเป็นเรื่องยาก

โดยรวมความสัมพันธ์ระหว่างครู นักเรียนไทยและนักเรียนต่างชาติในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยเป็นไปอย่างดี มีเพียงนักเรียนส่วนน้อยมากที่มีการล้อเลียนเพื่อนที่เป็นต่างชาติ เช่นเดียวกับในแบบสอบถามในส่วนที่ให้มีการแสดงความคิดเห็น มีนักเรียนเพียงคนเดียวที่แสดงความคิดเห็นว่า “ไม่อยากให้มีคนต่างชาติอยู่ในประเทศไทย” เช่นเดียวกัน โรงเรียนและครูส่วนใหญ่ปฏิบัติต่อนักเรียนต่างชาติเท่าเทียมกับนักเรียนไทยมีส่วนน้อยมากที่มีการปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียม

นักเรียนด้วยกันไม่ว่าจะเป็นนักเรียนไทยหรือนักเรียนต่างชาติมีปฏิสัมพันธ์กัน เป็นเพื่อนกัน เล่นด้วยกัน ไปเที่ยวบ้านกันและกัน ทำให้ได้เรียนรู้วัฒนธรรมกัน เช่น คำศัพท์ง่ายๆ ประเพณี วัฒนธรรมการกินความเป็นอยู่ บางทีก็สอนเพลงกัมพูชา แลกเปลี่ยนอาหารการกิน

จากทั้งแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ถึงแม้ว่าครูและนักเรียนจะแสดงให้เห็นว่าโดยภาพรวมทุกคนเห็นด้วยกับการมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมในโรงเรียนและในประเทศไทย “ทุกวัฒนธรรมมีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง ไม่มีวัฒนธรรมใดดีกว่ากัน” อย่างไรก็ตามดังที่สะท้อนในข้อคำถามหนึ่งในแบบสอบถาม ทั้งครูและนักเรียนยังคงเห็นว่า “วัฒนธรรมไทยดีที่สุด”

จากการสัมภาษณ์และผลจากแบบสอบถามพบว่าเมื่อเปรียบเทียบกับครู นักเรียนมีความรู้เรื่องของเพื่อนต่างวัฒนธรรมมากกว่าครูเนื่องจากแบบสอบถามวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมในโรงเรียน เช่น เชื้อชาติ สัญชาติและวัฒนธรรมของนักเรียนในโรงเรียน สาเหตุที่ครูมีระดับความรู้ความเข้าใจต่อนักเรียนอาจ เนื่องจากแบบสอบถามไม่ได้วัดความรู้รอบตัวหรือความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมแต่วัดว่าครูรู้จักวัฒนธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมากเพียงใด ที่ครูได้คะแนนเฉลี่ยในองค์ประกอบนี้ต่อนักเรียนอาจเกิดจากสาเหตุที่ว่าครูอาจไม่รู้จักนักเรียนทุกคนในโรงเรียนเมื่อเทียบกับ

นักเรียนด้วยกันเองที่ใกล้ชิดกับเพื่อนต่างวัฒนธรรม เช่น ไปเยี่ยมบ้านเพื่อน เล่นและเรียนด้วยกันทุกวัน จึงส่งผลให้มีความรู้ความเข้าใจของเพื่อนในโรงเรียนมากกว่า

เป็นเช่นนี้เนื่องจากแบบสอบถามวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมในโรงเรียน เช่นเชื้อชาติ สัญชาติและวัฒนธรรมของนักเรียนในโรงเรียน สาเหตุที่ครูมีระดับความรู้ความเข้าใจต่ำกว่านักเรียนอาจ เนื่องจากแบบสอบถามไม่ได้วัดความรู้รอบตัวหรือความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมแต่วัดว่าครูรู้จักวัฒนธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมากเพียงใด ที่ครูได้คะแนนเฉลี่ยในองค์ประกอบนี้ต่ำกว่านักเรียนอาจเกิดจากสาเหตุที่ว่าครูอาจไม่รู้จักนักเรียนทุกคนในโรงเรียนเมื่อเทียบกับนักเรียนด้วยกันเองที่ใกล้ชิดกับเพื่อนต่างวัฒนธรรมจึงส่งผลให้มีความรู้ความเข้าใจของเพื่อนในโรงเรียนมากกว่า

จากทั้งแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ถึงแม้ว่าครูและนักเรียนจะแสดงให้เห็นว่าโดยภาพรวมทุกคนเห็นด้วยกับการมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมในโรงเรียนและในประเทศไทย “ทุกวัฒนธรรมมีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง ไม่มีวัฒนธรรมใดดีกว่ากัน” อย่างไรก็ตามดังที่สะท้อนในข้อคำถามหนึ่งในแบบสอบถาม ทั้งครูและนักเรียนยังคงเห็นว่า “วัฒนธรรมไทยดีที่สุด” หรือในแบบสอบถามที่นักเรียนคนหนึ่งเขียนในส่วนที่เป็นความคิดเห็นว่า “ไม่อยากให้มีคนต่างชาติอยู่ในประเทศไทย” อย่างไรก็ตามถือว่าความคิดเห็นเหล่านี้เป็นส่วนน้อย นักเรียนส่วนใหญ่ในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัยมีทัศนคติเชิงบวกต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยให้ความเห็นว่า “อยู่ร่วมกันหลายๆ ศาสนาก็ดี ดีกว่ามีวัฒนธรรมเดียว น่าเบื่อ” “บางที่เขาก็มาบ้านผม บางที่ผมก็ไปบ้านเขา ที่บ้านเขาทำน้ำพริกแบบกัมพูชา” “สอนเพลงกัมพูชาให้เพื่อนบางครั้ง” “ดีใจที่มีคนชาติอื่นมาเรียนด้วย” “ดีใจที่มีเพื่อนคนไทย”

6.2 ผลของการสอนตามแผนการสอนต่อสมรรถนะพหุวัฒนธรรมของนักเรียน

ในส่วนนี้ผู้วิจัยนำเสนอผลของการสอนตามแผนการสอนที่จัดทำขึ้นต่อสมรรถนะพหุวัฒนธรรมของผู้เรียน 3 องค์ประกอบคือ ความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ผู้วิจัยใช้วิธีสังเกตพฤติกรรมนักเรียน และวิเคราะห์ใบงานที่ให้นักเรียนเขียนเพื่อศึกษาถึงสมรรถนะพหุวัฒนธรรมของนักเรียนจากการเรียนการสอนตามแผนการสอน

แผนการสอนที่ 1 การทักทายและการแนะนำตัว

ในแผนการสอนนี้ผู้วิจัยใช้เพลงเป็นสื่อในการสอนคำทักทายให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ทั้งภาษาไทย และ ภาษาอื่น เช่น ภาษาพม่า ภาษากัมพูชา อย่างไรก็ตามเมื่อนำแผนการสอนไปทดลองสอน เมื่อผู้วิจัยขอให้นักเรียนลองพูดคำทักทายภาษาพม่า หรือ ภาษากัมพูชา นักเรียนแสดงท่าทีลังเล และไม่ยอมพูด ผู้วิจัยจึงลองให้นักเรียนพูดคำทักทายภาษาอังกฤษ นักเรียนเต็มใจพูด จากนั้นจึง ลองเปลี่ยนเป็นภาษาพม่า หรือ กัมพูชา นักเรียนคนหนึ่งบอกว่า “แม่บอกว่าพม่าไม่ดี” ในห้องเรียนที่มีนักเรียนมาจากประเทศเมียนมาร์ ผู้วิจัยถามนักเรียนว่าสวัสดิภาษาพม่าว่าอย่างไร นักเรียนก็ตอบอย่างไม่ภาคภูมิใจเท่าไรนัก แสดงให้เห็นว่าอคติที่มีต่อคนข้ามชาติส่งผ่านไปถึงเด็กเล็ก การแก้ไขอคติไม่สามารถสำเร็จได้ด้วยการสอนในแผนการสอนนี้เพียงเท่านั้น ครูอาจจำเป็นต้องอธิบายให้นักเรียนเข้าใจว่าทำไมนักเรียนต้องรู้คำทักทายภาษาอื่น เช่น ถ้านักเรียนเดินทางไปประเทศอื่น หรือ หากนักเรียนพบกับคนชาติอื่น นักเรียนจะได้ปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้อง อย่างไรก็ตามการใช้แผนการสอนนี้ผู้วิจัยพบว่าการใช้เพลงเป็นสื่อในการสอนนั้นเหมาะกับนักเรียนชั้นเล็กๆ เช่น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

แผนการสอนนี้ช่วยเสริมสร้างสมรรถนะพหุวัฒนธรรมให้กับนักเรียนดังนี้

ความรู้ จากการทดลองสอนโดยใช้แผนการสอนนี้ ผู้วิจัยพบว่านักเรียนสามารถทักทายด้วยคำว่าสวัสดิ และ แนะนำตัวเองได้ นอกจากนั้นนักเรียนรู้จักคำทักทายภาษาอังกฤษ ในห้องเรียนที่มีนักเรียนที่มาจากประเทศพม่า หรือ กัมพูชาเรียนอยู่ ผู้วิจัยขอให้นักเรียนสอนเพื่อนให้กล่าวคำทักทายในภาษาของนักเรียน อย่างไรก็ตามพบว่านักเรียนพูดได้ไม่ถูกต้องนัก อย่างไรก็ตามแผนการสอนนี้ได้ช่วยเพิ่มความรู้เกี่ยวกับคำทักทายในวัฒนธรรมอื่นให้กับนักเรียน

ทักษะ ในแผนการสอนนี้ ผู้วิจัยให้นักเรียนฝึกพูดคำทักทายพร้อมทั้งแสดงท่าทางประกอบ เช่น เอ่ยคำว่าสวัสดิ พร้อมกับยกมือไหว้ นักเรียนสามารถทำได้อย่างถูกต้อง นอกจากนั้นผู้วิจัยให้นักเรียนลองทักทายเป็นภาษาอังกฤษพร้อมกับสัมผัสมือ ซึ่งเป็นธรรมเนียมการทักทายของชาวตะวันตก นักเรียนสามารถปฏิบัติได้ อย่างไรก็ตามเมื่อเป็นภาษาพม่า หรือ ภาษากัมพูชานักเรียนไม่เต็มใจพูดเท่าไรนัก ในโรงเรียนที่มีนักเรียนบางส่วนเป็นมุสลิม ผู้วิจัยให้นักเรียนมุสลิมสอนวิธีทักทายพร้อมการสลามให้เพื่อนในชั้นดู จากการสังเกตนักเรียนบางคนก็ทำตาม บางคนก็ลังเลที่จะทำตาม

ทัศนคติ ในด้านของการทำให้นักเรียนเปิดใจรับวัฒนธรรมอื่นนั้น แผนการสอนนี้อาจทำได้ทั้งหมด ดังที่กล่าวไปแล้วว่านักเรียนแสดงให้เห็นอคติต่อวัฒนธรรมบางวัฒนธรรม แม้จะเป็นเด็กเล็กแต่ข้อมูลที่ส่งผ่านมาจากผู้ใหญ่ไม่ว่าจะเป็นสื่อ ครอบครัว หรือคนรอบข้างก่อให้เกิดความรู้สึกลบต่อคนบางวัฒนธรรมได้ ในการแก้ไขอคติและความเชื่อเหมารวมของนักเรียนอาจต้องมีการบูรณาการกิจกรรมในแผนการสอนนี้เข้ากับการให้

ข้อมูลที่ถูกต้องกับนักเรียน ให้นักเรียนเห็นประโยชน์ของการเรียนรู้ภาษาหลายๆ ภาษา แก่ใจคติของนักเรียน
โดยการให้ข้อมูลที่ถูกต้อง

แผนการสอนที่ 2 ครอบครัวของฉัน

ในแผนการสอนนี้นักเรียนวาดรูปคนในครอบครัวของตนเองพร้อมทั้งเขียนแผนผังแสดงความสัมพันธ์ระหว่างคนในครอบครัว จากนั้นให้ออกมาอธิบายเกี่ยวกับครอบครัวของตนเองให้เพื่อนในชั้นฟัง จากการสอนแผนการสอนนี้ผู้วิจัยพบว่าเด็กนักเรียนจำนวนมากที่ผู้วิจัยเข้าไปสอนแผนการสอนนี้ไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่หลายคนอาศัยอยู่กับ ปู่ย่า ตายาย หรือ ป้าลุง เนื่องจากพ่อแม่เข้าไปทำงานในกรุงเทพมหานครฯ บางคนพ่อแม่หย่าร้างกัน พ่อไปทางแม่ไปทาง เพราะฉะนั้นเด็กๆ จึงเข้าใจรูปของครอบครัวที่ผู้วิจัยเตรียมไปให้ดูในแผนการสอน ซึ่งเป็นครอบครัวที่มีแม่เลี้ยงเดี่ยว พ่อเลี้ยงเดี่ยว หรือ ครอบครัวแห่งกลางที่เด็กอาศัยอยู่กับปู่ย่าตายาย และไม่ได้รู้สึกว่าเป็นปมด้อยที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่ และไม่อายที่จะออกมานำเสนอเกี่ยวกับครอบครัวของตนเองให้เพื่อนร่วมชั้นฟัง

แผนการสอนนี้ช่วยเสริมสร้างสมรรถนะพหุวัฒนธรรมให้กับนักเรียนดังนี้

ความรู้ นักเรียนรู้จักครอบครัวที่หลากหลาย ในหนังสือเรียนพูดถึงแต่ครอบครัวเดี่ยว (พ่อ แม่ ลูก) และครอบครัวขยาย (พ่อ แม่ ลูก ปู่ย่า ตายาย) ซึ่งถือว่าเป็นครอบครัวที่สมบูรณ์แบบตามอุดมคติ แต่ไม่ได้นำเสนอภาพของครอบครัวที่ขาดสมาชิกสำคัญ เช่น ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวที่เด็กต้องอยู่กับพ่อหรือแม่เพียงลำพัง หรือครอบครัวแห่งกลางที่เด็กต้องอยู่กับปู่ย่า หรือ ตายายโดยไม่มีพ่อแม่อยู่ด้วย แผนการสอนนี้ช่วยขยายความรู้เกี่ยวกับครอบครัวให้กับนักเรียน

ทักษะ แผนการสอนนี้ช่วยให้นักเรียนมีทักษะคือ ไม่ล้อเลียนผู้อื่นที่มีครอบครัวต่างไปจากตนเอง เช่น เด็กบางคนกำพร้าพ่อแม่ แผนการสอนนี้จะช่วยให้นักเรียนรู้ว่าครอบครัวมีหลากหลายแบบ ซึ่งจากการสอนด้วยแผนการสอนนี้พบว่านักเรียนแสดงออกซึ่งทักษะนี้

ทัศนคติ จากการสังเกตพบว่าเมื่อเรียนในขณะที่เรียนตามแผนการสอนนี้ นักเรียนมีทัศนคติที่เปิดกว้าง ยอมรับในความหลากหลายของครอบครัว เข้าใจและเห็นใจเพื่อน

แผนการสอนที่ 3 ข้อตกลงและกฎระเบียบในการอยู่ร่วมกัน

ในแผนการสอนนี้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และประถมศึกษาปีที่ 2 ทำงานกลุ่มร่วมกันโดยร่วมกันนึกถึงข้อตกลงที่ครอบครัวมีให้กัน ส่วนใหญ่นักเรียนจะนึกถึงข้อตกลงที่พ่อแม่เป็นฝ่ายสั่ง จากการวิเคราะห์สิ่งที่นักเรียนเขียน พบว่าข้อตกลงในครอบครัวของนักเรียนจำแนกออกได้เป็น 1) การตกลงว่านักเรียนต้องช่วยงานบ้าน เช่น ช่วยกรอกน้ำ ช่วยล้างจาน ช่วยทิ้งขยะ ช่วยเลี้ยงน้อง 2) เป็นข้อตกลงเกี่ยวกับความประพฤติของนักเรียนเช่น ห้ามเถียงพ่อแม่ ห้ามตีคนขาย ห้ามขโมยของ ห้ามทะเลาะกับพี่น้อง ผู้วิจัยลองกระตุ้นให้นักเรียนคิดถึงเหตุการณ์ที่นักเรียนเป็นผู้สร้างข้อตกลงกับผู้ปกครอง เช่น ถ้าหนูสอบได้ที่ 1.... ถ้าหนูเป็นเด็กดี... เป็นต้น สิ่งที่ได้จากกิจกรรมนี้คือ นักเรียนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในครอบครัวให้กับเพื่อนและคุณครู นักเรียนบางคนที่บ้านประกอบอาชีพตัดอ้อย บางคนช่วยพ่อแม่ขายน้ำอ้อย บางคนช่วยพ่อแม่ขายของที่ตลาดนัด ผู้วิจัยแจกกระดาษแผ่นใหญ่ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเขียนข้อตกลงในครอบครัว ในรูปแบบของผังความคิด (Mind Map) นอกจากนั้นแผนการสอนนี้ยังเป็นแผนที่บูรณาการกับวิชาภาษาไทย ในการเขียนข้อตกลงกับครอบครัวลงในกระดาษแผ่นใหญ่ให้นักเรียนได้ฝึกสะกดคำ เช่น กรอกน้ำ ขโมย ในแผนการสอนนี้ผู้วิจัยให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่มโดยให้นักเรียนนับเลข แล้วให้คนที่นับเลขเดียวกันอยู่กลุ่มเดียวกัน จากการสังเกตพฤติกรรมพบว่านักเรียนมีการต่อต้านหรือไม่ยอมอยู่กับกลุ่มที่นับเลขเดียวกัน เวลาทำงานนักเรียนบางคนจะย้ายไปอยู่กลุ่มที่มีเพื่อนสนิทของตนเองอยู่ นอกจากนั้นในแผนการสอนนี้ นักเรียนยังได้ออกมานำเสนอให้เพื่อนในกลุ่มได้รู้ มีการแบ่งงานกันเช่น คนหนึ่งเป็นคนพูด อีกสองคนช่วยจับแผ่นกระดาษ แผนการสอนนี้ช่วยส่งเสริมสมรรถนะพหุวัฒนธรรมแก่นักเรียนในแต่ละองค์ประกอบดังนี้:

ความรู้ จากการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน พบว่านักเรียนได้ทบทวนความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตของตนเองและครอบครัวเกี่ยวกับข้อตกลงและการปฏิบัติตนในครอบครัว นอกจากนี้นักเรียนยังได้เรียนรู้เกี่ยวกับข้อตกลงและการปฏิบัติตนในครอบครัวของเพื่อนร่วมชั้นเรียน นักเรียนเข้าใจว่าข้อตกลงไม่ใช่การสั่งเพียงอย่างเดียว **ทักษะ** นักเรียนมีทักษะในการทำงานกลุ่มร่วมกับเพื่อนที่ไม่ใช่เพื่อนสนิท ในแผนการสอนนี้ นักเรียนต้องระดมสมองกันคิดถึงข้อตกลงและข้อปฏิบัติในครอบครัวของนักเรียน ถึงแม้ว่านักเรียนจะไม่ชอบที่จะต้องอยู่กลุ่มเดียวกับเพื่อนที่นักเรียนไม่สนิท แต่การจัดกลุ่มตามแผนการสอนนี้เป็นการช่วยให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการทำงานร่วมกัน

ทัศนคติ การทำงานร่วมกัน และการแลกเปลี่ยนเรื่องราวเกี่ยวกับข้อตกลงและกฎระเบียบในการอยู่ร่วมกันฝึกให้นักเรียนมีทัศนคติที่เปิดกว้าง นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องราวและวิถีชีวิตของเพื่อนจากการทำกิจกรรมตามแผนการสอนนี้

แผนการสอนที่ 4 เรอกับฉันทรรวมกันได...

ในแผนการสอนนี้ต้องการฝึกความสามัคคีระหว่างนักเรียน โดยเฉพาะนักเรียนที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกัน โดยผู้วิจัยใช้การบวกเลขในวิชาคณิตศาสตร์มาช่วยให้นักเรียนที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกันมีปฏิสัมพันธ์กัน โดยให้นักเรียนแต่ละวัฒนธรรม หรือ เพศสภาพ มีเลขประจำตัวแตกต่างกัน เช่น นักเรียนไทยเป็น 1 นักเรียนพม่าเป็น 2 หรือ นักเรียนหญิงเป็น 1 นักเรียนชาย เป็น 2 แล้วผู้วิจัยให้โจทย์ให้นักเรียนจับกลุ่มกันโดยรวมกันได้เท่ากับโจทย์ที่ให้ เช่น รวมกันให้ได้ 5 นักเรียนอาจต้องจับกลุ่มเป็นนักเรียนไทย 1 คน นักเรียนพม่า 2 คน เป็นต้น โดยการรวมกลุ่มกันนั้นผู้วิจัยตั้งกติกาว่าต้องมีคนหลายวัฒนธรรมในกลุ่มเดียวกัน ไม่ใช่มีทั้งนักเรียนไทยทั้งหมด อุปสรรคในการสอนตามแผนการสอนนี้มีอยู่สองประการหลักคือ นักเรียนยังบวกเลขไม่คล่อง แผนการสอนนี้ใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 แต่ผู้วิจัยพบว่าเมื่อให้โจทย์ให้นักเรียนบวกเลขในใจ โดยเฉพาะเมื่อเป็นเลขสองหลัก นักเรียนส่วนใหญ่ยังไม่สามารถบวกได้ มีนักเรียนเพียงคนเดียวหรือสองคนเท่านั้นในห้องที่บวกเลขได้คล่อง นักเรียนเหล่านี้ก็จะเป็นคนบวกให้กับกลุ่ม ทำให้เพื่อนคนอื่นๆ ในกลุ่มไม่ได้ฝึกทักษะทางคณิตศาสตร์ อีกปัญหาหนึ่งที่ผู้วิจัยพบ (และเป็นปัญหาที่พบในการสอนเมื่อสอนตามแผนการสอนอื่นด้วย) คือ การที่นักเรียนที่เป็นนักเรียนข้ามชาติปิดกั้นอัตลักษณ์ของตนเอง เช่น นักเรียนที่เป็นพม่า หรือเป็นมอญ

ไม่บอกอัตตลักษณ์ของตนเองตอนทำกิจกรรม (ผู้วิจัยรู้เมื่อสัมภาษณ์นักเรียนแต่ละคน) นักเรียนดูจะไม่ต้องการเป็นจุดเด่น หรือเป็นเป้าให้เพื่อนล้อภายหลัง ประเด็นนี้เป็นสิ่งที่ผู้วิจัยรวมทั้งครูที่จะนำแผนการสอนนี้ไปใช้ ต้องคิด เนื่องจากการเน้นอัตตลักษณ์ของนักเรียน โดยเฉพาะนักเรียนที่เป็นกลุ่มน้อยอาจส่งผลตรงกันข้ามกับที่ต้องการ คือ แทนที่จะทำให้นักเรียนสามัคคีกันกลับทำให้นักเรียนตกเป็นเป้าของการล้อเลียน ครูอาจต้องให้โจทย์ที่แบบยล เช่น แทนที่จะบอกว่าใครเป็นพม่า ให้ถามว่า ใครพูดภาษาอื่นที่บ้าน หรือ ใครรู้มากกว่าสองภาษาบ้าง หรือ ใครไม่ได้เกิดที่เมืองไทย อย่างไรก็ตามแผนการสอนนี้บรรลุวัตถุประสงค์ของการสอนให้นักเรียนมีสมรรถนะพหุวัฒนธรรมดังนี้

ความรู้ นอกจากความรู้เรื่องคณิตศาสตร์แล้ว แผนการสอนนี้ช่วยให้นักเรียนรู้ว่าเรื่องของเพื่อนร่วมชั้น ขึ้นอยู่กับโจทย์ที่ครูให้ เช่น ใครไม่ได้เกิดที่ประเทศไทย ใครเรียกแม่ว่า อาเหม่ โจทย์เช่นนี้จะทำให้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับชีวิตของเพื่อนร่วมชั้นมากขึ้น

ทักษะ แผนการสอนนี้ช่วยสอนทักษะเรื่องการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม และความสามัคคีให้กับนักเรียน เนื่องจากนักเรียนต้องบวกเลขให้ได้ตามจำนวนที่ครูตั้งโจทย์ไว้ โดยกติกาคือต้องมีสมาชิกที่หลากหลายทำให้นักเรียนต้องดึงเพื่อนที่มีความหลากหลายเข้ามารวมกันแล้วบวกให้ได้ตามโจทย์ ทำให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กัน เรียนรู้เรื่องความสามัคคี อย่างไรก็ตามในครั้งแรกๆ ที่สอนตามแผนการสอนนี้ ผู้วิจัยได้ให้นักเรียนแบ่งเป็นสองทีม แล้วแข่งกันว่าใครบวกได้ก่อนและถูกต้องเป็นผู้ชนะ ผู้วิจัยพบว่าวิธีการนี้ทำให้นักเรียนมุ่งที่จะแข่งกันมากกว่าจะเป็นการสร้างสามัคคี ในครั้งหลังๆ ที่สอน ผู้วิจัยจึงตัดกิจกรรมการแบ่งทีมเพื่อแข่งขันออกจากการสังเกตพบว่าทักษะเรื่องความสามัคคียังไม่เกิดร้อยเปอร์เซ็นต์จากแผนการสอนนี้ เนื่องจากดังที่กล่าวไว้แล้วว่านักเรียนส่วนใหญ่ยังบวกเลขไม่คล่องนัก เพราะฉะนั้นเมื่อผู้วิจัยให้นักเรียนรวมกลุ่มเพื่อบวกเลข ทำให้นักเรียนบางส่วนเกิดความสับสนและเถียงกัน วิธีแก้ไขคือ ให้ใบงานให้นักเรียนฝึกบวกเลขในกระดาก่อน แล้วจึงทำกิจกรรมตามแผนการสอนนี้

ทัศนคติ แผนการสอนนี้ต้องการให้นักเรียนเกิดทัศนคติที่ดีต่อเพื่อนที่มีวัฒนธรรมต่างไปจากตนเองผ่านทางกิจกรรมทางคณิตศาสตร์ จากการทดลองสอนตามแผนการสอนนี้พบว่าแผนการสอนนี้อาจไม่ทำให้บรรลุจุดประสงค์นี้เท่าใดนัก เนื่องจากเวลาเพียง 1 ชั่วโมงที่ที่สั้นจึงทำให้จุดเน้นไปอยู่ที่การบวกเลข อาจแก้ไขโดยการเพิ่มเวลา และเน้นความร่วมมือและการอยู่ร่วมกันระหว่างคนต่างวัฒนธรรม

แผนการสอนที่ 5 ชื่อของเล่นให้เพื่อน

แผนการสอนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนเข้าใจเรื่องความเชื่อเหมาวมเกี่ยวกับเพศสภาพผ่านทางกิจกรรม การซื้อของเล่นให้กับเพื่อน โดยบูรณาการเข้ากับทักษะทางคณิตศาสตร์คือการบวก ลบ และการคูณ และการ ทำงานเป็นกลุ่ม อุปสรรคในการสอนตามแผนการสอนนี้คือ ทักษะทางคณิตศาสตร์โดยเฉพาะการคูณของ นักเรียนยังไม่ได้เท่าที่ควร ในโรงเรียนแรกๆ ผู้วิจัยทดลองสอนตามแผนการสอนนี้กับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 แต่ นักเรียนไม่สามารถคำนวณเงินได้ ผู้วิจัยจึงทดลองสอนกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 แทน โดยผู้วิจัยได้ สอนหลักการการคูณ ทบทวนการท่องสูตรคูณ และเตรียมใบงานให้นักเรียนฝึกคูณก่อนที่จะนับเงินจริง ในการ ทำงานกลุ่มนักเรียนนักเรียนแสดงความสนใจและมีส่วนร่วมอย่างมาก สาเหตุมาจากการอุปกรณ์การสอนที่ นักเรียนสนใจเช่น เงินปลอม ของเล่น นักเรียนตื่นเต้นที่จะนับเงินตื่นเต้นที่จะตั้งร้านของเล่น และชื่อของเล่น ให้เพื่อน ผู้วิจัยต้องเข้าไปช่วยแบ่งหน้าที่ โดยกำหนดให้สมาชิกในกลุ่มส่วนหนึ่งนับเงิน อีกคนเป็นคนจดบันทึก อีกคนเป็นคนคูณเงิน หลังจากนักเรียนสามารถนับเงินได้แล้วผู้วิจัยให้นักเรียนสองกลุ่มตั้งร้านของเล่นและผลัด กันมาซื้อของเล่นให้เพื่อนที่เป็นเพศตรงข้าม ซึ่งนักเรียนแสดงความสนใจและกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมอย่าง มาก ในส่วนของการดึงความสนใจนักเรียนแผนการสอนนี้ได้ผลมากในการดึงความสนใจของนักเรียนเข้ากับ ทักษะทางคณิตศาสตร์ ในส่วนของการส่งเสริมสมรรถนะพหุวัฒนธรรมของผู้เรียน แผนการสอนนี้ส่งผลต่อ สมรรถนะพหุวัฒนธรรมของนักเรียนดังนี้

ความรู้ จากการเรียนตามแผนการสอนนี้นักเรียนรู้ว่าเพื่อนที่เป็นเพศตรงข้ามไม่จำเป็นต้องชอบของเล่นตามที่ นักเรียนคิดเสมอไป หลังจากทีนักเรียนทำงานกลุ่มเรื่องชื่อของเล่นให้เพื่อน ผู้วิจัยแจกใบงานให้นักเรียนจับคู่ ของเล่นกับเพศสภาพของเพื่อน (เด็กผู้หญิง เด็กผู้ชาย) จากการจับคู่ของเล่นของนักเรียนแสดงให้เห็นว่า นักเรียนเริ่มมีความเข้าใจว่าเด็กผู้หญิงไม่จำเป็นต้องชอบเล่นเครื่องมือทำกับข้าว หรือ เครื่องมือทำความสะอาดเสมอไป ของเล่นบางอย่างเช่น ชุดหม้อ สามารถเล่นได้ทั้งเด็กผู้หญิงและเด็กชาย

ทักษะ จากแผนการสอนนี้นักเรียนเรียนรู้ทักษะการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เรียนรู้เรื่องความร่วมมือความ สามัคคีเพื่อให้งานสำเร็จ นอกจากนี้นักเรียนฝึกทักษะเรื่องการแบ่งปัน (การซื้อของให้คนอื่น ไม่ใช่ให้ตนเอง)

ทัศนคติ ในแผนการสอนนี้นักเรียนเรียนรู้ว่าความเชื่อเหมาวมของตนเองอาจไม่ถูกต้องเสมอไป เช่น เพื่อนที่ เป็นผู้หญิงอาจไม่ชอบเล่นตุ๊กตา แต่ชอบเล่นลูกบอล เพื่อนที่เป็นผู้ชายอาจชอบเล่นเครื่องมือทำอาหาร แผนการสอนฝึกให้นักเรียนเปิดรับมุมมองที่หลากหลาย ถึงแม้จะเป็นส่วนน้อย กล่าวคือ เด็กผู้หญิงส่วนใหญ่ ยังคงชอบเล่นตุ๊กตา และเลือกของเล่นที่เป็นเครื่องเสริมสวย เด็กผู้ชายส่วนใหญ่ยังคงเลือกของเล่นที่เป็นรถ หรือ ปืน มีเด็กผู้หญิงส่วนน้อยที่เลือกเล่นลูกบอล หรือ เครื่องมือดับเพลิง และเด็กผู้ชายส่วนน้อยที่เลือกเล่น ชุดทำอาหาร หรือ เครื่องมือทำความสะอาด ถึงแม้จะมีจำนวนน้อยแต่แผนการสอนนี้ก็เปิดมุมมองที่ หลากหลายให้กับนักเรียนว่ายังมีหลายคนที่ไม่ได้ชอบเล่นของเล่นตามที่นักเรียนคิดเสมอไป นักเรียนเองก็แสดง ทัศนคติเชิงบวก ไม่มีการล้อเลียนเพื่อนที่เลือกของเล่นที่ขัดกับความเชื่อเหมาวม

แผนการสอนที่ 6 การปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อศาสนสถานและศาสนวัตถุ

ในแผนการสอนนี้ นักเรียนแบ่งกลุ่มแสดงบทบาทสมมติเกี่ยวกับการปฏิบัติตนในศาสนสถาน (วัด มัสยิด โบสถ์) นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในแผนการสอนนี้ แม้แต่ในโรงเรียนที่นักเรียนทุกคนนับถือศาสนาพุทธ แต่เมื่อให้นักเรียนแบ่งกลุ่มแสดงบทบาทสมมติ นักเรียนสามารถจินตนาการว่าการปฏิบัติตนในศาสนสถานของศาสนาอื่นควรจะเป็นอย่างไร เช่น นักเรียนสมมติว่ามีงานแต่งงานในโบสถ์ คนไปร่วมงานต้องสำรวม มีบาทหลวง มีไม้กางเขน มีเจ้าบ่าว เจ้าสาว หรือในมัสยิด นักเรียนรู้ว่าเข้ามัสยิดต้องแต่งกายอย่างไร ผู้หญิงต้องคลุมผม (นักเรียนใช้ผ้าพันคอเนตรนารีเป็นผ้าคลุมผม) หรือในวัด นักเรียนคนหนึ่งแสดงเป็นคนตรวจเครื่องแต่งกายของคนที่เข้าวัด แสดงให้เห็นว่านักเรียนสามารถเชื่อมโยงพฤติกรรมที่เหมาะสมในวัฒนธรรมของนักเรียน (ศาสนา) ไปสู่วัฒนธรรมอื่นที่นักเรียนไม่คุ้นเคย กล่าวคือ ถึงแม้ว่านักเรียนส่วนใหญ่ที่เรียนตามแผนการสอนนี้ไม่เคยเข้าโบสถ์ หรือ ไม่เคยเข้ามัสยิด นักเรียนสามารถจินตนาการได้ว่าการปฏิบัติตนในศาสนสถานของทุกศาสนาน่าจะเหมือนกัน คือต้องมีความสำรวม ต้องแต่งกายสุภาพเรียบร้อย และเคารพในพิธีกรรมของศาสนาอื่นๆ

จากการใช้เทคนิคการสอนคือ การแสดงบทบาทสมมติทำให้นักเรียนสามารถจินตนาการถึงประสบการณ์ของการปฏิบัติตนในศาสนสถานของศาสนาอื่นได้ นอกจากนั้นนักเรียนยังได้เรียนรู้เกี่ยวกับศาสนวัตถุที่สำคัญของศาสนาอื่น เช่น ไม้กางเขน หรือ คัมภีร์อัลกุรอาน ซึ่งนักเรียนบางคนไม่เคยรู้จักหรือไม่เคยเห็นมาก่อน จากการสอนตามแผนการสอนนี้ ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน คือ ความสนใจในเรื่องราวของศาสนาอื่น การเปิดใจและยอมรับการปฏิบัติของศาสนาอื่นถึงแม้จะแตกต่างจากที่ตนเองปฏิบัติ การทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมชั้นได้ถึงแม้จะไม่ใช่มิตรสหาย พบว่าแผนการสอนนี้ช่วยส่งเสริมสมรรถนะพหุวัฒนธรรมแก่นักเรียนในแต่ละองค์ประกอบดังนี้:

ความรู้ แผนการสอนนี้ช่วยให้นักเรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับวัฒนธรรมของตนเองมากขึ้น ถึงแม้จะเป็นเรื่องราวที่ใกล้ตัวนักเรียน เช่น นักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธหลายคนเคยไปวัด แต่แผนการสอนนี้ทำให้นักเรียนได้ทบทวนสิ่งที่นักเรียนปฏิบัติ นอกจากนั้นแผนการสอนนี้ยังทำให้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับศาสนาอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

ถ้ามีการเตรียมใบความรู้ หรือนำศาสนาวัตถุบางอย่าง เช่น ไม้กางเขน รูปภาพคัมภีร์อัลกุรอาน รูปพระเยซู มาอธิบายให้นักเรียนฟังนักเรียนจะมีความรู้มากขึ้น

ทักษะ นักเรียนสามารถปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมเมื่ออยู่ในวัฒนธรรมอื่น ในกรณีนี้คือการปฏิบัติตนในสถานที่สำคัญทางศาสนาของศาสนาอื่น จากการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนในชั้นเรียน พบว่านักเรียนบางคนยังไม่รู้ว่า จะปฏิบัติตนอย่างไร เพราะไม่เคยเข้าไปในโบสถ์ หรือมัสยิดเลย ครูจึงต้องสอน หรือนำภาพ หรือวิดีโอเกี่ยวกับการปฏิบัติตนในศาสนสถานต่างๆ มาให้นักเรียนดู

ทัศนคติ จากการใช้แผนการสอนนี้พบว่านักเรียนมีทัศนคติที่เปิดกว้างต่อวัฒนธรรมที่แตกต่างไปจากวัฒนธรรมของตนเอง ในห้องเรียนที่เรียนตามแผนการสอนนี้ ไม่มีนักเรียนที่แสดงทัศนคติเชิงลบ เช่น ไม่สนใจ ไม่อยากรู้ หรือ ดูถูกการปฏิบัติของศาสนาอื่น

แผนการสอนที่ 8 ความแตกต่างทางวัฒนธรรมระหว่างกลุ่มคนต่างๆ ในสังคมไทย

ในการนำแผนการสอนนี้ไปใช้ เนื่องจากนักเรียนส่วนใหญ่มาจากภาคกลาง (จังหวัดนครปฐม จังหวัดนนทบุรี จังหวัดอยุธยา จังหวัดราชบุรี) มีส่วนน้อยที่มาจากภาคใต้ และภาคเหนือ ทำให้กิจกรรมกลุ่มที่ให้ นักเรียนจับกลุ่มกันพูดคุยเกี่ยวกับภาคของตนเองมีข้อจำกัด อย่างไรก็ตามจุดมุ่งหมายของแผนการสอนนี้คือการให้นักเรียนตั้งคำถามกับมุมมองที่ว่า “วัฒนธรรมเป็นสิ่งตายตัว” อย่างไรก็ตามเมื่อผู้วิจัยทำการทดลองใช้

แผนการจัดการเรียนรู้ในจังหวัดอยุธยา โดยใช้มัลติมีเดียที่แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตในภาคต่างๆ เช่น เพลง บ้านบนดอย เพลงผู้สาวขาละ เพื่อให้นักเรียนเห็นวิถีชีวิตของแต่ละภาค พบว่านักเรียนตั้งคำถามกับสิ่งที่สอน เช่นนักเรียนที่มีจากภาคเหนือถามว่า “ทำไมคนใต้ชอบฆ่าคน” ซึ่งเป็นโอกาสที่ผู้วิจัยได้กระตุ้นให้นักเรียนคิดว่า คนใต้ทุกคนเป็นเช่นนั้นหรือ แล้วคนในภาคอื่นมีเหตุการณ์นี้หรือไม่ ในโรงเรียนที่มีนักเรียนมาจากประเทศ เมียนมา ลาว และกัมพูชา นักเรียนข้ามชาติเหล่านี้สอนภาษาให้กับเพื่อน โดยสรุปแผนการสอนนี้ช่วย เสริมสร้างสมรรถนะพหุวัฒนธรรมให้กับนักเรียนดังนี้

ความรู้ นักเรียนรู้จักวัฒนธรรมของภาคต่างๆ ในประเทศไทยผ่านทางการดูสื่อการสอน อย่างไรก็ตาม วัฒนธรรมที่นักเรียนสังเกตและเขียนลงไปในงานยังکمเป็นวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุและเป็นภาพเหมารวมของ ภาคต่างๆ ผู้วิจัยตระหนักดีว่าการที่จะให้นักเรียนตระหนักถึงความเชื่อเหมารวมเกี่ยวกับวัฒนธรรมของภาค ต่างๆ และคนในภาคต่างๆ เป็นเรื่องยาก กิจกรรมหนึ่งในแผนการสอนนี้คือการให้นักเรียนที่มาจากภาคต่างๆ เป็นผู้บอกเองว่าวัฒนธรรมของตนเองเป็นอย่างไร จากกิจกรรมนี้นักเรียนหลายคนบอกว่าตนเองไม่ได้ รับประทานอาหารเผ็ด ไม่ได้แต่งชุดประจำภาค หรือไม่ได้มีนิสัยอย่างที่คนภาคอื่นเข้าใจ ทำให้นักเรียนคนอื่นมีความรู้ว่าคุณภาพความเชื่อเหมารวมเกี่ยวกับวัฒนธรรมของแต่ละภาคอาจไม่ได้เป็นจริงเสมอไป

ทักษะ จากการเรียนตามแผนการสอนนี้นักเรียนแสดงให้เห็นว่าสามารถทำงานร่วมกับเพื่อนที่มีความแตกต่าง ทางวัฒนธรรมได้ นอกจากนี้นักเรียนยังฝึกทักษะการรับมือกับความขัดแย้ง เช่นในโรงเรียนหนึ่งที่นำแผนการ สอนนี้ไปทดลองสอน นักเรียนคนหนึ่งทัศนคติเชิงลบต่อคนภาคใต้ (และชาวมุสลิม) นักเรียนมุสลิมที่นั่งอยู่ใน ห้องและเพื่อนคนอื่นๆ รวมทั้งคุณครูที่ช่วยสอนแผนการสอนนี้พยายามอธิบายให้นักเรียนฟังว่าทุกคนในภาคใต้ ไม่ได้เป็นแบบนั้น ผู้วิจัยถือว่าถึงแม้จะเป็นสถานการณ์ที่น่าอึดอัดแต่นักเรียนทุกคนได้ฝึกทักษะในการรับมือกับ ความขัดแย้งทางวัฒนธรรม

ทัศนคติ แผนการสอนนี้ช่วยให้นักเรียนลดอคติและความเชื่อเหมารวมเกี่ยวกับวัฒนธรรมของภาคต่างๆ ใน ประเทศไทย นักเรียนได้เปิดมุมมองเกี่ยวกับวัฒนธรรมของภาคต่างๆ ว่าไม่ได้เป็นไปตามภาพที่สื่อนำเสนอ เสมอไป

แผนการสอนที่ 9 ข้อมูลข่าวสารในชีวิตประจำวัน

ในแผนการสอนนี้ผู้วิจัยมุ่งให้นักเรียนตั้งคำถามกับข่าวสารในชีวิตประจำวัน โดยเริ่มจากข่าวใกล้ตัว เช่น ข่าวที่แชร์ในโซเชียลมีเดีย หลังจากนั้นให้นักเรียนอ่านข่าวเกี่ยวกับเหตุการณ์ความรุนแรงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และข่าวเกี่ยวกับแรงงานข้ามชาติทำร้ายนายจ้างที่นำเสนอผ่านสื่ออยู่บ่อยๆ แล้วให้นักเรียนวิเคราะห์ว่ารู้สึกอย่างไรกับข่าวที่อ่าน หลังจากนั้นผู้วิจัยให้นักเรียนอ่านข่าวที่เป็นเรื่องดีที่คนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ทำ เช่น การบริจาคเงินเพื่อทำบุญ การเป็นจิตอาสา และ ข่าวที่เป็นด้านบวกของแรงงานข้ามชาติ เช่น การเก็บของได้แล้วนำไปคืนเจ้าของ การบริจาคเงินเพื่อสร้างวัด จากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในระหว่างที่เรียนตามแผนการสอนนี้ นักเรียนเข้าใจถึงสิ่งที่แผนการสอนที่ต้องการสื่อ ในใบงานที่ผู้วิจัยให้นักเรียนเขียน นักเรียนพูดถึงการไม่เหมารวม การดูข่าวเพื่อเตือนภัยแต่ไม่เหมารวม “อย่าคิดว่าไม่ดีคนเดียว แล้วจะไม่ดีทุกคน” โดยสรุปแผนการสอนนี้ช่วยเสริมสร้างสมรรถนะพหุวัฒนธรรมให้กับนักเรียนดังนี้

ความรู้ จากการสังเกตพฤติกรรมและการวิเคราะห์ใบงานของนักเรียน นักเรียนที่เรียนตามแผนการสอนนี้มีความรู้และความเข้าใจว่าการรับรู้ข้อมูลข่าวสารต้องรับรู้ทั้งสองด้านซึ่งเป็นสาระสำคัญที่ผู้วิจัยต้องการสื่อในการออกแบบแผนการสอนนี้ นักเรียนเข้าใจเรื่องการเหมารวม

ทักษะ แผนการสอนนี้ช่วยให้นักเรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ในการรับข้อมูลข่าวสาร และเปรียบเทียบข่าวสารที่รับมา เป็นการฝึกให้นักเรียนรู้จักมองหลากหลายมุม หาข้อมูลหลายด้าน ไม่ด่วนสรุปและไม่เชื่อบันเทิงที่ได้รับข่าวสาร

ทัศนคติ แผนการสอนนี้ช่วยให้นักเรียนตระหนักถึงอคติของตนเองที่มีต่อคนบางกลุ่ม (โดยเฉพาะกลุ่มที่เป็นเพื่อนร่วมชั้นเรียนกับนักเรียน) ว่าไม่จำเป็นต้องเป็นอย่างที่สื่อนำเสนอเสมอไป อย่างไรก็ตามหลังจากทดลองสอนตามแผนการสอนนี้ในโรงเรียนแรกๆ พบว่าการใช้ตัวอย่างของข่าวที่เป็นเรื่องของนักเรียนโดยตรง เช่น เป็นเรื่องของคนชาติเดียวกับนักเรียนในข่าว ทำให้นักเรียนอายและเกิดปมด้อย ในโรงเรียนหลังๆ ที่สอนแผนการสอนนี้ ผู้วิจัยจึงเปลี่ยนข่าวเช่น ถ้านักเรียนในชั้นมาจากประเทศเมียนมา ผู้วิจัยเลือกข่าวที่เป็นแรงงานข้ามชาติจากประเทศกัมพูชา การปรับแผนการสอนเช่นนี้ช่วยให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง และ ต่อคนกลุ่มต่างๆ ที่ถูกนำเสนอผ่านสื่อ

แผนการสอนที่ 10 สิทธิของฉันและเพื่อนๆ

ในแผนการสอนนี้ผู้วิจัยต้องการให้นักเรียนเข้าใจเรื่องสิทธิเด็กและการละเมิดสิทธิเด็ก โดยเชื่อมโยงเข้ากับประสบการณ์ของนักเรียน คือ เหตุการณ์ที่นักเรียนเคยพบเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิเด็ก ผู้วิจัยใช้การแสดงบทบาทสมมติเพื่อให้นักเรียนหาทางแก้ไขถ้าเกิดปัญหาการละเมิดสิทธิเด็กขึ้น จากการทดลองสอนตามแผนการสอนพบว่านอกจากนักเรียนจะเข้าใจเรื่องสิทธิเด็กและการละเมิดสิทธิเด็กแล้ว นักเรียนยังหาวิธีแก้ไขปัญหา และสะท้อนปัญหาจากประสบการณ์ที่นักเรียนเคยพบ เช่น เพื่อนของนักเรียนต้องออกจากโรงเรียนกลางคันเพื่อไปช่วยพ่อแม่ทำงาน โดยสรุปแผนการสอนนี้ช่วยเสริมสร้างสมรรถนะพหุวัฒนธรรมให้กับนักเรียนดังนี้

ความรู้ จากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน การตอบคำถามของนักเรียน และการแสดงบทบาทสมมติ นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับสิทธิเด็กและสิทธิของตนเอง โดยเฉพาะสิทธิทางการศึกษา ในระหว่างที่ทดลองสอน แผนการสอนนี้ในโรงเรียนหนึ่ง เนื่องจากผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติเรื่องนักเรียนข้ามชาติต้องออกจากโรงเรียนกลางคันเพื่อช่วยพ่อแม่ทำงาน นักเรียนในชั้นถกเถียงกันว่า เด็กถูกหลอกลวงงานข้ามชาติมีสิทธิทางการศึกษาเช่นเดียวกับเด็กไทยหรือไม่ นักเรียนสรุปกันว่า ผู้วิจัยให้ข้อมูลกับนักเรียนถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของเด็กทุกคนไม่ว่าจะมีเชื้อชาติใดหรือสัญชาติใด

ทักษะ นักเรียนมีทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น นักเรียนมีทักษะในการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อช่วยเหลือ ช่วยแก้ปัญหาเด็กที่ถูกละเมิดสิทธิ โดยเฉพาะเพื่อนของนักเรียน เช่น นักเรียนบอกว่าถ้าเพื่อนต้องออกจากโรงเรียนกลางคันเพราะที่บ้านไม่มีเงิน พวกเราจะช่วยกันรวมเงินให้เพื่อน บางคนบอกว่าให้กู้จากโรงเรียนไปเรียนก่อน เรียนจบแล้วให้ใช้คืน ซึ่งเป็นสิ่งที่เกินความคาดหวังของผู้วิจัย

ทัศนคติ จากการเรียนตามแผนการสอนนี้ นักเรียนเกิดความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น โดยเฉพาะเด็กที่ถูกละเมิดสิทธิ

แผนการสอนที่ 11 เข้าใจระบบเศรษฐกิจ

วัตถุประสงค์หลักของแผนการสอนนี้คือนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบต่างๆ ในระบบเศรษฐกิจและหน้าที่ขององค์ประกอบเหล่านั้น และนักเรียนมีทักษะในการวิเคราะห์องค์ประกอบของระบบเศรษฐกิจโดยเชื่อมโยงเข้ากับประสบการณ์ตรงของนักเรียนโดยเชื่อมโยงเข้ากับประสบการณ์ของนักเรียน ในแผนการสอนนี้ผู้วิจัยใช้การแสดงบทบาทสมมติเป็นวิธีการสอนเพื่อเชื่อมโยงเนื้อหาเข้ากับประสบการณ์ของนักเรียน สมรรถนะพหุวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นกับนักเรียนจากการทดลองสอนแผนการสอนนี้มีดังนี้

ความรู้ จากการเรียนตามแผนการสอนนี้ นอกจากนักเรียนจะได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจ องค์ประกอบของระบบเศรษฐกิจ และ บทบาทของแต่ละองค์ประกอบแล้ว นักเรียนยังได้รู้จักสถานะของ ตัวเองในระบบเศรษฐกิจ รู้จักว่าพ่อแม่ หรือครอบครัวของนักเรียนมีบทบาทอะไรในระบบเศรษฐกิจ อยู่ตรงไหนในระบบ สิ่งที่สำคัญที่สุดในแผนการสอนนี้ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายขั้นสูงของการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมคือ นักเรียนได้เรียนรู้โครงสร้างที่ไม่เท่าเทียมของระบบเศรษฐกิจ ซึ่งหนังสือเรียนไม่ได้กล่าวไว้

ทักษะ จากการแสดงบทบาทสมมติในแผนการสอน นอกจากนักเรียนจะได้ฝึกทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น แล้ว นักเรียนยังได้ฝึกทักษะในการแก้ปัญหา เช่น หากผู้ประกอบการกดราคาวัตถุดิบ หรือ พืชผลที่นักเรียนผลิตได้ นักเรียนจะอย่างไร หรือ หากถูกกดราคาแรงงานนักเรียนจะอย่างไร นอกจากนั้นในแผนการสอนนี้ผู้วิจัยให้นักเรียนสืบค้นหาค่าแรงขั้นต่ำในจังหวัดนครปฐมเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับนักเรียนในการแสดงบทบาทสมมติ

ทัศนคติ จากการทำกิจกรรมในแผนการสอน นักเรียนมีทัศนคติที่เปิดกว้างขึ้นยอมรับความคิดเห็น หรือ ข้อเสนอของเพื่อนร่วมชั้น รับฟังมุมมองอื่นที่มาจากประสบการณ์ของเพื่อน

แผนการสอนที่ 12 ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจ

ในแผนการสอนนี้ผู้วิจัยต้องการให้นักเรียนเข้าใจปัญหาทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน เช่น การที่พ่อแม่ หรือคนในครอบครัวนักเรียนถูกเลิกจ้าง หรือปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำ วิเคราะห์หาสาเหตุและร่วมมือกันแก้ปัญหา ในแผนการสอนนี้ผู้วิจัยให้สถานการณ์สมมติกับนักเรียน คือ การถูกเลิกจ้างโดยไม่ได้รับค่าชดเชย และ ราคาผลผลิต (สับปะรด) ตกต่ำ หลังจากขั้นตอนของการสอนที่ผู้วิจัยอธิบายเรื่องปัญหาทางเศรษฐกิจ และให้นักเรียนระดมสมองว่าปัญหาเศรษฐกิจเหล่านั้นมีสาเหตุมาจากอะไรบ้าง หลังจากนั้นผู้วิจัยให้นักเรียน

แบ่งกลุ่มและแสดงบทบาทสมมติทางแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจดังกล่าว แผนการสอนนี้ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะพหุวัฒนธรรมในองค์ประกอบต่อไปนี้

ความรู้ จากการเรียนตามแผนการสอนนี้นักเรียนไม่เฉพาะมีความรู้เกี่ยวกับปัญหาเศรษฐกิจ นักเรียนยังมีความรู้ถึงโครงสร้างที่ไม่เท่าเทียมในสังคมที่ทำให้ปัญหาทางเศรษฐกิจส่งผลกระทบต่อคนกลุ่มที่ด้อยโอกาสมากกว่ากลุ่มอื่น ในแผนการสอนนี้ผู้วิจัยกำหนดเวลาสอนเป็น 1 ชั่วโมง หากครูนำไปปรับใช้อาจเพิ่มเวลาเป็น 2 ชั่วโมง เป็นสองสัปดาห์ติดต่อกันแล้วให้นักเรียนไปค้นคว้าเกี่ยวกับปัญหาเศรษฐกิจ หรือสัมภาษณ์ผู้ประกอบการเกี่ยวกับปัญหาเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจริง จะทำให้นักเรียนได้ความรู้มากยิ่งขึ้น

ทักษะ สำหรับทักษะที่นักเรียนเรียนรู้ได้จากการเรียนตามแผนการสอนนี้นั้น คือ ทักษะในการทำงานเป็นกลุ่ม ทักษะในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ เช่นปัญหาผลผลิตราคาตกต่ำ นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ในการแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่า อย่างไรก็ตามการแก้ปัญหาด้วยวิธีการเคลื่อนไหวทางสังคมนั้นนักเรียนยังไม่มีความรู้เท่าไรนัก ผู้วิจัยต้องช่วยแนะนำ เช่น การรวมกลุ่มกันตรึงราคาผลผลิต การต่อรองกับรัฐ

ทัศนคติ แผนการสอนนี้ไม่ได้เน้นเรื่องการสร้างทัศนคติเท่าไรนัก อย่างไรก็ตามนักเรียนแสดงทัศนคติที่เปิดกว้าง ยอมรับความคิดเห็นของเพื่อน และสนใจเมื่อเพื่อนออกมาแสดงบทบาทสมมติ

6.3 สรุปผลของการใช้หลักสูตรต่อสมรรถนะพหุวัฒนธรรมของผู้เรียน

จากการนำแผนการสอนไปทดลองสอน ผู้วิจัยสรุปสมรรถนะพหุวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นกับนักเรียนดังนี้

ความรู้ จากการเรียนตามแผนการสอนทั้ง 12 แผน เริ่มจากชั้นเล็กๆ เช่น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 นักเรียนมีความเข้าใจเรื่องราวของครอบครัวตนเองและครอบครัวของเพื่อนร่วมชั้นเรียน รู้ว่าครอบครัวของตนเองมีสมาชิกเป็นใครบ้าง และครอบครัวของเพื่อนร่วมชั้นมีโครงสร้างอย่างไรและประกอบด้วยสมาชิกกี่คนเป็นใครบ้าง นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจว่าโครงสร้างของครอบครัวมีหลายแบบ ทั้งครอบครัวพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว ครอบครัวเดี่ยว ครอบครัวใหญ่ ครอบครัวแหว่งกลาง นอกจากนั้นนักเรียนมีความรู้เกี่ยวข้องกับข้อตกลงและการปฏิบัติตนในครอบครัวของตนเองและครอบครัวของเพื่อน มีความรู้เข้าใจข้อตกลงไม่ใช่คำสั่งแต่เป็นการตกลงทั้งสองฝ่าย เช่น พ่อแม่ตกลงกับนักเรียนว่าให้ทำอะไรอย่างอะไร และนักเรียนยอมรับข้อตกลงนั้น เช่นเดียวกันนักเรียนอาจเป็นผู้สร้างข้อตกลงกับพ่อแม่ด้วยเช่นกัน ความรู้ขั้นที่สูงขึ้นที่นักเรียนได้รับการเรียนตามแผนการสอนคือ ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมของตนเอง วัฒนธรรมของเพื่อนร่วมชั้น ความเชื่อเหมาวมเกี่ยวกับวัฒนธรรม เช่น นักเรียนเรียนรู้การหักทลายในวัฒนธรรมของตนเองและวัฒนธรรมอื่น นักเรียนเรียนรู้วัฒนธรรมของภาคต่างๆ ความรู้อีกอย่างหนึ่งที่นักเรียนได้รับคือ ความรู้เกี่ยวกับความเชื่อเหมาวม ในแผนการสอนนี้นักเรียนรู้ว่าความเชื่อเหมาวมเกี่ยวกับวัฒนธรรมของแต่ละภาคนั้นไม่จริงเสมอไป และความเชื่อเหมาวมเกี่ยวกับเพศสภาพ เช่น เด็กผู้หญิงต้องเล่นชุดทำอาหาร ชุดเสริมสวย ชุดทำความสะอาด เล่นตุ๊กตา เด็กผู้ชายต้องเล่นปืน รถถัง อาจไม่จริงเสมอไป ความเชื่อเหมาวมเช่นนี้ส่งผลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียนในอนาคต เช่น ผู้หญิงจำนวนน้อยที่เป็นนักบิน ทหาร วิศวกร หรือ เลิกเรียนสายวิทยาศาสตร์ เนื่องจากความเชื่อเหมาวมเช่นนี้เอง ความรู้อีกอย่างหนึ่งที่นักเรียน

ได้รับจากการเรียนตามแผนการสอน ซึ่งเป็นความรู้ที่นักเรียนที่เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และประถมศึกษาปีที่ 6 ได้รับ คือความรู้เกี่ยวกับสิทธิเด็ก ความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบของระบบเศรษฐกิจและบทบาทของแต่ละองค์ประกอบในระบบเศรษฐกิจรวมทั้งตำแหน่งหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวตนเองในระบบเศรษฐกิจ และ นักเรียนยังได้เรียนรู้เรื่องความไม่เท่าเทียมในระบบเศรษฐกิจ

ทักษะ จากการเรียนตามแผนการสอนทั้ง 12 แผนนักเรียนมีทักษะดังต่อไปนี้ คือ ทักษะในการปฏิบัติตัวอย่างเหมาะสมในบริบทของความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้ เช่น นักเรียนรู้จักการทักทายในภาษาอื่น หรือศาสนาอื่น (แผนการสอนที่ 1) นักเรียนรู้จักการปฏิบัติตัวอย่างเหมาะสมในศาสนสถานของศาสนาอื่น (แผนการสอนที่ 6) ทักษะอย่างที่สองที่นักเรียนได้รับคือ ทักษะในการเปิดมุมมองที่หลากหลายไม่ล้อเลียน หรือแกล้ง (Bully) คนที่มีวัฒนธรรมต่างจากตนเอง หรือคนที่ถูกนำเสนอผ่านสื่อ เช่น เพื่อนที่เป็นลูกหลานแรงงานข้ามชาติ เพื่อนที่นับถือศาสนาอิสลามหรือมาจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ นักเรียนฝึกทักษะการเปิดมุมมองจากการรับฟังข่าวสารรอบด้านจากสื่อ ไม่ด่วนเชื่อหรือด่วนตัดสินใจ นักเรียนฝึกทักษะยอมรับว่าความเชื่อเหมารวมไม่จริงเสมอไปเช่น กรณีของเพื่อนที่ชอบเล่นของเล่นไม่ตรงกับความเชื่อเหมารวมเกี่ยวกับเพศสภาพ เนื่องจากในทุกแผนการสอนผู้วิจัยออกแบบกิจกรรมให้นักเรียนเป็นกลุ่ม ทักษะอีกอย่างหนึ่งที่นักเรียนได้รับตลอดการเรียนตามแผนการสอนคือ ทักษะการทำงานเป็นกลุ่มกับคนที่ไม่ใช่เพื่อนสนิท จากการทำงานร่วมกัน นักเรียนได้ฝึกทักษะความสามัคคี การรับมือกับความขัดแย้ง ทักษะสุดท้ายซึ่งเป็นทักษะขั้นสูงตามแนวทางการสอนสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม คือ ทักษะการเคลื่อนไหวทางสังคม ถึงแม้ในแผนการสอนนักเรียนจะไม่ได้ทำกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในสังคม แต่นักเรียนได้ฝึกทักษะเหล่านี้จากการแสดงบทบาทสมมติ เช่น การแก้ปัญหาในกรณีเพื่อนต้องออกจากโรงเรียนกลางคันเพื่อไปทำงาน การแก้ปัญหาการขาดผลผลิตตกต่ำ การแก้ปัญหาถ้าได้รับค่าแรงต่ำกว่าค่าแรงขั้นต่ำ หรือ การแก้ปัญหาถ้าถูกเลิกจ้างโดยไม่ได้รับเงินชดเชย

ทัศนคติ ทัศนคติที่เกิดขึ้นกับนักเรียนจากการเรียนตามแผนการสอนทั้ง 12 แผน คือ นักเรียนเปิดรับมุมมองที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบครอบครัวที่หลากหลาย ความชอบที่ไม่ตรงกับความเชื่อเหมารวมเกี่ยวกับเพศสภาพ การเปิดรับมุมมองที่หลากหลายนี้นำไปสู่การตระหนักถึงอคติและความเชื่อเหมารวมของตนเองที่มีต่อคนบางกลุ่ม นอกจากนั้นจากการทำกิจกรรมแสดงบทบาทสมมติ นักเรียนเกิดความเห็นใจคนอื่น เช่น เด็กที่ถูกละเมิดสิทธิ คนที่ถูกสื่อนำเสนอในด้านลบ แผนการสอนนี้อาจไม่ทำให้นักเรียนลดอคติและความเชื่อเหมารวมได้ในทันที แต่การสอนที่นำเสนอมุมมองที่หลากหลายให้กับนักเรียน สิ่งที่คุณวิจัยเชื่อว่าแผนการสอนนี้ได้ทำคือการช่วยให้นักเรียนไม่ด่วนตัดสิน ให้นักเรียนเปิดรับมุมมองที่หลากหลาย และตระหนักถึงอคติและความเชื่อเหมารวมของตนเอง

ตาราง 6.1 สรุปผลของการใช้หลักสูตรต่อสมรรถนะพหุวัฒนธรรมของนักเรียน

ความรู้ นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับการทักทายตามวัฒนธรรมไทย และ คำทักทายในภาษาอื่น เช่นภาษาอังกฤษ ภาษาพม่า ภาษากัมพูชา นักเรียนมีความรู้ว่าโครงสร้างของครอบครัวมีหลายแบบ เช่น ครอบครัวพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว ครอบครัวแห่วงกลาง นักเรียนสะท้อนคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติตนและข้อตกลงในครอบครัวตนเองและครอบครัวของเพื่อน นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามศาสนาของตนเอง และศาสนาอื่น นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจว่าความเชื่อเหมาวมเกี่ยวกับวัฒนธรรมของแต่ละภาคไม่เป็นความจริงเสมอไป นักเรียนมีความรู้ว่าความเชื่อเหมาวมเกี่ยวกับคนบางกลุ่ม เช่น คนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ แรงงานข้ามชาติที่ลื่อนำเสนอไม่เป็นความจริงเสมอไป นักเรียนความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิเด็ก รู้สิทธิของตนเอง นักเรียนรู้จักองค์ประกอบของระบบเศรษฐกิจและบทบาทของแต่ละองค์ประกอบรวมทั้งหน้าที่และบทบาทของครอบครัวตนเองในระบบเศรษฐกิจ นักเรียนเข้าใจเรื่องความไม่เท่าเทียมในระบบเศรษฐกิจ การเอารัดเอาเปรียบของคนบางกลุ่ม
ทักษะ นักเรียนสามารถทักทายในภาษา หรือ ศาสนาอื่นได้ นักเรียนไม่ล้อเลียน (Bully) เพื่อนที่มีครอบครัวแตกต่างจากตนเอง หรือ เพื่อนที่ชอบของเล่นไม่ตรงกับ ความเชื่อเหมาวมเกี่ยวกับเพศสภาพ นักเรียนฝึกทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม การแบ่งงาน การร่วมมือ และ ความสามัคคี นักเรียนสามารถปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมในศาสนสถานในศาสนาที่ตนเองนับถือและศาสนสถานของศาสนาอื่น นักเรียนฝึกทักษะการรับข่าวสารจากหลากหลายมุม นักเรียนฝึกทักษะการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อแก้ปัญหาสิทธิเด็ก แก้ปัญหาเศรษฐกิจ การถูกกดขี่ และ ราคาผลผลิตต่ำ
ทัศนคติ นักเรียนลดอคติและความเชื่อเหมาวมเกี่ยวกับครอบครัว เพศสภาพ นักเรียนเปิดรับมุมมองที่หลากหลาย รูปแบบครอบครัวที่หลากหลาย มีทัศนคติที่เปิดกว้างต่อศาสนาอื่น นักเรียนแสดงความเห็นใจคนที่ถูกนำเสนอด้านลบในสื่อ เด็กที่ถูกละเมิดสิทธิ นักเรียนตระหนักถึงอคติของตนเองต่อคนบางกลุ่ม

บทที่ 7

สรุปผลและอภิปรายผล

โครงการการพัฒนาโรงเรียนหลากหลายวัฒนธรรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะพหุวัฒนธรรมผ่านทางการศึกษา สำหรับครูและนักเรียนในประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาให้เกิดความรู้และทักษะและทัศนคติสำหรับครู และผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม 2) จัดทำแผนการสอนสำหรับนักเรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมตามแนวทางการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมและนำแผนการสอนไปทดลองใช้ 3) เพื่อศึกษาผลของการใช้แผนการสอนที่จัดทำขึ้นต่อสมรรถนะพหุวัฒนธรรมของนักเรียน ในบทนี้ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยดังนี้

7.1 ความรู้และทักษะและทัศนคติของครูและผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

ในโครงการวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้กระบวนการฝึกอบรม การประชุมกลุ่มย่อย การดึงครูเข้ามามีส่วนร่วมในการสอนตามแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมเป็นกระบวนการสร้างความรู้ พัฒนาทักษะ และทัศนคติเชิงบวกสำหรับครูและผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม 2 ชุด ซึ่งประกอบด้วย แบบสอบถามเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจของครูต่อการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมก่อนและหลังการอบรม และแบบสอบถามเพื่อวัดสมรรถนะพหุวัฒนธรรมของครูหลังจากผ่านการอบรมไปแล้วเป็นเวลา 1 ปี เป็นเครื่องมือประเมินความรู้ความเข้าใจ ทักษะ และ ทัศนคติของครูและผู้บริหารสถานศึกษา นอกจากนั้นผู้วิจัยใช้ข้อมูลที่บ้านที่เกิดจากการประชุมกลุ่ม และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครู และการสังเกตการสอนของครูที่สอนตามแผนการสอนที่ได้จัดทำขึ้น เพื่อวิเคราะห์ระดับความรู้ ทักษะ และทัศนคติต่อการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดสามารถสรุปได้ว่า ในภาพรวม ครูและผู้บริหารสถานศึกษามีทัศนคติเชิงบวกและเห็นว่าความหลากหลายทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ดี และมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม เช่น ทุกวัฒนธรรมสำคัญเท่าเทียมกัน เด็กทุกคนไม่ว่าจะมาจากวัฒนธรรมใดสามารถประสบความสำเร็จในการเรียนได้เหมือนกัน ครูและผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจและเห็นด้วยกับหลักการเหล่านี้ ดังจะเห็นได้จากคะแนนเฉลี่ยของแบบสอบถามในข้อคำถามเหล่านี้ที่สูง อย่างไรก็ตามผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าในระดับปฏิบัติที่ลึกลงไปกว่านั้น ครูยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มี

ความหลากหลายทางวัฒนธรรม เช่น หลักการของความเท่าเทียมของคนทุกวัฒนธรรมในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ รูปแบบและเทคนิคการสอนสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม และข้อจำกัดของวัฒนธรรมใดวัฒนธรรมหนึ่งที่ส่งผลต่อการศึกษา เช่น ครูและผู้บริหารสถานศึกษาไม่เข้าใจว่ากฎระเบียบของโรงเรียนที่กำหนดขึ้นโดยใช้วัฒนธรรมไทยเป็นหลักมีบางส่วนขัดกับวัฒนธรรมของนักเรียนที่มีวัฒนธรรมอื่นอย่างไร ความรู้ความเข้าใจอีกประการหนึ่งที่ครูและผู้บริหารสถานศึกษาขาด คือ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมของนักเรียนที่มีวัฒนธรรมอื่น ดังที่สะท้อนในแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการประชุมกลุ่ม ครูและผู้บริหารสถานศึกษาไม่มีความรู้ที่นักเรียนที่มีวัฒนธรรมอื่น มีความเป็นอยู่อย่างไร มีวัฒนธรรมประเพณีอย่างไร อุปสรรคอย่างหนึ่งที่ทำให้ครูและผู้บริหารสถานศึกษาขาดความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมของนักเรียน คือ การที่ไม่สามารถเข้าถึงครอบครัวของนักเรียนได้ เช่น ครอบครัวของนักเรียนข้ามชาติที่ครูและผู้บริหารสถานศึกษาให้ข้อมูลว่าค่อนข้างปิดและนายจ้างไม่อนุญาตให้ครูเข้าไปเยี่ยม ไม่เฉพาะนักเรียนข้ามชาติแต่กับนักเรียนสัญชาติไทยแต่นับถือศาสนาอื่น เช่น ศาสนาอิสลาม จากการสังเกตและการสัมภาษณ์พบว่าครูและผู้บริหารสถานศึกษาขาดความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตและวิถีปฏิบัติของนักเรียน เช่น ชื่อเรียกเครื่องแต่งกายตามหลักศาสนาของนักเรียน วันสำคัญทางศาสนาของนักเรียน เป็นต้น

สำหรับทักษะนั้นผลจากการวิเคราะห์แบบสอบถามและการประชุมกลุ่ม พบว่าครูและผู้บริหารสถานศึกษายังขาดทักษะบางด้าน โดยเฉพาะทักษะด้านการสื่อสารกับนักเรียนและผู้ปกครองที่ไม่ใช้ภาษาไทย รวมทั้งขาดทักษะในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอื่น โดยครูสะท้อนว่าภาษาที่แตกต่างระหว่างครูกับนักเรียนเป็นอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอน ครูรู้สึกอึดอัดที่ต้องสื่อสารกับผู้ปกครองที่ใช้ภาษาอื่น และ ครูส่วนน้อยที่ใช้ภาษาของนักเรียนเป็นสื่อในการสอน จากการสัมภาษณ์พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีการสอนภาษาที่เป็นภาษาของนักเรียน เช่น ภาษาพม่า ภาษาเขมร ให้กับครูและบุคลากรในโรงเรียน บางโรงเรียนให้ข้อมูลว่าเคยมีการจ้างครูมาสอนภาษาพม่าแต่ไม่ได้สอนต่อเนื่องเพราะติดขัดด้านงบประมาณ

สำหรับทัศนคติของครูต่อการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมนั้น พบว่าครูและผู้บริหารสถานศึกษายังไม่มีทัศนคติที่เปิดกว้างเท่าที่ควร โดยเฉพาะทัศนคติที่เปิดกว้างสำหรับนักเรียนและผู้ปกครองที่ใช้ภาษาอื่น ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารกับผู้ปกครอง หรือการสอนนักเรียนที่ใช้ภาษาอื่นเป็นภาษาแม่

จากผลการวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม และระดับสมรรถพหุวัฒนธรรมแสดงให้เห็นว่าครูยังต้องการการพัฒนาโดยเฉพาะ การจัดการสอนสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายวัฒนธรรม ทัศนคติที่เปิดกว้าง และ การอบรมเพิ่มทักษะการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมและทักษะการรับมือกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างคนต่างวัฒนธรรม

ถึงแม้โครงการวิจัยนี้จะสามารถพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจ ทักษะและทัศนคติต่อการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้เพิ่มขึ้นในระดับหนึ่ง แต่ครูและผู้บริหารสถานศึกษายังคงต้องการการพัฒนาที่ต่อเนื่อง ในระหว่างที่ดำเนินการวิจัยผู้วิจัยพบว่าครูส่วนใหญ่มีภาระงานมาก ทั้งงานสอน งานธุรการ งานเพื่อตอบสนองนโยบายของกระทรวงศึกษา การจัดอบรมและจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะบางครั้งกลายเป็นการเพิ่มภาระให้กับครู ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการพัฒนาครูเพื่อสอนในโรงเรียนหลากหลายวัฒนธรรมนั้นจำเป็นต้องออกแบบให้บูรณาการเข้ากับภาระงานปัจจุบันของครู จึงจะทำให้ครูเต็มใจเข้าร่วมการพัฒนาและทำให้การพัฒนานั้นส่งผลอย่างยั่งยืน

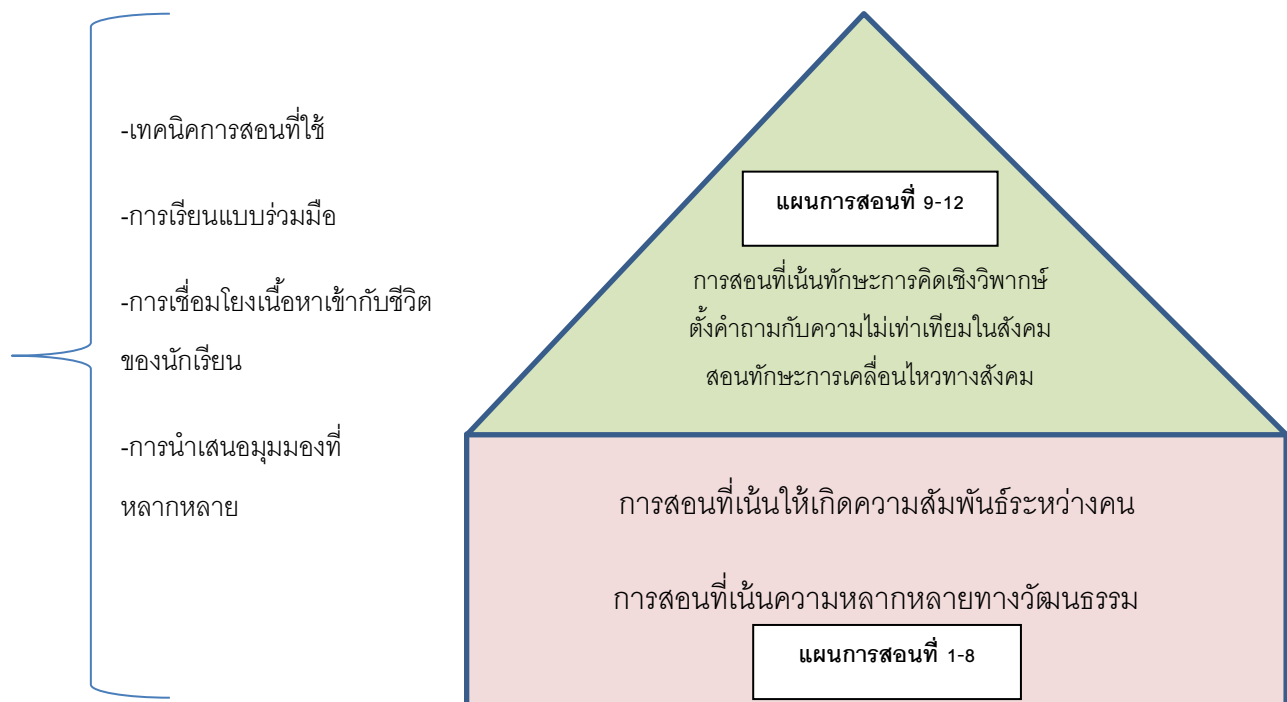
7.2 การจัดทำแผนการสอนสำหรับนักเรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมตามแนวทางการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมและนำแผนการสอนไปทดลองใช้

ในโครงการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ออกแบบแผนการสอนทั้งหมด 12 แผน และได้นำแผนไปทดลองสอนในโรงเรียนประถมศึกษาจำนวน 6 โรงเรียนในจังหวัด นครปฐม (3 โรงเรียน) ราชบุรี อุทัย และ นนทบุรี (จังหวัดละ 1 โรงเรียน) โดยโรงเรียนทั้งหมดที่ผู้วิจัยนำแผนการสอนไปใช้เป็นโรงเรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม คือเป็นโรงเรียนที่มีนักเรียนไทยและนักเรียนข้ามชาติเรียนอยู่ด้วยกัน บางโรงเรียนเป็นโรงเรียนที่มีความหลากหลายทางศาสนา ในการจัดทำแผนการสอนทั้ง 12 แผน ผู้วิจัยศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 และแบบเรียนที่โรงเรียนใช้ รวมทั้งปรึกษากับครูผู้สอนถึงหัวข้อที่จะนำมาจัดทำแผนการสอน เนื่องจากไม่ใช่ทุกหัวข้อที่สามารถจัดทำเป็นแผนการสอนตามแนวทางพหุวัฒนธรรมได้ แผนการสอนทั้ง 12 แผน อยู่ในสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ และ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ผู้วิจัยนำแผนการสอนทั้ง 12 แผนไปทดลองสอนที่ในโรงเรียนทั้งหมด 6 โรงเรียน ในการทดลองสอนนั้นในสามโรงเรียนแรกผู้วิจัยขอให้คุณครูในโรงเรียนเป็นผู้สอน และใน สามโรงเรียนหลัง ผู้วิจัยเป็นผู้สอนด้วยตนเอง ในการนำแผนการสอนไปทดลองนั้น ผู้วิจัยได้จดบันทึกและปรับปรุงแผนการสอนหลังจากที่สอนเสร็จแต่ละครั้ง เนื่องจากในการสอนจริงจำเป็นต้องปรับเนื้อหา ปรับขั้นตอนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ของแต่ละแผน

รูปแบบของการจัดการศึกษาจากสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่ใช้ เริ่มตั้งแต่ระดับที่เป็นพหุวัฒนธรรมเพียงเล็กน้อยที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างคนต่างวัฒนธรรม ไปจนถึงรูปแบบที่เป็นระดับสูงของการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม นั่นคือ การสอนให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องความไม่เท่าเทียมทางอำนาจระหว่างกลุ่มต่างๆ ในสังคม สอนทักษะการเคลื่อนไหวทางสังคม โดยระดับการสอนที่เป็นพหุวัฒนธรรมเพียงเล็กน้อยซึ่งเน้นความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมนั้น เริ่มต้นสอนให้กับนักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ระดับการสอนที่เป็นพหุวัฒนธรรมมากขึ้น คือ เน้นมุมมองที่หลากหลาย ลอดคติ ความเชื่อเหมารวมนั้นสอนให้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และระดับการสอนที่เป็นพหุวัฒนธรรมขั้นสูง คือ รูปแบบที่สอนให้นักเรียนคิด

เชิงวิพากษ์ ตระหนักและตั้งคำถามกับความไม่เท่าเทียมทางอำนาจระหว่างกลุ่มต่างๆ ในสังคมนั้นสอนให้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ ประถมศึกษาปีที่ 6 รูปแบบและเทคนิคการสอนที่ใช้เน้นการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) คือ ให้นักเรียนทำกิจกรรมกลุ่ม โดยจับกลุ่มกับเพื่อนร่วมชั้นที่อาจไม่ใช่เพื่อนสนิทของนักเรียน ในแผนการสอนทั้งหมดนั้นผู้วิจัยใช้วิธีให้นักเรียนจับกลุ่มโดยการนับ (อาจให้นักเรียนนับ 1 ถึง 3 หรือ 1 ถึง 5 ขึ้นอยู่กับจำนวนนักเรียนทั้งหมดในห้องเรียน จากนั้นให้นักเรียนจับกลุ่มกับเพื่อนที่นับเลขเดียวกัน) การทำกิจกรรมที่ให้สมาชิกในกลุ่มมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน เช่น แสดงบทบาทสมมติ ร่วมกันแก้ปัญหาเศรษฐกิจ ร่วมกันนับเงินที่ครูแจก ให้ถูกต้อง ทำให้สมาชิกมีปฏิสัมพันธ์กัน เกิดความสามัคคี และอาจนำไปสู่การลดอคติและความเชื่อเหมารวมที่มีต่อกันได้ อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยสังเกตว่านักเรียนบางคนถนัดที่จะทำงานคนเดียวมากกว่า ผู้วิจัยจึงออกแบบกิจกรรมในแผนการสอนให้มีทั้งการทำงานเป็นกลุ่ม และการทำงานคนเดียว เช่น เขียนใบงาน วาดรูป เพื่อให้สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลายของผู้เรียน รูปแบบการสอนอีกอย่างที่ใช้ในแผนการสอนทั้งหมด คือ การเชื่อมโยงประสบการณ์ของนักเรียน ครอบครัว และ ชุมชนเข้ากับเนื้อหา ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการออกจากโรงเรียนกลางคัน ปัญหาการถูกเลิกจ้าง หรือ ได้รับค่าแรงต่ำกว่าค่าแรงขั้นต่ำ เป็นต้น นอกจากนี้การเปิดมุมมองที่หลากหลายเป็นอีกเทคนิคการสอนหนึ่งซึ่งถูกใช้ในแผนการสอนทั้ง 12 แผน

ภาพที่ 7.1 รูปแบบของการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและแนวทางการสอน

ตาราง 7.1 ภาพรวมของแผนการสอนทั้ง 12 แผน

แผน	ระดับ ชั้น	สาระการเรียนรู้	เวลา	หัวข้อแผนการสอน	จุดประสงค์การเรียนรู้
1	ป.1	ภาษาไทย	1 ชม.	การทักทายและแนะนำตัว	1.นักเรียนรู้จักและสามารถทักทายด้วยคำทักทาย ในภาษาไทยและภาษาของเพื่อนร่วมชั้น 2.นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อคนที่ใช้ภาษาอื่น
2	ป.1	สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม	1 ชม.	ครอบครัวของฉัน	1.รู้จักชื่อเรียกและความสัมพันธ์ของสมาชิกใน ครอบครัว 2.ยอมรับความแตกต่างของครอบครัวที่มีสมาชิก หลากหลาย
3	ป.2	สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม	1 ชม.	ข้อตกลงและกฎระเบียบใน การอยู่ร่วมกัน	1.บอกประโยชน์และปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของ ครอบครัวและโรงเรียน 2.รู้จักข้อตกลงที่หลากหลายในครอบครัวเพื่อนร่วม ชั้นเรียน
4	ป.1	คณิตศาสตร์	1 ชม.	เธอกับฉันรวมกันได้	1.นักเรียนบวกลบเลขทางคณิตศาสตร์ได้อย่าง ถูกต้อง 2.นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนต่างวัฒนธรรมมาก ขึ้นผ่านกระบวนการทางคณิตศาสตร์
5	ป.3	สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม	1 ชม.	การปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม ต่อศาสนสถานและศาสน วัตถุ	1.นักเรียนเข้าใจและปฏิบัติตนอย่างถูกต้องต่อสาวก ศาสนาสาสน และศาสนวัตถุของศาสนาตนเอง และ ศาสนาอื่น 2.นักเรียนเปิดใจต่อความหลากหลายในการปฏิบัติ ตามศาสนา
6	ป.3	คณิตศาสตร์	1 ชม.	ชื่อของเล่นให้เพื่อน	1.นักเรียนบวกลบ คูณจำนวนไม่เกินหนึ่งแสนได้ อย่างถูกต้องโดยใช้สูตรคูณแม่1-12 2.นักเรียนตระหนักถึงความเชื่อเหมาวมเกี่ยวกับ เพศสภาพ และยอมรับความหลากหลายเกี่ยวกับ เพศสภาพ
7	ป.4	สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม	1 ชม.	พลเมืองดีตามวิถี ประชาธิปไตย	1.นักเรียนเข้าใจความหมายของการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยและบทบาทหน้าที่ของตนเอง ในวิถีประชาธิปไตย 2.นักเรียนยอมรับและเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง
8	ป.5	สังคมศึกษา ศาสนาและ	1 ชม.	ความแตกต่างทาง วัฒนธรรมระหว่างกลุ่มคน	1.นักเรียนบอกความหลากหลายทางวัฒนธรรมใน ประเทศไทยและปัจจัยที่ทำให้เกิดความหลากหลาย

		วัฒนธรรม		ต่างๆ ในสังคมไทย	ทางวัฒนธรรม 2.นักเรียนยอมรับวัฒนธรรมที่แตกต่างและแก้ไข ความเชื่อเหมารวมและอคติที่มีต่อคนในภาคต่างๆ
9	ป.5	สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม	1 ชม.	ข้อมูลข่าวสารใน ชีวิตประจำวัน	1.นักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของ ข้อมูลข่าวสาร 2.นักเรียนตระหนักถึงอคติของตนเองต่อข่าวสาร บางเรื่องและคนบางกลุ่ม
10	ป.5	สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม	1 ชม.	สิทธิของฉันและเพื่อนๆ	1.นักเรียนเข้าใจสิทธิของเด็กและหาทางแก้ปัญหา เด็กถูกละเมิดสิทธิ 2.นักเรียนเห็นใจเด็กที่ถูกละเมิดสิทธิ
11	ป.6	สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม	1 ชม.	เข้าใจระบบเศรษฐกิจ	1.นักเรียนเข้าใจองค์ประกอบของระบบเศรษฐกิจ และความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ 2.นักเรียนฝึกทักษะการรับมือจากการถูกเอารัดเอา เปรียบ 3.นักเรียนตระหนักถึงความไม่เป็นธรรมของระบบ เศรษฐกิจ
12	ป.6	สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม	1 ชม.	ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับระบบ เศรษฐกิจ	1.นักเรียนเข้าใจและคิดหาแนวทางแก้ไขปัญหา เศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้ 2.นักเรียนฝึกทักษะการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อ แก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ เช่น การรวมกลุ่ม การเขียน จดหมายร้องเรียน

7.3 ผลของการทดลองใช้แผนการสอนสำหรับนักเรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมตามแนวทางการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม

จากการนำแผนการสอนไปทดลองสอน ผู้วิจัยสรุปสมรรถนะพหุวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นกับนักเรียนดังนี้

ความรู้ จากการเรียนตามแผนการสอนทั้ง 12 แผน เริ่มจากชั้นเล็กๆ เช่น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 นักเรียนมีความเข้าใจเรื่องราวของครอบครัวตนเองและครอบครัวของเพื่อนร่วมชั้นเรียน รู้ว่าครอบครัวของตนเองมีสมาชิกเป็นใครบ้าง และครอบครัวของเพื่อนร่วมชั้นมีโครงสร้างอย่างไรและประกอบด้วยสมาชิกกี่คนเป็นใครบ้าง นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจว่าโครงสร้างของครอบครัวมีหลายแบบ ทั้งครอบครัวพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว ครอบครัวเดี่ยว ครอบครัวใหญ่ ครอบครัวแห่วงกลาง นอกจากนั้นนักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับข้อตกลงและการปฏิบัติตนในครอบครัวของตนเองและครอบครัวของเพื่อน มีความรู้ข้อตกลงไม่ใช่คำสั่งแต่เป็นการตกลงทั้งสองฝ่าย เช่น พ่อแม่ตกลงกับนักเรียนว่าให้ทำอะไร และนักเรียนยอมรับข้อตกลงนั้น เช่นเดียวกันนักเรียนอาจเป็นผู้สร้างข้อตกลงกับพ่อแม่ด้วยเช่นกัน ความรู้ขั้นที่สูงขึ้นที่นักเรียนได้รับการเรียนตามแผนการสอนคือ ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมของตนเอง วัฒนธรรมของเพื่อนร่วมชั้น ความเชื่อเหมารวมเกี่ยวกับวัฒนธรรม เช่น นักเรียนเรียนรู้การพักทายในวัฒนธรรมของตนเองและวัฒนธรรมอื่น นักเรียนเรียนรู้วัฒนธรรมของภาคต่างๆ ความรู้อีกอย่างหนึ่งที่นักเรียนได้รับคือ ความรู้เกี่ยวกับความเชื่อเหมารวม ในแผนการสอนนี้นักเรียนรู้ว่าความเชื่อเหมารวมเกี่ยวกับวัฒนธรรมของแต่ละภาคนั้นไม่จริงเสมอไป และความเชื่อเหมารวมเกี่ยวกับเพศสภาพ เช่น เด็กผู้หญิงต้องเล่น ชุดทำอาหาร ชุดเสริมสวย ชุดทำความสะอาด เล่นตุ๊กตา เด็กผู้ชายต้องเล่นปืน รถถัง อาจไม่จริงเสมอไป ความเชื่อเหมารวมเช่นนี้ส่งผลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียนในอนาคต เช่น ผู้หญิงจำนวนน้อยที่เป็นนักบิน ทหาร วิศวกร หรือ เลิกเรียนสายวิทยาศาสตร์ เนื่องจากความเชื่อเหมารวมเช่นนี้เอง ความรู้อีกอย่างหนึ่งที่นักเรียนได้รับการเรียนตามแผนการสอน ซึ่งเป็นความรู้ที่นักเรียนที่เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ ประถมศึกษาปีที่ 6 ได้รับ คือความรู้เกี่ยวกับสิทธิเด็ก ความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบของระบบเศรษฐกิจและบทบาทของแต่ละองค์ประกอบในระบบเศรษฐกิจรวมทั้งตำแหน่งหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวตนเองในระบบเศรษฐกิจ และ นักเรียนยังได้เรียนรู้เรื่องความไม่เท่าเทียมในระบบเศรษฐกิจ

ทักษะ จากการเรียนตามแผนการสอนทั้ง 12 แผนนักเรียนมีทักษะดังต่อไปนี้ คือ ทักษะในการปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมในบริบทของความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้ เช่น นักเรียนรู้จักการพักทายในภาษาอื่น หรือ ศาสนาอื่น แผนการสอนที่)1) นักเรียนรู้จักการปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมในศาสนสถานของศาสนาอื่น แผนการสอนที่)6) ทักษะอย่างที่สองที่นักเรียนได้รับคือ ทักษะในการเปิดมุมมองที่หลากหลายไม่ล้อเลียน หรือแกล้ง)Bully) คนที่มี

วัฒนธรรมต่างจากตนเอง หรือคนที่ถูกนำเสนอผ่านสื่อ เช่น เพื่อนที่เป็นลูกหลานแรงงานข้ามชาติ เพื่อนที่นับถือศาสนาอิสลามหรือมาจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ นักเรียนฝึกทักษะการเปิดมุมมองจากการรับฟังข่าวสารรอบด้านจากสื่อ ไม่ด่วนเชื่อหรือด่วนตัดสินใจ นักเรียนฝึกทักษะยอมรับว่าความเชื่อเหมารวมไม่จริงเสมอไปเช่นกรณีของเพื่อนที่ชอบเล่นของเล่นไม่ตรงกับความต้องการเกี่ยวกับเพศสภาพ เนื่องจากในทุกแผนการสอนผู้วิจัยออกแบบกิจกรรมให้นักเรียนเป็นกลุ่ม ทักษะอีกอย่างหนึ่งที่นักเรียนได้รับตลอดการเรียนรู้ตามแผนการสอนคือ ทักษะการทำงานเป็นกลุ่มกับคนที่ไม่ใช่เพื่อนสนิท จากการทำงานร่วมกัน นักเรียนได้ฝึกทักษะความสามัคคี การรับมือกับความขัดแย้ง ทักษะสุดท้ายซึ่งเป็นทักษะขั้นสูงตามแนวทางการสอนสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม คือ ทักษะการเคลื่อนไหวทางสังคม ถึงแม้ในแผนการสอนนักเรียนจะไม่ได้ทำกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในสังคม แต่นักเรียนได้ฝึกทักษะเหล่านี้จากการแสดงบทบาทสมมติ เช่น การแก้ปัญหาในกรณีเพื่อนต้องออกจากโรงเรียนกลางคันเพื่อไปทำงาน การแก้ปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำ การแก้ปัญหาถ้าได้รับค่าแรงต่ำกว่าค่าแรงขั้นต่ำ หรือ การแก้ปัญหาถ้าถูกเลิกจ้างโดยไม่ได้รับเงินชดเชย

ทัศนคติ ทัศนคติที่เกิดขึ้นกับนักเรียนจากการเรียนรู้ตามแผนการสอนทั้ง 12 แผน คือ นักเรียนเปิดรับมุมมองที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบครอบครัวที่หลากหลาย ความชอบที่ไม่ตรงกับความต้องการเกี่ยวกับเพศสภาพ การเปิดรับมุมมองที่หลากหลายนี้นำไปสู่การตระหนักถึงอคติและความเชื่อเหมารวมของตนเองที่มีต่อคนบางกลุ่ม นอกจากนั้นจากการทำกิจกรรมแสดงบทบาทสมมติ นักเรียนเกิดความเห็นใจคนอื่น เช่น เด็กที่ถูกละเมิดสิทธิ คนที่ถูกสื่อนำเสนอในด้านลบ แผนการสอนนี้อาจไม่ทำให้นักเรียนลดอคติและความเชื่อเหมารวมได้ในทันที แต่การสอนที่นำเสนอมุมมองที่หลากหลายให้กับนักเรียน สิ่งที่ผู้วิจัยเชื่อว่าแผนการสอนนี้ได้ทำคือ การช่วยให้นักเรียนไม่ด่วนตัดสิน ให้นักเรียนเปิดรับมุมมองที่หลากหลาย และตระหนักถึงอคติและความเชื่อเหมารวมของตนเอง

ตาราง 7.2 สรุปผลของการใช้หลักสูตรต่อสมรรถนะพหุวัฒนธรรมของนักเรียน

ความรู้ 1. นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับตนเอง ครอบครัวตนเองและครอบครัวของเพื่อนร่วมชั้น นักเรียนมีความรู้โครงสร้างของครอบครัวมีหลายแบบ เช่น ครอบครัวพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว ครอบครัวแห่วงกลาง นักเรียนสะท้อนคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติตนและข้อตกลงในครอบครัวตนเองและครอบครัวของเพื่อน 2. นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมในวัฒนธรรมของตนเองและวัฒนธรรมอื่น นักเรียนรู้จัก การทักทายตามวัฒนธรรมไทย และ คำทักทายในภาษาอื่น เช่นภาษาอังกฤษ ภาษาพม่า ภาษา กัมพูชา นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามศาสนาของตนเอง และศาสนาอื่น 3. นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจว่าความเชื่อเหมาวมเกี่ยวกับวัฒนธรรมของแต่ละภาคไม่เป็นความจริง ความเชื่อเหมาวมเกี่ยวกับคนบางกลุ่ม เช่น คนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ แรงงานข้ามชาติที่สื่อนำเสนอไม่ เป็นความจริงด้านเดียว 4. นักเรียนความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิเด็ก รู้สิทธิของตนเอง 5. นักเรียนรู้จักองค์ประกอบของระบบเศรษฐกิจและบทบาทของแต่ละองค์ประกอบรวมทั้งหน้าที่และ บทบาทของครอบครัวตนเองในระบบเศรษฐกิจ นักเรียนเข้าใจเรื่องความไม่เท่าเทียมในระบบเศรษฐกิจ การเอารัดเอาเปรียบของคนบางกลุ่ม
ทักษะ 1. นักเรียนมีทักษะในการปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมตามบริบทของแต่ละวัฒนธรรม นักเรียนสามารถ ทักทายเป็นภาษาอื่นได้ นักเรียนทักทายคนศาสนาอื่นได้ นักเรียนสามารถปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมในศาสน สถานในศาสนาที่ตนเองนับถือและศาสนสถานของศาสนาอื่น 2. นักเรียนมีทักษะในการเปิดรับมุมมองที่หลากหลาย ไม่ด่วนตัดสิน เช่น การรับข่าวสารจากหลายมุม นักเรียนไม่ล้อเลียน (Bully) เพื่อนที่มีครอบครัวแตกต่างจากตนเอง หรือ เพื่อนที่ชอบของเล่นไม่ตรงกับควม เชื่อเหมาวมเกี่ยวกับเพศสภาพ 3. นักเรียนมีทักษะในการรับมือกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากความแตกต่างทางวัฒนธรรม 4. นักเรียนฝึกทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม การแบ่งงาน การร่วมมือ และ ความสามัคคี 5. นักเรียนฝึกทักษะการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อแก้ปัญหาสิทธิเด็ก แก้ปัญหาเศรษฐกิจ การถูกกด ค่าแรง และ ราคาผลผลิตต่ำ
ทัศนคติ นักเรียนนักเรียนตระหนักถึงอคติของตนเองต่อคนบางกลุ่ม และลดอคติและความเชื่อเหมาวมเกี่ยวกับ ครอบครัว เพศสภาพ นักเรียนเปิดรับมุมมองที่หลากหลาย รูปแบบครอบครัวที่หลากหลาย มีทัศนคติที่เปิด กว้างต่อศาสนาอื่น นักเรียนแสดงความเห็นใจคนที่ถูกนำเสนอด้านลบในสื่อ เด็กที่ถูกละเมิดสิทธิ

7.4 อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยในโครงการนี้พบว่าครูและผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจและเห็นด้วยกับหลักการในการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม อย่างไรก็ตามครูและผู้บริหารสถานศึกษายังขาดทักษะ โดยเฉพาะทักษะในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมในภาษาของนักเรียน และ ทักษะในการจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของบัญญัติ ยงยวนและคณะ (2553) ที่พบว่าครูไม่มีความรู้ว่าจะสอดแทรกวัฒนธรรมของผู้เรียนเข้าไปในแผนการสอนอย่างไร ครูไม่รู้จักเทคนิคการสอนสำหรับห้องเรียนที่นักเรียนมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม จากผลการวิจัยนี้ผู้วิจัยจึงเสนอแนะให้มีการจัดอบรมทักษะในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมให้กับครู และ ทักษะเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม เช่น การจัดทำแผนการสอน เทคนิคการสอนที่ใช้จากผลการวิจัยพบว่าสมรรถนะพหุวัฒนธรรมที่ครูและผู้บริหารสถานศึกษามีน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับอีกสององค์ประกอบ คือ ทักษะคิด ดังจะเห็นได้จากคะแนนเฉลี่ยต่ำเมื่อวัดจากแบบสอบถามประเมินระดับสมรรถนะพหุวัฒนธรรม ถึงแม้ครูและผู้บริหารสถานศึกษาจะไม่ได้แสดงท่าทีรังเกียจ หรือไม่เต็มใจในการให้การศึกษาแก่นักเรียนที่มีวัฒนธรรมอื่น แต่ครูยังไม่มีทัศนคติที่เปิดกว้างที่จะเรียนรู้วัฒนธรรมอื่นมากพอ เช่น ครูไม่กระตือรือร้นที่จะเรียนภาษาของนักเรียน ครูรู้สึกอึดอัดเมื่อต้องสื่อสารกับผู้ปกครองที่พูดไทยไม่ได้ ทัศนคติเช่นนี้อาจไม่จัดเป็นทัศนคติเชิงลบเสียทีเดียว เมื่อเปรียบเทียบกับข้อค้นพบจากงานวิจัยที่ผ่านมาที่ระบุว่าครูส่วนหนึ่งยังมีทัศนคติทางลบต่อเด็กที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมโดยเฉพาะนักเรียนข้ามชาติ เนื่องจากมองว่าการอพยพเข้ามาของนักเรียนข้ามชาติเป็นภัยต่อความมั่นคง การให้การศึกษาแก่นักเรียนข้ามชาติเป็นการสิ้นเปลืองงบประมาณและเพิ่มความยุ่งยาก รัตนพงศ์ ตุมพสุวรรณ และดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ, 2554 (อย่างไรก็ตามปฏิเสธไม่ได้ว่าทัศนคติที่ไม่เปิดกว้างเช่นนี้ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม เพราะฉะนั้นจากงานวิจัยนี้ผู้วิจัยเสนอแนะว่าสมรรถนะพหุวัฒนธรรมที่ต้องส่งเสริมให้กับครูและผู้บริหารสถานศึกษา คือ ทัศนคติที่เปิดกว้าง เพราะถ้ามีทัศนคติที่เปิดกว้าง มีความกระตือรือร้นอยากเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมอื่น ไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมของประเทศพัฒนาแล้ว หรือ พัฒนาช้ากว่าเมื่อเทียบกับประเทศไทย ถ้าเริ่มต้นจากทัศนคติที่เปิดกว้างอยากเรียนรู้แล้ว ความรู้และทักษะก็เกิดตามมาได้ไม่ยาก ดังที่ Lee, Poch, Shaw and Williams (2002) ว่าในบรรดาองค์ประกอบทั้งหมดของสมรรถนะพหุวัฒนธรรม ทัศนคติเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด ในขณะเดียวกันทัศนคติก็เป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงและสร้างให้เกิดได้ยากที่สุดเช่นเดียวกัน การสร้างทัศนคติหรือเปลี่ยนแปลงทัศนคติบางอย่างต้องใช้เวลาและต้องมีการออกแบบกิจกรรมที่ทำให้เกิดการสะท้อนคิด เพราะการเปลี่ยนแปลงทัศนคตินั้นต้องเริ่มจากภายใน เพราะฉะนั้นผู้วิจัยจึงเสนอแนะว่าในการอบรมพัฒนครูและผู้บริหารสถานศึกษาสำหรับ

โรงเรียนหลากหลายวัฒนธรรม ควรมีกิจกรรมที่ให้ครูและผู้บริหารสถานศึกษาสะท้อนคิดถึงอคติและความเชื่อเหมารวม และทำต่อเนื่องเพื่อส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ยั่งยืน

ผลจากการวิจัยพบว่าการทดลองใช้แผนการสอนที่พัฒนาขึ้นจากโครงการวิจัยส่งผลทางบวกต่อสมรรถนะพหุวัฒนธรรมของนักเรียน โดยผลที่เห็นชัดที่สุดคือ ทักษะในการอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคมพหุวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้วัฒนธรรมอื่น การปฏิบัติตนในวัฒนธรรมอื่น การรับมือกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน การทำงานร่วมกับเพื่อนที่มีวัฒนธรรมอื่นซึ่งไม่ใช่เพื่อนสนิทที่นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ด้วยบ่อยนัก แผนการสอนทั้ง 12 แผนช่วยให้นักเรียนฝึกทักษะเหล่านี้ นอกจากนั้นสำหรับนักเรียนที่โตขึ้นมา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และประถมศึกษาปีที่ 6) นักเรียนได้ฝึกทักษะการเคลื่อนไหวทางสังคม เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของนักเรียนในการแสดงบทบาทสมมติ ซึ่งเป็นทักษะขั้นสูงตามแนวทางของการสอนสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Sleeter & Grant, 2003; Banks, 1994; Nieto, 2004) จากการนำแผนการสอนไปทดลองสอนผู้วิจัยพบว่ากิจกรรมในแผนการสอนทำให้นักเรียนได้ตระหนักถึงอคติและความเชื่อเหมารวมของตนเองที่มีต่อคนบางกลุ่มวัฒนธรรม อย่างไรก็ตามอาจเป็นการด่วนสรุปเกินไปที่จะกล่าวว่าแผนการสอนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของทัศนคติของนักเรียน เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทัศนคติต้องใช้เวลาดังที่ได้กล่าวไปแล้ว อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงทัศนคติต้องเริ่มต้นจากการตระหนักถึงอคติของตนเองก่อน ซึ่งแผนการสอนที่ได้จัดทำขึ้นในโครงการวิจัยนี้ทำให้นักเรียนเริ่มตระหนักถึงอคติและความเชื่อเหมารวมของตนเอง จากโครงการวิจัยนี้ผู้วิจัยเสนอแนะว่าการจัดกิจกรรม หรือ จัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างทัศนคติที่ดีในการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม จำเป็นต้องทำอย่างต่อเนื่องเพราะทัศนคติไม่สามารถเปลี่ยนในเวลาชั่วข้ามคืน ยกเว้นจะเป็นเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่มีผลกระทบสูง การเปลี่ยนแปลงทัศนคติต้องทำอย่างรอบด้านไม่เฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น บรรยากาศทุกอย่างในโรงเรียนต้องสะท้อนให้เห็นถึงทัศนคติที่เปิดกว้าง เคารพและให้ความสำคัญกับทุกวัฒนธรรม อย่างไรก็ตามสิ่งที่สำคัญที่สุดในการสร้างทัศนคติเชิงบวกให้กับนักเรียน คือ ครูต้องมีทัศนคติที่ดี เปิดกว้าง ยอมรับ เคารพและให้ความสำคัญกับทุกวัฒนธรรมเสียก่อน

เอกสารอ้างอิง

กฤตยา อาชวนิจกุล. (2547). คนต่างด้าวในประเทศไทยคือใครบ้าง ? มีจำนวนเท่าไร? ระบบฐานข้อมูลแบบไหนคือคำตอบ? (บรรณาธิการ). กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). คู่มือและแนวปฏิบัติสำหรับการจัดการศึกษาแก่บุคคลที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย (ฉบับปรับปรุงใหม่ พ.ศ. 2560). กรุงเทพฯ: องค์การการค้าของ สกสค.

ซูพินิจ เกษมณี. (2555). ความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสังคมพหุลักษณ์. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมวัฒนธรรม.

ชรินทร์ มั่งคั่ง. (2561). การรู้พหุวัฒนธรรมศึกษาและการปฏิบัติเชิงวิชาชีพของครูสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 13(1), 79-90.

จิตรลดา รัตนพันธ์, ชีรวัฒน์ นิจนตร, ชยพล บัวดิษ และ ทวีช บุญแสดง. (2560). การพัฒนารูปแบบเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันเชิงพหุวัฒนธรรม ระหว่างนักเรียนไทยและนักเรียนข้ามชาติในสถานศึกษาระดับปฐมวัยในจังหวัดพังงา, วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 4(1), หน้า 115-146.

ฐิติมดี อาพัทธนันท์. (2561ก). “โรงเรียนหลากหลายวัฒนธรรม”: นโยบายการจัดการศึกษาของรัฐไทยในสังคมพหุวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ฐิติมดี อาพัทธนันท์. (2561ข). รายงานการวิจัยการเสริมสร้างค่านิยมการอยู่ร่วมกันท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรมผ่านทางการศึกษาสำหรับนักเรียนไทยและนักเรียนลูกหลานแรงงานข้ามชาติ. กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม.

ณฐอร วราพงษ์พิพัฒน์. (2557). การจัดชั้นเรียนของครูที่ตอบสนองต่อชั้นเรียนพหุวัฒนธรรมระดับประถมศึกษาตอนต้น: การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกา. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สาขาวิชาประถมศึกษา.

นงเยาว์ เนาวรัตน์. (2561). การศึกษาพหุวัฒนธรรม: มุมมองเชิงวิพากษ์และการปฏิบัติการในโรงเรียน (พิมพ์ครั้งที่ 3). คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่: วนิดาการพิมพ์.

บัญญัติ ยงยวน, ปันตดา ธนเศรษฐกร และ วสุนันท์ ชุ่มเชื้อ. (2553). การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม.

บุบผา อนันต์สุชาติกุล. (2554). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์โครงการรูปแบบและการจัดการศึกษาสำหรับทายาทรุ่น

ที่สองของผู้ย้ายถิ่นจากประเทศพม่า. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

บุบผา อนันต์สุชาติกุล. (2559). การจัดการศึกษาเพื่อสิทธิของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์. ใน นางเยาว์ เนาวรัตน์ (บรรณาธิการ), *ย้อนคิด 1 ทศวรรษเด็กไทใหญ่ในโรงเรียนไทย* (หน้า 28-40). เชียงใหม่: นันทพันธ์พรินต์ติ้ง.

บัณฑิต ดุลยรักษ์. (2550). *ผลของการเรียนรู้แบบร่วมมือวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมที่มีต่อการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จังหวัดปัตตานี*. ชุดโครงการพัฒนาวัฒนธรรมสถาบันวิจัยและพัฒนาสุขภาพภาคใต้ (วพส.).

แฟร์รี่, เปาโล (2547). *ครูในฐานะผู้ทำงานทางวัฒนธรรม: จดหมายถึงผู้กล้าสอน* (สดใส ชันติวรพงศ์, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สวนเงินมีมา.

รัตนพงศ์ ตุมพสุวรรณ และ ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ. (2554). การวิเคราะห์มุมมองของครูในการจัดการเรียนการสอนเด็กต่างด้าวในโรงเรียน: การวิจัยเชิงผสม. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา OJED*, 66(1), 2578-2591.

รัตนา จักกะพาก. (2558). *การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุตรหลานแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, สาขาวิชาพัฒนศึกษา.

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล และ สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย. (2557). *การศึกษาของบุตรหลานแรงงานข้ามชาติในประเทศไทย: เอกสารเชิงนโยบาย*. สืบค้นจาก <http://www.ipsr.mahidol.ac.th/ipsrbeta/FileUpload/PDF/Report-File-503.pdf>

สุวรี ฤกษ์จารี และ ชุติมา จักรจรัส. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะพหุวัฒนธรรมกับเจตคติต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีในภูมิภาคอาเซียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิศวกรรมศาสตร์และสาขาการท่องเที่ยวของประเทศสมาชิกอาเซียน. *วารสารวิจัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น (ฉบับบัณฑิตศึกษา) สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 6(3), 140-157.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). *จำนวนนักเรียนแยกตามสัญชาติ*. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก <https://portal.bopp-obec.info/obec61/publicstat/report>

องค์การช่วยเหลือเด็ก และองค์การเวิลด์เอดูเคชั่น. (2014). *เส้นทางสู่อนาคตที่ดีกว่า บทวิจารณ์เรื่องการศึกษาสำหรับเด็กข้ามชาติในประเทศไทย*. สืบค้นจาก

https://resourcecentre.savethechildren.net/sites/default/files/documents/policy_brief_in_thai_version-final.pdf

อานันท์ กาญจนพันธุ์ และ ชัยพงษ์ สำเนียง. (2557). *แรงงานข้ามชาติ: อัตลักษณ์และสิทธิความเป็นพลเมือง*. เชียงใหม่: แผนงานสร้างเสริมนโยบายสาธารณะที่ดี สถาบันศึกษานโยบายสาธารณะ/มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

Arphattananon, T. 2010. Educating culturally diverse students in Thailand: The case of Muslim students in the southernmost provinces. *International Journal of Learning*. 17(10), 497-510.

Au, W. (2009). Introduction: Rethinking multicultural education. In W. Au (Ed.), *Rethinking multicultural education: Teaching for racial and cultural justice* (pp. 1-5). Milwaukee, Wisconsin: Rethinking Schools Publication.

Banks, J.A. (1994). *An introduction to multicultural education*. Needham Heights, MA: Allyn and Bacon

Banks, J.A. & Banks, C.A. (1998). *Multicultural education: Issues and perspectives*. Needham Heights, MA: Allyn and Bacon

Banks, J.A. (2010). Multicultural education: Characteristics and goals. In J.A. Banks & C. A. McGee Banks (Eds). *Multicultural education: Issues and perspectives* (pp. 3-31) (7th ed.). NJ: John Willey & Sons.

Byram, M., Gribkova, B. & Starkey, H. (2002). Developing the intercultural dimension in language teaching: A practical introduction for teachers. *Modern Languages*. Council of Europe.

Castles, Stephen. 2017. The Challenge of International Migration in the 21st Century. In *Citizenship Education and Global Migration: Implications for Theory, Research and Teaching*, edited by James A. Banks, pp. 3-21. Washington D.C.: American Educational Research Association.

Deady, K. (August 2017). *5 Steps to becoming a culturally responsive teachers*. teachaway

Gorski, P. (2016). Making better multicultural and social justice teacher educators: A qualitative analysis of the professional learning and support needs of multicultural teacher education faculty. *Multicultural Education Review*, 8(3), 139-159.

- Grant, C.A. & Sleeter, C.E. (2003). *Turning on learning: Five approaches for multicultural teaching plans for race, class, gender, and disability*. New York: John Wiley & Sons.
- Hall, A. (2011). Migration and Thailand: Policy, perspectives and challenges. In J.W. Huguet and A. Chamratrithirong (Eds.), *Thailand migration report 2011* (pp. 17-37). Bangkok: IOM Thailand.
- Harkins, Benjamin (ed.). 2019. *Thailand Migration Report 2019*. Bangkok: 2019 United Nations Thematic Working Group on Migration in Thailand.
- Jenks, C, Lee, J.O. & Kanpol, B. (2001). Approaches to multicultural education in pre-service teacher education: Philosophical frameworks and models for teaching. *The Urban Review*, 33 (2), 87-105.
- Lee, A., Poch, R., Shaw, M., & Williams, R.D. (2002). *Engaging diversity in undergraduate classroom*. Wiley Online Library, DOI: 10.1002/aehe.2002.
- McKinnon, S. (n.d.). What is intercultural competence? Retrieved from https://www.gcu.ac.uk/media/gcalwebv2/theuniversity/centresprojects/globalperspectives/Definition_of_Intercultural_competence.pdf
- Nieto, S. (2004). *Affirming diversity: The sociopolitical context of multicultural education*. (4th ed.). New York: Allyn& Bacon.
- Sleeter, C.E. & Grant, C. (2003). *Making choices for multicultural education: Five approaches to race, class, and gender*. New York: John Wiley & Sons.
- Sunpuwan, M. & Niyomilpa, S. (2012). Perception and misperception: Thai public opinions on refugees and migrants from Myanmar. *Journal of Population and Social Studies*, 21(1), 47-58.
- Testaverde, M., Moroz, H., Hollweg, C.H., & Schmitten, A. 2017. *Migrating to Opportunity: Overcoming Barriers to Labor Mobility in Southeast Asia*. Washington D.C.: International Bank for Reconstruction and Development/World Bank.
- Tiedt, P.L & Tiedt, I.M. (2005). *Multicultural teaching: A handbook of activities, information and*

resources. New York: Pearson

Van de Zee, K.I. & Van Oudenhoven, J.P. (2000). The multicultural personality questionnaire: a multidimensional instrument of multicultural effectiveness. *European Journal of Personality*. DOI: 10.1002/1099-0984(200007/08)14:4

Output จากโครงการวิจัย

1. คู่มือประกอบแผนการสอนและกิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม (เอกสารเข้าเล่มอัดสำเนา)
2. Manuscript1: “Breaking the mold of liberal multicultural education in Thailand through social studies lessons” ส่งตีพิมพ์ยังวารสาร *The Clearing House: A Journal of Educational Strategies, Issues and Ideas* ได้รับผลจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้วอยู่ระหว่างการแก้ไข
3. Manuscript2: “Multicultural competence of teachers and students in Thailand” อยู่ระหว่างการแก้ไข
4. นำเสนอผลงานวิจัยในการประชุมวิชาการระดับนานาชาติดังนี้
 - 1) The Asian Conference on Education & International Development ระหว่างวันที่ 26-28 มีนาคม 2561 ณ เมืองโกเบ ประเทศญี่ปุ่น
 - 2) The 11th annual International Conference of Education, Research and Innovation ระหว่างวันที่ 12-14 พฤศจิกายน 2561 ณ เมือง Seville ประเทศสเปน
 - 3) British Educational Research Association Annual Conference ระหว่างวันที่ 10-12 กันยายน 2562 ณ เมือง Manchester ประเทศอังกฤษ
5. การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ด้านชุมชนและพื้นที่
ผู้วิจัยได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยการสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ เพื่อนำองค์ความรู้จากโครงการวิจัยไปใช้ประโยชน์กับโรงเรียนในจังหวัดสมุทรสาครที่มีนักเรียนลูกหลานแรงงานข้ามชาติเรียนอยู่ โดยนำผลผลิตที่ได้จากโครงการวิจัยนี้ไปอบรมและพัฒนาครูในโรงเรียนในจังหวัดสมุทรสาคร

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามเพื่อวัดสมรรถนะพหุวัฒนธรรม

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

โครงการพัฒนาโรงเรียนหลักวัฒนธรรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะพหุวัฒนธรรมผ่านทางการศึกษา
สำหรับครูและนักเรียนในประเทศไทย
(สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและครู)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตติมา อพัตถนันทน์.

สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดล

คำอธิบายแบบสอบถาม

แบบสอบถามนี้มีเป็นส่วนหนึ่งของ โครงการ“การพัฒนาโรงเรียนหลากหลายวัฒนธรรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะพหุวัฒนธรรมผ่านทางการศึกษาสำหรับครูและนักเรียนในประเทศไทยโดยได้รับทุนสนับสนุนจาก ”กสอ- งานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (.สกว)โดยแบบสอบถามนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อประเมินสมรรถนะพหุ-วัฒนธรรม (Multicultural Competence) ของ ครู และ ผู้บริหารสถานศึกษา

เนื้อหาในแบบสอบถามแบ่งเป็น ตอน ดังนี้ 3

ตอนที่ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 1

ตอนที่ แบบสอบถาม 2สมรรถนะพหุวัฒนธรรม

ตอนที่ ข้อเสนอแนะ 3จะเพิ่มเติม

ผลจากการวิจัยจะนำไปใช้ในโครงการวิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มาจากหลากหลายวัฒนธรรม

ใช้ในการวิจัยเท่านั้น ผู้วิจัยขอขอบคุณท่าน ที่ให้ข้อมูลทั้งหมดผู้วิจัยจะเก็บไว้เป็นความลับ และนำไปความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้

ด้วยความเคารพอย่างสูง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตติมา อพัทธนันท์ .

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

โครงการพัฒนาโรงเรียนหลากหลายวัฒนธรรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะพหุวัฒนธรรมผ่านทางการศึกษา
สำหรับครูและนักเรียนในประเทศไทย

ตอนที่ โปรดทำเครื่องหมาย) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 1✓ หน้าข้อที่ตรงกับข้อมูลของ
ท่าน (

- [illegible]

ตอนที่ "สมรรถนะพหุวัฒนธรรม" แบบประเมิน 2 Multicultural Competency

กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ความรู้ความเข้าใจ (Knowledge)

1. ท่านรู้ว่บรรพบุรุษของตนเองสืบเชื้อสายมาจากที่ใด
☐ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ☐ เห็นด้วย ☐ ปานกลาง ☐ ไม่เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
2. "คนไทย" ประกอบไปด้วยคนจากหลายเชื้อชาติ และ หลายศาสนา
☐ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ☐ เห็นด้วย ☐ ปานกลาง ☐ ไม่เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
3. ท่านสามารถบอกจำนวนนักเรียนที่มีสัญชาติ หรือ เชื้อชาติอื่นในโรงเรียนของท่านได้อย่างถูกต้อง
☐ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ☐ เห็นด้วย ☐ ปานกลาง ☐ ไม่เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
4. ท่านสามารถบอกจำนวนของนักเรียนที่มีสัญชาติ หรือ เชื้อชาติอื่นในห้องเรียนที่ท่านสอนได้ถูกต้อง
☐ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ☐ เห็นด้วย ☐ ปานกลาง ☐ ไม่เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
5. ท่านรู้จักประเพณีของนักเรียนทุกคนในโรงเรียนของท่านอย่างดี
☐ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ☐ เห็นด้วย ☐ ปานกลาง ☐ ไม่เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
6. ท่านรู้จักสภาพครอบครัวและวิถีชีวิตของนักเรียนในโรงเรียนของท่านเป็นอย่างดี
☐ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ☐ เห็นด้วย ☐ ปานกลาง ☐ ไม่เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
7. ท่านสามารถบอกได้ว่าในโรงเรียนของท่าน มีนักเรียนที่ใช้พูดภาษาอะไรบ้าง
☐ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ☐ เห็นด้วย ☐ ปานกลาง ☐ ไม่เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
8. นักเรียนที่พูดภาษาอื่นเป็นภาษาแม่อาจใช้เวลามากกว่าในการทำควมเข้าใจเนื้อหาที่ครูสอน
☐ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ☐ เห็นด้วย ☐ ปานกลาง ☐ ไม่เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

9. กฎระเบียบของโรงเรียนบางอย่างอาจขัดกับวัฒนธรรมของนักเรียนที่มีวัฒนธรรมอื่น สัญชาติอื่น หรือเชื้อชาติอื่น
- ☐ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ☐ เห็นด้วย ☐ ปานกลาง ☐ ไม่เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
10. ท่านรู้ว่าตนเองมีอคติและความเชื่อเหมารวมต่อคนบางวัฒนธรรม
- ☐ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ☐ เห็นด้วย ☐ ปานกลาง ☐ ไม่เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ทัศนคติ)Attitudes()ท่านเห็นด้วยกับประโยคต่อไปนี้แค่ไหน(

1. ทุกวัฒนธรรมมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ไม่มีวัฒนธรรมใดดีกว่ากัน
- ☐ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ☐ เห็นด้วย ☐ ปานกลาง ☐ ไม่เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
2. ถึงแม้ทุกวัฒนธรรมมีเอกลักษณ์ แต่อย่างไรก็ตามวัฒนธรรมไทยก็ดีกว่าวัฒนธรรมอื่น
- ☐ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ☐ เห็นด้วย ☐ ปานกลาง ☐ ไม่เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
3. ท่านอยากเรียนภาษาของนักเรียนในโรงเรียนของท่าน เช่น ภาษาพม่า ภาษาเขมร ภาษามลายู
- ☐ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ☐ เห็นด้วย ☐ ปานกลาง ☐ ไม่เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
4. ทุนการศึกษาของโรงเรียนควรมอบให้กับนักเรียนทุกสัญชาติ และเชื้อชาติ ไม่เฉพาะนักเรียนไทย
- ☐ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ☐ เห็นด้วย ☐ ปานกลาง ☐ ไม่เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
5. ท่านเชื่อว่านักเรียนทุกคนไม่ว่าจะมาจากวัฒนธรรมใด สามารถประสบความสำเร็จในการเรียนได้
- ☐ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ☐ เห็นด้วย ☐ ปานกลาง ☐ ไม่เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
6. ท่านรู้สึกอึดอัดเมื่อต้องสื่อสารกับผู้ปกครองที่พูดภาษาไทยไม่ได้
- ☐ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ☐ เห็นด้วย ☐ ปานกลาง ☐ ไม่เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
7. ท่านอยากมีเพื่อนที่มาจากประเทศอื่น เชื้อชาติอื่น หรือนับถือศาสนาอื่น
- ☐ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ☐ เห็นด้วย ☐ ปานกลาง ☐ ไม่เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

8. การสอนนักเรียนที่ไม่ได้ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาแม่เป็นเรื่องลำบาก
☐ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ☐ เห็นด้วย ☐ ปานกลาง ☐ ไม่เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
9. ท่านรู้สึกเห็นใจนักเรียนต่างดาวเวลาที่ถูกล้อเลียน หรือดูถูก
☐ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ☐ เห็นด้วย ☐ ปานกลาง ☐ ไม่เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
10. วัฒนธรรมด้านการแต่งกายของนักเรียน เช่น นุ่งโสร่ง นุ่งผ้าถุง ทาแป้งทานาคา คลุมฮิญาบ เป็นสิ่งที่ดี
☐ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ☐ เห็นด้วย ☐ ปานกลาง ☐ ไม่เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ทักษะ)Skills(

1. ท่านเข้าใจ และ พูดคำทักทายในภาษาของนักเรียนได้
☐ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ☐ เห็นด้วย ☐ ปานกลาง ☐ ไม่เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
2. บางครั้งท่านใช้ภาษาแม่ของนักเรียนในการจัดการเรียนการสอน
☐ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ☐ เห็นด้วย ☐ ปานกลาง ☐ ไม่เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
3. ท่านสามารถปรับตัวได้ดีเมื่ออยู่ในวัฒนธรรมที่ไม่คุ้นเคย
☐ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ☐ เห็นด้วย ☐ ปานกลาง ☐ ไม่เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
4. ท่านหลีกเลี่ยงการใช้คำที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างนักเรียนต่างเชื้อชาติ และต่างศาสนา
☐ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ☐ เห็นด้วย ☐ ปานกลาง ☐ ไม่เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
5. ท่านรู้วิธีแก้ปัญหาเมื่อเกิดความขัดแย้งระหว่างนักเรียนต่างวัฒนธรรม
☐ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ☐ เห็นด้วย ☐ ปานกลาง ☐ ไม่เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
6. ท่านสอนให้นักเรียนทุกคนเคารพวัฒนธรรมผู้อื่น
☐ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ☐ เห็นด้วย ☐ ปานกลาง ☐ ไม่เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

7. ท่านสอนนักเรียนทุกคนให้ภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเองไม่ว่าจะเป็นเชื้อชาติใด หรือ สัญชาติใด
☐ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ☐ เห็นด้วย ☐ ปานกลาง ☐ ไม่เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

8. ท่านสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมเข้าไปในวิชาต่างๆ เสมอ
☐ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ☐ เห็นด้วย ☐ ปานกลาง ☐ ไม่เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

9. ท่านจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมซึ่งกันและกันเสมอๆ
☐ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ☐ เห็นด้วย ☐ ปานกลาง ☐ ไม่เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

10. ท่านสอนเกี่ยวกับการลดอคติและความเชื่อเหมารวมให้กับนักเรียนเป็นประจำ
☐ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ☐ เห็นด้วย ☐ ปานกลาง ☐ ไม่เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

11. ท่านสอนให้นักเรียนวิเคราะห์ถึงความไม่เท่าเทียมของคนที่มาจากรั้ววัฒนธรรมต่างกัน
☐ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ☐ เห็นด้วย ☐ ปานกลาง ☐ ไม่เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ตอนที่ ข้อ 3เสนอแนะเพิ่มเติม

ขอบพระคุณค่ะ ☺

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

โครงการพัฒนาโรงเรียนหลักวัฒนธรรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะพหุวัฒนธรรมผ่านทางการศึกษาสำหรับครู
และนักเรียนในประเทศไทย

(สำหรับนักเรียน)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐิติมดี อาพัทธนันท์.

สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

คำอธิบายแบบสอบถาม

แบบสอบถามนี้มีเป็นส่วนหนึ่งของ “โครงการการพัฒนาโรงเรียนหลากหลายวัฒนธรรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะพหุวัฒนธรรมผ่านทางการศึกษาสำหรับครูและนักเรียนในประเทศไทยโดยได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงาน ”กองทุนสนับสนุนการวิจัย แบบสอบถามนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อประเมินสมรรถนะพหุวัฒนธรรมของนักเรียน (.สกว)

เนื้อหาในแบบสอบถามจะแบ่งเป็น ตอน ดังนี้ 3

ตอนที่ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 1

ตอนที่ แบบสอบถามเพื่อประเมินสมรรถนะพหุวัฒนธรรม 2

ตอนที่ 3ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ผลจากการวิจัยจะนำไปพัฒนาหลักสูตร และ การจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างทักษะพหุวัฒนธรรมให้แก่ผู้เรียนต่อไป

ข้อมูลทั้งหมดผู้วิจัยจะเก็บไว้เป็นความลับ และนำไปใช้ในการวิจัยเท่านั้น ผู้วิจัยขอขอบคุณท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้

ด้วยความเคารพอย่างสูง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร .จิตติมา อพัตถนันทน์

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

โครงการพัฒนาโรงเรียนหลากหลายวัฒนธรรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะพหุวัฒนธรรมผ่านทางการศึกษาสำหรับครู
และนักเรียนในประเทศไทย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโปรดทำเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อที่ตรงกับข้อมูลของท่าน (

9. เพศ [] ชาย [] หญิง

10. อายุ ปี

11. เรียนอยู่ชั้น

12. สัญชาติ

.....ไทยพม่าลาวเขมรอื่นๆ

ตอนที่ 2แบบประเมิน “สมรรถนะพหุวัฒนธรรม ”Multicultural Competency

กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ความรู้ความเข้าใจ)Knowledge(

11. ฉันรู้ว่าตัวเองเกิดที่ไหน

☐ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ☐ เห็นด้วย ☐ ปานกลาง ☐ ไม่เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

12. ฉันรู้ว่าพ่อแม่ของฉันมาจากไหน

☐ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ☐ เห็นด้วย ☐ ปานกลาง ☐ ไม่เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

13. ฉันรู้ว่าเพื่อนในห้องมาจากประเทศอะไรบ้าง

☐ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ☐ เห็นด้วย ☐ ปานกลาง ☐ ไม่เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

14. ฉันรู้ว่าเพื่อนในห้องนับถือศาสนาอะไร

☐ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ☐ เห็นด้วย ☐ ปานกลาง ☐ ไม่เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

15. ในประเทศไทยมีคนนับถือทั้งศาสนาพุทธ คริสต์ อิสลาม และ ศาสนาอื่น

☐ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ☐ เห็นด้วย ☐ ปานกลาง ☐ ไม่เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

16. ฮิญาบ

ฮัสลามุอะลัน

เป็นเครื่องแต่งกายของผู้หญิงที่นับถือศาสนาอิสลาม

☐ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ☐ เห็นด้วย ☐ ปานกลาง ☐ ไม่เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

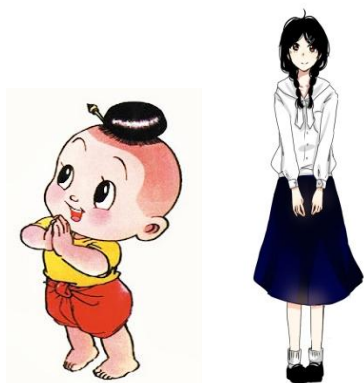
17. คนพม่า คนมอญ คนกะเหรี่ยง มาจากประเทศพม่าเหมือนกัน แต่มีวัฒนธรรมต่างกัน

☐ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ☐ เห็นด้วย ☐ ปานกลาง ☐ ไม่เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

18. “ทานาคา” เป็นแป้งที่ใช้กันแพร่หลายในหมู่ชาวพม่า ☐ เห็นด้วยอย่างยิ่ง
☐ เห็นด้วย ☐ ปานกลาง ☐ ไม่เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

19. เวลาสวดมนต์หน้าเสาธงตอนเช้า เพื่อนบางคนยืนเฉยๆ เพราะนับถือศาสนาอื่น

- ☐ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ☐ เห็นด้วย ☐ ปานกลาง ☐ ไม่เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ทัศนคติ)Attitudes()ท่านเห็นด้วยกับประโยคต่อไปนี้แค่ไหน(

11. ทุกคนเป็นเพื่อนกัน ไม่ว่าจะมาจากประเทศอะไร หรือ นับถือศาสนาอะไร

- ☐ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ☐ เห็นด้วย ☐ ปานกลาง ☐ ไม่เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

12. ฉันคิดว่าวัฒนธรรมไทยดีที่สุด

☐ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ☐ เห็นด้วย ☐ ปานกลาง ☐ ไม่เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

13. ฉันอยากรู้ภาษาของเพื่อน เช่น ภาษาพม่า มอญ ภาษาเขมร

☐ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ☐ เห็นด้วย ☐ ปานกลาง ☐ ไม่เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

14. เพื่อนชาวพม่า หรือ สัญชาติอื่นเป็นหัวหน้าห้องได้

☐ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ☐ เห็นด้วย ☐ ปานกลาง ☐ ไม่เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

15. ฉันไม่ชอบเวลาเพื่อนพูดภาษาที่ฉันไม่เข้าใจ

☐ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ☐ เห็นด้วย ☐ ปานกลาง ☐ ไม่เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

16. ฉันอยากมีเพื่อนที่มาจากประเทศอื่น หรือนับถือศาสนาอื่น

☐ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ☐ เห็นด้วย ☐ ปานกลาง ☐ ไม่เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

17. ฉันสงสารเพื่อนชาวพม่า เขมร มอญ เวลาที่ถูกล้อเลียน

☐ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ☐ เห็นด้วย ☐ ปานกลาง ☐ ไม่เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ทักษะ (Skills)

12. ฉันเข้าใจคำศัพท์บางคำในภาษาพม่า มอญ เขมร กะเหรี่ยง หรือ มลายู

☐ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ☐ เห็นด้วย ☐ ปานกลาง ☐ ไม่เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

13. ฉันพูดคำง่ายๆ ในภาษาพม่า มอญ เขมร กะเหรี่ยง หรือ มลายูได้

☐ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ☐ เห็นด้วย ☐ ปานกลาง ☐ ไม่เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

14. ฉันปรับตัวได้ดีเมื่ออยู่ในสถานที่ ภาษา หรือ วัฒนธรรมที่ไม่คุ้นเคย

☐ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ☐ เห็นด้วย ☐ ปานกลาง ☐ ไม่เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

15. ฉันไม่เรียกเพื่อนด้วยชื่อประเทศ เช่น “พม่า” “เขมร” “ลาว” “แขก”

☐ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ☐ เห็นด้วย ☐ ปานกลาง ☐ ไม่เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

16. เวลาทะเลาะกับเพื่อน หรือ เห็นเพื่อนทะเลาะกันเพราะวัฒนธรรมต่างกัน ฉันรู้ว่าจะแก้ปัญหาอย่างไร

☐ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ☐ เห็นด้วย ☐ ปานกลาง ☐ ไม่เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

17. ฉันรู้จักการทักทายของคนในศาสนาอิสลาม

☐ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ☐ เห็นด้วย ☐ ปานกลาง ☐ ไม่เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

18. ฉันทำงานกลุ่มกับเพื่อนได้ทุกคน ไม่เฉพาะเพื่อนสนิท

☐ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ☐ เห็นด้วย ☐ ปานกลาง ☐ ไม่เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ขอบคุณค่ะ

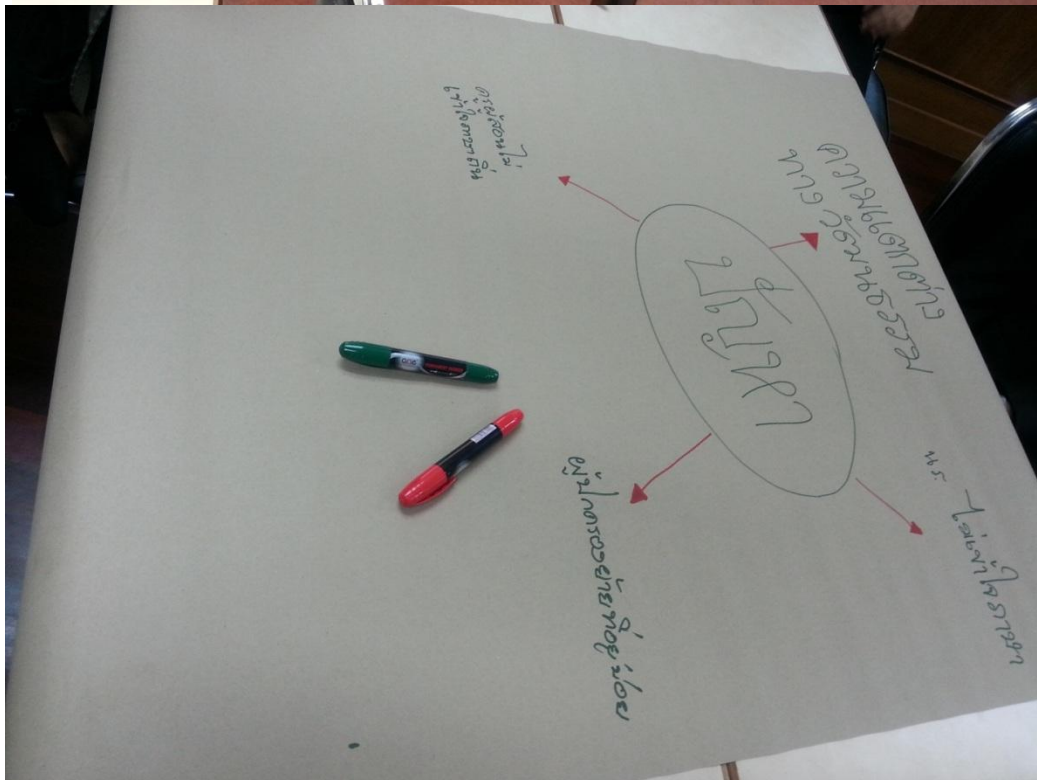

ภาคผนวก ข

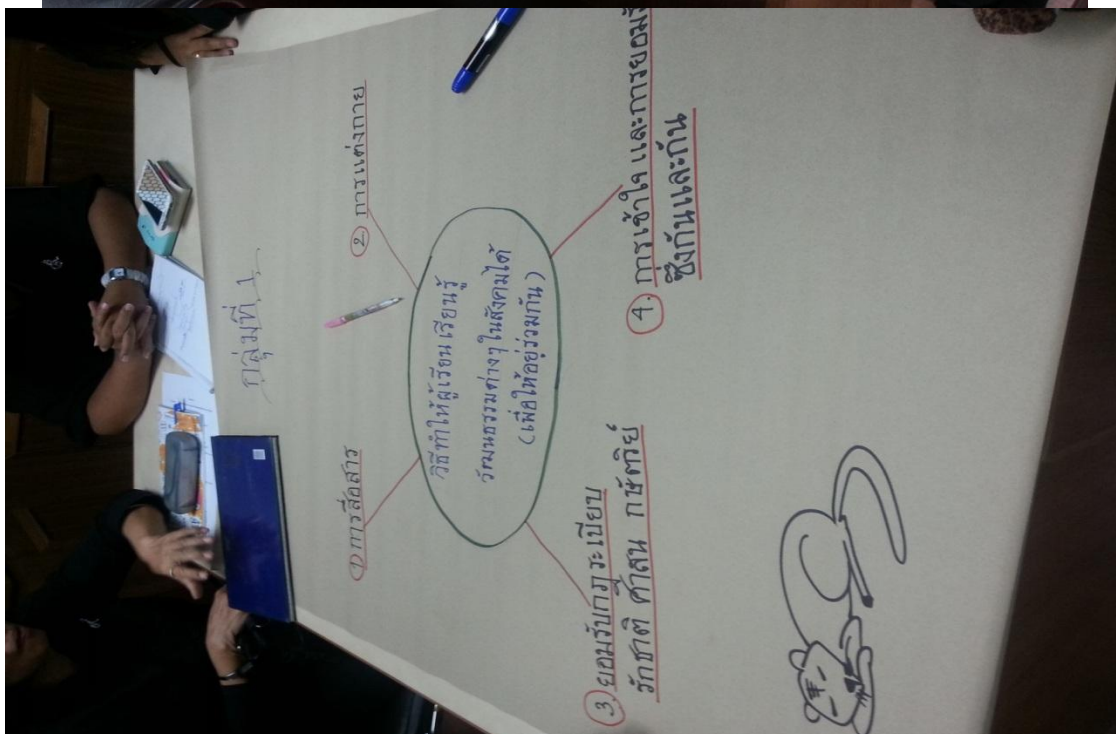
ภาพการจัดกิจกรรม

ประชุมสัมมนาการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม 17 ธันวาคม 2559

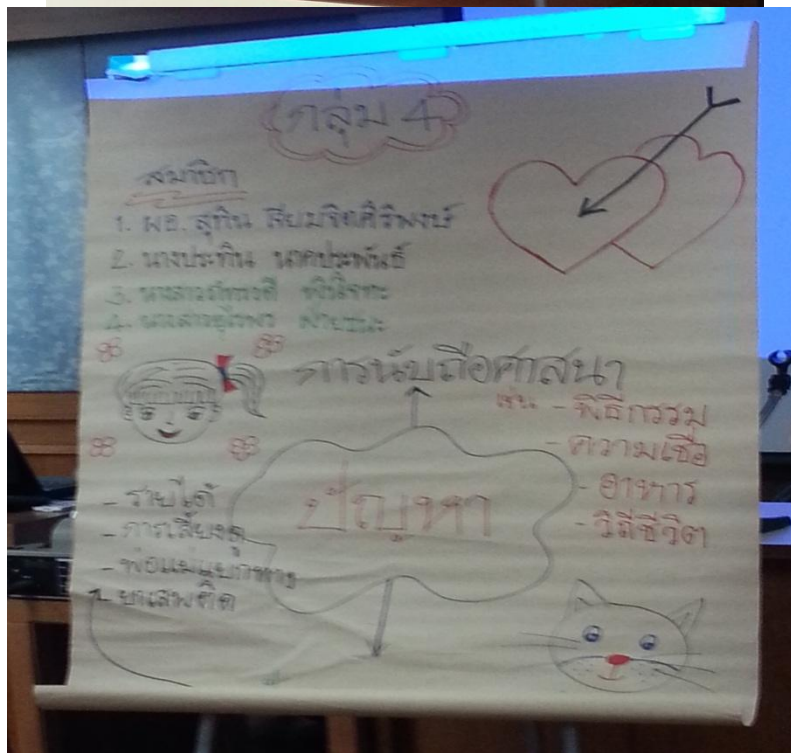
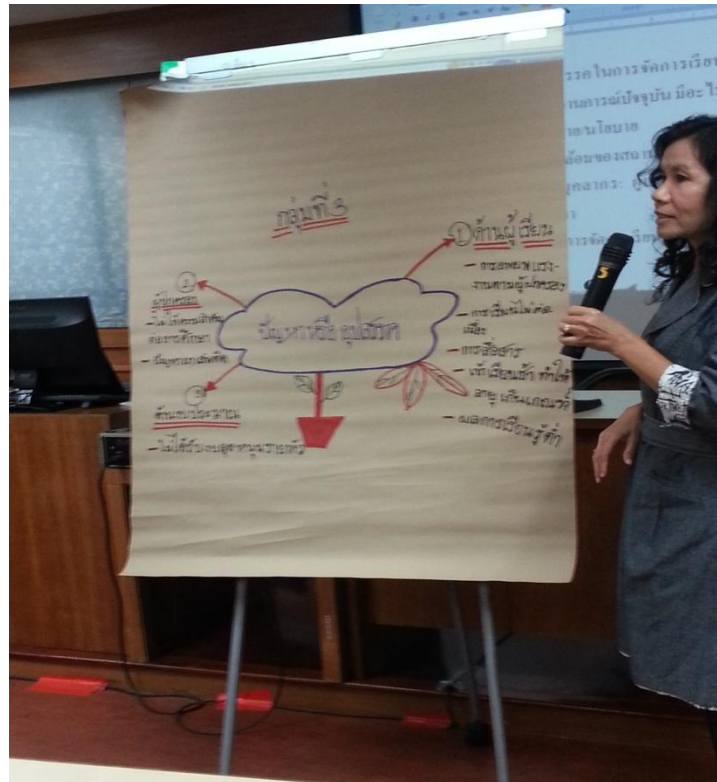

วันที่ 3 มิถุนายน 2560

